

MATERYAL

KASİDELER

Münâcât

1. Zebûn etdi beni bu nağş-ı bedrâ
Devâ olmazsa senden hâlîme vâ
 2. Yuyup pâk eyle âb-ı rahmetünle
Vücûdum çirk-i işyândan ser-â-pâ
 3. Daği hem baña tevfiķüñ refiķ et
Kaçan kim ola zîr-i hâk me'vâ
 4. Faķîre dest-gîr ol rûz-ı maḥşer
O dem üftân u hîzân ururum pâ
 5. Kerem kıl 'İşmetiye luṭf-ı cûduñ
Hemişe bu durur yâ Rab temennâ
- Mefâ'ilün mefâ'ilün fa'ülün

Қаşıде дер-на^т-ı һабіб-и Һудā صلی اللہ علیہ و سلم

li ʿİşmetī Efendi nazīre-i Riyāzī Efendi

1. Demdir ki feyz-yāb ola ʿālem bahārdan
Gül-deste-i neşāt ala dil rūzgārdan
2. Demdir ki ʿandelīb-i ḥōş-āwāze-i çemen
Āğāz-ı nağme eyleye bir tāze kārdan
3. Demdir ki ola hem-eşer-i şavt bülbüle
Her nağme çıkmadın daḥi āgūş-ı tārdan
4. Demdir ki kāse-i güle üstād-ı nev-bahār
Bir bir güher-feşān ola eşk-i hezārdan
5. Demdir ki bir kadeḥ mey-i nāb eyleye ḥalāş
Dāmān-ı çeşm-i nergisi dest-i ḥumārdan
6. Demdir ki keyf-i sāgar-ı pīşīne-i bahār
Bî-gāne-sāz-ı fikr ola encām-ı kārdan
7. Demdir ki siḥrkārī-i gül-ğonce-i çemen
Şad mihr göstere nemed-i çākdārdan
8. Demdir ki şuʿle-ḥīz ola kibrīt-i āftāb
Sünbül sefid-gün ola dūd-ı buḥārdan
9. Demdir ki kār-sāz ola ressām-ı nev-bahār
Perkār-ı cūy ḳālmaya hemvāre kārdan
10. Demdir ki fāriğ olmaya nessāc-ı bād-ı şubḥ
Ḥārā-yı cūda keşmekeş-i pūd u tārdan
11. Demdir ki meyl-sāz-ı çerāğān olup nesīm
Şad şemʿ-i şuʿle -güster ola ḥārzārdan
12. Demdir kʰola hezār ʿaraḳ-rīz-i cām-ı gül
Her laḥza lüle-i müje-i eşk-bārdan
13. Demdir kʰola benefşe ser-efgende-i ḥicāb
Mestāne cünbiş-i gül ü āzār-ı ḥārdan
14. Demdir şu resme ebr-i bahār ola reşḥa-rīz
Gül ittikā-yı şāḥ ede ḥavf-ı ʿişārdan
15. Demdir teḥī piyāle-i ḥum-ḥāne-i çemen
Reng iktisāb olup mey-i āteş-ʿizārdan

16. Taḥrīr-sāz-ı nağme ola muṭrib-i hezār
Pākīze böyle bir ğazel-i ābdārdan
17. Güller bitürse bād-ı emel köhne ḥārdan
Geçmez hezār-ı dil yine ol rûzgārdan
18. Dil gûşe-gîr-i ʿuzlet ü ol nev-bahār-ı nāz
Gelmez mişāl-i serv leb-i cûybārdan
19. Daʿvetde ol perîveşi âhım buḥûr ile
Çıkma egerçi dāʿire-i iʿtizārdan
20. Etmekde naḳd-ı şabrı telef şāhid-i hevā
Çün sîm-i eşk ceyb-i dil-i der-kenārdan
21. Peymāne-baḥş-ı ʿışk olalı dest-i ḥüsn-i yār
Ġaltān külāh-ı şabr ser-i ihtiyārdan
22. Bî-bāk nûş-ı bâde-i peymāne-i cünûn
Olmaz şikeste dil ḥired-i taʿnekārdan
23. Bir dil ki cām-ı ʿışk ile mest ü müdām
Gül-günedār-ı şerm ola mı reng-i ʿārdan
24. Bir dil ki âşinā-yı tarîk-i niyāz ola
Ḥarf-ı cevāz alur dehen-i zînhārdan
25. Bir dil ki hem-nişîn-i neşât-ı vişāl ola
Ḥazzeylesün mi ğam gibi bir yādigārdan
26. Bir dil ki sūz-ı ʿışk ile zār u nizār ola
Düşmez hilālveş nazar-ı iʿtibārdan
27. Bir dil ki ḥāne-zār-ı gülistān-ı şevk ola
Ser-māye-i tebessüm alur girye-zārdan
28. Bir dil ki dūr-bîn ola mānende-i ḥired
Naḳş-ı şafā görür şuver-i intizārdan
29. Bir dil ki şevkine çeke ʿışkuñ mey-i niyāz
Zîbā turunc buse alur laʿl-i yārdan
30. Bir dil ki hem-piyāle-i Cemşîd-i ʿışk ola
Bāc-ı neşât alur keder-i rûzgārdan
31. Olmaz güsiste ḥalka-i bezm-i şarāb-ı ʿışk
Cām-ı sipihr fāriğ olunca güzārdan

32. Hep cur^ʿa-i maḥabbet-i şahbā-yı ʿışkdır
Rîzân olan bu kâse-i mînâ-nigârdan
33. Hep ʿışkdır murâd-ı ḥarîfân-ı bezm-i mül
Câm-ı şafâ-şîʿâr u mey-i ḥôş-güvârdan
34. Hep ʿışkdır peyâm-ı neşât-âver-i hezâr
Şûrîde şâhid-i gül-i nev-iştihârdan
35. Hep ʿışkdır şîrâre-zen-i ḥânümân-ı gül
Hep ʿışkdır gelen nefes-i nev-bahârdan
36. Hep ʿışkdır hezâr-ı dili nağme-sâz eden
Gül-berg-i na^ʿt-ı zât-ı nübüvvet-medârdan
37. Şâh-ı rûsül ki zât-ı risâlet-penâhıdır
Ser-cümle-i murâd bu heft ü çihârdan
38. Şâh-ı rûsül ki peyk-i sebük-pây-ı da^ʿveti
Döndürdi rûy-ı mihri ser-i reh-güzârdan
39. Şâh-ı rûsül ki himmeti bir şâḥ-ı köhneyi
Kıldı nihâl ravza-i dârü'l-karârdan
40. Ol şeb ki erdi da^ʿvete Rûḥü'l-emîn ile
Kaşr-ı vişâle heft münakkaş izârdan
41. Ser-tâbe-pây ğarka-i emvâc-ı feyz olup
Mevvâc-ı baḥr-ı nûr-ı tecellî-şîʿârdan
42. İzn-i nüzûl ile olıcağ soñra müstetâb
Geldi bu penç tuḥfe ile dâddârdan
43. Ḥalvet-nişîn-i ğarî ki bulmaz reh-i duḥûl
Ḥaşmı cevâb-ı ye^ʿs alup perdedârdan
44. Leb-teşnegânı eyledi sîr-âb-ı cûy-ı feyz
Ser-lûle-i benân-ı kef-i çeşmebârdan
45. Eyler nişâr cünbiş-i dest-i mehâbeti
Naqd-ı metâneti kemer-i kühsârdan
46. Eyler izâle bâng-i bülend-i ḥükûmeti
Ḥ^ʿâb-ı girânı ḥâşiyet-i köknârdan
47. Eylerse tîğ-i qahrını der-kâr ḥakk eder
Ḥarf-ı vefâyı şafḥa-i leyl ü nehârdan

48. Olsa nesīm-i Ka'be-rev-i luṭfı feyz-baḥş
Güller biterdi her yaña vādī-i nārdan
49. Fersūde olmayınca per-i šāh-bāz-ı çarḥ
Şayd-efken-i şerī'ati kalmaz şikārdan
50. Hep nağme-senc-i midḥati eczā-yı rüzgār
Āvāze-i şenāsı gelür her diyārdan
51. Ṭarz- āşinā-yı naḳş-ı şenāsı olursa dil
Üstād-ı feyz-i pür-meded-i Kirdgārdan
52. Ḥidmet-güzār-ı na' tı olup ḥāme-i zebān
Şad tevbe-i naşūḥ ede cürm-i karārdan
53. Ḥāmem revān ederse de ta'dād-ı medḥine
Āb-ı ḥayātı micmere-i yem-nişārdan
54. Ol sāde-dil gedā gibi kim feyz-ḥ'āh
Yek kūze āb-ı tīre ile şehriyārdan
55. Maḳşūd ḥāk-i pāyine bir intisābdır
Ḳadr-i bülend-i dest-res-i iḳtidārdan
56. Ümmīd odur ḥalāş ola dāmān-ı cān u dil
Dest-i nesīm-i mekrümetiyle ğubārdan
57. Oldum nişāne ta'ne-i seng-i melāmete
Nā-sāz-kārī-i dil-i nā-hūşyārdan
58. Cān beste çeşm-i ḥ'ābgeh-i ğaflet-āverī
Dil mest bâde-i heves-i nâ-güvārdan
59. Yā Rab be-āb-ı çeşm-i nedāmet-sirişk-i dil
Maḥv et ğubār-ı cürmi ten-i ḥāksārdan
60. Yā Rab be-tāb-ı sīne-i āteş-dilān-ı ıṣṣ
Bī-gāne kılma şem' -i ümīdim şirārdan
61. Yā Rab be-dām-sāzī-i zülf eyleme cüdā
Murğ-ı nigāhı lāne-i ebrū-yı yārdan
62. Yā Rab be-sīne-çākī-i ḥüsn eyle vā-rehā
Reng-i ḥicābı rüy-ı dil-i şermsārdan
63. Yā Rab be-evvelīn-sebaḳ-ı ḥāme-i ezel
Ḳıl nükte-ğīr-i ṭab'ımı ser-levḥ-i kārdan

64. Ser-levh-i na^ct-ı na^cş-ı cemāl-i peyāamberī
Kim hırz-ı cān-ı ümmet imiş havf-ı nārdan
65. Eyler ḥalāş zıll-ı livā-yı ^cināyeti
Sūzān-ı ḥaşrı germī-i rûz-ı şumārdan
66. Benden şenā-yı zātına şad şevk ^cİşmetī
İlhām-ı luṭf-ı ḥazret-i āmürzgārdan
67. Tā reşg-i mülk-i Çīn ede sūdāger¹-i nesīm
Dükkān-ı bāğı nāfe-i müşk-i Tatardan
68. Şad kâfile taḥiyyet ü teslīm ola revān
Ol zāt-ı bā-kemāle şıgār u kibārdan
- Mef'ûlû fā'ilâtü mefā'ilü fā'ilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "sūdā-ger" imlâsı vardır.

Naʿt

1. Şadr-ı bedr-i kâʿināt hayrũʾl-verā
Server-i hayl-i rüsül şemsüʾd-đuhā
 2. Dönmez idi böyle fânũs-ı felek
Şems-i zātuñ olmasa nūrı đuhā
 3. Reh-nümā olduñ gelüp güm-rehlere
Rāh-ı Hakkā eyleyüp çün ihtidā
 4. Pes güzide olduğı çün cümleden
Nāmuñı kıldı senüñ Hakk Muştafā
 5. Kıl şafāʿat ʿİşmeti-i ʿācize
Ey şeffʿüʾl-müznibĩn rüz-ı cezā
- Fāʿilātũn fāʿilātũn fāʿilũn

Der-medḥ-i Çār-yār-ı güzîn

1. Çār-yār-ı müctebā erkān-ı dīn-i Muṣṭafā
Ḥazret-i Bū-Bekr ʿÖmer ʿOṣmān ʿAliyyü'l-Murtażā
 2. Etdiler icrā-yı aḥkām-ı şerīʿat her biri
Oldılar cümle ḥalīfe-i resūl-i Kibriyā
 3. Şöyle ḳalurdı ḳalām-ı küfr ile ʿālem henūz
Olmasa şemşīr-i berḳī etdiler kişver-güşā
 4. İki ʿālemde belādan olmasun yā Rab ḥalāş
Anlara buğz u ʿadāvet eyleyenler dāʿimā
 5. Ḥamdüli'l-lāh ki muḥibb-i Çār-yārız ʿİşmetī
Anlar ile ḥaşr ede rūz-ı kıyāmetde Ḥudā
- Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Der-medh-i Sulṭān Meḥammed Hān

1. Ḳulum ammā efendim pādiṣāh-ı dīn penāhımdır
 Ki gerdūn der ki rū-māl-i deri efzā-yı cāhımdır
 2. Ebū'l-feth ol şeh-i Sulṭān Meḥammed Hān-ı ġāzī kim
 Sa'ādetdir ki dergāhı hemīşe busegāhımdır¹
 3. Şu'ā'ın mihr o şahenşāha pāy-endāz edüp der kim
 Fürūgum pertev-i zerrīn-rikāb-ı pādiṣāhımdır
 4. Eger derse sezādır ol şehinşāh-ı cihān-perver
 Şehān fermān-revān-ı naḳş-ı na'ī encüm sipāhımdır
 5. Benim devletlü hünkārım eger luṭf eyleyüp derseñ
 Ḳapumda 'İşmetī eski ḳulumdur ḥayr-ḥ'āhımdır
 6. Yeter ser-māye-i 'izz ü şeref bu 'abd-ı nā-çīze
 Hemān dünyāda maḳşūdum budur Mevlā güvāhımdır
 7. Serīr-i salṭanatda zāt-ı pākūñ üstüvār olsun
 Du'ā-yı devletūñ her çend vird-i şubḥgāhımdır
- Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "buse-gāhımdır" imlâsı vardır.

Der-medh-i Sulţān Meĥemmed

1. Ebü'l-fetĥ Sulţān Meĥemmed k'odur
Sipih-r-āstān şāh-ı gerdūn-vaĥār
 2. O sulţān-ı ġāzī ki dergāhına
Yüzin sürmege teşne şad tācdār¹
 3. Daĥi görmedi dīde-i rūzgār
Ferīdūn-meniş böyle bir şehriyār
 4. Zemānında āsūde ĥalk-ı cihān
Vücūdiyle ma' mūre şeh-r ü diyār
 5. Kimün cānı var toĥuna kimseye
Meger zūlf-i yāre nesīm-i bahār
 6. Rikāb-ı hūmāyūnına cezb edüp
Bu eski ĥulina edüp i'tibār
 7. Ĥaţādan Ĥudā ĥıfz edüp zātını
Ser-i salţanatda ede ber-ĥarār²
- Fa'ulün fa'ulün fa'ulün fa'ul

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "tāc-dār" imlâsı vardır.

² H.İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "Serîr-i salţanatda ede ber-ĥarār" dizesi yer alırken vezin gereği "Ser-i salţanatda ede ber-ĥarār" şeklini uygun gördük.

Tārīḥ-i ғаşr-ı Sulṭān İbrāhīm

1. Şehenşāh-ı mu‘azzam Ḥazret-i Sulṭān İbrāhīm
Odur devletle şimdi vāriş-i mülk-i Süleymānī
 2. Serīr-i salṭanatda zāt-ı pāki ber-devām olsun
Hudā versün o şāh-ı ‘āleme ‘ömr-i ferāvānı
 3. Yine himmetle bir ғаşr-ı hümāyūn eyledi bünyād
Ki tarḥ u tarzınuñ hep cümle ‘ālem oldı ḥayrānı
 4. O deñlü irtifā‘ı var o ғаşr-ı dil-peżirūñ kim
Sipihriñ pestdir nisbetle aña ṭāḳ u eyvānı
 5. Nesīmāsā¹ hevāsı rūḥ-baḥş ābı ḥayāt-efzā
Muḥaşşal ḥüsninūñ fehminde ‘āciz ‘aql-ı insānī
 6. O bī-hemtā serāy-ı dil-keşūñ tārīḥ-i itmāmın
Dedi hātif ‘aceb a‘lā müferriḥ ғаşr-ı sulṭānī
- Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

¹ H. İpekten’in yayımladığı “İsmetî Dîvânı” adlı eserde “Nesīm-āsā” imlâsı vardır.

Tārīḫ-i feth-i Bağdād

1. Ḥaḳ eyleye sultān-ı cihān Ḥān Murāduñ
Hemvāre çerāğ-ı gül-i iḳbālını rūşen
2. Bağdādı yine kuvvet ile eyledi teshīr
Ber-geşte olup ḳahrı ile devlet-i düşmen
3. Şebt eylemege vakt-ı saʿīdüñ bu cihāduñ
Feyz istedigüñ ʿİşmetiyā faẓl-ı Ḥudādan
4. Tebrik-i ğazā eyleyüp ol zıll-ı ilāha
Hātif dedi tārīḫini فتحك متيمن 1048

Mefʿülü mefāʿilü mefāʿilü fāʿülün

GAZELLER

1

1. Ederdi merḥamet ol ġamzekār¹-ı nāz baña
Vereydi baht eger ruḥsat-ı niyāz baña
 2. Zebān-ı lālimi bī-gāne²-i niyāz etdi
Cefālar eyledi bu çarḥ-ı ḥīle-bāz baña
 3. Neden bilürdi dil āyīn-i bezm-i dildārı
Açılmasaydı eger perdedār³-ı rāz baña
 4. Nigāh-ı mihr ü vefā zanneder gören ammā
Ne gūşeler eder ol çeşm-i fitne-sāz baña
 5. Henūz ‘İşmetiyā mest-i cām-ı pīşīnim
Neler şunar daḥi sāķī-i dil-nevāz baña
- Mefā’ilün fe’ilātün mefā’ilün fe’ilün

¹ H. İpekten’in yayımladığı “İsmetî Dîvânı” adlı eserde “ğamze-kār” imlâsı yer alır.

² H. İpekten’in yayımladığı “İsmetî Dîvânı” adlı eserde “bīgāne” imlâsı mevcuttur.

³ H. İpekten’in yayımladığı “İsmetî Dîvânı” adlı eserde “perde-dār” imlâsı vardır.

2

1. H n- b-ı d l ki d de-i giry ne çıkdı hep
Emv c-ı derd s hil-i derm ne çıkdı hep
2. Z r-i zem n-i s nedeki r ze seng-i  am
Seyl- b-ı eşk-i çeşm ile meyd ne çıkdı hep
3. Bir k rv n ki eyledim andan  m d-i feyz
Peym ne-i  ur r ile mest ne çıkdı hep
4. H n-ı cigerle besledim ol n hl-i n z  hayf
B r-ı vi  li bir iki n -d ne¹ çıkdı hep
5. T m r-ı  amda   metiy  h tem-i dil n
Na  -ı h red-fir bi  ar b ne çıkdı hep

Mef l  f  l t  mef  l  f  il n

¹ H.  pekten'in yayımladığı " smet  D v n " adlı eserde "n d ne" iml s  vardır. Adı geçen eserin diğer sayfalarında da kelime birleşik yazılmıştır.

3

1. Dilā sultān-ı ʿışkuñ bendesi bay u gedādır hep
Yanında en gedā kemter ğulāmı pād-şādır hep
 2. Hemān ben bende mi şanduñ o māhuñ zülfine bende
Kemend-i zülf-i yāre halk-ı ʿālem mübtelādır hep
 3. Murāduñ ʿaksine devr etse ğam çekme felek dāʿim
Bu çarhuñ vaşfi erbāb-ı dile çün nā-sezādır hep
 4. Ser-i kūyuñda ʿāşıklar nʾola āh u fiġān etse
Şehā erbāb-ı ʿışkuñ cümlesi ehl-i hevādır hep
 5. ʿAceb mi ʿİşmeti biz zulmet-i ğamdan ħalāş olsak
O māhuñ mihr-i ruhsāriyle ʿālem pür-ziyādır hep
- Mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

1. ʿIşk içre ne dervîş ü ne hüd şāhe niyāz et
Her kār ki duşvār ola Allāha niyāz et
2. Kıl āh-ı seḥergāhuñ¹ ser-māye-i maḵşūd
Mānend-i şabā her gül-i nev-cāhe niyāz et
3. Bir zevḳde yüz cām ile bir dem meded ey şevḳ
ʿÖzr ile gelen her ğam-ı cāngāhe² niyāz et
4. Ser-rişte-i ümmîd eger olsa da pür-pîç
Bir ʿuḳde-güşā ʿārif-i āgāhe niyāz et
5. Ol şūḥ bugün ʿİşmetiyā seyre çıkarmış
ʿUşşāk ile var sen de ser-i rāhe niyāz et

Mefʿülü mefāʿilü mefāʿilü fāʿülün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "seḥer-gāhuñı" imlâsı vardır.

² H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "cān-gāhe" imlâsı vardır.

5

1. Dil mest zülf-i yârda feryâd u âh mest
Ehl-i hevâ hemîşe olur şâmgâh¹ mest
2. Bir dem müyesser olmadı huşyârî-i ferâğ
Geh pür-ḥumâr bu dil-i âvâre gâh mest
3. Yine nişâne ta'ne-i ağıyâre sîne mi
Bed-mestlikler eyledi baht-ı siyâh-mest
4. Her mûy-ı sîne bâde-i miḥnetle ser-girân
Tâ cur'a ile olur imiş her giyâh mest
5. İşbât-ı ışk eylemedi baña 'İşmetî
Da'vâ olur mı şıdķ olunca güvâh mest

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "şâm-gâh" imlâsı vardır.

1. Kūh-ı ğam içre olmasam Ferhād
O leb-i şîrîn eylemez beni yād
 2. Murğ-ı dil dām-ı zūlfine düşdi
Ede mi kuşca cānımı āzād
 3. Dil-i bî-çāre bezm-i ʿışkında
Nāyveş¹ turmayup eder feryād
 4. Böyle ʿālî-ķader güzel olmaz
Ķatı yuķardan ol boyı şimşād
 5. Eder ʿışķı hevāsı āhır-ı kār
Hırmen-i ʿömri ʿİşmetî ber-bād
- Feʿilātün mefāʿilün feʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "Nāy-veş" imlâsı vardır.

1. Bezme rindān mey-i sāğarla keder vermezler
Āftāb olsa gelen meclise yer vermezler
 2. Şehr-i ʿışkuñ ezelī resmi budur kim anda
Şeb-i deycūr-ı ğama tāb-ı seher vermezler
 3. ʿİşk daʿvāsın edenler zurefādır şimdi
Her cefā-cū güzelūñ yolına ser vermezler
 4. Hūbdur şöhet-i yārān ne kaçarsın zāhid
Saña sāğar yerine hūn-ı ciger vermezler
 5. ʿİşmetī ser-zeniş¹-i dehre taḥammül nice bir
Derd ü qahrın çekene ʿömr-i diger vermezler
- Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İşmetî Dîvânı" adlı eserde "serzeniş" imlâsı vardır.

8

1. Hemîşe kendüyi dil böyle nâl edüp n'eyler
Vişâle çâre bulunmaz hayâl edüp n'eyler
 2. Nüvîd-i luţf şorarmış nesîm la'linden
O genc-i râza açılmaz su'âl edüp n'eyler
 3. Nazîr olur mı felekde meger o ebrûya
Hilâl kıddini bî-hûde dâl edüp n'eyler
 4. O şeh-suvâr eder çünki bir nigâhı dirîğ
Varup rikâbına dil rû-mâl edüp n'eyler
 5. Ser-i rehinde görüp 'îşmetî-i zârı demiş
Bilinmedük nesi var 'arz-ı hâl edüp n'eyler
- Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

1. Dilũn görince o şũhı nice arārı alur
O māh-pāreyi kim görse ihtiyārı alur
 2. Kemāl-i şev ile girdi reh-i maabbete dil
Giderse böyle bulup ĩn-i zũlf-i yārı alur
 3. Aceb ki böyle ser-endāz-ı mest iken nergis
Yine elinde biraz cām-ı zer-nigārı alur
 4. Bahār-ı devleti almaz gülũn geer ammā
Dil-i hezārda āzār-ı zahm-ı hārı alur
 5. Ğurūr-ı hũsni osun yār ĩşmetĩ o meyũn
Zemān olur ki gider neşvesi humārı alur
- Mefā'ilũn fe'ilātũn mefā'ilũn fe'ilũn

1. Fenâsın ʿâlemüñ gūş etmeyüp efsâne şanmışlar
Cem ü Key ʿişret-i yek-rûzeyi âyâ ne şanmışlar
 2. Kitâb-ı hûsnden harf-ı vefâyı eylemişler hakk
Anı nâ-âşinâyân-ı hevâ bî-gâne şanmışlar
 3. Bu demde zevk u şādî hâtıra gelmek umulmazdı
Meger dil hânesin vîrân görüp mey-hâne şanmışlar
 4. O ser-keş bakmayup ʿuşşâka geçmiş kîn ü naḥvetle
Anı ol sâde-levhân şîve-i mestâne şanmışlar
 5. Gelüp bî-bâk rû-mâl eylemişsin pây-ı dildâre
Seni meclisde yârân ʿİşmetî dîvâne şanmışlar
- Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

11

1. Kakıyup hıřm ile ebrūlarını in eyler
Tırmaz ol řūh-ı cefā-piře baņa kın eyler
2. Dökmege kanını erbāb-ı dilūn ol hūnī
Bileyüp hançer-i hūn-rizini keskin eyler
3. Şöyle germiyyeti var āteř-i iřkuñ dilde
Çeşme-i çeşmim anı āb ile teskīn eyler
4. Beni řād etmedi bir laħza viřāliyle o řūh
Dem-be-dem miħnet-i hecri ile ğamgīn eyler
5. Varmazız iřmetiyā kūyına yāruñ çünkü
Kakıyup hıřm ile ebrūlarını in eyler

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Gül-i alden geçüp dil mey-i rūḥ-perver ister
 O da çarḥa uydı her bār ser-i kār-ı diger ister
 2. Dil-i bī-ḳarār n'etsün gül ü lālesin bu bāḡuñ
 Mey-i hecr-i nā-ümīdi ne sebū ne sāḡar ister
 3. Ruḥ-ı ḥāksār-ı ümmīd yine açılurdu ammā
 Dem-i jeng-bār-ı eyyām eşer eylemez yer ister
 4. Der ü deşt pür-tef ü sūz ḥazer ey ḥamāme-i dil
 Bu hevā-yı āteş-engīz yine āteşīn per ister
 5. Bu serāçe şey' degilken nazarında ʿİşmetīnūñ
 Bu ʿaceb ki çeşmi her dem yine gevher-i ter ister
- Mütefāʿilün fāʿülün mütefāʿilün fāʿülün

1. Niķābuñ yüzden ey dil-ber¹ götür ruhsârı görsünler
Temâşâ eylesünler nic³olur dîdârı görsünler
 2. Şalın biñ nâz ile ey serv-i nâzım bâğ-ı hüsn içre
Meded üfdâdeler ol şîve-i reftârı görsünler
 3. Tâbîbim günc-i gâmda derd-i hecrüñle senüñ aḥbâb
Neler taḥşîl edüpdür ol dil-i bîmârı görsünler
 4. Senüñ la'l-i lebün ḥod ey perî âb-ı zülâl olmuş
Anı şun teşne-diller nic³olurmuş bârî görsünler
 5. Eger ey ʿİşmetî mihr ü vefâ isterse ʿâşıqlar
Varup yâr eşigine yüz sürüp yalvarı görsünler
- Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İşmetî Dîvânı" adlı eserde "dilber" imlâsı vardır. Adı geçen eserin diğer sayfalarında da kelime birleşik yazılmıştır.

1. Şimdi şafâ dilüñ ki ne nām u şānı var
Āsīb-i dehr ü cevri-i felekden emānı var
 2. Mümkin midir muḳābele zāl-i sipihr ile
Bāzū-yı Rüstem ile çekilmez kemānı var
 3. Reşg ol gedā-yı bī-ser ü sāmāne kim anuñ
Bir kendi bir de dil-i nā-mihribānı var
 4. Pervāne şem^c-i bezm lisānın bilür hele
Gel şem^c-i bahtı gör ki bilinmez lisānı var
 5. Devrān müsā^cid olmağa muḥtāc ʿİşmetī
Şaḥn-ı çemende nūş-ı meyüñ de zamānı var
- Mefʿülü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün

1. °Arz-ı sūz etmekde yāre eşk ü āhım bir midir
Ketm-i rāz etmekde nālemle nigāhım bir midir
 2. Ehl-i dil ey māh müştāk-ı cemālūndür senüñ
Seyre çık gör kim nevāy-ı āh-ı şāhım bir midir
 3. Rūy-ı dil göstermedi bir kerre mir°āt-ı hayāl
Yohsa bilmem çarḥ ile baḥt-ı siyāhım bir midir
 4. Her şirārı āhımuñ bir aḥker-i cān-sūz olur
Dehr ḡadr etsün de görsün dād-ḥ°āhım bir midir
 5. °Afv-ı küstāḥī o ser-keşden umulmaz °İşmetī
Āstānında meger cürm ü günāhım bir midir
- Fā°ilātün fā°ilātün fā°ilātün fā°ilün

1. Nāme yazsam yāre hāmem derd ʿunvānın bilür
Münşî-i dīvān-ı ğamdır ʿışk fermānın bilür
2. Dūr isem de şimdi şanmañ kim ferāmūş etdi yār
Yine görse ʿāşık-ı bî-şabr u sāmānın bilür
3. Sāyeveş¹ bir dañi olmaz hāk-i pāyinden cūdā
Dil o şūhuñ çāşnî-i derd-i hicrānın bilür
4. Tūresinde der-kemīn seyr-i ruñı fīkr ile dil
Zülfinūñ bāzīçeğāh²-ı gūy u çevgānın bilür
5. Rind ʿuzlet gūşesin dūnyāya vermez ʿİşmetī
Destgāh³-ı devletūñ āyīn ü erkānın bilür

Fāʿilātūn fāʿilātūn fāʿilātūn fāʿilūn

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "Sāye-veş" imlâsı vardır.

² H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "bāzīçe-gāh" imlâsı mevcuttur.

³ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "Dest-gāh" imlâsı yer almıştır.

17

1. Bu dil bār-ı ğamuñla kıaddini āhır kemān eyler
Hadeng-i āhı ol dem menzilin tā āsmān eyler
 2. Okıuyup tıfl-ı dil her demde ey meh muşhaf-ı hüsnüñ
Nuķūş-ı haţtını cümle anuñ hātır-nişān eyler
 3. O meh-rū tırmayup gerçi cefā vü cevı eder ammā
Anuñla bu dil-i bī-çāreyi hep imtiḥān eyler
 4. Saña nā'il olaldan ey perī bu ṭab^c-ı meyyālim
Derūn-ı sīnesinde cān gibi mihrin nihān eyler
 5. Görelden bāğ-ı dehr içre yüzüñ ey ğonce-i zībā
Dem-ā-dem bülbulāsā¹ 'İşmetī āh u fiğān eyler
- Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İşmetî Dîvânı" adlı eserde "bülbul-āsā" imlâsı vardır.

1. Rindũñ hemĩŝe nāle vü āhı nihān olur
Bir ŝāhdır ki ceyş ü sipāhı nihān olur
2. Ŗanmañ zemĩn-i ıŝķı ki bĩ-berg ü sāz ola
Bir deştdir ki mihr-i giyāhı nihān olur
3. Bir bĩ-ķarār devlete beñzer ĥayāl-i yār
Gāhĩ görünse dĩdeye gāhĩ nihān olur
4. Kim ķaŝd ederse baķmaĝa ĥūrŝĩd-i ŧalʼate
Gözden perĩ-miŝāl nigāhı nihān olur
5. Güm-nām eder cihānda hemān zevķı ʼİŝmetĩ
Ĥalkũñ yanında cümle günāhı nihān olur

Mefʼülü fāʼilātü mefāʼilü fāʼilün

1. Ehl-i ʿışkuñ dil-i hūnīnūñ adın gül ʿodılar
Bāğ-ı kūyuñda benim adımı bülbul ʿodılar
2. Rūyuñ üzre görinen hāl degildir yer yer
Ṭabağ-ı sīm içine bir nice fūlfūl ʿodılar
3. Naʿl şanma şanemā sāʿid-i sīmīnūñde
Şemʿ-i kāfūra bir iki varak-ı gül ʿodılar
4. Ḥasret-i rūyuñ ile serdeki dāğ-ı hūnīn
Şan hemān köhne sifāl içre ʿaranfūl ʿodılar
5. Eşk-i hūnīn ile pūr-dīdelerim ʿīşmetiyā
Gūyiyā şīşeler oldu ki aña mül ʿodılar

Feʿilātūn feʿilātūn feʿilātūn feʿilūn

1. Bāde-i nābuñ şafāsın nev-bahār olsun da gör
Sāğar-ı gül pür-şarāb-ı hōş-güvār olsun da gör
2. Sāde görme nüsha-i cāmı kerem kıl sākiyā
Āb-ı zerle vaşf-ı la'lüñ der-kenār olsun da gör
3. Şafha-i dil açılup yer yer görünsün şerhalar
Cā-be-cā rāz-ı derūnum āşikār olsun da gör
4. Sāhil-i ʿummān-ı ğam şimdi görünmezse n'ola
Keştī-i bahta müsā'id rūzgār olsun da gör
5. Şāhid-i ma'na eder elbette bir yerden zuhūr
İşmetī hūrşid-i ṭab'uñ tābdār¹ olsun da gör

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "tāb-dār" imlâsı vardır.

1. Ne feyz-i şevka ne ser-sebzî-i bahâre döner
Bu köhne çarh-ı felek bilmezem ne kâre döner
2. Hezâr bezm şikest etdi rûzgâr henûz
Bu nüh piyâle daği turma bir qarâre döner
3. O mehveşûn¹ baķamam rûyine hicâbımdan
Hemân şahîfe-i ruhsârı lâlezâre² döner
4. Ne mümkün eylememek rind nûş-ı mey bî-bâk
Nihân giden sûy-ı hammâre âşikâre döner
5. O dem ki devr ede meclisde ‘İşmetî sâķî
Elinde cām ile bir merd-i subhadâre³ döner

Mefâ’ilün fe’ilâtün mefâ’ilün fe’ilün

¹ H. İpekten’in yayımladığı “İsmetî Dîvânı” adlı eserde “meh-veşûn” imlâsı vardır.

² H. İpekten’in yayımladığı “İsmetî Dîvânı” adlı eserde “lâle-zâre” imlâsı mevcuttur.

³ H. İpekten’in yayımladığı “İsmetî Dîvânı” adlı eserde “subha-dâre” imlâsı yer almıştır.

1. Seyl-i sirîşk kim müdâm kūyına pür-şitâb olur
Râh-ı vişâl qorqarım yek-sere¹ ğarq-ı âb olur
2. Sâġar elinde sîne-çâk gelse miyân-ı bezme yâr
Kendisi âftâb eli çeşme-i âftâb olur
3. Bezmede luţf edüñ meded nâm-ı vefâ añılmasun
Ter düşe şâyed ol perî arada bir hicâb olur
4. Dil-bere² bir nigâh-ı germ-süzımı ‘arz eder müdâm
Yoġsa ben anı başlasam yazmaġa bir kitâb olur
5. Zevkı cihânda ‘îşmetî güşe-güzîn eder hemân
Sâye-nişîn-i câhda şanma ki şâd-h^vâb olur

Müfte‘ilün mefâ‘ilün müfte‘ilün mefâ‘ilün

¹ H. İpekten’in yayımladığı “İsmetî Dîvânı” adlı eserde “yekdere” imlâsı vardır.

² H. İpekten’in yayımladığı “İsmetî Dîvânı” adlı eserde “Dilbere” imlâsı vardır.

1. Rāyic olmaz her zamān naḳd-ı temennā böyledir
Ağlama ey ḥ^ıāce kim ümmīd-i dünyā böyledir
2. Hem yaḳar pervānesin hem sūz-ı dīl ızhār eder
Muḳtezā-yı meşreb-i şem^ı-i şeb-ārā böyledir
3. Eşḳ-i gül-gūnum yeñilmez dōstum ma^ızūr tūt
Girye-i bī-iḥtiyār-ı nā-şikībā böyledir
4. Olsa bir laḫza eger şūret-nümā-yı ārzū
Yine maḫv eyler hemān bu çarḫ-ı mīnā böyledir
5. ʿĀlemūñ bir fikre şāliḫ kārı yoḳdur ʿİşmetī
Vaż^ı-ı nā-sāz-ı cihān ya şöyledir ya böyledir

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- Fe'īlātūn fe'īlātūn fe'īlātūn fe'īlūn

25

1. Ruḥuñ resmin muşavvirler ʿaceb şāhāne yazmışlar
Güli seyr eyleye anı göre cānāne yazmışlar
2. Görinen sūre-i veʿş-Şemsdir ey meh ʿizārında
Degildir ḥaṭṭ anı berg-i gül-i ḥandāne yazmışlar
3. Lebūñ üzre görinen gūyiyā bir beyt-i raʿnādır
Anı taʿlīḳ ğubārī ḥaṭṭ ile mīrāne yazmışlar
4. Kaşuñ ḥüsnüñ berātında ʿaceb tuġrā-yı ğarrādır
Anuñ şeklin berāt-ı şāh-ı ʿālī-şāne yazmışlar
5. Yazarken şiʿr-i dil-sūzını şāhā ʿİşmetī bendeñ
Elinde ḥāme ile kāġıd anuñ yane yazmışlar

Mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

1. Bilürdi dil gibi dil-ber ğam-ı cihân nicedir
Bileydi çāšnī-i šīve-i bütân nicedir
2. Ederse cevır ile pā-māl¹ o şeh-suvār beni
Sipihre gösteririm ben de izz ü şān nicedir
3. Fezā-yı sīnede yansun hezār meş'al-i dāğ
Zemīn-i naqşını da görsün āsmān nicedir
4. Şikāyetim şaķın ey nāle tuymasun dildār
Zemān ola diye şāyed o dāstān nicedir
5. Gelürdi tāb hemān 'İşmetī-i haste-dile
Diyeydi luţf ile cānān o nā-tüvān nicedir

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İşmetî Dîvânı" adlı eserde "pāmāl" imlâsı vardır.

1. Dem-be-dem eyledükçe âh şu'le-i dil bülend olur
Havf ederim ki dâmen-i zülfine bir gezend olur
 2. Rûyine baksa alıma kendüyi dîde bir zamân
Pây-ı nigâhe zülfînüñ her hamı bir kemend olur
 3. Nâz ile her tebessümü meclise bir şafâ verür
Bezmdede mest dil-berün¹ şîvesi dil-pesend olur
 4. Sâgar-ı luṭfı sedd eder reh-güzere-i şikâyeti
Hâr u ḥas-ı recâ gelür cûy-ı sirişke bend olur
 5. 'İşk ile mest olan dilün kaydına düşme 'İşmeti
Erse de şubḥ-ı vâ-pesîn² şanma ki hūşmend³ olur
- Müfte'ilün mefâ'ilün müfte'ilün mefâ'ilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İşmetî Dîvânı" adlı eserde "dilberün" imlâsı vardır.

² H. İpekten'in yayımladığı "İşmetî Dîvânı" adlı eserde "vâpesîn" imlâsı mevcuttur.

³ H. İpekten'in yayımladığı "İşmetî Dîvânı" adlı eserde "hūş-mend" imlâsı yer almıştır.

1. Getürmem hâṭıra ğamzeñ girizân olduğum yerdir
Hayâl etmem ser-i zülfüñ perîşân olduğum yerdir
2. Ğubâr-ı hâṭṭuñ istiġnâ-yı bî-hengâmın artırmış
Ne hikmetdir bilinmez sırrı hayrân olduğum yerdir
3. Düşürmem luṭfı ṭab^c-ı bâdeye def^c-i ğamı dilden
Zebân-ı ḥâli derseñ eski mihmân olduğum yerdir
4. Neşât-efzâ şanur bî-derd olan şahın-ı ḥarâbatı
O vîrâne benim yıllarca giryân olduğum yerdir
5. Ser-i zülfin añup der ʿİşmetî her geh dil-i mehcûr
O gûşe devlet-i pâ-büse şâyân olduğum yerdir

Mefâʿilün mefâʿilün mefâʿilün mefâʿilün

1. Çarḥ mihr āyīnesin ḥalkā dem-ā-dem ne tūtar
Ābda ʿaks-i hūmā görse de ādem ne tūtar
 2. Ser-girān olma göñül bezm ḥōṣ-āheng ise de
Hele gör daḥi pes-i perdede maḥrem ne tūtar
 3. Ber-murād olmağa yoḡ sende teveccūh ey dil
Deṣt pūr-şayd velī dām ferāhem ne tūtar
 4. Nakḥd-ı cān ile aña ben de ederdim raḡbet
Maṣıb-ı mihr ü maḥabbet hele bilsem ne tūtar
 5. Zülfidir yine şikār eyleyen üfdādeleri
Zīr-i ser-pūşda¹ ol kākül-i pūr-ḥam ne tūtar
 6. ʿİşmetī miḥnet-i eyyām ile nāl oldı beden
Bī-vücūd etdi beni dehr teb-i ḡam ne tūtar
- Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı “İşmetî Dîvânı” adlı eserde “serpūşda” imlâsı vardır.

1. Olsa ne deñlü reh-güzerinde tenük ğubār
Toz kondurur mı dāmen-i zülfine rūzgār
2. Seng-i cefāya tütmağa bā'ış ne ey felek
Bir sāğar almasun mı ele rind-i bāde-ḥ^vār
3. Būlbül ne deñlü zevķin ede bezm-i 'ālemüñ
Hemvār edince nağme-i sâzın geçer bahār
4. Nîş-i sitemle 'ıyşını telḥ etdi būlbülün
Böyle kalursa varsun ögünsün çemende ḥār
5. Āsān degil buluşmak o meh-rūye 'İşmetî
Pek ser-girān bulunmağa muḥtāc perdedār¹

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İşmetî Dîvânı" adlı eserde "perde-dār" imlâsı vardır.

1. Gitdi dil zülfi hevâsiyle mekânın kim bilür
Bir hümâdır çıkdı elden âşiyânın kim bilür
 2. Çâre yok pîrâmeninden geçmege düzd-i hayâl
‘Âşıkun gencîne-i râz-ı nihânın kim bilür
 3. Müdde‘iler bî-şumâr ammâ gül ü şem‘ün yine
Bülbül ü pervânenen ğayrı lisânın kim bilür
 4. Nev-bahâr-ı hüsni dir pür-şûr-ı ‘âlem-gîr olan
Yohsa ol gül-goncenün reng-i hazânın kim bilür
 5. ‘İşmetî dâdı bilür bir nükte-dân yok mı o şüh
Derse ger mihr ü maḥabbet dâstânın kim bilür
- Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1. Zemīn-i derd-ḥīz-i ʿışka meydān-ı belā derler
Anuñ Mecnūnına ser-geşte-i deşt-i fenā derler
2. Felek dil-dādesin¹ fersūde eyler ehl-i derd ammā
Yıķılsun nice bir gerdān olur bu āsiyā derler
3. Zebūn-ı ʿaʿn-ı bed-ḥāhım meded bir cām şun sākī
Şerāb-ı dil-güşāyı ʿillet-i ʿışka devā derler
4. Huzūr-ı pīr-i ʿışka vardığımda sākīyān-ı ğam
Fenā mey-ḥānesinde² cān veren rinde gedā derler
5. Nʾola ser-mest isem ey ʿİşmetī yārān-ı mey-ḥāne²
Gelürler her seher peymāne-i ʿışka şalā derler

Mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İşmetî Dîvânı" adlı eserde "dildādesin" imlâsı vardır.

² H. İpekten'in yayımladığı "İşmetî Dîvânı" adlı eserde bu kelime birleşik yazılmıştır.

1. Dil-ber ki bezm-i ħüsn-i dil-ārāya bir gelür
Bir mübtelā da dil gibi dünyāya bir gelür
 2. Olmaz ba‘īd ‘āşıkā ser-menzil-i vişāl
Şīb ü firāz rind-i sebük-pāya bir gelür
 3. Bir ħadr-ı ‘ışķ-ı pākimi gūş et niyāzımı
Ĥarf-ı recā zebān-ı temennāya bir gelür
 4. Furşatdır ey hezār-ı ħemen mevsim-i bahār
Gül yılda bezm-i gülşen-i zībāya bir gelür
 5. Eyyām-ı vaşlı ‘İşmetiyā olsa şad hezār
Mu‘tād derd-i hecr-i ğam-efzāya bir gelür
- Mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. Dil ser-i zülfünden ayrılmaz recâsı pestdir
Evc-i hüsnüñ sâye-i perr-i hüması pestdir
 2. Gûş olunmaz mâ-cerâsı hûn-ı eşk-i âşıkuñ
Cûybâr-ı gülşen-i zâruñ şadâsı pestdir
 3. Hâne-i câne tokunmaz pertev-i hürşîd-i şevk
Kaşr-ı ümmîdüñ habâbâsâ¹ binâsı pestdir
 4. Va'ce-i lutfuñla kâbildir kul etmek göñlümi
Bende-i kem-naqd-ı ihsândır behâsı pestdir
 5. İşmetî tefsîr-i zevk-ı bâb-ı ışk-ı kaşd eder
Rütbe-i kaşdı bülend ammâ edâsı pestdir
- Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "habâb-âsâ" imlâsı vardır.

1. Her berg-i şāḥ olup yine perr-i hümā naẓīr
Gül oldu sāyesinde şehenşāh-ı mülk-gīr
 2. Mengūş-ı jāleyi göricek nev-‘arūs-ı gül
Oldı o demde çāk-zen-i ẓarṭa-i ḥarīr
 3. Qavş-ı ẓuzah mişāl var olduqça dūr olur
‘Add etmesün mesāfe-i cāhı ‘aduvv yesīr
 4. Varsaydı gülsitāne şirār-ı mehābeti
Cevr eylemezdi şāhid-i ‘aks-i güli esīr
- Mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. Gelmedi gitdi bir daḥi dildār
Yola baḳmaḳdan oldı dīdem çār
 2. Āteş-i hecri yaḳdı yandırdı
وقتتنا ربنا عزاب النار
 3. Dūr düşmez idim o meh-rūdan
Olsa ger ṭālī'im dilā baña yār
 4. Nice bir ḥ'āb ile olur ālūd
Dīde-i baḥtımı ilāhī uyar
 5. Ağlamaḳdan ğam-ı firāḳı ile
İşmetinüñ dū çeşmi oldı pınar
- Müfte'ilün mefā'ilün fe'ilün

1. ʿArz-ı hüşn eylese eger dildār
Geçer ol demde kendüden dil-i zār
 2. Anuñ üstine bir güzel olmaz
Hak bu kim var egerçi dañi hezār
 3. Kıl kadar bir yerinde yok ʿaybı
Bir muşavver rûhdır cümle o yār
 4. Ne ki giyse yaraşur o sîm-tene
Bu meşeldir güzel ne giyse uyar
 5. Böyle hünkār olur mı ʿİşmetiyā
Kulı ol tā ölünce yazılı var
- Feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1. Ol melek-sîmâ dilâ her bâr giyse kareler
Ka[°]beveş¹ kûyın anuñ eyler tavâf âvâreler
 2. Ben aña [°]arż-ı niyâz etsem eder ol baña nâz
Böyle mi olur [°]aceb dünyâda hep meh-pâreler
 3. Baħr-ı firqatde nice demdir gezer dil zevraķı
Rûzgâr ile [°]aceb bir gün bulur mı kareler
 4. Ger ölürsem ĥasret-i zülfiyle ol mâhuñ dilâ
Dōstlar baña kefen yerine şâller şareler
 5. Şafħa-i ruĥsârı üzre görelî ĥatṭın anuñ
Levh-i dilde [°]İşmetî durmaz mişâlin kareler
- Fâ[°]ilâtün fâ[°]ilâtün fâ[°]ilâtün fâ[°]ilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı “İsmetî Dîvânı” adlı eserde “Ka[°]be-veş” imlâsı vardır.

1. Nevāziş-i güli dehrũñ 'itāb-ı hārına degmez
Şafā-yı cāmı bu bezmũñ ğam-ı humārına degmez
2. Serāy-ı 'ālemũñ ey dil serīr-i 'izzet ü cāhı
Bu hākdān¹-ı ğamuñ günc-i teng ü tarına degmez
3. Hemīşe zevkı ğam-ālūdedir bu bāğ-ı fenānuñ
Tebessüm-i güli giryānī-i hezārına degmez
4. Hezār nāz ile 'uşşāka bir nigāhı o şūhuñ
Reh-i niyāzda yıllarca intizārına degmez
5. Eder mi 'işmetī-i zāre luḫf pāye-i vaşlın
Göñül o şāhid-i nāzuñ bir i'tibārına degmez

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilātün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "hāk-dān" imlâsı vardır.

1. Recā-yı vaşl ile dest-i vefāya yüz sürerüz
İtāb ederse düşüp hāk-i pāye yüz sürerüz
 2. Murād bezmgeh¹-i iltifâtıdır yāruñ
Bu āstāne hemān ol recāye yüz sürerüz
 3. Ümīd odur ki ola pāy-būsına bā'ış
Hemīşe dāmen-i zülf-i dü-tāye² yüz sürerüz
 4. Ümīd odur k'olavuz behredār³-ı vuşlat-ı dōst
Zemīn-i luţfina kim bī-nihāye yüz sürerüz
 5. Hicābe koydı bizi cürm-i 'ışk İşmetiyā
Ne yüzle hāk-i der-i dil-rübāye yüz sürerüz
- Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "bezm-geh" imlâsı vardır.

² H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "dütāye" imlâsı mevcuttur.

³ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "behre-dâr" imlâsı yer almıştır.

1. Demeñüz mest-i mey-i vuşlat olan ğam bilmez
O bezm-gāhda¹ dil bir rūḥ-ı ḥurrem bilmez
 2. Kaḡı nā-dāne o meh-pāre hevādār² olsun
Her gören hem bilürin ḥüsnini der hem bilmez
 3. Nice ser-sebz ola gül-ğonce-i bāğ-ı ümmīd
Böyle pür-süz-ı hevā ḥālet-i şeb-nem³ bilmez
 4. Bilmek ister var ise mihr ü maḥabbet semtin
Dil-i āvāreden alsun ḥāberi kem bilmez
 5. Āḡile bir eleme derd-i ser etmek düşmez
İşmetī naḡş-ı cebīni nedür ādem bilmez
- Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

¹ H. İpekten’in yayımladığı “İşmetî Dîvânı” adlı eserde “bezm-gāhda” imlâsı vardır.

² H. İpekten’in yayımladığı “İşmetî Dîvânı” adlı eserde “hevā-dār” imlâsı mevcuttur.

³ H. İpekten’in yayımladığı “İşmetî Dîvânı” adlı eserde “şebnem” imlâsı yer almıştır.

1. Ḥarīf-i bezm-i ğamuñ cām-ı bādeden geçmez
Neden geçerse geçer rûy-ı sâdeden geçmez
2. Tenûr-ı sîneye gelmek muḥâldir tîrûñ
Gelürse bu dil-i zehr-âb-dâdeden geçmez
3. Fedâ eder dem olur nice dürri şâhid-i ıışķ
Yolında kâh-şifat bir fütâdeden geçmez
4. Miyân-ı lu^ʿbede şaṭranç-bâz-ı dehr gehî
Bir iki ruh verür bir piyâdeden geçmez
5. Zemân-ı zerķ u riyâ gitdi ıışmetî şimdi
Bu demde ğam der-i ṭab^ʿ-ı küşâdeden geçmez

Mefâ'ilün fe'îlâtün mefâ'ilün fe'îlün

1. Bahār geldi bu faşl-ı ferāḥ-fezā düşmez
Kenāre ʿazm edelim böyle bir hevā düşmez
 2. Şemīm-i zūlfīn umardım nesīmden gördüm
Anuñ da üstine hīç bŭy-ı āşinā düşmez
 3. Cihānda devlet anuñ kim esīr-i zūlfī ola
Her ādemüñ serine sāye-i hümā düşmez
 4. Bu rūzgārda bir pāydār var mı ʿaceb
Niçün ıturur bu kuhen-saḳf-ı āsiyā düşmez
 5. Metāʿ-ı şevḳ kesād ūzre ʿİşmetī şimdi
Dükān-ı dehrde bir cām-ı pŭr-şafā düşmez
- Mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1. O dem üstād-ı hikmet vaz^c-ı kânûn hevā etmiş
Maḥabbet kārına naḳş-ı cefādan ibtidā etmiş
2. Güzel tarḥ eylemiş üstād-ı hikmet ḥāne-i cānı
Şeh-i ʿışka münāsib bir maḳām-ı dil-güşā etmiş
3. Göñül mestāne fāş etmiş nigāh-ı germ-i pinhānı
Meded ey ğamzekār¹-ı nāz ʿafv eyle ḥaṭā etmiş
4. Dil-i mehcūr gelmiş bezm-i meyde ḥatır-ı yāre
Geçen aḥvālî añmış geh şikāyet geh şenā etmiş
5. Hudāya ʿİşmetî şad şükr ü minnet dāmen-i yāri
Ser-i iḳbālîme çün sāye-i perr-i hümā etmiş

Mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İşmetî Dîvânı" adlı eserde "ğamze-kār" imlâsı vardır.

1. Şikâr üzre yine şeh-bâz-ı zülfün bâller şalmış
Güzel şayd eylemiş murğ-ı dile çengâller şalmış
2. Hadengün sînede yer yer akıtmış cûy-ı hûn-âlûd
Ten-i hâkimde nahl-i derd-i diller daller şalmış
3. Çıkarmış tîğ-ı âteş-tâbını zarf-ı şurâhîden
Yine ceyş-i ğama sâķi kümeyt-i aller şalmış
4. Ham-ı zülfinde yāruñ dilleri tahrik edüp âhır
Şabā Çîn mülkini geşt etmege abdâller şalmış
5. Yine mülk-i dili şah-ı maḥabbet eyleyüp teşhîr
Figān u nâleden ey ʿİşmetî dellâller şalmış

Mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

1. Reh-i ʿışkuñda olmışım ben hāk
Her ne cev̄ eyler iseñ et bī-bāk
 2. Olmasun deyyü dīde gerd-ālūd
Eyledi reh-güzāruñı nemnāk
 3. Bāğ-ı hüs̄n içre ey gül-i raʿnā
Almasun yanuñı hās u hāşāk
 4. Kōma günc-i belāda dil-şudeni
Elem-i firķatuñ ile ġamnāk¹
 5. Vuşlatuñ ger müyesser olmaz ise
ʿİşmetī sīnesin eder şad çāk
- Feʿilātün mefāʿilün feʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İşmetî Dîvânı" adlı eserde "ğam-nāk" imlâsı vardır.

1. Göñül bu neşvede hîç bî-ğam olmaduñ gitdüñ
Bahâr ile gül ile hurrem olmaduñ gitdüñ
2. Çemende gülle nihânî şafâda bād-ı şabâ
Sen ey hezâr buña maḥrem olmaduñ gitdüñ
3. Şitâbe neydi sebep böyle ey berîd-i ḥayâl
Geline zahm-ı dile merhem olmaduñ gitdüñ
4. Tekâsül etmedi ḥidmetde rûzgâr henûz
Yine cihânda göñül âdem olmaduñ gitdüñ
5. Eder mi ‘afv meger ‘îşmetî seni ey baḥt
Zemân-ı ğamda aña hem-dem olmaduñ gitdüñ

Mefâ’ilün fe’îlâtün mefâ’ilün fe’îlün

1. Ey vaşl hevā-h^ˈāh-ı dile dāde mi geldüñ
Ya pey-revī-i hecr ile bī-dāde mi geldüñ
 2. Etdüñ yine bir cünbiş ile sīnemi şad çāk
Ey tīşe-i ğam hāṭır-ı Ferhāde mi geldüñ
 3. Bu nāle vü bu sūḥtegī nice bir ey dil
Bu gülşene bülbul gibi feryāde mi geldüñ
 4. Ver ḥükmini bu dāmgehüñ olma perīşān
Dünyāya göñül fāriğ ü āzāde mi geldüñ
 5. Def-i ğama yol bulmağa ey ʿİşmetī-i zār
Hāk-i der-i mey-hāneye irşāde mi geldüñ
- Mefʿülü mefāʿilü mefāʿilü faʿʿülün

1. Mest etdi o deñlü beni sâķī mey-i nāzuñ
Şimdi çekemem kaçresini cām-ı niyāzuñ
 2. Dīvāne midir dil ki ola beste-i mihri
Bir sencileyin dil-ber¹-i aġyār-nevāzuñ
 3. Bilmez ki eder devlet-i pā-būsuñı taķrīb
Alçaķlar egerçi dili ġīsū-yı dirāzuñ
 4. Bāl ü per-i pervāneyi yakmak mıdır ancak
Ey şem^c-i şeb-ārā eşer-i sūz u ġüdāzuñ
 5. Baġş etmegi ķo Ğşmetī-i zār ile zāhid
Fehm eyleyi ġör Ğāķıbetin Ğışķ-ı mecāzuñ
- Mefūlü mefā^cilü mefā^cilü fa^cülün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İşmetî Dîvânı" adlı eserde "dilber" imlâsı vardır.

1. Dilā āyīn-i ʿışkī cünbiş-i murğ-ı çemenden bil
Eger tarz-ı niyâzı saña göstermezse benden bil
2. Ser-i zülfündeki her bir girih bir ʿuğdedir dilde
Şikest-i hâtır-ı zârı o zülf-i pür-şikenden bil
3. Cefâ-yı çarlıdan gitmiş hemân Ferhâddır şanma
Bizi de kuştegân-ı kahr-ı dehr-i pîre-zenden¹ bil
4. Şikâyet etme ey dil hufte-baht-ı nâ-müsâʿidden
Ne olsa baht-ı bîdâr-i sipihr-i pür-fitenden bil
5. Eger pâkîze-gûy u hûb-taʿbîr olmak isterseñ
Tarîkin ʿİşmetî üstâd-ı pâkîze-suğenden bil

Mefâʿilün mefâʿilün mefâʿilün mefâʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İşmetî Dîvânı" adlı eserde "pîrezenden" imlâsı vardır.

1. Edüp nedîmini hâr inledür hezârını gül
 ʿAceb alur mı anur h        bah  rını g  l
 2. Hez  r-ı z  rını   etsün h  zer   b  rından
 Zem  n olur göremez p  yin       b  rını g  l
 3.    er af   ile bir c  m-ı l  le-gün amma
   ker o bir adeh     bir sene h  m  rını g  l
 4. Anu   da c  mın eder tünd-b  d-ı dehr ikest
 af   ile ge    r  r anma r  zg  rını g  l
 5. eh-i bah  r gelür deyü    met   b   a
 Eder nes  m-i seçer fer  -i reh-g  z  rını g  l
- Mef   il  n fe  il  t  n mef   il  n fe  il  n

1. Gel ey ھاٲ-ı ruھ-ı gül maھrem-i dil-i z r ol
Şeb-i siy h gibi perded r¹-ı esr r ol
 2. Gönül eder yine  evg n-ı  hını der-k r
Sen ey nih l-i maھabbet gerekse b -b r ol
 3.  Ad -yı z lime çok böyle i tib r etme
Biraz da bu dil-i  v reye hev d r² ol
 4. Ne   re n yleyeyim   nki benden ayrıldı n
Kim nle ister ise n ey ned m-i c n y r ol
 5. Met ^c-ı vaşl ile d k n-ı feyz m l- -m l
Hem n   metiy  c n ile ھar d r ol
- Mef  il n fe  l t n mef  il n fe  il n

¹ H.  pekten'in yayımladığı " smet  D v n " adlı eserde "perde-d r" iml s  vardır.

² H.  pekten'in yayımladığı " smet  D v n " adlı eserde "hev -d r" iml s  vardır.

1. Ğubārāsā¹ o dem kim reh-güzārından mürūr etdüm
Alup ġīsū-yı müşġīn-tārınuñ bŷyın huzūr etdüm
2. Döġünsem nice müddet vechi var seng-i melāmetle
Niçün ben kendimi ħāk-i derinden böyle dŷr etdüm
3. Meger ser-mest imiş hŷşyār şandum ol sitemkārı
Zemānsız söyledim derd-i dil-i zārı kuşūr etdüm
4. İştüdüm bende-i mehcūrını yād eylemiş bir ġün
‘Aceb bilsem ne yüzden ħātır-ı yāre huṭŷr etdüm
5. Bu şeb ol māh-rŷyuñ ‘İşmetī vaşlın ħayāl etdüm
Açıldı ħātır-ı maḥzūnum ilķā-yı sŷrŷr etdüm

Mefā‘īlŷn mefā‘īlŷn mefā‘īlŷn mefā‘īlŷn

¹ H. İpekten’in yayımladığı “İşmetî Dîvânı” adlı eserde “Ğubār-āsā” imlâsı vardır.

1. Açılsa şafha-i ruhsâr gülsitân görsem
Ne nakş eder yine şüretger¹-i zemân görsem
 2. Erişse faşl-ı bahārî mişâl-i nergis-i bāğ
Elimde ben daḥi bir cām-ı zer-nişân görsem
 3. Şafâ gelür dil ü câne niyâze fırsat olur
Kaçan o ğamzeleri mest ü ser-giran görsem
 4. Bu sūz u tâb ʿaceb mi hezârdan hele ben
Taḥammül eyleyemem tâze bir cevân görsem
 5. Cefâ-yı gerdiş-i eyyâm ʿİşmetî nice bir
Dil-i ḥazîni de bir kerre şādmân görsem
- Mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "şüret-ger" imlâsı vardır.

1. Eyledi kil-k-i şenākārını¹ ihsān nesīm
Naķşını möhr-i gülün bende-i fermān-ı nesīm
 2. Kıldı hem-hāşiyet-i zıll-ı hümā feyz-i bahār
Tācdār etdi güli sāye-i dāmān-ı nesīm
 3. Verdi ehl-i çemene ruḥşat-ı ıyş-ı Cemşīd
Nāme-i ğonce ile peyk-i şitābān-ı nesīm
 4. Nice ser-beste ḳalur rāz-ı derūn-ı ğonce
Būyını gülşene neşr etmiş iken şān-ı nesīm
 5. ʿİşmetī dīde-i ʿāşık gibi cūy-ı çemeni
Dem gelür pür-gül eder dest-i gül-efşān-ı nesīm
- Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İşmetî Dîvânı" adlı eserde "şenā-kārını" imlâsı vardır.

1. Ğamuñla girye vü zār oldı kārım
Ne var bir laḥza olsañ ğam-küsārım
2. Olupdur şīşe-i ḥātır şikeste
Eyü olmaz şaḳın bu inkisārım
3. Ḳomaz kim aĝlayam derd-i derūnum
Alur seyl-āb-ı eşkim reh-güzārım
4. Hemīşe seg raḳībe iltifātuñ
Dirīĝa ol ḳadar yoḳ iʿtibārım
5. Şaḳın ʿİşmetīyi etme pā-māl¹
Semend-i nāze binüp şeh-süvārım²

Mefāʿilün mefāʿilün faʿülün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "pāmāl" imlâsı vardır.

² H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "şehsüvārım" imlâsı vardır.

1. Hemîşe ârzû-yı cām-ı pür-şarāb ederim
Mişāl-i zerre temennā-yı āftāb ederim
 2. Yine diyār-ı dile seyl-i bâdeyi aqıdup
Kuhē binā-yı ğamı ser-be-ser harāb ederim
 3. Nişān-ı luṭf görünmez dehān-ı dil-berden¹
Dil-i nizāre hemān yok yere ʿazāb ederim
 4. Serim mişāl-i dıraḥt-ı şükūfedār-ı sefid
Elimde bâde-i gül-rengden hicāb ederim
 5. Belürmesün deyü āşār-ı ʿışk ʿışmetiyā
Sirişk-i ali ruh-ı zerdime niķāb ederim
- Mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "dilberden" imlâsı vardır.

1. Ben dehr-i dūnı kimseye dād üzre bulmadım
Evzā^c-ı rûzgârı murād üzre bulmadım
 2. Nağd-ı sirişki hep ẓadeḥ-i çeşme koydı dil
Yohsa metā^c-ı derdi kesād üzre bulmadım
 3. Râz-ı nihânım eyledi gûş-âşinâ-yı yâr
Ben âh-ı nâlekârı¹ fesād üzre bulmadım
 4. Çekdim kenâre ben de gönül nice dem seni
Bir kerre râh-ı rüşdi sedād üzre bulmadım
 5. Serhadd-i imtiyâzı güzâr etdi ‘İşmetî
Ser-keş semend-i ẓab^cı ‘inād üzre bulmadım
- Mef‘ülü fā‘ilâtü mefā‘ilü fā‘ilün

¹ H. İpekten’in yayımladığı “İsmetî Dîvânı” adlı eserde “nâle-kârı” imlâsı vardır.

1. Şem^c-i ruhsāruñ odına atmağa bir dāneyim
Cān u tenden geçmişim ben řālib-i cānāneyim
2. Sen şacı Leylāya meftūn olalı ey dil-rübā
Řalmışım řayretde ben Mecnūnveş¹ dīvāneyim
3. Gāh geh ^carz-ı cemāl etseñ ne var ben bendeñe
Zümre-i ^cuşşāķuñ² içre ey perī bir dāneyim
4. Rūh-ı ecsāde ta^calluķ etmediñ deyü henūz
Āşināyım dil-rübā şanma ki ben bī-gāneyim³
5. Cüst ü cūyım şanma ki ey ^cİşmetī bī-hūdedir
Āşināyım baħr-ı ^cışķa řālib-i dūr-dāneyim

Fā^cilātün fā^cilātün fā^cilātün fā^cilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "Mecnūn-veş" imlâsı vardır.

² H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "^cāşıķuñ" yer almaktadır. Hâlbuki vezin ve anlam gereği "^cuşşāķuñ" daha uygundur.

³ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "bīgāneyim" imlâsı vardır.

1. Nāme-i sūziş-i dile āb-ı niyāz degmesün
Āyīne-i ḥaḳīḳate jeng-i mecāz degmesün
 2. Derd-i derūnı yāre hep söyleye düşmüşüm bu şeb
Sırr-ı nihānıma şaḳın dīde-i rāz degmesün
 3. Kūçe-i ğamda ʿāşıḳuñ ḥāne-i teng-i cānına
Hecr gibi bir āteş-i şabr-güdāz degmesün
 4. Bir daḥi uğramaz ḥired dāʿire-i ḥayālime
Gūş-ı cünūnuma meded nağme-i sāz degmesün
 5. Göñlümi yār ʿİşmetī ḳāʿilim almasun ele
Ḥāṭırıma tek ol meh-i sifle-nevāz degmesün
- Müfteʿilün mefāʿilün müfteʿilün mefāʿilün
-

1. Aldık haberüñ yine şehā peyk-i şabādan
Sende yoğimiş zerre kadar bûy vefādan
 2. Etseñ dili zülf-i dil-āvîzine kurbān
Yer başmaz idi ayağı o demde şafādan
 3. Ayırdı ʿadū vaşf ile āhır seni benden
Ham-geşte ola kıddi anuñ bār-ı belā
 4. Olmak nice bir her şacı Leylîye çü Mecnûn
Gel söyleme yābāne dilā geç bu hevādan
 5. Hecrûñle diyār-ı ʿademe etdi azîmet
Unutma şehā ʿİşmetîyi hayr-duʿādan
- Mefʿûlü mefāʿîlü mefāʿîlü faʿûlün

1. Geldikde haṭuñ ʿāşıkuña nāz edemezsün
Mānend-i hümā evcde pervāz edemezsün
 2. Gāhī egilüp gūşına der ol haṭ-ı nev-hīz
Şimden gerü sen şīveye āgāz edemezsün
 3. Bu tarz-ı bed-āheng-i dil-āzār ile ey dil
Bu bāğda bir bülbüli dem-sāz edemezsün
 4. Kendün yeñemezsün bilirim meşrebün ey dil
Nūş-ı meye āgāz edicek az edemezsün
 5. Şad rıtl-ı girān olsa çeker ʿİşmetī-i zār
Sākī anı sen mest-i ser-endāz edemezsün
- Mefʿülü mefāʿilü mefāʿilü faʿülün

1. Derseñ ey dil çeşm-i bahtuñ derd-i hicrân görmesün
Kānlu yaşuñ sil nigāh etdükçe cānān görmesün
2. Tār ü mār eyler hemān evrāk-ı ʿıyşı rūzgār
Bir ser-āmed gonceyi bir laḥza ḥandān görmesün
3. Eyleme zülfüñ perīşān tābe-sāmān¹ dilleri
Çeşm-i bed-bīn-i ʿadū ḥāk ile yeksān görmesün
4. Yād edüp zülfüñ hemān bī-hūş olur āşüfte dil
Bāğda bī-çāre bir serv-i perīşān görmesün
5. Sūz-ı dilden kopmadır bu şiʿr-i rengīn ʿİşmetī
ʿArz ederseñ ehline ʿarz eyle nā-dān² görmesün

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İşmetî Dîvânı" adlı eserde "tā be-sāmān" imlâsı vardır.

² H. İpekten'in yayımladığı "İşmetî Dîvânı" adlı eserde "nādān" imlâsı vardır.

1. Nigāhım buse-çīn olmağda la'l-i dil-sitānından
Şikārın almayan şeh-bāz çıkmaz āşiyānından
 2. Mülāyim gösterir ʿuṣṣāk-ı zāre kendüyi ammā
Alınmaz ḥarf-ı vuṣlat ol sitemkāruñ¹ dehānından
 3. Sebük-sāmān gerekdir rind olan ey dil ḥabābāsā²
Ki açılsa çıkan ancak hevādır curʿadānından³
 4. Dile her çend bir bāzīçe bulmağdır ġaraż yoḥsa
Suʿāl etmek lāzım vaʿde-i vaṣluñ zamānından
 5. Hemān ey ʿİşmetī ʿarż-ı ʿubūdiyyetden ayrılma
Seni kim dūr eder ol şāh-ı ḥüsnüñ āstānından
- Mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İşmetî Dîvânı" adlı eserde "sitem-kāruñ" imlâsı vardır.

² H. İpekten'in yayımladığı "İşmetî Dîvânı" adlı eserde "ḥabāb-āsā" imlâsı vardır.

³ H. İpekten'in yayımladığı "İşmetî Dîvânı" adlı eserde "curʿa-dānından" imlâsı vardır.

1. Vaz^c-ı nā-sāzını dehrüñ gören âdem ne desün
Bilinür nesne degül meşreb-i ʿâlem ne desün
 2. Güle hem-ḥ^vâbe-i ḥār olma demek mümkün mi
Bülbül olmuş tatalım bezmine maḥrem ne desün
 3. Bî-vefâsın demeden gerçi şıkılmaz o perî
Baḡsa âdem yine her ḥâli müselleme ne desün
 4. Sen de inşâf ede ey muḡbeçe gördükçe seni
Hây cānım demesün bu dil-i pür-ḡam ne desün
 5. ʿİşmetî sūz-ı dilin derdi o şūḡa ammā
Şimdi firḡatde ḡam-ı hecr ile hem-dem ne desün
- Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Etmesün mi murğ-ı dil kendin perîşân zamân
Tünd-bād-ı ğam güzergâhında tutmış âşiyân
2. Ol siyeh-mest âfetün şimdi kim uğrar yanına
Ġamzeler hûnîn cebîn pür-çîn ebrûlar kemân
3. Bâde-i gül-rengde gūyâ bilürîn her habâb
Nev-[‘]arūs-ı câme kırmış la[‘]l-gün bir sâye bân
4. Olmadı bir gonçe hergiz zîb-i destâr-ı emel
Gülşen-i ümmîdden bir gül koparmaz bâğbân
5. Yüz sürülmez pâyine ol nâzenînüñ [‘]İşmetî
Etmeyince cismüñi yıllarca hâk-ı âstân

Fâ[‘]ilâtün fâ[‘]ilâtün fâ[‘]ilâtün fâ[‘]ilün

1. Demidir hayāl-i ğamzeñ dil-i ğam-küsāre gelsün
Bizi günc-i ğamda tenhā kıomasun kenāre gelsün
2. İşidilmez oldu āhım ser-i zülfin eyle tahrīk
Meded ey řabā dil-i zār bün-ı gūř-ı yāre gelsün
3. Haı u zülfi sāyesinde dil ü cān řafāda olsun
Gelecek belā-yı nā-gāh ser-i rūzgāre gelsün
4. Ne faşıllar ola seyr et yine mekteb-i çemende
Hele ders-i řevķ-ı murġān şıfat-ı bahāre gelsün
5. Dağı İřmetī cihānda işidilmedük nemiz var
O perī gelürse bezme ne var āřıkāre gelsün

Mütefā'ilün fa'ülün mütefā'ilün fa'ülün

1. Ağlasam her dem ğam-ı hecr ile cevri yârdan
Nem yerine dem gelür bu dīde-i hūn-bârdan
 2. Ża^cf-ı hecr-i yâr ile şöyle hayâl oldu tenüm
Şûretâ teşhîş olunmaz peykerim dīvârdan
 3. Geldi dil bir hastedir dârü²-ş-şifâ-yı kûyına
Gel tabībim kaçma tīmâr eyle ol bīmârdan
 4. Düşmen-i bed-h^vâha uyma luţf u ihsân eyle gel
Yüz çevirme dōstum bu ʿāşık-ı ğam-h^vârdan
 5. Yâre ʿarz et ʿİşmetî gel eşk-i hūn-âlûdeñi
Hazz ede şâyed o belki dirhem ü dīnârdan
- Fâ^cilâtün fâ^cilâtün fâ^cilâtün fâ^cilün

1. Der ise nāleyi ʿuṣṣāk dirāz eylesesün
O perī cevriñi çok luṭfını az eylesesün
2. Bağlanup zülfine dil kendüyi rüsvāy etmiş
Şaḫın ol ğamzeleri maḥrem-i rāz eylesesün
3. Dem olur gögsini bī-minnet açar bād-ı şabā
Ġonçe ʿarż-ı ruḥ-ı al etmege nāz eylesesün
4. Dil ıko çeksün ğam-ı dünyāyı şafāsı var ise
Yāre şıḫlet verecek deñlü niyāz eylesesün
5. ʿİşmetī muʿtekif-i günc-i ferāğız şimdi
Baḫt isterse der-i vuşlatı bāz eylesesün

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Çün o şāhuñ āstānın şeb-i ğam penāh edersūñ
Ne gerek ya daḥi ey dil yine böyle āh edersūñ
 2. Ten-i zārı ırgürürsiñ der-i yāre ğāfıl olma
Çıka seyre şāyed ol şūḥ hele bir nigāh edersūñ
 3. Şeb ü rüz āh u nāleñi ne bilür o yār-ı ser-mest
Dem-i   mr-i nāzenīni ne i  n tebāh edersūñ
 4. Dil-i nā-murāduñ ey   arḥ ne recāsı var senden
Kimedir bu şīve v   nāz kime   arz-ı cāh eders  ñ
 5. E  iginde yer gerekse sağa     met   o m  ahuñ
Dil    c  nı bir dem evvel a  a r  -be-r  h eders  ñ
- M  tef   il  n fa   l  n m  tef   il  n fa   l  n

1. Haber dār olmadı gitdi dilũñ āh u enīninden
Şikāyet şehr-i ḥüsnũñ bir cevān-ı nāzenīninden
 2. Nigāh-ı iltifātından ʿadūlar behre-yāb ammā
O meh-rũnuñ cefādır vāyemiz çīn-i cebīninden
 3. Ḥarīf-i bezm-i kām ol perde-pūş-ı ʿizz ü nāz olma
Ḥazer kıl bülbulũñ ey gönçe āh-ı āteşīninden
 4. Ḥumārın defʿe ey cān-ı belā-keş çāre bulmazsıñ
İçersin sāķī-i dehrũñ mey-i derd-āferīninden
 5. Münāsibdir kümeýt-i kilik-i ṭabʿım cilvegāh etse
Bu şiʿrũñ ʿİşmetī ḥazẓ eyledim gāyet zemīninden
- Mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

1. Dil-ḥaste-i ʿiṣṣā nigh-endāz degilsin
Derd-i dīl-i bīmāre ʃifā-sāz degilsin
 2. Sensin yine maḥrem olacaḡ gonḡeye bñlbñl
Mānend-i ʃabā perde-der-i rāz degilsin
 3. Ey bñlbñl-i zār eyleme daʿvā-yı maḥabbet
Pervāne-ʃifat ʿāʃıḡ-ı ser-bāz degilsin
 4. Gñlzār-ı viʃālññ ki ḡayāt-āver-i cāndır
Murḡ-ı dile ruḡṣat-dih-i pervāz degilsin
 5. Nāleñ ede mi ʿİṣmetiyā ol gñle teʿʃīr
Bñlbñl gibi ḡōṣ-ḡñ u ḡōṣ-āvāz degilsin
- Mefʿñlñ mefāʿñlñ mefāʿñlñ faʿñlñ

1. ‘Arz-ı hâl etsün nigāhuñ çeşm-i cânuñ tuymasun
Kârını harf-ı recâ görsün zebānuñ tuymasun
 2. Ġamze ursun yâre ebrûlar haberdâr olmasun
Tîrûñ etsün kârını ammâ kemānuñ tuymasun
 3. Bâğ-ı tenhâ deyyü bûlbûl nağme-i bî-bâkde
El-hazer ey gonçe kaşd-ı imtiḥānuñ tuymasun
 4. ‘Ārizuñda ṭab^c-ı mey güller bitürsün sâkiyâ
Dîde-i gül-çînim ammâ bâğbānuñ tuymasun
 5. Da‘vet-i feryāde āgāz etdüñ ammâ ‘İşmetî
Ol perî-rûdan hazer kıl bîm-i cânuñ tuymasun
- Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Çeşmüne ğamzeñ öğredür 'işve vü nāz n'eydügin
 'Āşka eşki gösterür semt-i niyāz n'eydügin
 2. Remz-i nigāh-ı dil-beri edemez o rind kim
 Bilmeye tarz-ı ülfet-i meclis-i rāz n'eydügin
 3. Rıtl-ı girān-ı şevki şun reh-rev-i 'ışka sākiyā
 Bilmeye tā ki zaḥmet-i şīb ü firāz n'eydügin
 4. Etmez idūñ ümīd-i kurb ol şeh-i nāza 'İşmetī
 Bilseñ eger ol āteş-i sīne-güdāz n'eydügin
- Müfte'ılün mefā'ilün müfte'ılün mefā'ilün

1. O reng-i rûy hemân tek bozulmasun tursun
  o dilde  ukde-i derd  n   z lmes n tursun
2.  m d odur ki ere  aydg h¹-ı  amze e dil
 Biraz o b z  ik re s z lmes n tursun
3.  ekerse de dili bend-i bel ya zülfi ne  am
 Hem n o rişte-i b r k  z lmes n tursun
4. Bu s z u t ba H d  vermes n zev l ey dil
  o ara nuz o güzelle bozulmasun tursun
5. El urd   an erine yine   met  s   
 Meded g r    am-ı dehri   z lmes n tursun

Mef  il n fe il t n mef  il n fe il n

¹ H.  pekten'in yayımladığı " smet  D v n " adlı eserde " ayd-g h" iml sı vardır.

1. Āşüb-hîz o zülf-i semensâ¹ mıdır hemân
Pür-cüş-ı ıış bu dil-i şeydâ mıdır hemân
 2. Cây et biraz da gönlümi ey harf-ı ârzû
Nüzhetgehüñ² zebân-ı temennâ mıdır hemân
 3. Maşşud-ı gamze kanımı tökmek midir  aceb
Ya dilde hükm-i tığini icrâ mıdır hemân
 4. Eyler vefâya va de niyâz etdügimce yâr
Resm-i vefâ havâle-i ferdâ mıdır hemân
 5. Sûzı  aceb mi eylese ızhâr  ışmeti 
Her ş le ser-be-ceyb-i süveydâ mıdır hemân
- Mef l  f  il t  mef     f      

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmet  D v n " adlı eserde "semen-s " iml s  vardır.

² H. İpekten'in yayımladığı "İsmet  D v n " adlı eserde "Nüzhet-geh   " iml s  vardır.

1. Haṭuñ ğubārı rūy-ı dil-ārāña konmasun
Hüsnüñ çerāğı tekye-i dehr içre sönmesün
2. Taḥrîre vaşf-ı hüsn-i bütānuñ qalem yeter
Küttāb-ı dehre de çalışup hāme yonmasun
3. Şāh-ı bahāre ğonçe-i zanbağ şikāyete
Deyden bu demde şimdi gelüp rıķ'a şunmasun
4. Deşt-i fenāda lāle yaķup sīnesine dāğ
Feryād-ı müstemend-i dil-efġāre dönmesün
5. Bīdār eyle Ğşmetīnūñ çeşm-i bahtını
Bir şem'dir uyandıra Ğālemde sönmesün

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1. Şehā mülk-i dili kırtardı zülfüñ lâne kaydından
İzār-ı alüñ üzre hāl-i müşkīn dāne kaydından
 2. Hümā-pervāz olup dil degme bir yerde karar etmez
Ferāğ-ı bāli vardır şimdilik kâşāne kaydından
 3. Çıkarsa lücce-i ğamdan bizi bir āşinā olsa
Desem bir bir ne ğavta yutduğum bī-gāne¹ kaydından
 4. Dem-ā-dem bezm-i meyde cām-ı la'lüñ şunsañ uşşāka
Ne var kırtarsañ ey sākī bizi peymāne kaydından
 5. Alursiñ İşmetī her şeb o şem^c-i bezmi araya
Dem-i şubha erişse kırtulur pervāne kaydından
- Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İşmetî Dîvânı" adlı eserde "bīgāne" imlâsı vardır.

1. Fāriğ olmam nâleden dildâre kâr etmezse de
Sûziş-i dildir ğaraž yâr i'tibâr etmezse de
 2. Sen hemân ayrılma ey dil reh-güzâr-ı yârdan
Pây-mâl-i esb-i nâz eyler şikâr etmezse de
 3. Uğrasa murğ-ı ħadengi şâd olur dil bir zamân
Âşiyân-ı sînede bir dem qarâr etmezse de
 4. Gâh olur 'uşşâkı cânından eder bîzâr 'ışk
'Uzlet eyler yârdan terk-i diyâr etmezse de
 5. 'İşmetî pâ-mâl-i cevır olmağ yeter 'izzet dile
Bağt anı çeşm-i zağm-i zûlf-i yâr etmezse de
- Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Bâğ-ı hüsniñde hazân yer yer nümâyân olmada
Dahi zülfüñle haṭuñ dest ü girībân olmada
2. Vefk-i maḳṣûd üzre dildâre ne mümkün bir nigâh
Çeşm-i bed-bîn-i ʿadû her dem nighbân¹ olmada
3. Eyleyen ğam-dîdedir vaḳt-ı neşâṭın ʿâlemüñ
Var mı ol ʿâlem meger her çend ḥandân olmada
4. Ser-te-ser erbâb-ı dil baḳsañ perişân-rûzgâr
Her girân-cânuñ meh-i iḳbâli tâbân olmada
5. Baḥt-ı ser-keş sehldir fermân-ber olmaḳ ʿîşmetî
Söz hemân ʿâlemde bir bed merd-i nâ-dân² olmada

Fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İşmetî Dîvânı" adlı eserde "nigh-bân" imlâsı vardır.

² H. İpekten'in yayımladığı "İşmetî Dîvânı" adlı eserde "nâdân" imlâsı vardır.

1. Ol degildir derd-i dil kim kı̇abil-i ta'bir ola
Şanmañuz bĩ-çāreden¹ 'arz etmede taķşĩr ola
2. Dem-be-dem 'āķil reh-i tedbĩri pāk etmek gerek
Kim bilür cā'iz ki bir keh-pāre dāmen-gĩr ola
3. Germ olup meclisde göndermiş bize dūşnām-ı telh
Luţf edüp añmıř beni ol nev-cevānım pĩr ola
4. Dil-berũñ² germ olması gelmek ne mũmkin hāţıra
Tĩr-i peykān kendeveş āhım ki bĩ-te'sĩr ola
5. Bir dem evvel şayy olunsa deşt-i hicrān 'İřmetĩ
Sevmem ol vādĩyi kim pũr tāb-ı bĩ-taķcĩr ola

Fā'ilātũn fā'ilātũn fā'ilātũn fā'ilũn

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İřmetĩ Dīvānı" adlı eserde "bĩçāreden" imlāısı vardır.

² H. İpekten'in yayımladığı "İřmetĩ Dīvānı" adlı eserde "Dilberũñ" imlāısı vardır.

1. Geç o dil-berden ki hem-derd-i dil ü cān olmaya
Tünd-bād-ı āhdan zülfi perişān olmaya
 2. Meclisüñden kimseye feyz olmaz ey sākī-i ğam
Mey midir ol mey ki hālet-bahş-ı yārān olmaya
 3. Tā ola bād-ı maḥabbet gerd-hīz-i deşt-i ğam
Dem mi vardır dīde-i ümmīd giryān olmaya
 4. H̱ān-ı luṭfından ede lāyık mı ğayrı behre-yāb
Dest-i mihmānında kemter pāre-i nān olmaya
 5. Ol meyüñ ol dil-berüñ¹ meftūnıdır dil ‘İşmetī
Neşvesinde derd-i ser vaşlında hicrān olmaya
- Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

¹ H. İpekten’in yayımladığı “İşmetî Dîvânı” adlı eserde “dilberüñ” imlâsı vardır.

1. Bāde o bādedir anı mest içe hūşyār ola
Şīşe o şīşedir anuñ neşvesi ber-ķarār ola
 2. Ol dem olur mı luṭf edüp ref^e ede ḥākdan anı
Nīm-keş-i cefāsına ğamzesi destyār¹ ola
 3. Keştī-i baḥr-ı ārzū ğavṭa-ḥ^vōr-ı maḥabbeti
Sāḥil-i vaşl-ı dil-bere irgüre rūzgār ola
 4. Ḥande-i luṭfına gülüñ bāğda dil verür hezār
Ḥayf o nev-hevāya kim şīfte-i bahār ola
 5. Eyle du^eā ki ʿİşmetī ʿışķ piyāle şunmasun
Yoḥsa dīl-i figārda şanma ki ihtiyār ola
- Müfte^eilün mefā^eilün müfte^eilün mefā^eilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İşmetî Dîvânı" adlı eserde "dest-yār" imlâsı vardır.

1. Kadeh ser-germ-i mey ol keç-külâh-ı nâz mestâne
Nigeh hayrân-ı vaşl u gamze-i gammâz mestâne
 2. Şabâ kaldırmasun mî şahid-i gül-berg-i ra'nâyı
Yine râh-ı çemende öyle bir mümtâz mestâne
 3. Gönül gayret-keş-i bâr-ı melâmet zülf âlûde
Muğannî ser-be-zânû-yı hacâlet sâz mestâne
 4. Ciger şad-pâre-i miḥnet dil-i ʿışk-âşinâ ser-mest
Nihân olsun mî sırrım ʿîşmeti hem-râz mestâne
- Mefâʿilün mefâʿilün mefâʿilün mefâʿilün

1. Haṭ-ı ruḥın o mehüñ cān-ı zāre gösterme
Dem-i ḥazānı Ḥudāyā hezāre gösterme
2. Hevā-yı ʿışk ciger-sūz imiş meded ey baht
O kārı her dil-i nā-kerdekāre¹ gösterme
3. Düşerse yāre eger ʿarż-ı sūz u tāb ey dil
Şikāyetüñ o kadar āşikāre gösterme
4. Zemāne sūz-ı derūnuñdan olmasun āgāh
Çerāğ-ı mihr ise de rūzgāre gösterme
5. Niyāz-nāme-i dil ʿİşmetī perişāndır
Bu şekl ile anı zīnhār yāre gösterme

Mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İşmetî Dîvânı" adlı eserde "nā-kerde-kāre" imlâsı vardır.

1. Olursa dilde n'ola dāğ-ı ârzū tāze
Henūz açıldı o gül daḥi reng ü bū tāze
 2. Bu demde içmemeye çāre var mıdır âdem
‘Ale’l-ḥuşūş ola sākī-i ḥande-rū tāze
 3. ‘Aceb ne yüzden olur ‘arz-ı ḥāl-i ḥayrānım
Daḥi o şūḥ-ı nev-āyīn-i tünd-ḥū tāze
 4. Çekildigine göre yār minneti bārī
Olaydı çarḥ-ı kuhen-sāl-i fitne-cū tāze
 5. Cefā-yı dehr ile gelmekde ‘İşmetīye fütūr
Her āyīne bed-ḥ‘āh u herze-gū tāze
- Mefā’ilün fe’ilātün mefā’ilün fe’ilün

1. Bahār-ı hüsnuññ bil kadrin ey meh cāvidān şanma
O gevher degme bir kānda bulunmaz rāyegān şanma
 2. Meyānuñ naqşı çıkmaz bir dem āgūş-ı hayālimden
Beni ey bī-vefā kendūñ gibi nā-mihribān şanma
 3. İrakdan eyle pervāz ey tezerv-i bāğ-ı āzādī
Göñül ser-pençe-i şāhīn-i ğamdır āşiyān şanma
 4. Düşer fırsat nigāhe ğamzesi ser-mest iken yāruñ
O tīri her zamān ey cān-ı şeydā der-kemān şanma
 5. Mey-i dūşīne vermiş yāre dārū-yı ferāmūşī
Gece mestāne nāleñ Ğşmetī hātır-nişān şanma
- Mefāīlün mefāīlün mefāīlün mefāīlün

1. Bâ'îş olmağdır ğaraż germiyyet-i bâzârına
Yohsa dehrüñ kim uyar evzâ^c-ı nâ-hemvârına
 2. Nağme-i sâz-ı emel gitdikçe oldu sîne-sûz
Muṭrib-i ṭâlî^c meger zehr-âb içirmiş târına
 3. Bir hilâli istese bir demde eyler âftâb
Âferînler sâķî-i siḥr-âferînüñ kârına
 4. Gerçi mestüñ bir zamân olmaz girîbânı dürüst
Kimse yapışmaz hele dāmân-ı istiğfârına
 5. Geç o naḥl-i tâzenüñ berg ü berinden 'İşmetî
Māye-i cān olsa da güçdür taḥammül bârına
- Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

1. Gönlümi vîrân edüp a^cdâyı dil-şād eyleme
Ey şeh-i hüsn ü behā dād eyle bî-dād eyleme
2. Pençe-i şāhīn-i ğamzeñden amāndır dōstum
Dām-ı zūlfüñden meded dil murġın āzād eyleme
3. Cām-ı ʿışkuñ müsteħakķın gözle luṭf et sāķiyā
Ḳābil-i feyz olmayan yārānı irşād eyleme
4. Verme sihrüñle felek günciške bülbul ʿālemin
Gördüġüñ her beççe-i zāġı perī-zād eyleme
5. Bezm-i rindān ʿİşmetī ḥalvetgeh¹-i esrārdır
Mest-i şevķ olduñsa da zīnhār feryād eyleme

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı “İsmetî Dîvânı” adlı eserde “ḥalvet-geh” imlâsı vardır.

1. Sûzım artar ol şeh-i bî-dād ger dād etse de
İşk eder kārın dil-i vîrānım ābād etse de
2. Sûz-ı dil bulmaz sükûn üstād-ı şîrînkār¹-ı işk
Her bün-ı mûyımda bir ser-çeşme bünyād etse de
3. Çāre var mı feyz-i kâdrin bulmağa āşüfte-dil
Bāğda gün başına bir serv āzād etse de
4. Ehl-i bezm efsürde dil-ber² mest āşık n'eylesün
Güş olunmaz nağmesi biñ kerre feryād etse de
5. Rûzgārımdan yine bulmam tesellî İşmetî
Kendüyi zür eyleyüp ihsāne mu'tād etse de

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "şîrînkār" imlâsı vardır.

² H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "dilber" imlâsı vardır.

1. Açılsa gönçeveş dil geşt-i bâğ etsem bahâr olsa
Bir elde sâğar-ı la'îlîn bir elde dest-i yâr olsa
 2. Çemende hemçü nergis âteşîn bâdeyle ıyş etsek
Neşât-ı aḥsentü-h^vân olsa dil ğam dāğdār¹ olsa
 3. Çekilmez zaḥmet-i fırkat karar etmez dem-i vuşlat
Göñül tıflına bir bâzîçe bulsam pâydar olsa
 4. Olup hem-ḥâl zülfünle bulurdı tesliyet diller
O gîsûlar da bir müddet perîşân-rûzgâr olsa
 5. Eder bir bir hikâyet eşk ü âhuñ ıṣmetî yâre
Ne deñlü mâ-cerâ-yı derd-i ıṣkuñ bî-şumâr olsa
- Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "dāğ-dār" imlâsı vardır.

1. Yâre ʿazm etdüm vücûdum hâk-ı dergâh etmege
İstemem sâyem bile bu yolda hem-râh etmege
 2. Cism-i zârı hâk-i pâyine götürse cûy-ı eşk
Kor mı devrân çeşm-i ẖâb-âlûdın âgâh etmege
 3. Belki gûş eylerdi cânân bu dil-i müştâkı da
Olsa kudret dâstân-ı hecri kütâh etmege
 4. Çünkü kaşd-ı cân eder gelsün hadengi sîneye
Bulımaz hîç öyle bir vādî güzergâh¹ etmege
 5. Vermedi bir dem hicâb-ı ışk ruḥşat ʿİşmetî
Meclis-i vuşlatda dil-ẖâh üzre bir âh etmege
- Fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İşmetî Dîvânı" adlı eserde "güzer-gâh" imlâsı vardır.

1. ʿĀrif-i Cem-meşrebüñ mestāne derler gönline
Her belā-keş ʿāşıķuñ dīvāne derler gönline
 2. Ehl-i istiʿdāde enfāsı hıred-sūz olmada
Pīr-i deyrüñ āteşīn peymāne derler gönline
 3. Fiʿl-meşel olsa perī-hāne dil-i dünyā-perest
ʿĀķıbet-bīnān anuñ büt-hāne derler gönline
 4. İştılāḥ-ı ehl-i dilde nükte-sencān-ı hevā
Zāhid-i ḥod-restenüñ āyā ne derler gönline
 5. ʿİşmetīnüñ ḥāṭırı biñ kerre ābād olsa da
Dermendüñ çāre yok vīrāne derler gönline
- Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Meyve-i vaşlına yāruñ gōñül iḳdām etme
Olacaḳ nesne degildir ṭama^c-ı ḥām etme
2. Yād-ı la^cliyle anuñ eyle ḵanā^cat ey dil
Bezm-i ḡamda heves-i bāde-i ḡulfām¹ etme
3. Germ olup meclis-i meyde lebūñi ey sāḵī
Cāmdan ḡayrıye iḥsān edüp in^cām etme
4. Baña cevır eylesesün derseñ eger yār dilā
Aña n³eylesesñ edüp sevdigūñ i^clām etme
5. Pendimi ḡūş edüp ey ‘İşmetī mengūş eyle
Yārsız cennet olursa yerūñ ārām etme

Fe^cilātün fe^cilātün fe^cilātün fe^cilün

¹ H. İpekten’in yayımladığı “İşmetî Dîvânı” adlı eserde “ḡül-fām” imlâsı vardır.

1. Kaşlaruñ ʿaksi şehā bu çeşm-i pür-ḥün-ābda
Beñzer ol mähîlere oynar miyân-ı ābda
 2. Ey gül-i bâğ-ı leṭāfet ağzuñ içre dişlerüñ
Kaṭre kaṭre jālelerdir gonçe-i sîr-ābda¹
 3. Sâkiyâ câm-ı lebûñ ṭabʿa ne ḥōş ḥālet verür
Görmedim ol ḥāleti hergiz şarāb-ı nābda
 4. Rûzgār el vermeyüp baḥr-ı ḡam içre fülk-i dil
Döne döne ḥāşılı ḡaldı yine gird-ābda²
 5. ʿİşmetî ümmîd-i vaşlından ferāḡat eyle var
Kimseler görmez anı illā ḥayāl-i ḥʿābda
- Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İşmetî Dîvânı" adlı eserde "sîrābda" imlâsı vardır.

² H. İpekten'in yayımladığı "İşmetî Dîvânı" adlı eserde "girdābda" imlâsı vardır.

1. Etmez şanemā mihr-i cihān-tāba teveccüh
 ʿĀlemde eden sen meh-i tābāna teveccüh
 2. Meyl etse n'ola ḥançer-i bürrānuña gönlüm
 Dil-teşne olan lā-büd eder āba teveccüh
 3. Nāz uyḥusına varır o dem giryeler etsem
 Yārān olıcaḳ kişi eder ḥ^vāba teveccüh
 4. Deryā-yı melāḥatde bulunmaz aña hemtā
 Kim eylemez ol gevher-i nā-yāba teveccüh
 5. Reşg-i leb-i la'liyle anuñ ʿİşmetī şimdi
 Etse n'ola her demde mey-i nāba teveccüh
- Mef'ülü mefā'İLü mefā'İLü fa'ülün

1. Baḳsa kim germiyyet-i ʿiṣṣ ile ger dīdāruña
Bir içim şudur hemān ol laʿl-i gevher-bāruña
 2. Hasteyim geldim senüñ dārüʾş-şifā-yı kūyuña
Ey ṭabīb-i cān tīmār eyle ben bimāruña
 3. Māh-rūlarda senüñ gibi ḳanı bir pāk-rū
Şāflikde reşg eder āyīneler ruhsāruña
 4. Servi ḥayretde ḳoyup bülbüleri lāl eyledüñ
Şad hezārān āferīn reftāruña güftāruña
 5. ʿİşmetīye bezm-i ḡamda būseler vaʿd eyledüñ
Döndüñ ammā durmaduñ peymāneveş iḳrāruña
- Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Günc-i ğamda nā-ümīd olmam vişāl-i yār ile
Dem-be-dem Hāḡdan ümīdim var yine dīdār ile
 2. Ğam yemem şād u feraḡ bī-gāne şeklin bağlasa
Āşināyım çün ğam-ı dil-ber gibi dildār ile
 3. Rāzıyım öldüğüme yāruñ firāḡıyla dilā
Görmesün tek gözlerim anı hemān aġyār ile
 4. Sırr-ı ʿışķım ʿāleme fāş etdi āhımla sirişk
Bildiler anı muḡaşşal çāre yok inḡār ile
 5. Dil aġız vermez yatur ğam bisterinde ʿİşmetī
Haste-ḡāl olmuş yine bir gözleri bīmār ile
- Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Gerçi bakmaz ‘āşıkuñ ol meh dil-i bīmārına
Kimseler bakmaz anuñ da vaqt olur ruhsārına
 2. İhtirāz etmek gerek sūz-ı dilinden ‘āşıkuñ
Kā’ināt etmez taḥammül āh-ı āteş-bārına
 3. Şafḥa-i idrāke taşvīr eylemiş maḥv olmaz ol
Naḳş-ı ‘ışkuñ āferīn üstād-ı şīrīnkārına¹
 4. Mevc-ḥīz olmaḳda gitdikçe yem-i ğam el-ḥazer
Pür-ḥaṭardır bakma ey dil gevher-i şehvārına²
 5. Halk ile germ-ülfet olmaḳ arzū etmez gönül
Tıfl-ı dil etmez taḥammül kimsenüñ āzārına
 6. Sāğar-ı leb-rīzi elden dūr tutma ‘İşmetī
Vā’iz-i dil-mürdenüñ tutma kolın güftārına
- Fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün

¹ H. İpekten’in yayımladığı “İşmetî Dîvânı” adlı eserde “şīrīn-kārına” imlâsı vardır.

² H. İpekten’in yayımladığı “İşmetî Dîvânı” adlı eserde “şeh-vārına” imlâsı vardır.

1. Ḵadr ile menzilũ ey meh ne var āfāk ise de
 Hāline ehl-i dilũ eyle nāzar hāk ise de
 2. Şāh-ı ııķım atım öñinde revā peyk şabā
 Şanma kim her ne ḵadar çāpük ü çālāk ise de
 3. Nedir ey pīr-i muġān meyde olan ol hālet
 Nerm eder her ne ḵadar yār ġazabnāk¹ ise de
 4. Almasam sāķī-i nā-dānlar² elinden ayaġı
 İçi ger zehr-i ġama top tolu tiryāk ise de
 5. Esb-i nāza binüp ey şāh-ı cihān İşmetīyi
 Pāy-māl eylemek olmaz ne ḵadar hāk ise de
- Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

¹ H. İpekten’in yayımladığı “İsmetî Dîvânı” adlı eserde “ġazab-nāk” imlâsı vardır.

² H. İpekten’in yayımladığı “İsmetî Dîvânı” adlı eserde “nādānlar” imlâsı vardır.

1. Ey mäh dil çeker ten-i pür-yāreye seni
Pür-āteş etseler de o bî-çāreye seni
 2. Ey dīde ġāfil olma nedīmān-ı bezm-i yār
Kūteh nazar demişler o meh-pāreye seni
 3. Ey zevrağ-ı ümīd ne ġam rūzgārdan
Emvāc-ı baht bir gün atar қareye seni
 4. Kār-āşinā geçinme haber bizdedir gönül
Nerrād-ı ıışķ hīç қomamış areye seni
 5. Şimdi hazefle yok güherüñ farkı ıışmeti
Kim rağbet eyler almağa bir pāreye seni
- Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1. Āh-ı dil-süz o mehi şayda medār olsun mı
 Pençe-i dūd-ı derūn mihre şikār olsun mı
2. Niçün ol meh şıķılur nālelerimden bilmem
 Būlbūlūñ nağmeleri hıç güle  ar olsun mı
3. Tutmasun dāmen-i zūlfın dil-i rüsvā n'etsün
 Haşre dek rāh-ı mezelletde ğubār olsun mı
4. Yār olmazsa murāduñca gehī incinme
 Ya hemān her dedigün ey dil-i zār olsun mı
5.  ıřmetī bezmde luţf eyleye sāġar şuna yār
 Dil-i şūrīdede hıç şabr u ķarār olsun mı

Fe ilātün fe ilātün fe ilātün fe ilün

1. H^vāstgān-ı cāme ver ey meh o zer peymāneyi
Ben omam elden sifāl-i köhne-i mey-āneyi¹
2. Bir zamān görmezdi bir h şy r eşm-i r zg r
Şimdi devr n o görür bir bezme bir mest neyi
3. Ol şeb-i urrem ki pertev-baş ola şem^c-i ay l
Kim rec  etmez H d dan devlet-i perv neyi
4. Ge o nal n n  rz -y  p y-b sından gönül
D men-i zülfin omaz bi n p re etse n ş neyi
5. V kti gedi b gda  ıyş u şaf nu n  şmet 
Şimdi ben d ny ya vermem k şe-i mey- neyi¹

F  il t n f  il t n f  il t n f  il n

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmet  D v n " adlı eserde "mey neyi" iml s  vardır.

1. Elinden içmemek yāruñ ne mümkün cām-ı pür-şūrı
Çeker meclisde hañçer sīnem üzre çeşm-i maḥmūrı
 2. Görüp mest olduğum taʿn etme fermān-ı maḥabbetdir
Tutar ehl-i mürüvvet zāhidā maʿzūr meʿmūrı
 3. Taḥammül bāde-i ḥüsn ü cemāle ḥayli müşkildir
Kemīne reşḥa-i cām-ı tecellī mest eder Tūrı
 4. Ğaraż sūz-ı dili bir dem ferāmūş etmedir sāķī
Bir iki cām ile luṭf eyle yād et cān-ı maḥrūrı
 5. Umulmaz ʿİşmetī ʿuşşāķa meyl ol serv-kāmetden
Berāt-ı ḥüsnine ebrūsı çekmiş ḥaṭṭ-ı maḡrūrı
 6. Ümīd oldur ola üstād-ı mümtāz-ı felek-ḡadrūñ
Bu naḡş-ı nā-pesendim dīde-i ʿafv ile manzūrı
 7. ʿİmādüʾd-devle zīb-efzā-yı cāh-ı şeyḥüʾl-islāmī
Ola hemvāre¹ zātı ḥānedān-ı devletüñ nūrı
- Mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "hem-vāre" imlâsı vardır.

1. Baħr-ı ʿıŝķuñ fŭlk-i dil hĩĉ bir kenārın bulmadı
Zevraķ-ı mihr ũ maħabbet rŭzgārın bulmadı
2. Deşt-i sĭnemde ĥayālŭñ bir dem ārām eylemez
Beñzer ol vādĭde ĉeŝmim ĉeŝmesārın bulmadı
3. Sŭz-ı dil oldı sebep tāb-ı cemāl-i dil-bere¹
Devlet-i ĥŭsninde ammā iʿtibārın bulmadı
4. Seyl-i eşkim ķalmadı tāb-ı temŭz-ı hecr ile
Bād-ı āteŝ-bār-ı āħ ammā ķarārın bulmadı
5. Gerdiş-i cām-ı emel bulmaz tesellĭ ʿĭŝmetĭ
Kimse ol bezm ehlinŭñ bir hŭŝyārın bulmadı

Fāʿilātŭn fāʿilātŭn fāʿilātŭn fāʿilŭn

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "dilbere" imlâsı vardır.

1. Ğam-ı cihānı ne bilsün o şūh-ı her-cāyī
Çeken bilür ğam-ı tākāt-rübā-yı dünyāyı
2. Mişāl-i ğonçe olur mı nühufte āteş-i dil
Nesīm-i āh olıcaķ şu'le-hīz-i rüsvāyī
3. Şaķın şaķın ki muğaylān-ı rāh-ı kūy-ı emel
Hezār pāre eder dāmen-i temennāyı
4. Niyāz haņçer-i āzār-baħş-ı ğamze-i nāz
Girişme lāzime-i şīve-i dil-ārāyī
5. Cihāne āteş urur sūz-ı ıışķ ıışmetiyā
Eger küşāde edersem dehān-ı şekvāyı

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1. Āhıma hem-reh oldı dil şīb ü firāzı bilmedi
 Şevk-i ruḥuñla zaḥmet-i dūr u dirāzı bilmedi
 2. Hūn-ı sirişk-i rüy-ı zerd şandı ki kār-sāz olur
 Ḥayf ki Qays-ı nā-murād tarz-ı niyāzı bilmedi
 3. Sīnede zaḥm-ı ḥançerin gördi tegāfūl etdi yār
 Yāreme merhem olduğın şīve vü nāzı bilmedi
 4. Qoynına girmege gülün himmet umar bahārdan
 Dahi şabā ol āteş-i sīne-güdāzı bilmedi
 5. Naḫş-ı bahārı ʿİşmetī bāğda ʿandelīb-i mest
 Gördi ḥaḳīḳat añladı naḫş-ı mecāzı bilmedi
- Müfteʿilün mefāʿilün müfteʿilün mefāʿilün

1. Bāzū-yı baht eger pür ederse kemānımı
İster verā-yı Kāfa qosunlar nişānımı
 2. Bī-hūde gerd-i evc-i gāmım rūzgārdır
Bir ārzū ile qomuşum āşiyānımı
 3. Ğarq-āb-ı eşk ü āteş-i emvāc-ı hasretim
Hāll eylesem bu remzi kim añlar zebānımı
 4. Derd-i dīle bulunmadı bir çāre-sāz hayf
Hengām-ı izz ü nāze düşürdüm zamānımı
 5. Elbet de İşmetī görünür sāhil-i ümīd
Mühlet verüp Hudā eger almazsa cānımı
- Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

109

1. Bir mihre eyleyüp yine dil âşinā beni
Mānend-i zerre eyledi ser-der-hevā beni
 2. Sevķ etdi ʻışķ kūy-ı harābāta uğradım
Ġāyet hicāba koydı bu tāk u kabā beni
 3. Bir cām-ı pūr-şerāb ile yād etdi bendesin
Luţf etdi āndı hayr ile ol meh-liķā beni
 4. Her dem elimde ʻişmetiyā kāse-i niyāz
Mānend-i mihr der-be-der etdi Hudā beni
- Mefʻülü fāʻilātü mefāʻilü fāʻilün

1. Nedür bu ğafletün ey dil dem-i bahār alur mı
Geçer leāfet-i g lzar hüsn-i y r alur mı
2. Bu gece s neye çekd k hay l-i dil-beri¹ amm 
Sen n de yanına ey em-i ek-b r alur mı
3. ikest eden dilimi b d-ı  hdan h zer etsün
Ki yerde  yle mi i nler bu inkis r alur mı
4. Nedür net ce-i resm-i vef  v  devlet-i vulat
Bu ııl h t rur mı bu itib r alur mı
5. Hem e  metiy   aql-ı pür pend eder amm 
Yine hev  v  hevesden dil-i figür alur mı

Mef il n fe il t n mef il n fe il t n

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmet  D v n " adlı eserde "dilberi" iml sı vardır.

1. Hecrũnde çeşm-i ter akıdır eşk-i alini
Besler hemîşe hũn ile naḥl-i ḥayālını
 2. Mağrūr imiş müsā'ade-i vaşl-ı dil-bere
Añsun biraz raḳīb kemālũñ zevālını
 3. Cāmın hemān pür etdi şurāḥī-i gonçeden
Güller hevālaruñ göricek i'tidālını
 4. Sūzān çemende micmer-i lāle nihāl-i bāğ
Farḳ-ı güle yine bürüdi sebz şālını
 5. Her şî'ri kem diye götürür yāre 'İşmeti
Bî'z-zāt pādişāhe verür 'arz-ı ḥālını
- Mef'ûlü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1. Hecründe dil-i zâre belâ rûz u şeb oldu
Hakḳā ki ğam-ı ʿışk ile ḥālim ʿaceb oldu
 2. Ey dil ʔo bu şeydālîĝı ol tâze nihālün
Ser-keşligine eşk-i revânım sebep oldu
 3. Meclisde mecāl olmadı dildâre niyâze
Gūyâ ki baña sāĝar-ı mey möhr-i leb oldu
 4. Āvâreligün zevķini almışdı dil-i zâr
Ümmîd ʿinân-gîr-i semend-i ʔarab oldu
 5. Kışt-ı emelim feyz-i hevâ eyledi şād-âb¹
Maḥşûl-i recâ ʿişmetiyâ bî-taʿab oldu
- Mefʿûlü mefāʿîlü mefāʿîlü fāʿûlün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "şādâb" imlâsı vardır.

DİĞER ŞİİRLER

1

Nazm

1. Eyyeda'l-lāh zihī zāt-ı mekârim-üslûb
Eyledi kâh-rübâ-yı keremi cezb-i kûlûb
 2. Hüsni-i hulkı çü gül-i nev-res-i gülşen memdûh
Eşer-i himmeti çün nüsha-i sâgar merğûb
 3. Gösterirler anı engüşt ile mânend-i hilâl
Hâk-i dergâhına bir kâh da olsa mensûb
- Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

2

Nazm

1. Hemîşe hem-zebânım vādî-i miḥnetde āhımdır
Ser-i engüşt-i ḥayret deşt-i ğamda dād-h^vāhımdır
 2. Keş-ā-keş nice bir burr-ı ḥazānveş rûzgārımla
Beni güm-geşte-rāh-ı vaşl eden baht-ı siyāhımdır
- Mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün

3

Nazm

1. Nāle-i dil-sūz-ı bŭlbŭl dil-nevāz-ı ğonçedŭr
Şanma āh-ı āteş-i ʿişret-gŭdāz-ı ğonçedŭr
 2. Hār-ı miḥnetden şikāyetdŭr şanurlar nālesin
Bŭlbŭlŭñ ammā ki maḳşŭd-ı niyāz-ı ğonçedŭr
- Fāʿilātŭn fāʿilātŭn fāʿilātŭn fāʿilŭn

4

Kıt'a

1. Ramazân-ı şerîf gitdi deyü
Dîde-i sūfîyân pākîdür
 2. Bir iki top ki atılır şeb-i ʿîd
Felegüñ âh-ı şuʿlenākîdür¹
- Feʿilâtün mefāʿilün feʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "şuʿle-nākîdür" imlâsı vardır.

5

Rubā'ī

1. Mehcūr edeli bendesini cānāne
Hem-sāyeler oldı cümle hep bī-gāne¹
2. Yārān-ı şafā gibi belā güncinden
Ayrılmadı āferīn ğam-ı hicrāne
Mef'ūlü mefā'ilün mefā'ilün fā'

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "bīgāne" imlâsı vardır.

6

Rubā'ī

1. Dil-beste olan zülfine hem-çün şāne
Bir çāre bulur mı çākī-i dāmāne
 2. Bī-ķayd görindi dil bu şeb zülfinde
Zencīrini kırmāsın şaķın dīvāne
- Mef'ūlü mefā'ilün mefā'ilün fā'

7

Rubā'ī

1. Seyr eyler iken naķş-ı ruĥ-ı dildārı
Şanma ola görinen ĥaţ-ı ruĥsārı
2. Dökmiş yer yer çekerken üstād-ı cemāl
Ol çeşm-i siyāhe sürme-i bīmārı

Mef'ûlü mefā'ilün mefā'ilün fā'

8

1. Ey pādişāh-ı ḥüsn ne şeh-bāz olur gözüñ

Dil murğı n'etsün aña hümālar şikār olur

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

9

1. Demeñ ki rāh-ı vişāl içre hār u has çokdur

O hārzārı¹ açar âteşin nefes çokdur

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "hār-zārı" imlâsı vardır.

10

1. Her ne zamān ki vaşf edem nazm-ı şafā-şî'ārımı
Hüsn-i ẓabūl-i būs eder dāmen-i iftiḥārımı
Müfte'ılün mefā'ilün müfte'ılün mefā'ilün

1. Açdı yine gülleri bād-ı bahār

Dalklarını tāzeledi rūzgār

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

12

1. Şabūḥ-ı sāġar-ı ḥorşīd eder küşāde hemān
 Dem-i seḥer ki ola ġonçe-i çemen maḥmūr
 Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1. Gel ey hayâl-i dōst hevādâr¹-ı hâtır ol
 Şahñ-ı serây-ı dîdede bir şeb müsâfir ol
 Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "hevâ-dâr" imlâsı vardır.

1. Bezm-i çemende bûlbûl eyler nevâ perîşân

Gerçi murâdı zâhir ammâ edâ perîşân

Müstefîlün fa'ûlün müstefîlün fa'ûlün

1. Dest-i bahār açınca ħum-ı ğonçe-i teri
Her gül hemān pür eyledi gülşende sāğarı
Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Hüdâ i'zâz edüp Sulţân Murâd-ı dâd-mu'tâdı
 Semend-i devletine etdi pây-endâz Bağdâdı
 Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

1. Hemîşe şanma ʿāşık şemʿveş âh-ı kebūd eyler
 Ḥabābāsā¹ hemān bir âh ile maḥv-ı vücūd eyler
 Mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "Ḥabāb-āsā" imlâsı vardır.

1. Dil senüñ memnûn-ı luṭfuñdur gerek şād eyleme

Bende-i dīrīnedir isterseñ āzād eyleme

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

19

1. Luṭf eyle ʿİşmetīyi süründürme dōstum
 Çoḡdan esīr-i zūlf-i siyāh-ı dū-tā imiş
 Mefʿūlü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün

DİZİN

āb (Far.) su 23-3

(āb-ı niyāz) 72-1

(āb-ı tîre) 5-54

(āb-ı zülâl ol-) 25-4

(be-āb-ı çeşm-i nedāmet-sirişk-i dil) 5-59

(ğark-ı āb ol-) 34-1

(hûn-āb-ı dil) 14-1

(seyl-āb-ı eşk-i çeşm) 14-2

(sîr-āb-ı cûy-ı feyz eyle-) 4-44

(şād-āb) 124-5

(zehr-āb) 100-2

(gird-āb)-da 107-4

(çeşm-i pür-hûn-āb)-da 107-1

(gonçe-i sîr-āb)-da 107-2

(miyân-ı āb)-da 107-1

(dil-i zehr-āb-dāde)-den 54-2

(ğark-āb-ı eşk ü âteş-i emvâc-ı hasret)-im 120-3

(seyl-āb-ı eşk)-im 68-3

(āb-ı zer)-le 32-2

(āb-ı rahmet)-üñle 1-2

-a 108-2

-da 41-1

-ı 11-5

āb-ı hayât (Far. Ar.) ölümsüzlük suyu

-ı 5-53

ābād (Far.) şen, bayındır

(ābād et-) 102-1

(ābād ol-) 105-5

(dīl-i ābād) 36-2

ʿabd (Ar.) köle, kul

(ʿabd-ı nā-çiz)-e 9-6

abdāl (Ar.) derviş

(abdāller sal-) 57-4

ābdār (Far.) taze; parlak; sağlam vücutlu; nükteli; zarif; güzel

(ğazel-i ābdār)-dan 3-16

ʿaceb (Ar.) acaba, hayret, gariplik, şaşılacak şey 11-6, 15-5, 21-3, 24-5, 37-1, 37-4, 50-2, 50-3, 55-4, 63-1, 65-4, 66-4, 88-3, 88-5, 98-3

(ʿaceb ol-) 124-1

ʿāciz (Ar.) beceriksiz; güçsüz 11-5

(İşmetī-i ʿāciz)-e 7-5

aç- açmak

-ar 81-3, 134-1

-dı 136-1

-ıldı 98-1, 65-5

-ılmasaydı 13-3

-ılmaz 20-2

-ılsa 66-1, 76-3, 103-1

-ılup 32-3

-ılurdu 24-3

-ınca 140-1

ad isim

-ımı 31-1

-ın 31-1

aʿdā (Ar.) düşmanlar

-y1 101-1

ʿadāvet (Ar.) düşmanlık

(buğz u ʿadāvet eyle-) 8-4

ʿadd (Ar.) sayma, sayılma; itibar etmek

(ʿadd et-) 47-3

ādem (Ar.) adam, insan 41-1, 53-5, 77-1, 77-3, 98-2

(ādem ol-) 59-4

-ün 55-3

ʿadem (Ar.) yokluk

(diyār-ı ʿadem)-e 73-5

ʿadū (Ar.) düşman 73-3

(çeşm-i bed-bīn-i ʿadū) 75-3, 92-2

(ʿadū-y1 zālīm)-e 64-3

-lar 83-2

ʿaduvv (Ar.) düşman 47-3

āfāk (Ar.) ufuklar 112-1

āferīn (Far.) beğenme, alkış, yaşa, var ol 109-4, 111-3, 130-2

-ler 100-3

āfet (Ar.) büyük felâket

-ün 78-2

āftāb (Far.) Güneş; Güneş ışığı; güzel kadın; güzel yüz; şarap

(āftāb eyle-) 100-3

(āftāb ol-) 19-1

(çeşme-i āftāb ol-) 34-2

(kibrīt-i āftāb) 2-8

(temennā-y1 āftāb et-) 69-1

ʿafv (Ar.) suçunu bağışlama; özür dileme; birini vazifesinden uzaklaştırma

(ʿafv et-) 59-5

(^ʿafv eyle-) 56-3

(^ʿafv-ı küstāhī) 27-5

(dīde-i ^ʿafv) 116-6

āgāh (Far.) bilgili, uyanık

(āgāh et-) 104-2

(āgāh ol-) 97-4

(^ʿārif-i āgāh)-e 16-4

āġāz (Far.) başlama

(āġāz et-) 74-2, 74-4, 85-5

(āġāz-ı naġme eyle-) 2-2

aġız aġız 110-5

(aġz)-uñ 107-2

aġla- aġlamak

-ma 35-1

-mağdan 48-5

-sam 80-1

-yam 68-3

āġūş (Far.) kucak

(āġūş-ı tār)-dan 2-3

(āġūş-ı hayāl)-imden 99-2

aġyār (Ar.) başkalar, yabancılar 61-2, 110-3

(ta^ʿne-i aġyār)-e 17-3

aġyār-nevāz (Far.) başkasını okşayan

(dil-ber-i aġyār-nevāz)-uñ 61-2

āh (Far.) ah

(āh et-) 82-1, 104-5

(āh eyle-) 39-1

(āh-ı dil-sūz) 114-1

- (āh-ı kebūd eyle-) 142-1
 (āh u fiğān eyle-) 29-5
 (āh u fiğān et-) 15-4
 (bād-ı āteş-bār-ı āh) 117-4
 (feryād u āh) 17-1
 (nesīm-i āh) 118-2
 (bād-ı āh)-dan 122-3
 (tünd-bād-ı āh)-dan 94-1
 (āh-ı āteş-i ʿişret-güdāz-i gonçe)-dür 128-1
 (āh-ı nālekār)-ı 70-3
 (hadeng-i āh)-ı 29-1
 (nāle vü āh)-ı 30-1
 (eş̄k ü āh)-ım 27-1
 (nevāy-ı āh-ı şāh)-ım 27-2
 (āh-ı āteş-bār)-ına 111-2
 (çevgān-ı āh)-ını 64-2
 (āh-ı şuʿle-nāk)-idür 129-2
 (āh-ı āteşīn)-inden 83-3
 (āh u enīn)-inden 83-1
 (āh u nāle)-ñi 82-3
 (eş̄k ü āh)-uñ 103-5
 (āh-ı sehergāh)-uñı 16-2
 -ım 3-19, 79-2, 93-4
 -ıma 119-1
 -ımdır 127-1
 -ımla 110-4
 -ımuñ 27-4
 aḥbāb (Ar.) dost, tanıdık 25-3

āheng (Far.) uyum

(hōş-āheng) 41-2

(tarz-ı bed-āheng-i dil-āzār) 74-3

āhır (Ar.) son, sonra, nihayet 29-1, 57-4, 73-3

(āhır-ı kār) 18-5

aḥkām (Ar.) emirler, hükümler

(icrā-yı aḥkām-ı şerīat et-) 8-2

aḥker (Ar.) ateş koru

(aḥker-i cān-sūz ol-) 27-4

aḥsentü-ḥ^vān (Ar. Far.) güzel okuyan

(neşāt-ı aḥsentü-ḥ^vān ol-) 103-2

aḥvāl (Ar.) durumlar

-i 56-4

‘āqıbet (Ar.) son, nihayet

-in 61-5

‘āqıbet-bīnān (Ar. Far.) sonunu önceden görenler 105-3

aḳ- akmak

-ıdır 123-1

-ıdup 69-2

-ıtmış 57-2

a^lā (Ar.) rütbece yükseklik, büyüklük, şeref şan 11-6

‘āḳil (Ar.) akıllı 93-2

-e 53-5

‘aḳl (Ar.) akıl

(‘aḳl-ı insānī) 11-5

(‘aḳl-ı pīr) 122-5

‘aks (Ar.) çarpma, çarpıp geri dönmek

(‘aks-i hümā) 41-1

(şāhid-i ʿaks-i gül)-i 47-4

-i 107-1

-ine 15-3

al kırmızı

(ʿarz-ı ruh-ı al et-) 81-3

(gül-i al)-den 24-1

(sirişk-i al)-i 69-5

(eşk-i al)-ini 123-1

(kümeýt-i al)-ler 57-3

(ʿizār-ı al)-üñ 90-1

al- almak

-a 2-1

-dık 73-1

-ımaz 39-2

-ınmaz 76-2

-mağa 113-5

-masam 112-4

-masun 42-2, 58-3, 72-5

-mayan 76-1

-mazsa 120-5

-mışdı 124-4

-sun 53-4

-up 4-43, 65-1

-ur 3-24, 3-27, 3-29, 3-30, 68-3

-ursın 90-5

alçak alçak, alçak yer

-lar 61-3

ʿaleʿl-ḥuş (Ar.) hele, hususuyile, en çok 98-2

‘ālem (Ar.) dünya, cihan 2-1, 8-3, 11-3, 15-5, 92-3

(halk-ı ‘ālem) 15-2

(meşreb-i ‘ālem) 77-1

(şāh-ı ‘ālem)-e 11-2

(serāy-ı ‘ālem)-ün 51-2

-de 8-4, 36-1, 89-5, 92-5, 108-1

-e 110-4

-in 101-4

-ün 22-1, 35-5, 42-3, 92-3

‘ālem-gīr (Ar. Far.) cihanı tutan, dünyayı zapteden

(pür-şūr-ı ‘ālem-gīr ol-) 43-4

‘ālī-ķader (Ar.) çok talihli 18-4

‘ālī-şān (Ar.) şanı yüce

(berāt-ı şāh-ı ‘ālī-şān)-e 37-4

‘Aliyyü’l-Murtazā (Ar.) beğenilmişlerin en iyisi; Hz. Ali`nin lākabı

(Hāzret-i Bū-Bekr ‘Ömer ‘Oşmān ‘Aliyyü’l-Murtazā) 8-1

Allāh (Ar.) Allah, Tanrı

-a 16-1

ālūd (Far.) bulaşmış, bulaşık 58-2

(ālūd ol-) 48-4

(cūy-ı hūn-ālūd) 57-2

(çeşm-i h`āb-ālūd)-ın 104-2

ālūde (Far.) bulaşmış, bulaşık 96-3

(eşk-i hūn-ālūde)-ñi 80-5

amān (Ar.) aman, müsaade, af

-dır 101-2

āmed (Far.) gelme, geliş

(ser-āmed) 75-2

ammā (Ar.) ama, lākin 9-1, 13-4, 21-4, 24-3, 29-3, 43-3, 44-2, 46-5, 63-3, 76-2, 77-5, 83-2, 85-2, 85-4, 85-5, 109-5, 117-3, 117-4, 122-2, 122-5, 128-2, 139-1

āmürzgār (Far.) affeden, günahları affeden Tanrı

(ilhām-ı luṭf-ı ḥazret-i āmürzgār)-dan 6-66

aña ona, oraya (bk. ol) 11-4, 31-5, 41-4, 50-2, 59-5, 82-5, 106-4, 108-4, 133-1

ancaḡ ancak 61-4, 76-3

anda onda, orada (bk. ol) 19-2

andan ondan, ondan sonra, oradan (bk. ol) 14-3

ʿandelīb (Ar.) bülbül

(ʿandelīb-i ḥoş-āvāze-i çemen) 2-2

(ʿandelīb-i mest) 119-5

añ- anmak

-dı 121-3

-ılmasun 34-3

anı onu(bk. ol) 22-2, 22-4, 23-3, 25-4, 34-4, 37-1, 37-2, 37-3, 74-5, 91-5, 95-1, 95-2, 97-5, 107-5, 110-3, 110-4, 126-3

añla- anlamak

-ladı 119-5

-r 120-3

-mıṣ 56-4, 93-3

-sun 123-2

-up 40-5

anlar onlar(bk. ol) 8-5

anlara onlara (bk. ol) 8-4

anuñ onun (bk. ol) 26-3, 29-2, 37-4, 37-5, 44-1, 49-2, 50-1, 50-5, 55-2, 55-3, 63-4, 73-3, 95-1, 105-3, 106-2, 108-5, 111-1

anuñla onunla (bk. ol) 29-3

ʿār (Ar.) utanma

(^ʿār ol-) 114-2

(reng-i ^ʿār)-dan 3-23

ara ara, orta

-da 34-3

-ñuz 87-4

-ya 90-5

(are)-ye 113-4

^ʿaraḡ-rīz (Ar. Far.) ter döken, terleyen

(^ʿaraḡ-rīz-i cām-ı gül) 2-12

ārām (Far.) durma, eğlenme, dinlenme; yerleşme, istirahat etme; karar kılma

(ārām et-) 106-5

(ārām eyle-) 117-2

are (bk.) ara

^ʿārız (Ar.) yanak

-uñda 85-4

^ʿārif (Ar.) bilen, bilgili, irfan sahibi

(^ʿārif-i āgāh)-e 16-4

(^ʿārif -i Cem-meşreb)-üñ 105-1

art- artmak

-ar 102-1

-ırmış 40-2

^ʿarūs (Ar.) gelin

(nev-^ʿarūs-ı gül) 47-2

(nev-^ʿarūs-ı cām)-e 78-3

^ʿarż (Ar.) bir büyüğe sunma, gösterme, bildirme, önüne koyma

(^ʿarż et-) 34-4, 80-5, 93-1

(^ʿarż eyle-) 75-5

(^ʿarż-ı cāh et-) 82-4

- (ʿarż-ı cemāl et-) 71-3
 (ʿarż-ı hāl) 125-2
 (ʿarż-ı hāl et-) 85-1, 20-5
 (ʿarż-ı hüsn eyle-) 49-1
 (ʿarż-ı niyāz et-) 50-2
 (ʿarż-ı ruh-ı al et-) 81-3
 (ʿarż-ı sūz et-) 27-1
 (ʿarż-ı sūz u tāb) 97-3
 (ʿarż-ı ʿubūdiyyet)-den 76-5
 (ʿarż-ı hāl-i hayrān)-ım 98-3
 (ʿarż-ı hāl)-ini 123-5
 ārzū (Far.) istek, heves 120-2
 (ārzū et-) 111-5
 (ārzū-yı cām-ı pür-şarāb et-) 69-1
 (dāğ-ı ārzū) 98-1
 (ḥarf-ı ārzū) 88-2
 (keştī-i baḥr-ı ārzū) 95-3
 (şūret-nümā-yı ārzū) 35-4
 (ārzū-yı pāy-būs)-ından 115-4
 āsān (Far.) kolay 42-5
 āṣār (Ar.) izler, nişaneler
 (āṣār-ı ʿışk) 69-5
 āsīb (Far.) çarpışma; belā, afet, musibet
 (āsīb-i dehr ü cevr-i felek)-den 26-1
 āsiyā (Far.) su değirmeni 44-2
 (kuhen-sakf-ı āsiyā) 55-4
 āsmān (Far.) gök, sema 38-3
 (āsmān eyle-) 29-1

āstān (Far.) eşik; dergāh

(hāk-ı āstān) 78-5

(sipihr-āstān) 10-1

-ın 82-1

-ında 27-5

-ından 76-5

āstāne (Far.) eşik; payitaht 52-2

āsūde (Far.) rahat 10-4

‘āşıķ (Ar.) tutkun 102-4, 142-1

(‘āşıķ-ı ser-bāz) 84-3

(dīde-i ‘āşıķ) 67-5

(‘āşıķ-ı ğam-h^vār)-dan 80-4

(‘āşıķ-ı bī-şabr u sāmān)-ın 28-2

(hūn-ı eşk-i ‘āşıķ)-uñ 46-2

-a 45-2, 86-1

-lar 15-4, 25-5

-uñ 43-2, 72-3, 105-1, 111-1, 111-2

-uña 74-1

āşikār (Far.) belli, açık, meydanda

(āşikār ol-) 32-3

āşikāre (Far.) belli, açık, meydanda 33-4, 79-5, 97-3

āşinā (Far.) tanıdık, bildik; tanıyan, bilen 90-3, 121-1

(āşinā-yı ʔarīķ-i niyāz ol-) 3-24

(būy-ı āşinā) 55-2

(dil-i ‘ışķ-āşinā) 96-4

(gūş-āşinā-yı yār eyle-) 70-3

(kār-āşinā) 113-4

(ʔarz-āşinā-yı naķş-ı şenā)-sı 5-51

-yım 71-4, 71-5, 110-2

āşināyān (Far.) tanıdık, bildik; tanıyan, bilen

(nā-āşināyān-ı hevā) 22-2

āşiyān (Far.) kuş yuvası; ev 78-1, 99-3

(āşiyān-ı sīne)-de 91-3

-ımı 120-2

-ın 43-1

-ından 76-1

āşüb-ḥīz (Far.) karıştıran 88-1

āşüfte (Far.) oynak, açık saçık kadın 75-4, 102-3

āşüfte-dil (Far.) gönlü perişan olmuş 102-3

at- atmak

-ar 113-3

-ılur 129-2

-mağa 71-1

āteş od, hararet 2-15, 5-60, 24-4, 57-3, 72-3, 111-2, 117-4, 118-5

(āteş-i dil) 118-2

(āteş-i sīne-güdāz) 86-4

(pür-āteş) 113-1

(āh-ı āteş-i ʿiṣret-güdāz-i ḡonçe)-dür 128-1

(āteş-i sīne-güdāz)-ı 119-4

(āteş-i hecr)-i 48-2

(ḡarḳ-āb-ı eşk ü āteş-i emvāc-ı ḡasret)-im 120-3

(āteş-i ʿiṣḳ)-uñ 23-3

āteş-bār (T. Far.) ateş yağdıran

(bād-ı āteş-bār-ı āh) 117-4

(āh-ı āteş-bār)-ına 111-2

āteş-dilān (T. Far.) ateş gönüllü

(be-tāb-ı sīne-i āteş-dilān-ı ʿışk) 5-60

āteş-ʿizār (T. Far.) ateş yanaklı

(mey-i āteş-ʿizār)-dan 2-15

āteş-engīz (T. Far.) ateş meydana çıkaran

(hevā-yı āteş-engīz) 24-4

āteşīn (T. Far.) ateşli 24-4, 103-2, 105-2, 134-1

(āh-ı āteşīn)-inden 83-3

āteş-tāb (T. Far.) ateş gibi hararetli; ateş yakıcı

(tīg-ı āteş-tāb)-ını 57-3

at at

-ım 112-2

āvāre (Far.) boş gezen; aylak; perişan

(dil-i āvāre) 17-2

(dil-i āvāre)-den 53-4

(dil-i āvāre)-ye 64-3

-ler 50-1

-ligūñ 124-4

āvāz (Far.) ses, seda

(hōş-hʿān u hōş-āvāz) 84-5

āvāze (Far.) yüksek ses; şöhret

(ʿandelīb-i hōş-āvāze-i çemen) 2-2

(āvāze-i şenā)-sı 5-50

āyā (Far.) acaba 22-1, 105-4

ayağ kadeh; ayak

-ı 73-2, 112-4

ʿayb (Ar.) utanılacak şey, kusur

-ı 49-3

ayır- ayırmak

-dı 73-3

āyīn (Far.) tören

(şūh-ı nev-āyīn-i tünd-ḥū) 98-3

(āyīn-i bezm-i dildār)-ı 13-3

(āyīn-i ʿışk)-ı 62-1

(āyīn ü erkān)-ın 28-5

āyīne (Far.) ayna 98-5

(āyīne-i ḥaḳīkat)-e 72-1

-ler 109-3

-sin 41-1

ayrıl- ayrılmak

-duñ 64-4

-ma 76-5, 91-2

-madı 130-2

-maz 46-1

az az 74-4, 81-1

ʿazāb (Ar.) işkence, keder

(ʿazāb et-) 69-3

āzād (Far.) kurtulmuş, serbest olan; kusursuz

(āzād et-) 102-3, 18-2

(āzād eyle-) 101-2, 143-1

(ḥāṭır-ı āzād) 36-1

āzāde (Far.) hür

(dil-i āzāde) 125-5

(fāriğ ü āzāde) 60-4

āzādī (Far.) hürlük

(tezerv-i bāğ-ı āzādī) 99-3

āzār (Far.) incitme 118-4

(tarz-ı bed-āheng-i dil-āzār) 74-3

(cünbiş-i gül ü āzār-ı hār)-dan 2-13

(āzār-ı zaḥm-ı hār)-ı 21-4

-ına 111-5

āzār-baḥş (Far.) inciten

(hañcer-i āzār-baḥş-ı ğamze-i nāz) 118-4

azīmet (Ar.) gitme, gidiş

(azīmet et-)73-5

‘azm (Ar.) kasıt, niyet, karar

(‘azm et-)55-1, 104-1

B

bāb (Ar.) kapı

(tefsīr-i zevk-ı bāb-ı ‘ışk)-ı 46-5

bāc (Far.) vergi, harç

(bāc-ı neşāt) 3-30

bād (Far.) yel

(ber-bād) 18-5

(bād-ı āteş-bār-ı āh) 117-4

(bād-ı bahār) 136-1

(bād-ı emel) 3-17

(bād-ı maḥabbet ol-) 94-3

(bād-ı şabā) 81-3, 59-2

(nessāc-ı bād-ı şubḥ) 2-10

(tünd-bād-ı dehr) 63-4

(tünd-bād-ı ğam) 78-1

(bād-ı āh)-dan 122-3

(tünd-bād-ı āh)-dan 94-1

bāde (Far.) şarap; Allah sevgisi 42-2, 95-1, 125-2

(heves-i bāde-i gülfām et-) 106-2

(nūş-ı bāde-i peymāne-i cünūn) 3-22

(bāde-i heves-i nā-güvār)-dan 5-58

(bāde-i gül-reng)-de 78-3

(bāde-i gül-reng)-den 69-4

(cām-ı bāde)-den 54-1

(bāde-i hüsn ü cemāl)-e 116-3

(bāde-i miḥnet)-le 17-4

(bāde-i nāb)-uñ 32-1

(ṭab^c-ı bāde)-ye 40-3

(seyl-i bāde)-yi 69-2

-dir 95-1

-yle 103-2

bāde-ḥ^vār (Far.) şarap içen

(rind-i bāde-ḥ^vār) 42-2

bāġ (Far.) bahçe

(bāġ-ı dehr) 29-5

(bāġ-ı hüsn) 25-2, 58-3

(geşt-i bāġ et-) 103-1

(gül-i bāġ-ı leṭāfet) 107-2

(gül-ğonce-i bāġ-ı ümmīd ol-) 53-3

(mişāl-i nergis-i bāġ) 66-2

(nihāl-i bāġ) 123-4

(tezerv-i bāġ-ı āzādī) 99-3

(dükkān-ı bāġ)-ı 6-67

(bāġ-ı fenā)-nuñ 51-3

(bāġ-ı kūy)-uñda 31-1

(bāġ-ı hüsn)-üñde 92-1

-a 63-5

-da 74-3, 75-4, 95-4, 102-3, 115-5, 119-5

-ı 85-3

-uñ 24-2

baġ ip, sicim gibi düğümlenebilir nesne

-lanup 81-2

-lasa 110-2

bāġbān (Far.) bahçıvan 78-4

-uñ 85-4

Baġdād Irak`ın başkenti ve en büyük şehridir.

(tārīḥ-i feth-i Baġdād) 12

-ı 12-2, 141-1

bahār (Far.) kışla yaz arasındaki mevsim 21-4, 32-1, 42-3, 55-1, 59-1, 103-1

(bād-ı bahār) 136-1

(dem-i bahār) 122-1

(dest-i bahār) 140-1

(ebr-i bahār) 2-14

(feyz-i bahār) 67-2

(gūşe-gīr-i  uzlet ü ol nev-bahār-ı nāz) 3-18

(keyf-i sāġar-ı pīṣīne-i bahār) 2-6

(mevsim-i bahār) 45-4

(nesīm-i bahār) 10-5

(ressām-ı nev-bahār) 2-9

(şeh-i bahār) 63-5

(şifte-i bahār ol-) 95-4

(üstād-ı nev-bahār) 2-4

(ser-sebzī-i bahār)-e 33-1

(şıfat-ı bahār)-e 79-4

(şāh-ı bahār)-e 89-3

(nağş-ı bahār)-ı 119-5

(nev-bahār-ı hüsn)-idir 43-4

(bahār-ı hüsn)-üñüñ 99-1

-dan 2-1, 4-35, 119-4

-ını 63-1

bahārī (Far.) ilkbahara ait

(faşl-ı bahārī) 66-2

baħr (Ar.) deniz

(baħr-ı ğam) 107-4

(keştī-i baħr-ı ārzū) 95-3

(baħr-ı ʿışk)-a 71-5

(mevvāc-ı baħr-ı nūr-ı tecellī-şīʿār)-dan 4-41

(baħr-ı firķat)-de 50-3

(baħr-ı ʿışk)-uñ 117-1

baħş (Ar.) konuşulan şey, söz

(baħş et-) 61-5

baħş (Far.) bağış, ihsan

(feyz-baħş ol-) 5-48

(hālet-baħş-ı yārān ol-) 94-2

(hañcer-i āzār-baħş-ı ğamze-i nāz) 118-4

(pertev-baħş ol-) 115-3

(peymāne-baħş-ı ʿışk ol-) 3-21

(rūh-baħş) 11-5

baht (Far.) talih, kader, kısmet 13-1, 36-3, 59-5, 81-5, 91-5, 97-2

(bāzū-yı baht) 120-1

(baht-ı ser-keş) 92-5

(baht-ı siyāh-mest) 17-3

(emvāc-ı baht) 113-3

(keştī-i baht)-a 32-4

(hufte-baht-ı nā-müsā'id)-den 62-4

(baht-ı bīdār-i sipihr-i pür-fiten)-den 62-4

(şem^c-i baht)-ı 26-4

(baht-ı siyāh)-ım 27-3

(baht-ı siyāh)-ımdır 127-2

(dīde-i baht)-ımı 48-4

(çeşm-i baht)-ını 89-5

(çeşm-i baht)-uñ 75-1

ba'id (Ar.) uzak, irak

(ba'id ol-) 45-2

bā'is (Ar.) sebep olan; gönderen; icap ettiren 42-2

(bā'is ol-) 52-3, 100-1

bāk (Far.) korku; sakınma; kaygı

(bī-bāk) 3-22, 22-5, 33-4, 58-1

(nağme-i bī-bāk)-de 85-3

bağ- bakmak

-amam 33-3

-ma 111-4

-mağa 30-4

-mağdan 48-1

-mayup 22-4

-maz 111-1

-sa 39-2, 77-3, 109-1

-sañ 92-4

bā-kemāl (Far. Ar.) tam, mükemmel güzellik

(zāt-ı bā-kemāl)-e 6-68

bāl (Far.) kanat 61-4

(bāl ü per-i pervâne)-yi 61-4

-ler 57-1

bāl (Ar.) kalp, yürek, gönül

(ferāğ-ı bāl)-i 90-2

baña bana (bk. ben) 1-3, 13-1, 13-2, 13-3, 13-4, 13-5, 17-5, 23-1, 48-3, 50-2, 50-4, 106-4, 124-3

bāng (Far.) ses, seda, haykırma

(bāng-i bülend-i hükümet)-i 4-46

bār (Far.) yük; her defa, her zaman 24-1, 50-1, 111-2, 117-4, 122-2

(bār-ı belā) 73-3

(bī-bār ol-) 64-2

(ğayret-keş-i bār-ı melāmet) 96-3

(bār-ı vişāl)-i 14-4

(bār-ı ğam)-uñla 29-1

-ına 100-5

bārī (Far.) hiç olmazsa 25-4, 98-4

bārīk (Far.) nazik, dakik, ince

(rişte-i bārīk) 87-3

bārş (Far.) hiç olmazsa, bir kere; hāsılı 25-4, 98-4

baş- basmak

-maz 73-2

baş baş

-ına 102-3

başla- başlamak

-sam 34-4

bay zengin, soylu, temiz

(bay u gedā)-dır 15-1

bāz (Far.) şahin; açık(sf.) 13-2, 54-4, 87-2

(‘āşık-ı ser-bāz) 84-3

(bāz eyle-) 81-5

(per-i şāh-bāz-ı çarh) 5-49

(şeh-bāz) 76-1, 133-1

(şeh-bāz-ı zülf)-üñ 57-1

bāzār (Far.) pazar, çarşı; alışveriş

(germiyyet-i bāzār)-ına 100-1

bāzīçe (Far.) oyuncak; oyun, eğlence 76-4, 103-3

bāzīçegāh (Far.) oyun yeri, eğlence yeri

(zülfinüñ bāzīçegāh-ı gūy u çevgān)-ın 28-4

bāzū (Far.) pazu; güç, kuvvet

(bāzū-yı baht) 120-1

(Bāzū-yı Rüstem) 26-2

beççe (Far.) insan veya hayvan yavrusu

(beççe-i zāğ)-ı 101-4

bed (Far.) fena; kötülük 17-3, 44-3, 74-3, 75-3, 80-4, 92-2, 92-5, 98-5

bed-āheng (Far.) kötü uyum, uyumsuzluk

(tarz-ı bed-āheng-i dil-āzār) 74-3

be-dām-sāzī (Far.) tuzak kurana mensup 5-61

bed-bīn (Far.) kötümser

(çeşm-i bed-bīn-i ‘adū) 75-3, 92-2

beden (Ar.) vücut 41-6

bed-h^vāh (Far.) kötülük isteyen

(bed-h^vāh u herze-gū) 98-5

(düşmen-i bed-ḥ^ıāh)-a 80-4

(zebūn-ı ṭa^ʿn-ı bed-ḥ^ıāh)-ım 44-3

bed-mestlik (Far.) fena sarhoşluk, kendini bilmeyecek derecede sarhoşluk

(bed-mestlikler eyle-) 17-3

bedr (Ar.) dolunay

(şadr-ı bedr-i kā^ʿināt) 7-1

bedrā (Far.) hatalı, yanlış, kötü

(naḫş-ı bedrā) 1-1

be-evvelīn-sebaḫ (Far.Ar.) evvelkilerin derslerine 5-63

behā (Ar.) güzellik

(şeh-i ḥüsn ü behā) 101-1

-sı 46-4

behredār (Far.) hisseli, paylı

(behredār-ı vuşlat-ı dōst) 52-4

behre-yāb (Far.) hisse ve nasibi olan 83-2, 94-4

belā (Ar.) gam, keder, musibet, afet, ceza 83-4, 105-1, 124-1, 125-1, 130-2

(bār-ı belā) 73-3

(belā-yı nā-gāh) 79-3

(meydān-ı belā) 44-1

(günc-i belā)-da 58-4

(bend-i belā)-ya 87-3

-dan 8-4

belā-keş (Ar.Far.) eziyet ve sıkıntı çeken 105-1

(cān-ı belā-keş) 83-4

belā-zāde (Ar.Far.) belādan doğmuş

(cān-ı belā-zāde) 125-1

belki belki 80-5, 104-3

belür- belirmek

-mesün 69-5

ben ben 15-2, 34-4, 38-2, 41-4, 50-2, 58-1, 65-2, 66-2, 66-4, 70-1, 70-3, 70-4, 71-1, 71-2, 71-3, 71-4, 109-2, 115-1, 115-5

-den 6-66, 62-1, 64-4, 73-3

-i 1-1, 18-1, 23-4, 38-2, 41-6, 61-1, 93-3, 99-2, 121-1, 121-2, 121-3, 121-4, 127-2

-im 9-5, 31-1, 40-4

benān (Ar.) parmaklar, parmak uçları

(ser-lüle-i benān-ı kefi çeşmebār)-dan 4-44

bend (Far.) bağ, yular, rabıta; birini emir altına almak

(bend ol-) 39-4

(bend-i belā)-ya 87-3

bende (Far.) kul, köle; bağlı 15-2

(bende-i fermān-ı nesīm) 67-1

(bende-i kem-naḳd-ı iḥsān)-dır 46-4

(bende-i dīrīne)-dir 143-1

(bende-i mehcūr)-ını 65-4

-ñ 37-5

-ñe 71-3

-si 15-1

-sin 121-3

-sini 130-1

benefşe (Far.) menekşe 2-13

beñze- benzemek

-r 30-3, 107-1, 117-2

ber (Far.) meyve, yaprak

(berg ü ber)-inden 100-5

berāt (Ar.) rütbe

(berāt-ı şāh-ı ʿālī-şān)-e 37-4

(berāt-ı hüsñ)-ine 116-5

-ında 37-4

ber-bād (Far.)perişan, harap; pis, fena 18-5

ber-devām (Far.Ar.) devamlı

(ber-devām ol-) 11-2

berg (Far.) yaprak

(berg-i şāḥ) 47-1

(bī-berg ü sâz ol-) 30-2

(gül-berg-i na^ct-ı zât-ı nübüvvet-medâr)-dan 4-36

(berg-i gül-i ḥandân)-e 37-2

(berg ü ber)-inden 100-5

(şāhid-i gül-berg-i ra^cnâ)-yı 96-2

ber-geşte (Far.) tersine dönmüş, yüz çevirmiş

(ber-geşte ol-) 12-2

berīd (Ar.) postacı, haberci

(berīd-i ḥayāl) 59-3

ber-ḳarār (Far.Ar.) kararlı, devamlı

(ber-ḳarār et-) 10-7

(ber-ḳarār ol-) 95-1

berḳī (Ar.) şimşek gibi, parlak

(şemşīr-i berḳī) 8-3

ber-murād (Far.Ar.) dileğine eren

(ber-murād ol-) 41-3

besle- beslemek

-dim 14-4

-r 123-1

beste (Far.) şarkının makam ve ahengi; bağlı, bağlanmış 5-58, 67-4, 131-1

(beste-i mihr)-i 61-2

beyt (Ar.) mesken, hane, oda, oba

(beyt-i ra'cā)-dır 37-3

bezm (Far.) içkili, eğlenceli meclis 33-2, 41-2, 42-3, 117-5

(bezm-i rindān) 101-5

(ehl-i bezm) 102-4

(halka-i bezm-i şarāb-ı ışk) 3-31

(harīf-i bezm-i kām ol-) 83-3

(murād-ı harīfān-ı bezm-i mül) 4-33

(nedīmān-ı bezm-i yār) 113-2

(şem'c-i bezm) 26-4

(bezm-i ğam)-da 106-2, 109-5

(bezm-i mey)-de 56-4, 90-4

(bezm-i çemen)-de 139-1

(miyān-ı bezm)-e 34-2

(āyīn-i bezm-i dildār)-ı 13-3

(bezm-i ışk)-ında 18-3

(şem'c-i bezm)-i 90-5

(harīf-i bezm-i ğam)-uñ 54-1

(bezm-i gülşen-i zībā)-ya 45-4

(bezm-i hüsni dil-ārā)-ya 45-1

-de 34-3, 39-3, 114-5

-e 19-1, 79-5, 115-2

-ine 77-2

-uñ 51-1

bezmgāh (Far.) eğlence yeri

-da 53-1

bezmgeh (Far.) eğlence yeri

(bezmgeh-i iltifāt)-ıdır 52-2

bī-ḳayd (Far.Ar.) kayıtsız, aldırılmaz 131-2

bī-bāk (Far.) korkusuz 3-22, 22-5, 33-4, 58-1

(nağme-i bī-bāk)-de 85-3

bī-bār (Far.) kuru, meyve vermeyen

(bī-bār ol-) 64-2

bī-berg (Far.) dalsız

(bī-berg ü sâz ol-) 30-2

bī-çāre (Far.) çaresiz 75-4

(dil-i bī-çāre) 18-3

-den 93-1

-ye 113-1

(dil-i bī-çāre)-yi 29-3

bī-dād (Far.) zulüm, işkence; zalim 36-1

(bī-dād eyle-) 101-1

(şeh-i bī-dād) 102-1

(dīde-i bī-dād)-e 125-3

-e 60-1

bīdār (Far.) uyanık

(bīdār eyle-) 89-5

(baht-ı bīdār-i sipihr-i pür-fiten)-den 62-4

bī-derd (Far.) dertsiz

(bī-derd ol-) 40-4

bī-ğam (Far.Ar.) gamsız

(bī-ğam ol-) 59-1

bī-gāne (Far.) kayıtsız, ilgisiz; yabancı 22-2, 90-3, 110-2

(bī-gāne-i niyāz) 13-2

(bī-gāne kıl-) 5-60

(bī-gāne ol-) 130-1

(bī-gāne-sāz-ı fīkr ol-) 2-6

-yim 71-4

bī-hemtā (Far.) benzersiz 11-6

bī-hengām (Far.) vakitsiz

(istiğnā-yı bī-hengām)-ın 40-2

bī-hūde (Far.) boşuna, boş yere, beyhude 20-3, 120-2

-dir 71-5

bī-hūş (Far.) şaşkın, sersem; deli

(bī-hūş ol-) 75-4

Bihzād 15. yüzyılda yaşamış İranlı ünlü bir minyatürcü

(saʿy-ı Ferhād u sebük-destī-i Bihzād) 36-4

bī-ihtiyār (Far.Ar.) kendiliğinden, elde olmayarak

(giryē-i bī-ihtiyār-ı nā-şikībā) 35-3

bī-ḳarār (Far.Ar.) kararsız; rahatsız 30-3

(dil-i bī-ḳarār) 24-2

bil- bilmek 62-1, 62-2, 62-3, 62-4, 62-5, 99-1, 125-3

-diler 110-4

-eydi 38-1

-inmedük 20-5

-inmez 26-4, 40-2

-inür 77-1

-irim 74-4

-medi 119-1, 119-2, 119-3, 119-4, 119-5

-mek 53-4

-mem 27-3, 114-2

-meye 86-2, 86-3

-mez 53-1, 53-2, 53-3, 53-4, 53-5, 61-3

-mezem 33-1

-sem 41-4, 65-4

-señ 86-4

-sün 118-1

-ür 26-4, 28-1, 28-2, 28-3, 28-4, 28-5, 43-1, 43-2, 43-3, 43-4, 43-5, 82-3, 93-2,
118-1

-ürdi 13-3, 38-1

-ürin 53-2

bile birlikte, beraber; dahi, de; ile 104-1

bile- keskinleştirmek

-yüp 23-2

bilūrīn (Far.) billūrdan, billūr gibi 78-3

bīm (Far.) korku

(bīm-i cān)-uñ 85-5

bīmār (Far.) hasta 110-5

(derd-i dil-i bīmār)-e 84-1

(sürme-i bīmār)-ı 132-2

(dil-i bīmār)-ı 25-3

(dil-i bīmār)-ına 111-1

-dan 80-3

-uña 109-2

bī-minnet (Far.Ar.) lütufkār 81-3

bin- binmek

-üp 68-5, 112-5

bir bir 2-2, 2-4, 2-5, 3-16, 3-23, 3-24, 3-25, 3-26, 3-27, 3-28, 3-29, 3-30, 4-39, 5-55,
10-3, 11-3, 14-3, 14-4, 16-3, 16-4, 17-2, 19-5, 20-4, 23-4, 26-3, 27-1, 27-2, 27-3, 27-4,
27-5, 28-3, 30-1, 30-2, 30-3, 31-2, 31-3, 32-5, 33-2, 33-5, 34-3, 34-4, 35-4, 35-5, 36-3,
36-5, 37-3, 39-1, 39-2, 39-3, 42-2, 43-1, 43-5, 44-2, 44-3, 45-1, 45-2, 45-3, 45-4, 45-5,
48-1, 48-4, 49-2, 49-3, 50-3, 51-4, 51-5, 53-1, 53-5, 54-3, 54-4, 55-1, 55-4, 55-5, 56-2,

60-2, 60-3, 61-2, 62-2, 63-3, 65-4, 66-2, 66-4, 66-5, 68-1, 70-4, 71-1, 71-3, 72-3, 72-4, 73-4, 74-3, 75-2, 75-4, 76-4, 78-3, 78-4, 80-3, 82-2, 82-5, 83-1, 89-5, 90-2, 90-3, 91-3, 92-2, 92-5, 93-2, 93-5, 96-2, 99-1, 99-2, 100-3, 100-4, 102-2, 102-3, 103-1, 103-3, 103-4, 103-5, 104-4, 104-5, 109-1, 109-3, 110-5, 113-3, 113-5, 115-2, 116-4, 117-1, 117-2, 117-5, 120-2, 120-4, 121-1, 121-3, 125-5, 126-3, 127-2, 129-2, 131-1, 138-1, 142-1

biñ bin 25-2, 102-4, 105-5

(biñ pāre et-) 115-4

binā (Ar.) yapı; ev; yapma, kurma

(binā-yı ğam)-ı 69-2

-sı 46-3

bī-nihāye (Far.Ar.) sonsuz, tükenmez 52-4

biraz biraz 21-3, 64-3, 87-2, 88-2, 123-2

biri biri 8-2

bī-şabr (Far.Ar.) sabırsız

(‘āşık-ı bī-şabr u sāmān)-ın 28-2

bī-ser (Far.) başsız

(gedā-yı bī-ser ü sāmān)-e 26-3

bister (Far.) yatak, döşek

-inde 110-5

bī-şumār (Far.) sayısız, pek çok 43-3

(bī-şumār ol-) 103-5

bī-ta‘ab (Far.Ar.) 124-5 sıkıntısız, zahmetsiz

bī-taḥcīr (Far.Ar.) bir yere taş yığmamak

(tāb-ı bī-taḥcīr) 93-5

bī-te‘sīr (Far.Ar.) etkisiz 93-4

bit- bitmek

-erdi 5-48

-ürse 3-17

-ürsün 85-4

bī-vefā (Far.Ar.) vefasız, hayırsız; dönek 99-2

-sıñ 77-3

bī-vücūd (Far.Ar.) vücutsuz

(bī-vücūd et-) 41-6

biz biz 15-5

-dedir 113-4

-e 93-3

-i 52-5, 62-3, 79-1, 90-3, 90-4

bīzār (Far.) rahatsız, bıkmış, küskün

(bīzār et-) 91-4

bi³z-zāt (Ar.) kendi, kendisi 123-5

boy boy

-ı 18-4

bozul- bozulmak

-masun 87-1, 87-4

böyle böyle 3-16, 7-2, 10-3, 18-4, 20-1, 21-2, 21-3, 36-5, 42-4, 49-4, 50-2, 53-3, 55-1, 59-3, 64-3, 65-2, 82-1

-dir 35-1, 35-2, 35-3, 35-4, 35-5

bu (işaret sıfatı) 1-1, 4-32, 4-37, 4-42, 9-6, 10-6, 12-3, 13-2, 15-3, 17-2, 22-3, 24-2, 24-4, 24-5, 29-1, 29-3, 29-4, 33-1, 33-2, 35-4, 44-2, 49-4, 51-1, 51-2, 51-3, 52-2, 54-2, 54-5, 55-1, 55-4, 59-1, 60-4, 64-3, 65-5, 66-4, 68-2, 72-2, 73-4, 74-3, 75-5, 77-4, 80-1, 80-4, 82-4, 83-5, 87-4, 88-1, 89-3, 97-5, 98-2, 104-1, 104-3, 107-1, 116-6, 120-3, 121-2, 122-1, 122-2, 122-3, 122-4, 124-2, 131-2

(bu nāle vü bu sūhtegī) 60-3

bu (işaret zamiri) 1-5, 49-2

-dur 9-6, 19-2

-ña 59-2

-nuñ 36-1

bū (Far.) koku

(reng ü bū) 98-1

Bū-Bekr(Ar.) Hz. Ebubekir dört büyük halifenin birincisidir.

(Ḥazret-i Bū-Bekr ʿÖmer ʿOṣmān ʿAliyyü'l-Murtaẓā) 8-1

būd (Far.) varlık

(lā-būd) 108-2

bugün bugün 16-5

buğz (Ar.) kin, nefret, sevmeme

(buğz u ʿadāvet eyle-) 8-4

buhār (Ar.) buğu

(dūd-ı buhār)-dan 2-8

buhūr (Far.) tütsü 3-19

bul- bulmak

-ımaz 104-4

-ınmadı 120-4

-mağa 60-5, 102-3

-mağdır 76-4

-madı 117-1, 117-2, 117-3, 117-4, 117-5

-madım 70-1, 70-2, 70-3, 70-4, 70-5

-mam 102-5

-maz 4-43, 102-2, 117-5

-mzsın 83-4

-sam 103-3

-unmağa 42-5

-unmaz 20-1, 99-1, 108-4

-up 21-2

-ur 50-3, 131-1

-urdu 103-4

-uşmak 42-5

burr (Ar.) buğday

(burr-ı h̡azānveş) 127-2

būs (Far.) öpme, öpücük

(h̡üsn-i kabūl-i būs et-) 135-1

(devlet-i pā-būs)-e 40-5

(pāy-būs)-ına 52-3

(ārzū-yı pāy-būs)-ından 115-4

(devlet-i pā-būs)-uñı 61-3

-ına 52-3

būse (Far.) öpme, öpücük 3-29, 40-5

-ler 109-5

būse-çīn (Far.) öpücük alan, öpücük toplayan

(būse-çīn ol-) 76-1

būsegāh (Far.) öpülecek yer

-ımdır 9-2

būy (Far.) koku 73-1

(būy-ı āşinā) 55-2

-ın 65-1

-ını 67-4

būlbūl (Ar.) güzel öten maruf kuş 31-1, 42-3, 60-3, 77-2, 84-2, 84-5, 85-3, 101-4, 139-1

(nāle-i dil-sūz-ı būlbūl) 128-1

(būlbūl-i zār) 84-3

(būlbūl ü pervāne)-den 43-3

-e 2-3

-i 36-1, 74-3

-leri 109-4

-üñ 42-4, 83-3, 114-2, 128-2

bülbülāsā (Ar.Far.) bülbül gibi 29-5

bülend (Far.) yüksek, yüce 46-5

(bülend ol-) 39-1

(ḳadr-i bülend-i dest-res-i iḳtidār)-dan 5-55

(bāng-i bülend-i hükümet)-i 4-46

bün (Far.) kolay; dip

(bün-ı gūş-ı yār)-e 79-2

(bün-ı mūy)-ımda 102-2

bünyād (Far.) asıl, esas, temel; bina, yapı

(bünyād et-) 102-2

(bünyād eyle-) 11-3

bürrān (Far.) keskin, kesici

(hañcer-i bürrān)-uña 108-2

bürü- bürümek

-di 123-4

bütān (Far.) putlar; güzeller

(ḳāşnī-i şīve-i bütān) 38-1

(vaşf-ı hüsn-i bütān)-uñ 89-2

büt-hāne (Far.) puthane 105-3

C

cāh (Ar.) itibar, makam, mevki

(zīb-efzā-yı cāh-ı şeyhü'l-islāmī) 116-7

(‘arz-ı cāh et-) 82-4

(sāye-nişīn-i cāh)-da 34-5

(gül-i nev-cāh)-e 16-2

(serīr-i ‘izzet ü cāh)-ı 51-2

(mesāfe-i cāh)-ı 47-3

(efzā-yı cāh)-ımdır 9-1

cā'iz (Ar.) işlenilmesinde cevaz olan; olabilir, olur 93-2

cā-be-cā (Far.) yer yer 32-3

cām (Far.) sırça; bardak, kadeh 4-33, 16-3, 33-5, 44-3, 116-4

(cām-ı pür-şerāb) 121-3

(gerdiş-i cām-ı emel) 117-5

(reşha-i cām-ı tecellī) 116-3

(ārzū-yı cām-ı pür-şarāb et-) 69-1

(cām-ı zer-nişān) 66-2

(cām-ı lāle-gūn) 63-3

(cām-ı pür-şafā) 55-5

(cām-ı şafā-şī'ār u mey-i hōş-güvār)-dan 4-33

(cām-ı sipihr) 3-31

(cām-ı 'ışk) 3-23

('araḳ-rīz-i cām-ı gül) 2-12

(cām-ı bāde)-den 54-1

(nev-'arūs-ı cām)-e 78-3

(h^vāstgān-ı cām)-e 115-1

(şafā-yı cām)-ı 51-1

(nüsha-i cām)-ı 32-2

(cām-ı zer-nigār)-ı 21-3

(cām-ı pür-şūr)-ı 116-1

(mest-i cām-ı pīşīn)-im 13-5

(cām-ı niyāz)-uñ 61-1

(cām-ı 'ışk)-uñ 101-3

(cām-ı la'l)-üñ 90-4

(cām-ı leb)-üñ 107-3

-dan 106-3

-in 63-4, 123-3

cân (Far.) can, ruh; hayat; gönül 5-58, 29-4, 44-4, 64-5

(cân-ı belâ-zâde) 125-1

(ṭabīb-i cân) 109-2

(kaşd-ı cân et-) 104-4

(māye-i cân ol-) 100-5

(cân-ı şeydâ) 99-4

(hem-derd-i dil ü cân) 94-1

(cân-ı belâ-keş) 83-4

(dil ü cân) 79-3

(nedīm-i cân) 64-4

(naḳd-ı cân) 41-4

(hırz-ı cân-ı ümmet) 6-64

(dāmân-ı cân u dil) 5-56

(nuṭḳ-ı cân-sūz)-da 36-5

(cân u ten)-den 71-1

(ḥayât-âver-i cân)-dır 84-4

(ḥâne-i cân)-e 46-3

(dil ü cân)-e 66-3

(cân-ı zâr)-e 97-1

(dil ü cân)-ı 82-5

(cân-ı maḥrūr)-ı 116-4

(ḥâne-i cân)-ı 56-2

(ḥâne-i teng-i cân)-ına 72-3

(bīm-i cân)-uñ 85-5

(çeşm-i cân)-uñ 85-1

(girân-cân)-uñ 92-4

-ı 10-5

-ım 77-4

-ımı 18-2, 120-5

-ından 91-4

cānān (Far.) sevgili 38-5, 75-1, 104-3

-e 37-1, 130-1

cānāne (Far.) sevgili

(tālīb-i cānāne)-yim 71-1

cāngāh (Far.) can azaltıcı, ruh eksiltici; can evi

(ġam-ı cāngāh)-e 16-3

cān-sūz (Far.) can yakan

(ahker-i cān-sūz ol-) 27-4

(nuṭḡ-ı cān-sūz)-da 36-5

cāvidān (Far.) ebedî, bengi 99-1

cāy (Far.) yer

(cāy et-) 88-2

cāyî (Far.) yere mensup

(şūḡ-ı her-cāyî) 118-1

cebīn (Ar.) korkak; alçak; alın 78-2

(çīn-i cebīn)-inden 83-2

(naḡş-ı cebīn)-i 53-5

cefā (Ar.) eziyet, incitme 19-3, 23-1

(cefālar eyle-) 13-2

(cefā-yı dehr) 98-5

(cefā-yı gerdiş-i eyyām) 66-5

(cefā vü cevr et-) 29-3

(naḡş-ı cefā)-dan 56-1

(cefā-yı çarḡ)-dan 62-3

(nīm-keş-i cefā)-sına 95-2

(seng-i cefā)-ya 42-2

-dır 83-2

-lar 13-2

cefā-cū (Ar. Far.) cefa arayan, cefa eden 19-3

cefā-pīşe (Far.) zalim; sevgili

(şūh-ı cefā-pīşe) 23-1

Cem (Ar.) Şark mitolojisinde şarabın icatçısı; Süleyman Peygamberin lâkabı;

Büyük İskender'in lâkabı

(Cem ü Key) 22-1

(‘ārif -i Cem-meşreb)-ün 105-1

cemāl (Ar.) yüz güzelliği

(üstād-ı cemāl) 132-2

(‘arz-ı cemāl et-) 71-3

(ser-levh-i na‘t-ı naķş-ı cemāl-i peyāamberī) 6-64

(tāb-ı cemāl-i dil-ber)-e 117-3

(müştāk-ı cemāl)-ündür 27-2

(bāde-i hūsn ü cemāl)-e 116-3

Cem-meşreb (Far.Ar.) Cem mizaçlı

(‘ārif -i Cem-meşreb)-ün 105-1

Cemşīd (Far.) Hz. Süleyman'ın babası

(ruḥşat-ı ‘ıyş-ı Cemşīd) 67-3

(hem-piyāle-i Cemşīd-i ‘ışk ol-) 3-30

cennet (Ar.) cennet

(cennet ol-) 106-5

cevāb (Ar.) yanıt

(cevāb-ı ye’s) 4-43

cevān (Far.) genç 66-4

(nev-cevān)-ım 93-3

(cevān-ı nāzenīn)-inden 83-1

cevāz (Ar.) izin, müsaade

(ḥarf-ı cevāz) 3-24

cevr (Ar.) haksızlık, eziyet; sitem

(pā-māl-i cevr) 91-5

(tīşe-i cevr) 36-2

(cefā vü cevr et-) 29-3

(cevr et-) 36-3

(cevr eyle-) 47-4, 58-1, 106-4

(cevr ile pā-māl et-) 38-2

(cevr-i yār)-dan 80-1

(āsīb-i dehr ü cevr-i felek)-den 26-1

-ini 81-1

ceyb (Ar.) sinüs; cep; gömleğin açıklığı, yarığı

(ceyb-i dil-i der-kenār)-dan 3-20

(ser-be-ceyb-i süveydā) 88-5

ceyş (Ar.) asker, ordu; ses, seda

(ceyş-i ğam)-a 57-3

(ceyş ü sipāh)-ı 30-1

cezā (Ar.) ceza, karşılık; azap

(rūz-ı cezā) 7-5

cezb (Ar.) kendine çekme

(cezb et-) 10-6

(cezb-i kulüb eyle-) 126-1

ciger (Far.) ciğer, bağır; avaz; keder, sıkıntı 14-4, 96-4, 97-2

(hūn-ı ciger) 19-4

cihād (Ar.) din uğruna düşmanla savaşma

-uñ 12-3

cihān (Far.) Dünya; âlem 9-4

(şāh-ı cihān) 112-5

(ġam-ı cihān) 38-1

(vaż^c-ı nā-sāz-ı cihān) 35-5

(sulţān-ı cihān) 12-1

(halk-ı cihān) 10-4

(mihr-i cihān-tāb)-a 108-1

(ġam-ı cihān)-ı 118-1

-da 30-5, 34-5, 55-3, 59-4, 79-5

-e 118-5

cihān-perver (Far.) dünyayı koruyan veya alan

(şehinşāh-ı cihān-perver) 9-4

cilvegāh (Ar. Far.) cilve yeri 83-5

cism (Ar.) beden, gövde; madde

(cism-i zār)-ı 104-2

-üñi 78-5

cū (Far.) arama, araştırma 19-3

(cüst ü cū)-yım 71-5

cūd (Ar.) cömertlik

(hārā-yı cūd)-a 2-10

(luţf-ı cūd)-uñ 1-5

cur^a (Ar.) yudum, içim 17-4

(cur^a-i maḥabbet-i şahbā-yı ışk)-dır 4-32

cur^aadān (Ar.Far.) içki kadehinin dibinde kalan kısım; şarap artıklarının döküldüğü

kap

-ından 76-3

cūş (Far.) coşma, kaynama

(pür-cüş-ı ıışk) 88-1

cüy (Far.) nehir, akarsu, ırmak

(cüy-ı eşk) 104-2

(cüy-ı hün-âlūd) 57-2

(sîr-âb-ı cüy-ı feyz eyle-) 4-44

(perkâr-ı cüy) 2-9

(cüy-ı çemen)-i 67-5

(cüy-ı sirişk)-e 39-4

cüybâr (Far.) dere, ırmak; ırmak kenarı

(leb-i cüybâr)-dan 3-18

(cüybâr-ı gülşen-i zâr)-uñ 46-2

cüdâ (Far.) ayrı, ayrı düşmüş, ayrılmış 28-3

(cüdâ eyle-) 5-61

cümle (Ar.) bütün, hep; tümce; sistem 8-2, 11-3, 29-2, 30-5, 49-3, 130-1

(ser-cümle-i murād) 4-37

-den 7-4

-si 15-4

cünbiş (Far.) kımıldanma, hareket 60-2

(cünbiş-i murğ-ı çemen)-den 62-1

(cünbiş-i gül ü âzâr-ı hâr)-dan 2-13

(cünbiş-i dest-i mehābet)-i 4-45

cünün (Ar.) çıldırma, delilik

(nüş-ı bâde-i peymāne-i cünün) 3-22

(güş-ı cünün)-uma 72-4

cürm (Ar.) suç

(cürm-i ıışk) 52-5

(cürm-i qarâr)-dan 5-52

(cürm ü günāh)-ım 27-5

(ġubār-ı cürm)-i 5-59

cüst (Far.) arama, araştırma

(cüst ü cū)-yım 71-5

Ç

çāk (Far.) yarık, yırtık; yırtmaç 34-2, 47-2

(çāk et-) 58-5, 60-2

çākdār (Far.) çatlamış, yarılmış, yırtılmış

(nemed-i çākdār)-dan 2-7

çāk-zen (Far.) yırtmak

(çāk-zen-i karṭa-i ḥarīr ol-) 47-2

çākī (Far.) yırtıkla ilgili

(be-sīne-çākī-i ḥüsn) 5-62

(çākī-i dāmān)-e 131-1

çālāk (Far.) çevik

(çāpük ü çālāk) 112-2

çalış- çalışmak

-up 89-2

çāpük (Far.) çabuk

(çāpük ü çālāk) 112-2

çār (Far.) dört

(çār ol-) 48-1

(çār-yār-ı müctebā) 8-1

(der-medḥ-i Çār-yār-ı güzīn) 8

(muḥibb-i Çār-yār)-ız 8-5

çāre (Far.) çare 18-3, 20-1, 43-2, 62-3, 64-4, 83-4, 98-2, 102-3, 105-5, 110-4, 120-4,

131-1

(bī-çāre) 75-4

(dil-i bî-çāre) 18-3

çarḥ (Far.) çark, tekerlek; felek, gök; çakır doğan 27-3, 41-1, 82-4

(çarḥ-ı felek) 33-1

(çarḥ-ı ḥīle-bāz) 13-2

(çarḥ-ı kuhen-sāl-i fitne-cū) 98-4

(çarḥ-ı mīnā) 35-4

(per-i şāh-bāz-ı çarḥ) 5-49

(cefā-yı çarḥ)-dan 62-3

-a 24-1

-uñ 15-3

çāṣnī (Far.) çeşni; lezzet; tadımlık

(çāṣnī-i şīve-i bütān) 38-1

(çāṣnī-i derd-i hicrān)-ın 28-3

çek- çekmek

-dim 70-4

-dük 122-2

-e 3-29

-emem 61-1

-en 118-1

-ene 19-5

-er 63-3, 74-5, 113-1, 116-1

-erken 132-2

-erse 87-3

-ildigine 98-4

-ilmez 26-2, 103-3

-me 15-3

-mege 36-4

-miş 116-5

-sün 81-4

çemen (Far.) çimen

(^candelīb-i hōṣ-āwāze-i çemen) 2-2

(ğonçe-i çemen) 137-1

(hezār-ı çemen) 45-4

(piyāle-i hum-hāne-i çemen) 2-15

(sihrkārī-i gül-ğonce-i çemen) 2-7

(şaḥn-ı çemen)-de 26-5

(rāh-ı çemen)-de 96-2

(mekteb-i çemen)-de 79-4

(bezm-i çemen)-de 139-1

(cünbiş-i murğ-ı çemen)-den 62-1

(ehl-i çemen)-e 67-3

(cūy-ı çemen)-i 67-5

-de 42-4, 59-2, 103-2, 123-4

çend (Far.) birkaç; her ne kadar 9-7, 76-4, 92-3

çeng (Far.) el; pençe; bir çeşit saz; eğri büğrü

(evtār-ı çeng-i dil) 125-1

çengāl (Far.) çengel; pençe

-ler 57-1

çerāğ (Far.) ılık, mum

(çerāğ-ı mihr) 97-4

(çerāğ-ı gül-i iḳbāl)-ini 12-1

-ı 89-1

çerāğān (Far.) suçluların başlarına yaralar açarak ve her birine fitiller koyarak

uçlarını yakmak suretiyle edilen işkence

(meyl-sāz-ı çerāğān ol-) 2-11

çeşm (Far.) göz

(be-āb-ı çeşm-i nedāmet-sirişk-i dil) 5-59

(çeşm-i bed-bīn-i ʿadū) 75-3, 92-2

(çeşm-i eşk-bār) 122-2

(çeşm-i fitne-sāz) 13-4

(çeşm-i ḥ^vābgeḥ-i ḡaflet-āverī) 5-58

(çeşm-i pūr-ḥūn-āb)-da 107-1

(çeşm-i rūzgār) 115-2

(çeşm-i ter) 123-1

(çeşm-i zaḥm-i zūlf-i yār et-) 91-5

(seyl-āb-ı eşk-i çeşm) 14-2

(çeşm-i siyāḥ)-e 132-2

(çeşm-i maḥmūr)-ı 116-1

(çeşm-i ḥ^vāb-ālūd)-ın 104-2

(çeşm-i baḥt)-ını 89-5

(dāmān-ı çeşm-i nergis)-i 2-5

(çeşme-i çeşm)-im 23-3

(çeşm-i baḥt)-uñ 75-1

(çeşm-i cān)-uñ 85-1

-i 24-5, 48-5

-im 117-2

-üñe 86-1

çeşme (Far.) musluklu su haznesi; pınar, su kaynağı 102-2, 117-2

(kadeḥ-i çeşme) 70-2

(çeşme-i āftāb ol-) 34-2

(çeşme-i çeşm)-im 23-3

çeşmebār (Far.) pınar yağdıran

(ser-lüle-i benān-ı kef-i çeşmebār)-dan 4-44

çeşmesār (Far.) çeşmesi bol olan yer

-ın 117-2

çevgān (Far.) cirit oyununda atlıların birbirlerine attıkları değnek; baston

(zülfinüñ bāzīçegāh-ı gūy u çevgān)-ın 28-4

(çevgān-ı āh)-ını 64-2

çevir- çevirmek

(yüz çevirme) 80-4

çık çıkmak 27-2

-a 82-2

-an 76-3

-armış 16-5, 57-3

-arsa 90-3

-dı 14-1, 14-2, 14-3, 14-4, 14-5, 43-1

-madın 2-1

-maz 3-19, 76-1, 99-2

çihār (Far.) dört

(heft ü çihār)-dan 4-37

çīn (Far.) kıvrım, büklüm, çatıklık, buruşukluk 76-1, 78-2

(çīn eyle-) 23-1, 23-5

(çīn-i zūlf-i yār)-i 21-2

(çīn-i cebīn)-inden 83-2

Çīn Çin 57-4

(reşg-i mülk-i Çīn et-) 6-67

çirk (Far.) kir, pas, pis

(çirk-i işyān)-dan 1-2

çok çok 64-3, 81-1, 115-2

-dan 144-1

-dur 134-1

çöz- çözmek

-ülmesün 87-1, 87-5

çünkü (Far.) çünkü, mademki, vaktaki 20-4, 64-4, 104-4

çünkim mademki 23-5

çü (Far.) gibi 73-4, 126-2

çün (Far.) gibi; nasıl; çünkü 3-20, 7-3, 7-4, 15-3, 56-5, 81-1, 82-1, 110-2, 126-2, 131-1

D

da da, de dahi 16-4, 24-1, 32-1, 32-2, 32-3, 32-4, 32-5, 38-3, 45-1, 55-2, 63-4, 64-3, 88-2, 100-5, 101-5, 103-4, 104-3, 105-5, 111-1, 126-3

dād (Far.) adalet, doğruluk; ihsan, vergi 27-4, 36-1, 70-1, 127-1, 141-1

(dād et-) 102-1

(dād eyle-)101-1

(feyz-i Hudā-dād) 36-5

-e 60-1

-ı 43-5

dāddār (Far.) adaletli

-dan 4-42

dād-h^ıāh (Far.) adalet isteyen

-ım 27-4

-ımdır 127-1

dād-mu^ıtād (Far.Ar.) alışılmış adalet

(Sulṭān Murād-ı dād-mu^ıtād)-ı 141-1

dāğ (Far.) yanık yarası; isan veya hayvan vücuduna kızgın demirle vurulan damga 89-4

(dāğ-ı ārzū) 98-1

(dāğ-ı hūnīn) 31-4

(meş^ıal-i dāğ) 38-3

dāğdār (Far.) yaralı

(dāḡdār ol-) 103-2

daḡi 1-3, 2-3, 10-3, 13-5, 28-3, 33-2, 41-2, 48-1, 49-2, 66-2, 72-4, 79-5, 82-1, 92-1, 98-1, 98-3, 119-4, 125-3, 125-5

dā'im (Ar.) sürekli 15-3

dā'imā (Ar.) her vakit 8-4

dā'ire (Ar.) çember; memurun çalıştığı yer; ev

(dā'ire-i i'tizār)-dan 3-19

(dā'ire-i ḡayāl)-ime 72-4

dāl (Ar.) Osmanlı alfabesinin onuncu harfi; iki kat olmuş, kambur

(dāl et-) 20-3

dal ağacın gövdesinden ayrılan kollardan her biri

-ler 57-2

dalk (Far.) eski giysi

-larını 136-1

dām (Far.) tuzak, ağ 41-3

(be-dām-sāzī-i zūlf) 5-61

(dām-ı zūlf)-ine 18-2

(dām-ı zūlf)-ünden 101-2

dāmān (Far.) etek

(dāmān-ı cān u dil) 5-56

(sāye-i dāmān-ı nesīm) 67-2

(çākī-i dāmān)-e 131-1

(dāmān-ı istiḡfār)-ına 100-4

(dāmān-ı çeşm-i nergis)-i 2-5

dāmen (Far.) etek 93-2

(dāmen-i iftiḡār)-ımı 135-1

(dāmen-i yār)-i 56-5

(dāmen-i zūlf)-in 114-3, 115-4

(dāmen-i zūlf)-ine 39-1, 42-1

(dāmen-i zūlf-i dü-tā)-ye 52-3

(dāmen-i temennā)-yı 118-3

dāmen-gīr (Far.) etek tutan, eteğe yepişan; hasım, davacı, şikayetçi

(dāmen-gīr ol-) 93-2

dāmgeh (Far.) tuzak kurulan yer

-ün 60-4

dāne (Far.) tane, tohum, çekirdek 90-1

(tālib-i dūr-dāne)-yim 71-5

-yim 71-1, 71-3

dārū (Far.) ilâç

(dārū-yı ferāmūşī) 99-5

dārū³l-ķarār (Ar.) kıyametten sonra kalınacak yer

(ravza-i dārū³l-ķarār)-dan 4-39

dārū³ş-şifā (Ar.) şifa yurdu, sağlık yurdu

(dārū³ş-şifā-yı kūy)-ına 80-3

(dārū³ş-şifā-yı kūy)-uña 109-2

dāstān (Far.) destan; şöhet 38-4

(dāstān-ı hecr)-i 104-3

-ın 43-5

da⁶vā (Ar.) şikayetçi olarak mahkemeye başvurma; mesele 17-5

(da⁶vā-yı maḥabbet eyle-) 84-3

-sın 19-3

da⁶vet (Ar.) çağırma, çağrı; ziyafet; dua

(da⁶vet-i feryād)-e 85-5

(peyk-i sebük-pāy-ı da⁶vet)-i 4-38

-de 3-19

-e 4-40

de da, de dahi 5-53, 16-5, 26-3, 26-5, 27-4, 28-2, 38-2, 39-5, 41-1, 41-2, 41-4, 62-3, 66-5, 70-4, 77-4, 87-3, 89-2, 91-1, 91-2, 91-3, 91-4, 91-5, 97-4, 102-1, 102-2, 102-3, 102-4, 102-5, 112-1, 112-2, 112-3, 112-4, 112-5, 113-1, 120-5, 122-2

di- demek

-di 11-6, 12-4

-digün 114-4

-meden 77-3

-mek 77-2

-meñ 134-2

-meñüz 53-1

-mesün 77-4

-miş 20-5

-mişler 113-2

-r 9-1, 9-3, 40-5, 53-2, 74-2

-rdi 77-5

-rler 44-1, 44-2, 44-3, 44-4, 44-5, 105-1, 105-2, 105-3, 105-4, 105-5

-rse 9-4, 43-5

-rseñ 9-5, 40-3, 75-1, 106-4

-sem 90-3

-sün 77-1, 77-2, 77-3, 77-4, 77-5

(di-)ye 38-4

(di-)yeydi 38-5

def^f (Ar.) öteye itme, savma; verme, ortadan kaldırma; giderme

(def^f-i ğam)-a 60-5

(def^f-i ğam)-ı 40-3

-e 83-4

deg- değmek

-me 90-2, 99-1

-mesün 72-1, 72-2, 72-3, 72-4, 72-5

-mez 51-1, 51-2, 51-3, 51-4, 51-5

degil değil 42-5

-dir 31-2, 37-2, 93-1, 106-1

-ken 24-5

-siñ 84-1, 84-2, 84-3, 84-4, 84-5

degül değil 77-1

dehân (Far.) ağız

(dehân-ı dil-ber)-den 69-3

(dehân-ı şekvâ)-yı 118-5

-ından 76-2

dehen (Far.) ağız

(dehen-i zînhâr)-dan 3-24

dehr (Ar.) dünya; zaman, devir 27-4, 41-6

(bâğ-ı dehr) 29-5

(cefâ-yı dehr) 98-5

(dehr-i denî) 36-2

(şatranç-bâz-ı dehr) 54-4

(tekye-i dehr) 89-1

(tünd-bâd-ı dehr) 63-4

(dükân-ı dehr)-de 55-5

(âsîb-i dehr ü cevr-i felek)-den 26-1

(kuşteğân-ı kahr-ı dehr-i pîre-zen)-den 62-3

(ser-zenîş-i dehr)-e 19-5

(küttâb-ı dehr)-e 89-2

(dehr-i dün)-ı 70-1

(ğam-ı dehr)-i 87-5

(sâķî-i dehr)-üñ 83-4

-üñ 51-1, 77-1, 100-1

dek kadar 114-3

dellâl (Ar.) tellâl

-ler 57-5

dem (Far.) soluk; içki; an, vakit, saat, zaman 1-4, 16-3, 17-2, 23-4, 24-5, 29-1, 29-5, 33-5, 39-1, 41-1, 54-3, 56-1, 65-1, 67-5, 70-4, 80-1, 81-3, 82-5, 90-4, 91-3, 92-2, 93-2, 93-5, 94-3, 95-2, 99-2, 104-5, 108-3, 110-1, 116-4, 117-2, 121-4

(dem-i bahār) 122-1

(dem-i jeng-bār-ı eyyām) 24-3

(dem-i seher) 137-1

(dem-i vuşlat) 103-3

(hem-dem) 59-5, 77-5

(dem-i şubh)-a 90-5

(dem-i hāzān)-ı 97-1

(dem-i ʿömr-i nāzenīn)-i 82-3

-de 22-3, 29-2, 47-2, 49-1, 54-5, 73-2, 89-3, 98-2, 100-3, 108-5

-dir 2-1, 2-2, 2-3, 2-4, 2-5, 2-6, 2-7, 2-8, 2-9, 2-10, 2-11, 2-12, 2-13, 2-14, 2-15,

50-3

-idir 79-1

dem-ā-dem (Far.) her vakit, sık sık 29-5, 41-1, 90-4

dem-be-dem (Far.) vakit vakit; daima 23-4, 39-1, 93-2, 110-1

dem-sāz (Far.) arkadaş, dost, sırdaş

(dem-sāz et-) 74-3

denī (Ar.) alçak, rezil, soysuz

(dehr-i denī) 36-2

deñlü kadar 11-4, 42-1, 42-3, 61-1, 81-4, 103-5

der (Far.) bulunma durumu eki, içinde; kapı

(der-medh-i Çār-yār-ı güzīn) 8

- (der-medḥ-i Sulṭān Meḥemmed Hān) 9
- (der-medḥ-i Sulṭān Meḥemmed) 10
- (der-na^ct-ı ḥabīb-i Hudā) 2
- (der ü deşt) 24-4
- (der-i ṭab^c-ı küşāde)-den 54-5
- (der-i yār)-e 82-2
- (der-i vuşlat)-ı 81-5
- (rū-māl-i der)-i 9-1
- (ḥāk-i der)-inden 65-2
- (ḥāk-i der-i dil-rübā)-ye 52-5
- (ḥāk-i der-i mey-ḥāne)-ye 60-5
- der-be-der (Far.) kapı kapı gezen, serseri
- (der-be-der et-) 121-4
- derd (Far.) dert, kaygı; acı, ağrı, sızı 28-1, 40-4, 44-1, 83-4
- (derd-i dil) 93-1
- (derd-i hicrān) 75-1
- (derd-i ser) 94-5
- (derd-i ser et-) 53-5
- (ehl-i derd) 44-2
- (emvāc-ı derd) 14-1
- (hem-derd-i dil ü cān) 94-1
- (derd-i dil)-e 120-4
- (derd-i dil-i bīmār)-e 84-1
- (derd-i derūn)-ı 72-2
- (derd-i dil-i zār)-ı 65-3
- (çāşnī-i derd-i hicrān)-ın 28-3
- (derd ü qahr)-ın 19-5
- (metā^c-ı derd)-i 70-2

(naḥl-i derd-i dil)-ler 57-2

(derd-i derūn)-um 68-3

(mā-cerā-yı derd-i ʿışk)-uñ 103-5

(ʿuḳde-i derd)-üñ 87-1

(derd-i hecr)-üñle 25-3

(derd-i hecr-i ğam-efzā)-ya 45-5

derd-āferīn (Far.) dert oluşturan

(mey-i derd-āferīn)-inden 83-4

derd-ḥīz (Far.) derde atılan

(zemīn-i derd-ḥīz-i ʿışk)-a 44-1

derdmend (Far.) dert sahibi

-üñ 105-5

dergāh (Far.) tekke; kapı önü

(ḥāk-ı dergāh et-) 104-1

(ḥāk-i dergāh)-ına 126-3

-ı 9-2

-ına 10-2

der-kār (Far.) aşık, bilinen; iş üzerinde bulunan

(der-kār et-) 64-2

(der-kār eyle-) 4-47

der-kemān (Far.) yayda, kaviste, kemanda 99-4

der-kemīn (Far.) pusuda, pusu bekleyen 28-4

der-kenār (Far.Ar.) kenara yazılmış olan yazı; kucaklama

(der-kenār ol-) 32-2

(ceyb-i dil-i der-kenār)-dan 3-20

dermān (Far.) ilâç; çare; kuvvet

(sāḥil-i dermān)-e 14-1

ders (Ar.) bir şeyi öğrenmek için öğretmenden azar azar alınan vazife; tembih, telkin; talimat

(ders-i şevk-ı murğān) 79-4

derūn (Far.) iç, içeri, dâhil; gönül, kalp, yürek

(pençe-i dūd-ı derūn) 114-1

(rāz-ı derūn-ı ğonce) 67-4

(rāz-ı derūn)-um 32-3

(sūz-ı derūn)-uñdan 97-4

(derd-i derūn)-ı 72-2

(derūn-ı sīne)-sinde 29-4

(derd-i derūn)-um 68-3

dervīş (Far.) alperen; alçakgönüllü

(ne dervīş ü ne ħod) 16-1

deryā (Far.) deniz

(deryā-yı melāḥat)-de 108-4

dest (Far.) el 1-4, 5-55

(dest-i bahār) 140-1

(dest ü girībān ol-) 92-1

(dest-i gül-efşān-ı nesīm) 67-5

(dest-i ḥüsn-i yār) 3-21

(dest-i yār) 103-1

(dest-i ḥumār)-dan 2-5

(dest-i miḥmān)-ında 94-4

(cünbiş-i dest-i mehābet)-i 4-45

(dest-i nesīm-i mekrūmet)-iyle 5-56

(dest-i vefā)-ya 52-1

destār (Far.) sarık, tülbent

(zīb-i destār-ı emel ol-) 78-4

deste (Far.) demet

(gül-deste-i neşât) 2-1

destgâh (Far.) tezgâh, dokuma aleti; atölye; zenginlik

(destgâh-ı devlet)-ün 28-5

dest-gîr (Far.) yardımcı

(dest-gîr ol) 1-4

destî (Far.) testi; bilezik; yardım

(sa'y-ı Ferhâd u sebük-destî-i Bihzâd) 36-4

dest-res (Far.) kuvvet ve zenginlik

(kadr-i bülend-i dest-res-i iktidâr)-dan 5-55

destyâr (Far.) yardımcı 95-2

deşt (Far.) çöl 41-3

(der ü deşt) 24-4

(deşt-i hicrân) 93-5

(gerd-hîz-i deşt-i ğam) 94-3

(ser-geşte-i deşt-i fenâ) 44-1

(deşt-i fenâ)-da 89-4

(deşt-i ğam)-da 127-1

(deşt-i sîne)-mde 117-2

-dir 30-2

devâ (Ar.) ilâç; çare; tedbir 44-3

(devâ ol-) 1-1

devâm (Ar.) daim olma; sebat; bir işe gidip gelme

(ber-devâm) 11-2

devlet (Ar.) toprak bütünlüğüne bağlı olarak siyasî bakımdan teşkilâtlanmış millet

veya milletler topluluğunun oluşturduğu tüzel varlık; mutluluk, talih 21-4, 55-3

(devlet-i düşmen) 12-2

(hânedân-ı devletün nûrı ol-) 116-7

(nef̄ice-i resm-i vef̄ā vü devlet-i vuşlat) 122-4

(devlet-i pā-būs)-e 40-5

(devlet-i hūs̄n)-inde 117-3

(semend-i devlet)-ine 141-1

(devlet-i pā-būs)-uñı 61-3

(destgāh-ı devlet)-üñ 28-5

(du^cā-yı devlet)-üñ 9-7

(devlet-i pervāne)-yi 115-3

-e 30-3

-le 11-1

devletlü (Ar.T.) saadet sahibi; vezir gibi büyük rütbe sahiplerine verilen ad 9-5

devr (Ar.) dönme, dönüp dolaşma; aktarma; bir şeyi başkasına teslim etme

(devr et-) 15-3, 33-5

devrān (Ar.) dünya, felek, zaman, talih; devir 26-5, 104-2, 115-2

dey (Far.) Güneş yılının onuncu ayı; kış

-den 89-3

deycūr (Ar.) çok karanlık

(şeb-i deycūr-ı ğam)-a 19-2

deyr (Ar.) manastır, kilise; insanlık âlemi, bu dünya; meyhane

(pīr-i deyr)-üñ 105-2

deyü diye, diyerek 63-5, 69-5, 71-4, 129-1

deyyü diye, diyerek 58-2, 85-3

dıraht (Far.) ağaç

(mişāl-i dıraht-ı şükūfedār-ı sefid) 69-4

dīdār (Far.) yüz, çehre 110-1

-ı 25-1

-uña 109-1

dīde (Far.) göz 39-2, 58-2, 113-2

(dīde-i ʿafv) 116-6

(dīde-i ʿāşık) 67-5

(dīde-i rāz) 72-2

(dīde-i rūzgār) 10-3

(dīde-i sūfiyān) 129-1

(dīde-i ümmīd) 94-3

(dīde-i ḥūn-bār)-dan 80-1

(şaḥn-ı serāy-ı dīde)-de 138-1

(dīde-i bī-dād)-e 125-3

(dīde-i giryān)-e 14-1

(dīde-i baht)-ımı 48-4

(dīde-i gül-çīn)-im 85-4

(pür-dīde)-lerim 31-5

-m 48-1

-ye 30-3

diger diğ̃er

(ser-i kār-ı diger) 24-1

(ʿömr-i diger) 19-5

diğ̃er 126

dil (Far.) gönül, yürek, kalp 2-1, 3-22, 2-23, 3-18, 3-24, 3-25, 3-26, 3-27, 3-28, 3-29, 3-30, 5-51, 5-58, 11-4, 11-6, 13-3, 17-1, 20-1, 20-4, 21-2, 22-3, 24-1, 25-1, 28-3, 28-4, 29-1, 34-4, 36-4, 37-5, 38-1, 39-3, 41-3, 43-1, 44-2, 44-3, 45-1, 46-1, 50-3, 51-2, 52-5, 53-1, 56-2, 58-4, 60-3, 61-2, 62-4, 65-3, 69-3, 70-2, 71-2, 71-4, 73-2, 74-3, 74-4, 75-1, 75-4, 76-1, 76-3, 80-3, 81-2, 81-4, 82-1, 82-5, 86-2, 87-2, 87-4, 89-1, 89-4, 90-2, 91-2, 91-3, 93-4, 94-5, 95-3, 95-4, 97-3, 101-2, 102-4, 103-1, 103-2, 104-5, 106-2, 108-2, 110-2, 110-5, 111-4, 111-6, 113-1, 114-1, 118-4, 122-2, 119-1, 121-1, 122-1, 123-2, 124-2, 125-2, 131-1, 131-2, 133-1, 143-1

(āşüfte-dil) 102-3

- (āteş-i dil) 118-2
 (be-āb-ı çeşm-i nedāmet-sirişk-i dil) 5-59
 (dāmān-ı cān u dil) 5-56
 (derd-i dil) 93-1
 (dil-i ābād) 36-2
 (dil-i āvāre) 17-2
 (dil-i āzāde) 125-5
 (dil-i bī-çāre) 18-3
 (dil-i bī-ķarār) 24-2
 (dil-i dūnyā-perest) 105-3
 (dil-i figār) 122-5
 (dil-i ʿişk-āşinā) 96-4
 (dil-i mehcūr) 40-5, 56-4
 (dil-i pūr-ġam) 77-4
 (dil-i rūsvā) 114-3
 (dil-i şeydā) 88-1
 (dil-i zār) 49-1, 79-2, 114-4, 124-4
 (dil ü cān) 79-3
 (ehl-i dil) 27-2
 (evtār-ı çeng-i dil) 125-1
 (erbāb-ı dil) 92-4
 (fülk-i dil) 107-4, 117-1
 (ḥamāme-i dil) 24-4
 (hem-derd-i dil ü cān) 94-1
 (hezār-ı dil) 3-17
 (ḥūn-āb-ı dil) 14-1
 (maḥrem-i dil-i zār ol-) 64-1
 (murġ-ı dil) 18-2, 78-1

- (niyāz-nāme-i dil) 97-5
 (rūy-ı dil) 27-3
 (sāde-dil) 5-54
 (şafha-i dil) 32-3
 (sūz-ı dil) 35-2, 102-2
 (sūz-ı dil ol-) 117-3
 (şu'le-i dil) 39-1
 (tıfl-ı dil) 29-2, 111-5
 (dil-i figār)-da 95-5
 (dil-i hezār)-da 21-4
 (ceyb-i dil-i der-kenār)-dan 3-20
 (nā-sāz-kārī-i dil-i nā-hūşyār)-dan 5-57
 (rūy-ı dil-i şermsār)-dan 5-62
 (dil-i şūrīde)-de 114-5
 (ıstılāh-ı ehl-i dil)-de 105-4
 (levh-i dil)-de 50-5
 (dil-i āvāre)-den 53-4
 (dil-i zehr-āb-dāde)-den 54-2
 (sūz-ı dil)-den 75-5
 (sūziş-i dil)-dir 91-1
 (derd-i dil)-e 120-4
 (derd-i dil-i bīmār)-e 84-1
 (dil ü cān)-e 66-3
 (dil-i ğam-kūsār)-e 79-1
 (dil-i nā-kerdekār)-e 97-2
 (dil-i nizār)-e 69-3
 (dil-i zār)-e 124-1
 (diyār-ı dil)-e 69-2

- (erbāb-ı dil)-e 15-3
 (hevā-h^ıāh-ı dil)-e 60-1
 (İşmeti-i haste-dil)-e 38-5
 (murğ-ı dil)-e 57-1, 84-4
 (nāme-i sūziş-i dil)-e 72-1
 (zaḥm-ı dil)-e 59-3
 (dil-i bīmār)-ı 25-3
 (dil ü cān)-ı 82-5
 (dil-i müştāk)-ı 104-3
 (dil-i nā-mihribān)-ı 26-3
 (dil-i vīrān)-ım 102-1
 (dil-i bīmār)-ına 111-1
 (dil-i ḥazīn)-i 66-5
 (hezār-ı dil)-i 4-36
 (mülk-i dil)-i 57-5, 90-1
 (sūz-ı dil)-i 116-4
 (sūz-ı dil)-in 77-5
 (sūz-ı dil)-inden 111-2
 (naḥl-i derd-i dil)-ler 57-2
 (teşne-dil)-ler 25-4
 (dil-i nā-murād)-uñ 82-4
 (dil-i ḥūnīn)-üñ 31-1
 (ehl-i dil)-üñ 112-1
 (erbāb-ı dil)-üñ 23-2
 (ḥātem-i dil)-üñ 14-5
 (dil-i āvāre)-ye 64-3
 (dil-i bī-çāre)-yi 29-3
 -de 23-3, 62-2, 87-1, 88-3, 98-1

-den 40-3

-e 76-4

-i 61-3, 73-2, 87-3

-imi 122-3

-ler 25-4, 103-4

-leri 57-4, 75-3

-ün 21-1, 26-1, 39-5, 83-1

dilā (Far.) ey gönül 15-1, 48-3, 50-1, 50-4, 62-1, 73-4, 106-3, 110-3

dilān (Far.) gönüller

(be-tāb-ı sīne-i āteş-dilān-ı ıřķ) 5-60

dil-ārā (Far.) gönül alan

(bezm-i hūsn-i dil-ārā)-ya 45-1

(rūy-ı dil-ārā)-ña 89-1

dil-āvīz (Far.) gönle asılan, gönül çeken, cazip

(zūlf-i dil-āvīzi)-ne 73-2

dil-ārāyī (Far.) gönül alana mensup

(lāzime-i şīve-i dil-ārāyī) 118-4

dil-āzār (Far.) gönül inciten, kalp kıran

(tarz-ı bed-āheng-i dil-āzār) 74-3

dil-ber (Far.) gönül alıp götüreren 25-1, 38-1, 45-1, 102-4

(ğam-ı dil-ber) 110-2

(dehān-ı dil-ber)-den 69-3

(müsāade-i vaşl-ı dil-ber)-e 123-2

(tāb-ı cemāl-i dil-ber)-e 117-3

(sāhil-i vaşl-ı dil-ber)-e 95-3

(remz-i nigāh-ı dil-ber)-i 86-2

(hayāl-i dil-ber)-i 122-2

(dil-ber-i ağıār-nevāz)-uñ 61-2

-den 94-1

-e 34-4

-ün 39-3, 93-4, 94-5

dil-beste (Far.) gönül bağlamış, âşık

(dil-beste ol-) 131-1

dil-dāde(Far.) gönül vermiş, âşık

-sin 44-2

dildār (Far.) birinin gönlünü almış, sevgili 38-4, 48-1, 49-1, 110-2

(pāy-ı dildār)-e 22-5

(naķş-ı ruḥ-ı dildār)-ı 132-1

(āyīn-i bezm-i dildār)-ı 13-3

-e 91-1, 92-2, 124-3, 125-2

dile- dilemek 91-5

dil-efgār (Far.) gönlü yaralı olan, âşık

(feryād-ı müstemend-i dil-efgār)-e 89-4

dil-güşā (Far.) gönül açan

(maķām-ı dil-güşā) 56-2

(şerāb-ı dil-güşā)-yı 44-3

dil-ḥ^vāh (Far.) gönül isteği 104-5

-ım 125-2

dil-ḥaste (Far.) gönlü hasta, hasta gönüllü

(dil-ḥaste-i ʿışķ)-a 84-1

dil-keş (Far.) gönül çekici

(serāy-ı dil-keş)-ün 11-6

dil-mürde (Far.) gönlü ölmüş, duygusuz

(vāʿiz-i dil-mürde)-nün 111-6

dil-nevāz (Far.) gönül okşayan

(sāķī-i dil-nevāz) 13-5

(dil-nevāz-ı gönçe)-dür 128-1

dil-pesend (Far.) gönle hoş gelen, gönlün beğendiği

(dil-pesend ol-) 39-3

dil-peẓīr (Far.) gönle hoş gelen, gönlün beğendiği

(kaşr-ı dil-peẓīr)-üñ 11-4

dil-rübā (Far.) gönül kapan, gönül alan 71-2, 71-4

(hāk-i der-i dil-rübā)-ye 52-5

dil-sitān (Far.) gönül alan ve zapteden güzel, kendine meftun eden

(la'l-i dil-sitān)-ından 76-1

dil-sūz (Far.) gönül yakan, yürek yakıcı

(nāle-i dil-sūz-ı bülbül) 128-1

(āh-ı dil-sūz) 114-1

(şî'r-i dil-sūz)-ını 37-5

dil-şād (Far.) gönlü hoş, sevinmiş

(dil-şād eyle-) 101-1

dil-şude (Far.) gönlü gitmiş, âşık

-ni 58-4

dil-teşne (Far.) gönlü susamış, pek istekli

(dil-teşne ol-) 108-2

dīn (Ar.) Allah'a inanma ve bağlanma

(erkān-ı dīn-i Muştafā) 8-1

(pādişāh-ı dīn) 9-1

dīnār (Ar.) eski zamanın çeyrek lirası değerinde bulunan bir çeşit altın parası

(dirhem ü dīnār)-dan 80-5

dirāz (Far.) uzun 81-1

(dūr u dirāz) 119-1

(gīsū-yı dirāz)-uñ 61-3

dirhem (Ar.) eski okkanın dört yüzde biri; gümüş para 80-5

(dirhem ü dīnār)-dan 80-5

dirīġ (Far.) esirgeme; eyvah, aman, yazık; menetme, önleme

(dirīġ et-) 20-4

dirīġā (Far.) yazık, eyvahlar olsun 68-4

dīrīne (Far.) eski, kadīm

(bende-i dīrīne)-dir 143-1

diş diş

-lerün 107-2

dīvān (Ar.)büyük meclis

(münşī-i dīvān-ı ġam)-dır 28-1

dīvāne (Far.) deli; budala 22-5, 61-2, 105-1, 131-2

-yim 71-2

dīvār (Far.) duvar

-dan 80-2

diyār (Ar.) memleket, ülke

(şehir ü diyār) 10-4

(terk-i diyār et-) 91-4

(diyār-ı  adem)-e 73-5

(diyār-ı dil)-e 69-2

-dan 5-50

diye diye 123-5, 38-4

dōst (Far.) sevilen kimse

(behredār-ı vuşlat-ı dōst) 52-4

(hayāl-i dōst) 138-1

-lar 50-4

-um 35-3, 80-4, 101-2, 144-1

dōġ- dövmek, vurmak

-ünsem 65-2

dök- dökmek

-mege 23-2

-miş 132-2

dön- dönmek, geri dönmek, dolaşmak, çevrilmek

-dün 109-5

-dürdi 4-38

-er 33-1, 33-2, 33-3, 33-4, 33-5

-mesün 89-4

-mez 7-2

döne döne dönerek 107-4

dū (Far.) iki 48-5, 144-1

du^ʿā (Ar.) Allah'a yalvarma, niyaz; birini çağırma, bir yere gönderme

(du^ʿā eyle-) 95-5

(hayr-du^ʿā)-dan 73-5

(du^ʿā -yı devlet)-ün 9-7

dūd (Far.) duman, tütün

(pençe-i dūd-ı derūn) 114-1

(dūd-ı buḥār)-dan 2-8

ḍuhā (Ar.) kaba kuşluk vakti 7-2

(şemsü^ʿḍ-ḍuhā) 7-1

duḥūl (Ar.) içeri girme, içine girme

(reh-i duḥūl) 4-43

dūn (Ar.) aşağı, aşağılık

(dehr-i dūn)-ı 70-1

dūr (Far.) uzak 3-28, 28-2, 111-6

(dūr düş-) 48-3

(dūr et-) 65-2, 76-5

(dūr ol-) 47-3

(zaḥmet-i dūr u dirāz)-ı 119-1

dūr-bīn (Far.) ileriye, uzağı, geleceğı gören 3-28

dur- durmak

-maduñ 109-5

-maz 50-5

-ur 1-5

dūşīne (Far.) dün gece ile ilgili, dün geceki

(mey-i dūşīne) 99-5

duşvār (Far.) güç, zor 16-1

dükān (Ar.) dükkān

(dükān-ı feyz) 64-5

(dükān-ı dehr)-de 55-5

dükkān (Ar.) dükkān

(dükkān-ı bāğ)-ı 6-67

dünyā (Ar.) içinde yaşadığımız âlem 105-3

(ümmīd-i dünyā) 35-1

(ğam-ı tākāt-rübā-yı dünyā)-yı 118-1

(ğam-ı dünyā)-yı 81-4

-da 9-6, 50-2

-ya 28-5, 45-1, 60-4, 115-5

dünyā-perest (Ar.Far.) dünyaya tapan

(dil-i dünyā-perest) 105-3

dür-dāne (Ar. Far.) inci tanesi

(tālīb-i dür-dāne)-yim 71-5

dürr (Ar.) inci

-i 54-3

dürüst (Far.) doğru, düzgün; sağlam

(dürüst ol-) 100-4

düş- düşmek

-di 18-2

-e 34-3

-er 99-4

-erse 97-3

-me 39-5

-mez 3-26, 48-3, 53-5, 55-1, 55-2, 55-3, 55-4, 55-5

-müşüm 72-2

-üp 52-1

-ürdüm 120-4

-ürmem 40-3

düşnām (Far.) sövme, sövüp sayma

(düşnām-ı telh) 93-3

düşmen (Far.) düşman, yağı

(devlet-i düşmen) 12-2

(düşmen-i bed-h^vāh)-a 80-4

dü-tā (Far.) iki kat, bükülmüş, eğrilmiş, kamburu çıkmış

(esīr-i zülf-i siyāh-ı dü-tā) 144-1

(dāmen-i zülf-i dü-tā)-ye 52-3

düzd (Far.) hırsız, uğru

(düzd-i hayāl) 43-2

E

ebr (Far.) bulut

(ebr-i bahār) 2-14

ebrū (Far.) kaş

(lāne-i ebrū-yı yār)-dan 5-61

-lar 78-2, 85-2

-larını 23-1, 23-5

-sı 116-5

-ya 20-3

Ebü'l-feth (Ar.) fatihler babası 9-2, 10-1

ecsād (Ar.) vücutlar, gövdeler

(rūḥ-ı ecsād)-e 71-4

eczā (Ar.) parçalar, kısımlar

(eczā-yı rüzgār) 5-50

edā (Ar.) yerine getirme; tarz; naz, caka 139-1

-sı 46-5

efendi (Yun.) eğitim görmüş kişi için özel adlardan sonra kullanılan unvan

(naẓīre-i Riyāzī Efendi) 2

(İşmetī Efendi) 2

-m 9-1

efgende (Far.) yıkılmış, yıkık; düşkün, bîçare

(ser-efgende-i ḥicāb ol-) 2-13

efsāne (Far.) söylence 22-1

efsürde (Far.) donmuş, donuk; gayretsiz, duygusuz 102-4

efzā (Far.) artıran, çoğaltan

(efzā-yı cāh)-ımdır 9-1

eger (Far.) eğer 9-4, 9-5, 13-1, 13-3, 16-4, 25-5, 35-4, 49-1, 62-1, 62-5, 86-4, 97-3,

106-4, 118-5, 120-1, 120-5

egerçi (Far.) eğer 3-19, 49-2, 61-3

egil- eğilmek

-üp 74-2

ehl (Ar.) ehil, malik, sahip

(ehl-i bezm) 102-4

(ehl-i derd) 44-2

(ehl-i dil) 27-2

(ehl-i hevā) 17-1
 (ehl-i mürüvvet) 116-2
 (ıstılāh-ı ehl-i dil)-de 105-4
 (ehl-i hevā)-dır 15-4
 (ehl-i çemen)-e 67-3
 (ehl-i istiḍād)-e 105-2
 (ehl-i ıışık)-uñ 31-1
 (ehl-i dil)-üñ 112-1
 -ine 75-5
 -inüñ 117-5

el el 107-4

(el ur-) 87-5
 -de 103-1
 -den 43-1, 111-6, 115-1
 -e 42-2, 72-5
 -i 34-2
 -imde 66-2, 69-4, 121-4
 -inde 21-3, 33-5, 34-2, 37-5
 -inden 112-4, 116-1

elbet (Ar.) mutlaka; nihayet, eninde sonunda 120-5

elbette (Ar.) mutlaka; nihayet, eninde sonunda 32-5

elem (Ar.) ağrı, acı; keder

(elem-i fırkat)-uñ 58-4
 -i 53-5

el-ḥazer (Ar.) sakın, sakınalım, sakınınız 85-3, 111-4

emān (Ar.) eminlik, korkusuzluk; aman dileme; şikayet; rica

-ı 26-1

emel (Ar.) arzu

(bād-ı emel) 3-17

(gerdiş-i cām-ı emel) 117-5

(muğaylân-ı rāh-ı kūy-ı emel) 118-3

(nağme-i sâz-ı emel) 100-2

(zîb-i destâr-ı emel ol-) 78-4

(kişt-ı emel)-im 124-5

emîn (Ar.) kendisine güvenilen

(Rûhü'l-emîn) 4-40

emvâc (Ar.) dalgalar

(emvâc-ı baht) 113-3

(emvâc-ı derd) 14-1

(ğarkâ-i emvâc-ı feyz ol-) 4-41

(ğark-âb-ı eşk ü âteş-i emvâc-ı hasret)-im 120-3

en azlık-çokluk zarfı 15-1

encâm (Ar.) nihayet, son

(encâm-ı kâr)-dan 2-6

encüm (Ar.) yıldızlar 9-4

enfâs (Ar.) nefesler, soluklar; nebî ve velî uluların irşad edici duaları

-ı 105-2

engüş (Far.) parmak 126-3

(ser-i engüş-i hayret) 127-1

enîn (Ar.) inilti, inleme

(âh u enîn)-inden 83-1

erbâb (Ar.) sahipler, malikler

(erbâb-ı dil) 92-4

(erbâb-ı dil)-e 15-3

(erbâb-ı ışk)-uñ 15-4

(erbâb-ı dil)-uñ 23-2

er- ermek

-di 4-40

-e 87-2

-işse 66-2, 90-5

-se 39-5

erkān (Ar.) esaslar; reisler

(erkān-ı dīn-i Muşţafā) 8-1

(āyīn ü erkān)-ın 28-5

esb (Far.) at

(pāy-māl-i esb-i nāz eyle-) 91-2

(esb-i nāz)-a 112-5

eşer (Ar.) nişan, iz; bir kimsenin meydana getirdiği şey; tesir 24-3

(hem-eşer-i şavt ol-) 2-3

(eşer-i himmet)-i 126-2

(eşer-i sūz u güdāz)-uñ 61-4

esīr (Ar.) tutsak; kul, köle 47-4

(esīr-i zūlf-i siyāh-ı dū-tā) 144-1

(esīr-i zūlf)-i 55-3

eski eski 9-5, 10-6, 40-3

esrār (Ar.) gizlenilen veya bilinmeyen şeyler; aklın eremeyeceği işler 101-5

(perdedār-ı esrār) 64-1

eşig eşik

-inde 82-5

-ine 25-5

eşk (Far.) gözyaşı 2-12, 27-1, 103-5, 122-2

(cūy-ı eşk) 104-2

(eşk-i hūnīn) 31-5

(seyl-āb-ı eşk-i çeşm) 14-2

(sīm-i eşk) 3-20

(eşk-i hezār)-dan 2-4

(eşk ü āh)-ım 27-1

(eşk-i revān)-ım 124-2

(ğark-āb-ı eşk ü āteş-i emvāc-ı hasret)-im 120-3

(seyl-āb-ı eşk)-im 68-3

(seyl-i eşk)-im 117-4

(eşk-i al)-ini 123-1

(eşk-i hūn-ālūde)-ñi 80-5

(eşk-i gül-gūn)-um 35-3

(eşk ü āh)-uñ 103-5

(hūn-ı eşk-i ʿāşık)-uñ 46-2

-i 86-1

eşk-bār (Far.) gözyaşı yağıdıran, çok ağlayan

(çeşm-i eşk-bār) 122-2

(lūle-i müje-i eşk-bār)-dan 2-12

et- etmek 1-3, 5-59, 16-1, 16-2, 16-3, 16-4, 16-5, 45-3, 58-1, 79-4, 80-5, 88-2, 101-3, 116-4

-di 1-1, 13-2, 28-2, 33-2, 41-6, 42-4, 61-1, 67-2, 70-5, 73-5, 110-4, 119-3, 121-2, 121-

3, 121-4, 123-3, 141-1

-diler 8-2, 8-3

-dügimce 88-4

-dükçe 75-1

-düm 65-1, 65-2, 65-3, 65-4, 65-5, 104-1

-dün 60-2, 85-5

-e 2-14, 5-52, 6-67, 8-5, 10-7, 18-2, 33-5, 42-3, 77-4, 80-5, 84-5, 94-4, 95-2

-eli 130-1

-elim 55-1

- em 135-1
- emez 86-2
- emezsün 74-1, 74-2, 74-3, 74-4, 74-5
- en 4-36, 108-1, 122-3, 127-2
- enler 19-3
- er 4-47, 13-4, 18-3, 18-5, 20-4, 29-3, 30-5, 32-5, 34-4, 34-5, 35-2, 39-4, 46-5, 50-2, 51-5, 54-3, 58-5, 59-5, 61-3, 63-4, 63-5, 64-2, 66-1, 67-5, 76-5, 91-4, 102-1, 103-5, 104-4, 108-2, 108-3, 109-3, 112-3, 116-3, 118-3, 122-5, 135-1, 137-1
- erdi 13-1
- erdim 41-4
- erim 39-1, 69-1, 69-2, 69-3, 69-4, 69-5
- erse 5-53, 30-4, 38-2, 52-1, 120-1
- ersem 118-5
- ersen 75-5
- ersün 82-1, 82-2, 82-3, 82-4, 82-5
- icek 74-4
- ince 42-3
- me 36-2, 62-4, 64-3, 68-5, 106-1, 106-2, 106-3, 106-4, 106-5, 116-2
- mede 36-3, 93-1
- medi 23-4, 59-4
- mediñ 71-4
- medir 116-4
- mege 57-4, 81-3, 104-1, 104-2, 104-3, 104-4, 104-5
- megi 61-5
- mek 46-4, 53-5, 76-4, 93-2, 111-2
- mekde 3-20, 27-1
- mem 40-1
- mesün 47-3, 78-1

- meyince 78-5
- meyüp 22-1
- mez 22-1, 86-4, 90-2, 103-3, 108-1, 111-2, 111-5, 115-3
- mezse 91-1, 91-2, 91-3, 91-4, 91-5
- miş 56-1, 56-2, 56-3, 56-4, 56-5, 67-4, 81-2
- se 15-3, 15-4, 83-5, 102-1, 102-2, 102-3, 102-4, 102-5, 108-2, 108-5
- sek 103-2
- seler 113-1
- sem 50-2, 103-1, 108-3
- señ 71-3, 73-2, 115-4
- sün 27-4, 63-2, 85-1, 85-2, 122-3
- ün 34-3
- üp 9-3, 10-6, 10-7, 20-1, 20-2, 20-3, 20-4, 20-5, 57-4, 63-1, 75-4, 93-3, 95-2,
101-1, 106-3, 106-4, 106-5, 141-1
- üpdür 25-3
- evc (Ar.) doruk
 - (gerd-i evc-i ğam)-ım 120-2
 - (evc-i hüsn)-ün 46-1
 - de 74-1
- evrāk (Ar.) yapraklar, kâğıtlar
 - (evrāk-ı ʿıyş)-ı 75-2
- evtār (Ar.) yaya gerilmiş ipler, teller
 - (evtār-ı çeng-i dil) 125-1
- evvel (Ar.) önce, ilk, birinci, başlangıç; geçmiş zamanda 82-5, 93-5
- evvelīn (Ar.) eski zaman adamları
 - (be-evvelīn-sebak-ı hāme-i ezel) 5-63
- evzā^c (Ar.) vaziyetler, tavırlar, duruşlar
 - (evzā^c-ı rüzgār)-ı 70-1

(evzā^c-ı nā-hemvār)-ına 100-1

ey seslenme edatı 7-5, 16-3, 24-4, 25-1, 25-2, 25-4, 25-5, 27-2, 29-2, 29-4, 29-5, 35-1, 36-2, 36-3, 37-2, 38-4, 41-3, 42-2, 44-5, 45-4, 51-2, 56-3, 57-5, 58-3, 59-2, 59-3, 59-5, 60-1, 60-2, 60-3, 60-5, 61-4, 62-4, 64-1, 64-2, 64-4, 71-2, 71-3, 71-5, 74-3, 74-4, 75-1, 76-3, 76-5, 77-4, 79-2, 82-1, 82-4, 83-3, 83-4, 84-3, 85-3, 87-4, 88-2, 90-4, 91-2, 94-2, 97-2, 97-3, 99-1, 99-2, 99-3, 99-4, 101-1, 106-2, 106-3, 106-5, 107-2, 109-2, 111-4, 112-1, 112-3, 112-5, 113-1, 113-2, 113-3, 114-4, 115-1, 122-1, 122-2, 124-2, 133-1, 138-1

eyle- eylemek, etmek, yapmak 1-2, 5-62, 56-3, 75-5, 79-2, 80-3, 80-4, 89-5, 95-5, 99-3, 101-1, 106-2, 106-5, 107-5, 109-2, 112-1, 116-4, 144-1

-di 4-44, 11-3, 12-2, 13-2, 17-3, 58-2, 67-1, 70-3, 121-1, 124-5, 126-1, 140-1

-dim 14-3, 83-5

-dükçe 39-1

-dün 109-4, 109-5

-me 5-61, 75-3, 84-3, 101-1, 101-2, 101-3, 101-4, 101-5, 143-1

-medi 17-5

-mege 12-3

-mek 112-5

-memek 33-4

-mesün 81-1, 81-2, 81-3, 81-4, 81-5, 106-4

-mez 18-1, 24-3, 108-4, 117-2

-mezdi 47-4

-miş 56-2, 57-1, 65-4, 111-3

-mişler 22-2

-mişsin 22-5

-r 4-45, 4-46, 6-65, 23-1, 23-2, 23-3, 23-4, 23-5, 29-1, 29-2, 29-3, 29-4, 29-5, 35-4, 44-2, 50-1, 58-1, 75-2, 88-4, 91-2, 91-4, 100-3, 113-5, 132-1, 139-1, 142-1

-rdi 104-3

-rse 4-47

-se 49-1, 88-5

-sem 120-3

-sünler 25-1

-ye 2-2, 2-5, 12-1, 37-1, 114-5

-yemem 66-4

-yen 41-5, 92-3

-yenler 8-4

-yi 61-5

-yüp 7-3, 9-5, 12-4, 57-5, 102-5, 121-1

eyü iyi

(eyü ol-) 68-2

eyvân (Far.) büyük sofa, salon; köşk; çadır

(tāk u eyvân)-ı 11-4

eyyām (Ar.) günler, gündüzler

(cefā-yı gerdiş-i eyyām) 66-5

(dem-i jeng-bār-ı eyyām) 24-3

(miḥnet-i eyyām) 41-6

(eyyām-ı vaşl)-ı 45-5

eyyedaʿl-lāh (Ar.) Allah kuvvet versin. 126-1

ezel (Ar.) başlangıcı olmayan geçmiş zaman, öncesizlik

(be-evvelīn-sebak-ı ḥāme-i ezel) 5-63

ezelī (Ar.) ezel ile ilgili, öncesiz 19-2

F

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün 7, 136

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün 8, 27, 28, 32, 35, 43, 46, 50, 71, 75, 78, 80, 85, 91, 92, 93, 94, 100, 101, 102, 104, 105, 107, 109, 110, 111, 115, 117, 128, 143

faḫīr (Ar.) yoksul; dilenci; âciz

-e 1-4

fānūs (Ar.) küre veya silindir şeklinde cam kapak; camlı mahfaza

(fānūs-ı felek) 7-2

fāriğ (Ar.) vazgeçmiş, çekilmiş; rahat, asude

(fāriğ ol-) 2-10, 3-31, 91-1

(fāriğ ü āzāde) 60-4

farķ (Ar.) fark; ayırma, ayrılma, seçilme

(farķ-ı gül)-e 123-4

-ı 113-5

faşıl (Ar.) bölüm; dört mevsimden her biri

(faşıl-ı bahārī) 66-2

(faşıl-ı ferāh-fezā) 55-1

-lar 79-4

fāş (Far.) açığa vurma

(fāş et-) 56-3, 110-4

fa'ülün fa'ülün fa'ülün fa'ül 10

faẓl (Ar.) lütuf

(faẓl-ı Hūdā)-dan 12-3

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün 19, 23, 31, 36, 41, 53, 67, 77, 81, 106, 112, 114, 126

fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün 18, 49, 58, 129

fedā (Ar.) gözden çıkarma, uğruna verme; kurban

(fedā et-) 54-3

fehm (Ar.) anlama, anlayış 61-5

-inde 11-5

felek (Ar.) gökyüzü; dünya; talih, baht 15-3, 42-2, 44-2, 101-4, 116-6

(çarh-ı felek) 33-1

(fānūs-ı felek) 7-2

(āsīb-i dehr ü cevr-i felek)-den 26-1

-de 20-3

-ün 129-2

felek-ķadr (Ar.) feleĝin deĝeri

(üstād-ı mümtāz-ı felek-ķadr)-ün 116-6

fenā (Ar.) yokluk 44-4

(ser-geşte-i deşt-i fenā) 44-1

(deşt-i fenā)-da 89-4

(bāĝ-ı fenā)-nuñ 51-3

-sın 22-1

ferāĝ (Ar.) vazgeçme, bırakıp terk etme

(huşyārī-i ferāĝ) 17-2

(ferāĝ-ı bāl)-i 90-2

ferāĝat (Ar.) vazgeçme, el çekme; dinlenme

(ferāĝat eyle-) 107-5

ferāĝ (Ar.) vazgeçme, bırakıp terk etme

(muʿtekif-i günc-i ferāĝ)-ız 81-5

ferah (Ar.) gönül açıklığı, sevinç

(şād u ferah) 110-2

-em 41-3

ferāḥ-fezā (Ar.Far.) ferah artıran

(faşl-ı ferāḥ-fezā) 55-1

ferāmūş (Far.) unutma

(ferāmūş et-) 28-2, 116-4

ferāmūşī (Far.) unutmaya mensup, unutulmuş

(dārū-yı ferāmūşī) 99-5

ferāvān (Far.) çok, bol

(ʿömr-i ferāvān)-ı 11-2

ferdā (Far.) yarın

(ḥavāle-i ferdā) 88-4

Ferhād (Far.) Ferhad le Şirin hikâyesinin erkek kahramanı 18-1

(saʿy-ı Ferhād u sebük-destī-i Bihzād) 36-4

(ḥāṭır-ı Ferhād)-e 60-2

-dır 62-3

Ferīdūn-meniş (Far.) Feridun tabiatlı 10-3

fermān (Far.) emir, buyruk 92-5

(bende-i fermān-ı nesīm) 67-1

(fermān-ı maḥabbet)-dir 116-2

-ın 28-1

fermān-ber (Far.) aldığı emri yerine getiren 92-5

fermān-revān (Far.) fermanı, emri yürüyen, hükmü geçen

(fermān-revān-ı naḳş-ı naʿl) 9-4

fersūde (Far.) yıpranmış, eskimiş

(fersūde eyle-) 44-2

(fersūde ol-) 5-49

ferş (Ar.) döşeme, yayma; halı, taş vb. döşetme

(ferş-i reh-güzār)-ını 63-5

feryād (Far.) yardım istemek için çıkarılan yüksek ses; şikayet, sızlanma 36-1

(feryād et-) 18-3, 102-4

(feryād eyle-) 101-5

(feryād u āh) 17-1

(daʿvet-i feryād)-e 85-5

(feryād-ı müstemend-i dil-efgār)-e 89-4

(ser-i feryād)-e 125-1

-e 60-3

fesād (Ar.) bozukluk; fenalık, fitne 70-3

feth (Ar.) açma, açılma, başlama; kuşatma 9-2, 10-1

(tārīḥ-i feth-i Bağdād) 12

fezā (Ar.) Dünya'nın sonsuz olan genişliği, uzay

(fezā-yı sīne)-de 38-3

feyz (Ar.) suyun taşıp akması; bolluk, verimlilik, ilim, irfan 2-1, 5-48, 5-54, 12-3

(feyz-i bahār) 67-2

(feyz-i hevā) 124-5

(feyz-i Hudā-dād) 36-5

(dükān-ı feyz) 64-5

(feyz ol-) 94-2

(ğarkā-i emvāc-ı feyz ol-) 4-41

(kābil-i feyz ol-) 101-3

(sīr-āb-ı cūy-ı feyz eyle-) 4-44

(ümīd-i feyz eyle-) 14-3

(feyz-i şevk)-a 33-1

(üstād-ı feyz-i pür-meded-i Kirdgār)-dan 5-51

(feyz-i kadr)-in 102-3

feyz-baḥş (Ar.Far.) feyiz bağışlayan

(feyz-baḥş ol-) 5-48

feyz-ḥāh (Ar.Far.) feyiz isteyen 5-54

feyz-yāb (Ar.Far.) feyiz bulan

(feyz-yāb ol-) 2-1

figān (Far.) inleme

(āh u figān eyle-) 29-5

(āh u figān et-) 15-4

(figān u nāle)-den 57-5

figār (Far.) yara

(dil-i figār) 122-5

(dil-i figār)-da 95-5

fıkr (Ar.) fikir, düşünce; idrak; hatır; akıl; maksat 28-4

(bî-gâne-sâz-ı fıkr) 2-6

(fıkr-i zülf)-i 125-1

-e 35-5

fı'ıl-meşel (Ar.) meselâ, misaldeki gibi 105-3

fırâk (Ar.) ayrılık, ayrılma

(ğam-ı fırâk)-ı 48-5

-ıyla 110-3

firâz (Far.) yokuş, çıkış; yüksek, yukarı

(şîb ü firâz) 45-2

(zaḥmet-i şîb ü firâz) 86-3

(şîb ü firâz)-ı 119-1

fırkat (Ar.) ayrılık, ayrılma

(zaḥmet -i fırkat) 103-3

(baḥr-ı fırkat)-de 50-3

(elem-i fırkat)-uñ 58-4

-de 77-5

fiten (Ar.) fitneler

(baḥt-ı bîdâr-i sipihr-i pür-fiten)-den 62-4

fitne (Ar.) sıkıntı; azdırma; ara bozuculuk 98-4

fitne-cû (Ar.Far.) fesat arayan

(çarḥ-ı kuhen-sâl-i fitne-cû) 98-4

fitne-sâz (Ar.Far.) fitne çıkaran

(çeşm-i fitne-sâz) 13-4

furşat (Ar.) elverişli durum 66-3, 99-4

-dır 45-4

fülfül (Ar.) karabiber 31-2

fülk (Ar.) gemi, sandal

(flk-i dil) 107-4, 117-1

frg (Far.)nur, ziya, ışık, parlaklık

-um 9-3

ftde (Far.) dşmş, dşkn; tutkun; bcare

-den 54-3

ftr (Ar.)zayıflık, gevşeklik, bezginlik, usanma; keder 98-5

G

gdr (Ar.) hainlik, vefasızlık; zulm; haksızlık

(gdr et-) 27-4

gfil (Ar.) gaflette bulunan, ihmal eden, dikkatsiz, dalgın, ihtiyatsız

(gfil ol-) 82-2, 113-2

gflet (Ar.) boş bulunma, dalgınlık, dikkatsizlik, ihtiyatsızlık 5-58

-n 122-1

gflet-ver (Ar.Far.) gaflet getirenle ilgili, dalgınlık veren

(eşm-i hbgeh-i gflet-ver) 5-58

gh (Far.) zaman bildiren edat 17-2, 71-3, 91-4

(bel-yı n-gh) 79-3

gh (Far.) bazen, ara sıra 30-3, 74-2

gln (Far.) yuvarlanan 3-21

gm (Ar.) keder, kaygı, dert, tasa 3-25, 45-5, 51-3, 53-1, 54-5, 59-1, 68-1, 80-4, 87-3,

92-3, 103-2, 110-5, 113-3, 130-2

(bar-ı gm) 107-4

(dil-i pr-gm) 77-4

(gm-ı cihn) 38-1

(gm ek-) 15-3

(gm-ı dil-ber) 110-2

(gm-ı hecr) 77-5, 80-1

- (ğam-ı ʿışk) 124-1
 (gerd-ḥīz-i deşt-i ğam) 94-3
 (kūh-ı ğam) 18-1
 (sāḥil-i ʿummān-ı ğam) 32-4
 (sākī-i ğam) 94-2
 (sākīyān-ı ğam) 44-4
 (seng-i ğam) 14-2
 (şeb-i ğam) 82-1
 (teb-i ğam) 41-6
 (tīşe-i ğam) 60-2
 (tünd-bād-ı ğam) 78-1
 (yem-i ğam) 111-4
 (ceyş-i ğam)-a 57-3
 (def-i ğam)-a 60-5
 (şeb-i deycūr-ı ğam)-a 19-2
 (zehr-i ğam)-a 112-4
 (bezm-i ğam)-da 106-2, 109-5
 (deşt-i ğam)-da 127-1
 (günc-i ğām)-da 25-3, 79-1, 110-1
 (kūçe-i ğam)-da 72-3
 (tūmār-ı ğam)-da 14-5
 (zemān-ı ğam)-da 59-5
 (lücce-i ğam)-dan 90-3
 (zulmet-i ğam)-dan 15-5
 (münşī-i dīvān-ı ğam)-dır 28-1
 (ser-pençe-i şāhīn-i ğam)-dır 99-3
 (ğam-ı cāngāh)-e 16-3
 (ğam-ı hicrān)-e 130-2

(binā-yı ğam)-ı 69-2

(def-i ğam)-ı 40-3

(ġam-ı firāk)-ı 48-5

(ġam-ı cihān)-ı 118-1

(gerd-i evc-i ġam)-ım 120-2

(ġam-ı humār)-ına 51-1

(ġam-ı dehr)-i 87-5

(hākdān-ı ġam)-uñ 51-2

(harīf-i bezm-i ġam)-uñ 54-1

(bār-ı ġam)-uñla 29-1

(ġam-ı dünyā)-yı 81-4

(ġam-ı tākāt-rübā-yı dünyā)-yı 118-1

-uñla 68-1

ġam-ālūde (Ar.Far.) kaygı veren, kederli

-dir 51-3

ġam-dīde (Ar.Far.) gam görmüş, tasalı

-dir 92-3

ġam-efzā (Ar.Far.) gam artıran

(derd-i hecr-i ġam-efzā)-ya 45-5

ġamgīn (Ar.Far.) kederli

(ġamgīn eyle-) 23-4

ġam-h^vār (Ar.Far.) gam yiyen, kederlenen

(^cāşık-ı ġam-h^vār)-dan 80-4

ġam-kūsār (Ar.Far.) gam defeden, teselli veren

(dil-i ġam-kūsār)-e 79-1

-ım 68-1

ġammāz (Ar.) birine iftira ederek zarar veren, münafık, fitneci

(hayrān-ı vaşl u ġamze-i ġammāz) 96-1

ğamnāk (Ar.Far.) gamlı 58-4

ğamze (Ar.) süzgün bakış; çene veya yanak çukurluğu 85-2

(hañçer-i āzār-bahş-ı ğamze-i nāz) 118-4

(hayrān-ı vaşl u ğamze-i ğammāz) 96-1

(mağşūd-ı ğamze) 88-3

(hayāl-i ğamze)-ñ 79-1

(pençe-i şāhīn-i ğamze)-ñden 101-2

(şaydgāh-ı ğamze)-ñe 87-2

-ler 78-2

-leri 66-3, 81-2

-ñ 40-1, 86-1

-si 95-2, 99-4

ğamzekār (Ar.Far.) gamzeli

(ğamzekār-ı nāz) 13-1, 56-3

ğār (Ar.) mağara

(halvet-nişīn-i ğār)-ı 4-43

ğaraż (Ar.) gaye, hedef, istek 76-4, 91-1, 100-1, 116-4

ğarībāne (Ar.Far.) garipçesine, garip gibi 14-5

ğark (Ar.)suya batma, batma, boğulma, boğma 120-3

(ğark-ı āb ol-) 34-1

ğarka (Ar.) suya batmış

(ğarka-i emvāc-ı feyz ol-) 4-41

ğark-āb (Ar.Far.) suya batan, boğulmuş

(ğark-āb-ı eşk ü āteş-i emvāc-ı hasret)-im 120-3

ğarrā (Ar.) alnında beyaz bir lekesi olan; ak, parlak, güzel

(tuğrā-yı ğarrā)-dır 37-4

ğavṭa (Far.) su içindeki derinlik 90-3, 95-3

ğavṭa-h^vör (Far.) batan, dalan

(ğavṭa-ḥ^vör-ı maḥabbet)-i 95-3

ğāyet (Ar.) nihayet, uç, son; çok, fazla 83-5, 121-2

ğayret-keş (Ar.Far.) çalışkan, çabalayıcı; kıskanç; taraftar

(ğayret-keş-i bār-ı melāmet) 96-3

ğayrı 43-3, 94-4

-ye 106-3

ğazā (Ar.) din uğruna savaş

(tebrīk-i ğazā eyle-) 12-4

ğazabnāk (Ar.Far.) gazaplı, öfkeli, dargın 112-3

ğazel (Ar.) lâtif; nazım şekillerinden biri

(ğazel-i ābdār)-dan 3-16

-ler 13

ğāzī (Ar.) gaza eden

(sulṭān-ı ğāzī) 10-2

(şeh-i Sulṭān Meḥemmed Ḥān-ı ğāzī) 9-2

gece gece 99-5, 122-2

geç- geçmek 73-4, 94-1, 100-5, 115-4

-di 115-5

-en 56-4

-er 21-4, 42-3, 49-1, 54-1, 122-1

-erse 54-1

-inme 113-4

-mege 43-2

-mez 3-17, 54-1, 54-2, 54-3, 54-4, 54-5,

-miş 22-4

-mişim 71-1

-üp 24-1

-ürür 63-4

gedā (Far.) dilenci; yoksul 5-54, 44-4

(bay u gedā)-dır 15-1

(gedā-yı bī-ser ü sāmān)-e 26-3

geh (Far.) bazen, ara sıra 17-2, 40-5, 56-4, 71-3

gehī (Far.) bazen, ara sıra 54-4, 114-4

gel- gelmek 26-4, 64-1, 73-4, 80-3, 80-4, 80-5

-di 4-42, 55-1, 80-3

-dikde 74-1

-dim 109-2

-dūñ 60-1, 60-2, 60-3, 60-4, 60-5

-ecek 79-3

-en 4-35, 16-3, 19-1

-ince 59-3

-medi 48-1, 125-1, 125-2, 125-3, 125-4, 125-5

-mek 22-3, 54-2, 93-4

-mekde 98-5

-mez 3-18

-miş 56-4

-se 34-2

-sün 79-1, 79-2, 79-3, 79-4, 79-5, 104-4

-üp 7-3, 22-5, 89-3

-ür 5-50, 39-4, 45-1, 63-5, 66-3, 67-5, 80-1

-ürdi 38-5

-ürler 44-5

-ürse 54-2, 79-5

genc (Far.) hazine, define

(genc-i rāz)-a 20-2

gencīne (Far.) hazine, define

(gencîne-i rāz-ı nihān)-ın 43-2

ger (Far.) eğer kelimesinin kısaltılmışı 43-5, 48-3, 50-4, 58-5, 102-1, 109-1, 112-4

gerçi (Far.) her ne kadar, ise de, vakıa 29-3, 77-3, 100-4, 111-1, 125-4, 139-1

gerd (Far.) toz, toprak 58-2, 94-3

(gerd-i evc-i ğam)-ım 120-2

gerd-ālūd (Far.) toza, toprağa bulanmış

(gerd-ālūd ol-) 58-2

gerdān (Far.) dönücü, dönen 44-2

gerdiş (Far.) dönüş, dönme, dolaşma

(cefā-yı gerdiş-i eyyām) 66-5

(gerdiş-i cām-ı emel) 117-5

gerd-ḥīz (Far.) toz, toprak kaldıran

(gerd-ḥīz-i deşt-i ğam) 94-3

gerdūn (Far.) dönen, devreden; felek, dünya, sema 9-1

(şāh-ı gerdūn-vaḫār) 10-1

gerdūn-vaḫār (Far.Ar.) 10-1 eşiği gök gibi yüce olan

gerek gerek, lâzım 82-1, 93-2, 111-2, 143-1

-dir 76-3

-se 64-2, 82-5

germ (Far.) sıcak 93-3, 93-4

(germ ol-) 106-3

(ser-germ-i mey) 96-1

(nigāh-ı germ-i pinhān)-ı 56-3

germī (Far.) sıcaklık

(germī-i rūz-ı şumār)-dan 6-65

germiyyet (Far.) sıcaklık; ateşli çalışma

(germiyyet-i ʿışk) 109-1

(germiyyet-i bāzār)-ına 100-1

-i 23-3

germ-sūz (Far.) ateşli

(nigāh-ı germ-sūz)-ımı 34-4

germ-ülfet (Far.Ar.) sıkı fıkı, içli dışlı, sıcak dostluk

(germ-ülfet ol-) 111-5

gerü geri 74-2

geşt (Far.) gezme, seyretme, dolaşma

(geşt et-) 57-4

(geşt-i bāğ et-) 103-1

getür- getirmek

-mem 40-1

gevher (Far.) elmas, cevher; inci; değerli taş; bir şeyin aslı 99-1, 109-1

(gevher-i ter) 24-5

(gevher-i nā-yāb)-a 108-4

(gevher-i şehvār)-ına 111-4

gevher-bār (Far.) cevher yağdıran

(la'l-i gevher-bār)-uñā 109-1

gezend (Far.) zarar; elem

(gezend ol-) 39-1

gez- gezmek

-er 50-3

gibi -e benzer 3-25, 5-54, 29-4, 38-1, 45-1, 60-3, 64-1, 67-5, 72-3, 84-5, 99-2, 109-3,
110-2, 125-5, 130-2

gir- girmek

-di 21-2

-mege 119-4

girān (Far.) ağır, sakil 17-4, 41-2, 42-5, 66-3, 92-4

(rıtl-ı girān) 74-5

(ḥ^vāb-ı girān)-ı 4-46

(rıtl-ı girān-ı şevk)-i 86-3

girān-cān (Far.) ağır canlı, kanı ağır

-uñ 92-4

gird-āb (Far.) anafor

-da 107-4

girībān (Far.) elbise yakası

(dest ü girībān ol-) 92-1

-ı 100-4

giriḥ (Far.) düğüm 62-2

girişme (Far.) naz; kaş ve gözle işaret 118-4

girīzān (Far.) kaçıcı, kaçan

(girīzān ol-) 40-1

giryān (Far.) ağlayıcı, ağlayan

(giryān ol-) 40-4, 94-3

(dīde-i giryān)-e 14-1

giryānī (Far.) ağlayıcılık

(giryānī-i hezār)-ına 51-3

giryē (Far.) ağlama, gözyaşı

(giryē vü zār ol-) 68-1

(giryē-i bī-iḥtiyār-ı nā-şikībā) 35-3

(giryeler et-) 108-3

giryezār (Far.) oturup ağlanılan yer

-dan 3-27

gīsū (Far.) omza dökülen saç, uzun saç, saç örgüsü

(gīsū-yı müşgīn-tār)-ınuñ 65-1

(gīsū-yı dirāz)-uñ 61-3

-lar 103-4

git- gitmek

-di 43-1, 48-1, 54-5, 83-1, 129-1

-dikçe 100-2, 111-4

-dün 59-1, 59-2, 59-3, 59-4, 59-5

-en 33-4

-er 21-5

-erse 21-2

-miş 62-3

giyāh (Far.) bitki, taze ot 17-4

(mihir-i giyāh)-ı 30-2

giy- giymek

-se 49-4, 50-1

ğonce (Far.) tomurcuk, açılmamış çiçek

(ğonce-i zībā) 29-5

(gül-ğonce-i bağ-ı ümmīd ol-) 53-3

(nāme-i ğonce) 67-3

(rāz-ı derūn-ı ğonce) 67-4

(sihrkārī-i gül-ğonce-i çemen) 2-7

-yi 75-2

ğonçe (Far.) tomurcuk, açılmamış çiçek 78-4, 81-3, 83-3, 85-3

(ğonçe-i çemen) 137-1

(ğonçe-i sīr-āb)da 107-2

(ğonçe-i zanbağ) 89-3

(mişāl-i ğonçe) 118-2

(şurāhī-i ğonçe)-den 123-3

(āh-ı āteş-i işret-güdāz-i ğonçe)-dür 128-1

(dil-nevāz-ı ğonçe)-dür 128-1

(makşūd-ı niyāz-ı ğonçe)-dür 128-2

(hum-ı gönçe-i ter)-i 140-1

-ye 84-2

gönçeveş (Far.) tomurcuk gibi 103-1

gögüs göğüs

-ini 81-3

gönder- göndermek

-miş 93-3

gönül gönül 41-2, 51-5, 56-3, 59-1, 59-4, 60-4, 64-2, 70-4, 96-3, 99-3, 103-3, 106-1,

111-5, 113-4, 115-4, 125-3

-imi 36-2

-ine 105-1, 105-2, 105-3, 105-4, 105-5

-üm 108-2

-ümi 46-4, 72-5, 88-2, 101-1

gör- görmek 26-4, 27-2, 32-1, 32-2, 32-3, 32-4, 32-5, 41-2, 61-5

-di 119-3, 119-5

-dügün 101-4

-dükçe 77-4

-düm 55-2

-e 37-1, 98-4

-elden 29-5

-eli 50-5

-emez 63-2

-en 13-4, 53-2, 77-1

-icek 47-2, 123-3

-ince 21-1

-indi 131-2

-inen 31-2, 37-2, 37-3, 132-1

-inür 120-5

-me 32-2

-medi 10-3

-medim 107-3

-mesün 75-1, 75-2, 75-3, 75-4, 75-5, 110-3

-mez 107-5

-mezdi 115-2

-se 21-1, 28-2, 41-1

-sem 66-1, 66-2, 66-3, 66-4, 66-5

-sün 27-4, 38-3, 85-1

-sünler 25-1, 25-2, 25-3, 25-4, 25-5

-ün 87-5

-ünmez 69-3

-ünmezse 32-4

-ünse 30-3

-ünsün 32-3

-üp 20-5, 22-3, 116-2

-ür 3-28, 115-2

göster- göstermek

-e 2-7

-ir 76-2

-irim 38-2

-irler 126-3

-me 97-1, 97-2, 97-3, 97-4, 97-5

-medi 27-3

-mezse 62-1

-ür 86-1

götür götürmek 25-1

-se 104-2

-ür 123-5

göz göz

-den 30-4

-le 101-3

-leri 110-5

-lerim 110-3

-ün 133-1

gū(y) (Far.) söyleyen

(bed-ḥ^vāh u herze-gū) 98-5

(pākīze-gūy u ḥūb-ta^fbīr ol-) 62-5

ġubār (Ar.) toz; bir yazı çeşidi 42-1

(ġubār ol-) 114-3

(ġubār-ı cürm)-i 5-59

(ġubār-ı ḥāṭṭ)-uñ 40-2

-dan 5-56

-ı 89-1

-ından 63-2

-ını 63-2

ġubārāsā (Ar. Far.) toza benzer 65-1

ġubārī (Ar.) toz ile ilgili; bir yazı çeşidi 37-3

ġulām(Ar.) bıyığı çıkmamış delikanlı; köle

-ı 15-1

gūn (Far.) renk

(cām-ı lāle-gūn) 63-3

(la^fl-gūn) 78-3

(sefid-gūn ol-) 2-8

(eşk-i gül-gūn)-um 35-3

ġurūr (Ar.) böbürlenme; kendini yüksek ve değerli tutma hissi

(peymāne-i ğurūr) 14-3

(ġurūr-ı hüsn)-i 21-5

gūş (Far.) kulak; işitme 70-3

(gūş et-) 22-1, 45-3, 106-5

(gūş eyle-) 104-3

(gūş ol-) 46-2, 102-4

(bün-ı gūş-ı yār)-e 79-2

(gūş-ı cünün)-uma 72-4

ına 74-2

gūş-āşinā (Far.) tanıdık, bildik söz

(gūş-āşinā-yı yār eyle-) 70-3

gūşe (Far.) köşe 3-18, 34-5, 40-5

-ler 13-4

-sin 28-5

gūşe-gīr (Far.) bir köşeye çekilen

(gūşe-gīr-i  uzlet ü ol nev-bahār-ı nāz) 3-18

gūşe-güzīn (Far.) insanlardan uzaklaşan, bir köşeye çekilen

(gūşe-güzīn et-) 34-5

gūy (Far.) Acemlere mahsus bir çeşit oyun topu

(zülfinün bāzīçegāh-ı gūy u çevgān)-ın 28-4

gūyā (Far.) sözde, sanki 78-3, 124-3

gūyiyā (Far.) sözde, sanki 31-5, 37-3

gū  zor

-dür 100-5

güdāz (Far.) eriten, yakan

(e er-i s z u g d z)-u  61-4

g ft r (Far.) söz

-ına 111-6

-uña 109-4

güher (Far.) elmas, cevher; inci; değerli taş 2-4

-üñ 113-5

güher-feşân (Far.) cevher saçan

(güher-feşân ol-) 2-4

gül (Far.) çiçek, gül çiçeği 2-1, 2-7, 2-14, 3-23, 4-34, 4-36, 12-1, 31-1, 35-3, 43-4, 45-4, 47-1, 53-3, 59-1, 63-1, 63-2, 63-3, 63-4, 63-5, 67-5, 69-4, 78-3, 78-4, 85-4, 96-2, 98-1, 106-2, 140-1

(‘araḳ-rîz-i cām-ı gül) 2-12

(gül-i bâğ-ı leṭāfet) 107-2

(gül-i nev-res-i gülşen) 126-2

(gül-i ra‘nā) 58-3

(ḥaṭ-ı ruḥ-ı gül) 64-1

(nev-‘arūs-ı gül) 47-2

(sāğar-ı gül) 32-1

(şirāre-zen-i ḥānümān-ı gül) 4-35

(varaḳ-ı gül) 31-3

(cünbiş-i gül ü āzār-ı ḥār)-dan 2-13

(gül-i al)-den 24-1

(berg-i gül-i ḥandān)-e 37-2

(farḳ-ı gül)-e 123-4

(gül-i nev-cāh)-e 16-2

(kāse-i gül)-e 2-4

(nevāziş-i gül)-i 51-1

(şāhid-i ‘aks-i gül)-i 47-4

(tebessüm-i gül)-i 51-3

(gül ü lāle)-sin 24-2

(gül ü şem‘)-üñ 43-3

(möhr-i gül)-üñ 67-1

-e 77-2, 84-5, 114-2

-i 36-1, 37-1, 67-2

-le 59-2

-ler 3-17, 5-48, 85-4, 123-3

-leri 136-1

-üñ 21-4, 95-4, 119-4

gül-berg (Far.) gül yaprağı

(gül-berg-i na^ct-ı zāt-ı nübüvvet-medār)-dan 4-36

(şāhid-i gül-berg-i ra^cnā)-yı 96-2

gül-çīn (Far.) gül toplayan

(dīde-i gül-çīn)-im 85-4

gül-deste (Far.) gül demeti

(gül-deste-i neşāt) 2-1

gül-efşān (Far.) gül saçan

(dest-i gül-efşān-ı nesīm) 67-5

gülfām (Far.) gül renkli

(heves-i bāde-i gülfām et-) 106-2

gül-ğonce (Far.) tomurcuk durumundaki gül

(gül-ğonce-i bāğ-ı ümmīd ol-) 53-3

(sihrkārī-i gül-ğonce-i çemen) 2-7

-nüñ 43-4

gül-gūn (Far.)gül renkli

(eşk-i gül-gūn)-um 35-3

gül-gūnedār (Far.) gül rengine sahip

(gül-gūnedār-ı şerm ol-) 3-23

gülistān (Far.) gül bahçesi

(hānezār-ı gülistān-ı şevk ol-) 3-27

göl-reng (Far.) gül renkli

(bāde-i gül-reng)-de 78-3

(bāde-i gül-reng)-den 69-4

göl-sitān (Far.) gül bahçesi 66-1

-e 47-4

göl-şen (Far.) gül bahçesi 45-4

(gül-i nev-res-i gül-şen) 126-2

(gül-şen-i ümmīd)-den 78-4

(cūybār-ı gül-şen-i zār)-uñ 46-2

-de 140-1

-e 60-3, 67-4

gölzār (Far.) gül bahçesi

(letāfet-i gölzār) 122-1

(gölzār-ı vişāl)-uñ 84-4

güm (Far.) kayıp, yitik 7-3, 30-5

güm-geşte-rāh (Far.) yolunu şaşırmış

(güm-geşte-rāh-ı vaşl et-) 127-2

güm-nām (Far.) unutulmuş

(güm-nām et-) 30-5

güm-reh (Far.) yolunu şaşırmış

-lere 7-3

gün gün 50-3, 65-4, 102-3, 113-3

günāh (Far.) dînî suç

-ı 30-5

(cürm ü günāh)-ım 27-5

günc (Far.) köşe

(mu'tekif-i günc-i ferāğız) 81-5

(günc-i belā)-da 58-4

(günc-i ğām)-da 25-3, 79-1, 110-1

(günc-i teng ü tar)-ına 51-2

-inden 130-2

güncişk (Far.) serçe kuşu

-e 101-4

güsiste (Far.) kırılmış, kopmuş, çözülmüş

(güsiste ol-) 3-31

güvāh (Far.) tanık 17-5

-ımdır 9-6

güvār (Far.) hazmı kolay olan

(pür-şarāb-ı hōş-güvār ol-) 32-1

(bāde-i heves-i nā-güvār)-dan 5-58

(cām-ı şafā-şī'ār u mey-i hōş-güvār)-dan 4-33

güzār (Far.) geçme, geçiş 63-5

(güzār et-) 70-5

(reh-güzār-ı yār)-dan 91-2

(ser-i reh-güzār)-dan 4-38

(hidmet-güzār-ı na^c t)-ı 5-52

(reh-güzār)-ım 68-3

(reh-güzār)-ından 65-1

(ferş-i reh-güzār)-ını 63-5

(reh-güzār)-uñı 58-2

-dan 3-31

güz̄er (Far.) geçme, geçiş

(reh-güz̄er-i şikāyet)-i 39-4

(reh-güz̄er)-inde 42-1

güz̄ergāh (Far.) geçilen yer, geçit

(güz̄ergāh et-) 104-4

-ında 78-1

güzel güzel 18-4, 49-2, 49-4, 56-2, 57-1

-le 87-4

-ün 19-3

güzīde (Far.) seçkin, beğenilmiş

(güzīde ol-) 7-4

güzīn (Far.) seçkin, beğenilmiş

(der-medḥ-i Çār-yār-ı güzīn) 8

(gūşe-güzīn) 34-5

H

ḥāb (Far.) uyku 48-4

(hem-ḥābe-i ḥār ol-) 77-2

(şād-ḥāb) 34-5

(ḥayāl-i ḥāb)-da 107-5

(ḥāb-ı girān)-ı 4-46

-a 108-3

ḥabāb (Ar.) su üzerinde olan hava kabarcıkları 78-3

ḥabābāsā (Ar.Far.) su üzerindeki hava kabarcığı gibi 46-3, 76-3, 142-1

ḥāb-ālūd (Far.) uykuya bulaşmış

(çeşm-i ḥāb-ālūd)-ın 104-2

haber (Ar.) bir olay veya olgu üzerine edinilen bilgi 113-4

-i 53-4

-ün 73-1

ḥaberdār (Ar.Far.) haberli, bilgili

(ḥaberdār ol-) 83-1, 85-2

ḥābgeh (Far.) yatak odası

(çeşm-i ḥābgeh-i ḡaflet-āverī) 5-58

ḥabīb (Ar.) sevgili

(der-naʿt-ı ḥabīb-i Ḥudā) 2

ḥāce (Far.) hoca 35-1

ḥācet (Ar.) ihtiyaç 36-3

ḥacālet (Ar.) utanma

(ser-be-zānū-yı ḥacālet) 96-3

ḥadeng (Far.) kayın ağacı

(ḥadeng-i āh)-ı 29-1

(murğ-ı ḥadeng)-i 91-3

-i 104-4

-ün 57-2

Ḥaḵ (Ar.) Allah 7-4, 49-2

(Ḥaḵ eyle-) 12-1

-dan 110-1

ḥāk (Far.) toprak 24-3, 75-3, 112-1, 112-5

(ḥāk-ı āstān) 78-5

(ḥāk-ı dergāh et-) 104-1

(ḥāk ol-) 58-1

(zīr-i ḥāk) 1-3

(ḥāk-i pāy)-e 52-1

(ḥāk-i dergāh)-ına 126-3

(ten-i ḥāk)-imde 57-2

(ḥāk-i pāy)-inden 28-3

(ḥāk-i der)-inden 65-2

(ḥāk-i pāy)-ine 5-55, 104-2

(ḥāk-i der-i dil-rübā)-ye 52-5

(ḥāk-i der-i mey-ḥāne)-ye 60-5

-dan 95-2

ḥākdān (Far.) dünya

(ḥākdān-ı ğam)-uñ 51-2

ḥaḳīḳat (Ar.) bir şeyin aslı, gerçek 119-5

(āyīne-i ḥaḳīḳat)-e 72-1

ḥakk (Ar.) kazıma, kazınma

(ḥakk et-) 4-47

(ḥakk eyle-) 22-2

Ḥaḳḳ (Ar.) Allah

(rāh-ı Ḥaḳḳ)-a 7-3

Ḥaḳḳā (Ar.) doğrusu 124-1

ḥāksār (Far.) toz toprak içinde kalmış, hâli perişan

(ruh-ı ḥāksār-ı ümmîd) 24-3

(ten-i ḥāksār)-dan 5-59

ḥāl 31-2 (Far.) vücuttan meydana gelen ben, nokta

(ḥāl-i müşkîn) 90-1

ḥāl (Ar.) durum

(‘arz-ı ḥāl) 125-2

(‘arz-ı ḥāl et-) 85-1, 20-5

(haste-ḥāl ol-) 110-5

(hem-ḥāl) 103-4

(‘arz-ı ḥāl-i ḥayrān)-ım 98-3

(zebān-ı ḥāl)-i 40-3

(‘arz-ı ḥāl)-ini 123-5

-i 77-3

-im 124-1

-ime 1-1

-ine 112-1

ḥalāş (Ar.) kurtulma, kurtuluş

(ḥalāṣ eyle-) 2-5, 6-65

(ḥalāṣ ol-) 5-56, 8-4, 15-5

ḥālet (Ar.) durum, nitelik 107-3, 112-3

(ḥālet-i şeb-nem) 53-3

-i 107-3

ḥālet-baḥş (Ar.Far.) durum, nitelik bağışlayan

(ḥālet-baḥş-ı yārān ol-) 94-2

ḥalīfe (Ar.) birinin yerine geçen kimse

(ḥalīfe-i resūl-i Kibriyā) 8-2

ḥalk (Ar.) yaratma, yaratılma 111-5

(ḥalk-ı ʿālem) 15-2

(ḥalk-ı cihān) 10-4

-a 41-1

-uñ 30-5

ḥalka (Ar.) daire biçiminde olan şey

(ḥalka-i bezm-i şarāb-ı ʿışk) 3-31

ḥall (Ar.) çözme

(ḥall eyle-) 120-3

ḥalvetgeh (Ar.Far.) gizli görüşülecek yer; yalnız oturulup ibadetle geçirilen yer

(ḥalvetgeh-i esrār)-dır 101-5

ḥalvet-nişīn (Ar.Far.) yalnızlıkta oturan

(ḥalvet-nişīn-i ġār)-ı 4-43

ḥam (Far.) eğri, bükülmüş 73-3

(kākül-i pür-ḥam) 41-5

(ḥam-ı zūlf)-inde 57-4

-ı 39-2

ḥām (Far.) çiğ

(ṭama^c-ı ḥām et-) 106-1

ḥamāme (Ar.) güvercin

(ḥamāme-i dil) 24-4

Ḥamdü'l-lāh (Ar.) Allah'a şükürler olsun. 8-5

ḥāme (Far.) kalem 37-5, 89-2

(be-evvelīn-sebaḫ-ı ḥāme-i ezel) 5-63

(ḥāme-i zebān ol-) 5-52

-m 5-53, 28-1

ḥam-geşte (Far.) eğrilmiş, bükülmüş

(ḥam-geşte ol-) 73-3

ḥammār (Ar.) şarap yapan veya satan, meyhaneci

(sūy-ı ḥammār)-e 33-4

ḥʿān (Far.) yemek sofrası, sini; yemek

(ḥʿān-ı luṭf)-ından 94-4

ḥān han 12-1

(der-medḥ-i Sulṭān Meḥemmed Ḥān) 9

(şeh-i Sulṭān Meḥemmed Ḥān-ı ḡāzī) 9-2

ḥançer (Ar.) hançer 116-1

(ḥançer-i āzār-baḥş-ı ḡamze-i nāz) 118-4

(zahm-ı ḥançer)-in 119-3

(ḥançer-i ḥūn-rīz)-ini 23-2

(ḥançer-i bürrān)-uña 108-2

-ine 87-5

ḥandān (Far.) gülen, sevinçli 75-2

(ḥandān ol-) 92-3

(berg-i gül-i ḥandān)-e 37-2

ḥande (Far.) gülme, gülüş

(ḥande-i luṭf)-ına 95-4

ḥande-rū (Far.) güler yüzlü

(sākī-i ḥande-rū) 98-2

ḥāne (Far.) ev 44-5

(büt-ḥāne) 105-3

(mey-ḥāne) 22-3

(perī-ḥāne ol-) 105-3

(piyāle-i ḥum-ḥāne-i çemen) 2-15

(yārān-ı mey-ḥāne) 44-5

(ḥāne-i cān)-e 46-3

(ḥāne-i cān)-ı 56-2

(ḥāne-i teng-i cān)-ına 72-3

(mey-ḥāne)-sinde 44-4

(ḥāk-i der-i mey-ḥāne)-ye 60-5

(kūşe-i mey-ḥāne)-yi 115-5

(sifāl-i köhne-i mey-ḥāne)-yi 115-1

-sin 22-3

ḥānedān (Far.) kökten asil ve büyük aile

(ḥānedān-ı devletüñ nūrı ol-) 116-7

ḥāne-zār (Far.) evin ağlaması, inlemesi

(ḥānezār-ı gülistān-ı şevk ol-) 3-27

ḥānümān (Far.) ev bark, ocak

(şirāre-zen-i ḥānümān-ı gül) 4-35

ḥār (Far.) diken 42-4, 63-1

(ḥār u ḥas) 134-1

(ḥār u ḥas-ı recā) 39-4

(hem-ḥ^vābe-i ḥār ol-) 77-2

(cünbiş-i gül ü āzār-ı ḥār)-dan 2-13

(ḥār-ı miḥnet)-den 128-2

(āzār-ı zaḥm-ı ḥār)-ı 21-4

(ʿitāb-ı h̄ār)-ına 51-1

-dan 3-17

h̄ārā (Far.) mermer; üzeri menevşeli kumaş

(h̄ārā-yı cūd)-a 2-10

h̄arāb (Ar.) yıkık, viran

(h̄arāb et-) 69-2

h̄arābāt (Ar.) harabeler, viraneler

(kūy-ı h̄arābāt)-a 121-2

(şah̄n-ı h̄arābāt)-ı 40-4

h̄arf (Ar.) hatf; söz

(h̄arf-ı ārzū) 88-2

(h̄arf-ı cevāz) 3-24

(h̄arf-ı recā) 45-3, 85-1

(h̄arf-ı vuşlat) 76-2

(h̄arf-ı vefā)-yı 4-47, 22-2

h̄arīdār (Far.) satın alıcı

(h̄arīdār ol-) 64-5

h̄arīf (Ar.) meslektaş; bayağı adam; teklifsiz dost

(h̄arīf-i bezm-i kām ol-) 83-3

(h̄arīf-i bezm-i ğam)-uñ 54-1

h̄arīfān (Ar.) meslektaşlar; bayağı adamlar; teklifsiz dostlar

(murād-ı h̄arīfān-ı bezm-i mül) 4-33

h̄arīr (Ar.) ipek

(çāk-zen-i kar̄ta-i h̄arīr ol-) 47-2

h̄ārzār (Far.) dikenlik, çalılık

-dan 2-11

-ı 134-1

h̄as (Far.) ot kırıntısı, çer çöp

(hār u ḥas) 134-1

(hār u ḥas-ı recā) 39-4

(has u ḥāṣāk) 58-3

ḥāşıl (Ar.) ḥâsıl, peyda olan, üreyen, türeyen

-ı 107-4

ḥāşiyet (Ar.) kuvvet, tesir

(hem-ḥāşiyet-i zıll-ı hü mā) 67-2

ḥāşiyyet (Ar.) kuvvet, tesir

(ḥāşiyyet-i köknār)-dan 4-46

ḥaşm (Ar.) hasım, düşman

(ḥaşm)-ı 4-43

ḥasret (Ar.) özlem

(ğark-āb-ı eşk ü āteş-i emvāc-ı ḥasret)-im 120-3

(ḥasret-i zülf)-iyle 50-4

(ḥasret-i rūy)-uñ 31-4

ḥaste (Far.) hasta, sayrı

(dil-ḥaste-i ı şķ)-a 84-1

-dir 80-3

-yim 109-2

ḥaste-dil (Far.) gönlü hasta

(İşmetī-i ḥaste-dil)-e 38-5

ḥaste-ḥāl (Far.) hasta hālî

(ḥaste-ḥāl ol-) 110-5

ḥāstgān (Far.) hastalar

(ḥāstgān-ı cām)-e 115-1

ḥāṣāk (Far.) çöp, süprüntü; yonga

(has u ḥāṣāk) 58-3

ḥaşr (Ar.) toplama

(ḥaṣr et-) 8-5

-e 114-3

(sūzān-ı ḥaṣr)-ı 6-65

ḥaṭ (Ar.) çizgi; satır; yol; sıra, saf; yeni terleyen bıyık veya sakal

(ḥaṭ-ı nev-ḥīz) 74-2

(ḥaṭ-ı ruḥ-ı gül) 64-1

(ḥaṭ-ı ruḥsār)-ı 132-1

(ḥaṭ-ı ruḥ)-ın 97-1

(ḥaṭ u zülf)-i 79-3

-uñ 74-1, 89-1, 92-1

ḥaṭā (Ar.) yanlış; günah; kusur, kabahat

(ḥaṭā et-) 56-3

-dan 10-7

ḥaṭar (Ar.) tehlike

(pür-ḥaṭar)-dır 111-4

ḥātem (Ar.) mühür

(ḥātem-i dil)-üñ 14-5

ḥāṭır (Ar.) zihin, fikir; gönül 29-2, 99-5

(ḥāṭır-ı āzād) 36-1

(hevādār-ı ḥāṭır ol-) 138-1

(şīşe-i ḥāṭır) 68-2

(ḥāṭır-ı Ferhād)-e 60-2

(ḥāṭır-ı nā-şād)-e 125-4

(ḥāṭır-ı yār)-e 56-4, 65-4

(şikest-i ḥāṭır-ı zār)-ı 62-2

(ḥāṭır-ı maḥzūn)-um 65-5

-a 22-3, 40-1, 93-4

-ı 105-5

-ıma 72-5

ḥāṭır-niṣān (Ar.Far.) hatırda kalan, akılda kalan 99-5

(ḥāṭır-niṣān eyle-) 29-2

hātif (Ar.) sesi işitilip de kendisi görünmeyen kimse; gâipten haber veren melek 11-6,
12-4

ḥaṭṭ (Ar.) çizgi; satır; yol; sıra, saf; yeni terleyen bıyık veya sakal 37-2, 37-3

(ḥaṭṭ-ı maḡrūr)-ı 116-5

(nuḡūṣ-ı ḥaṭṭ)-ını 29-2

(ḡubār-ı ḥāṭṭ)-uñ 40-2

-ın 50-5

ḥavāle (Ar.) bir işi veya bir şeyi başka birine bırakma, üstüne bırakma, ısmarlama

(ḥavāle-i ferdā) 88-4

ḥavf (Ar.) korku, korkma

(ḥavf et-) 39-1

(ḥavf-ı ʿiṣār)dan 2-14

(ḥavf-ı nār)-dan 6-64

hāy (Far.) vay, eyvah! 77-4

ḥayāl (Ar.) hayal

(berīd-i ḥayāl) 59-3

(düz-d-i ḥayāl) 43-2

(ḥayāl-i dōst) 138-1

(ḥayāl et-)20-1, 40-1, 65-5

(ḥayāl-i yār) 30-3

(ḥayāl ol-) 80-2

(mir³āt-ı ḥayāl) 27-3

(ṣem^c-i ḥayāl) 115-3

(ḥayāl-i ḥ^vāb)-da 107-5

(ḥayāl-i dil-ber)-i 122-2

(āġūṣ-ı ḥayāl)-imden 99-2

(dāʾire-i ḥayāl)-ime 72-4

(nahl-i ḥayāl)-ini 123-1

(ḥayāl-i ġamze)-ñ 79-1

-ün 117-2

ḥayāt (Ar.) yaşam, dirilik 11-5, 84-4

(āb-ı ḥayāt)-ı 5-53

ḥayāt-āver (Ar.Far.) hayat veren, hayat getiren

(ḥayāt-āver-i cān)-dır 84-4

ḥayāt-efzā (Ar.Far.) hayat artıran 11-5

ḥayf (Ar.) haksızlık, zulüm; yazık ki, heyhat; ilenç 14-4, 95-4, 119-2, 120-4

ḥayl (Ar.) at, at sürüsü; zümre

(server-i ḥayl-i rüsül) 7-1

ḥayli (Far.) epeyce, oldukça, çokça 116-3

ḥayr (Ar.) hayır, iyi, hayırlı 121-3

ḥayrān (Ar.) şaşmış; çok tutkun

(ḥayrān-ı vaṣl u ġamze-i ġammāz) 96-1

(ḥayrān ol-) 40-2

(ʿarz-ı ḥāl-i ḥayrān)-ım 98-3

-ı 11-3

ḥayr-duʿā (Ar.) hayırlı dua

-dan 73-5

ḥayret (Ar.) şaşma, şaşıрма, ne yapacağını bilememe

(ser-i engüşt-i ḥayret) 127-1

-de 71-2, 109-4

ḥayr-ḥʿāh (Ar.Far.) hayır isteyen

-ımdır 9-5

ḥayrūʾl-verā (Ar.) yaratılmışların hayırlısı (Hz. Muhammed) 7-1

ḥazān (Far.) sonbahar 92-1

(dem-i ḥazān)-ı 97-1

(reng-i ḥazān)-ın 43-4

ḥazānveş (Far.) sonbahar gibi

(burr-ı ḥazānveş) 127-2

ḥazef (Ar.) topraktan yapılan çanak çömlek

-le 113-5

ḥazer (Far.) sakınma, kaçınma, korunma 24-4, 85-3

(el-ḥazer) 111-4

(ḥazer kıl-) 83-3, 85-5

(ḥazer et-) 63-2, 122-3

ḥazīn (Ar.) hüznünlü

(dil-i ḥazīn)-i 66-5

ḥazret (Ar.) saygı için büyüklere verilen unvan

(Ḥazret-i Sulṭān İbrāhīm) 11-1

(Ḥazret-i Bū-Bekr ʿÖmer ʿOṣmān ʿAliyyü'l-Murtaẓā) 8-1

(ilhām-ı luṭf-ı ḥazret-i āmürzgār)-dan 6-66

ḥazẓ (Ar.) hoşlanma, zevklenme

(ḥazẓ et-) 80-5

ḥazẓeyle- (Ar.T) zevk almak

-dim 83-5

-sün 3-25

hecr (Ar.) ayrılma, ayrılık 24-2, 72-3

(ğam-ı hecr) 77-5, 80-1

(pey-revī-i hecr) 60-1

(tāb-ı temūz-ı hecr) 117-4

(ẓaʿf-ı hecr-i yār) 80-2

(āteş-i hecr)-i 48-2

(dāstān-ı hecr)-i 104-3

(miḥnet-i hecr)-i 23-4

(derd-i hecr)-üñle 25-3

(derd-i hecr-i ğam-efzā)-ya 45-5

-üñde 123-1, 124-1

-üñle 73-5

heft (Ar.) yedi sayısı 4-40

(heft ü çihār)-dan 4-37

hele özellikle, hiç olmazsa 26-4, 41-2, 41-4, 66-4, 79-4, 82-2, 100-4

hem (Far.) hem, hem de 1-3, 35-2, 53-2

hemān (Far.) hemen 9-6, 15-2, 30-5, 31-4, 33-3, 34-5, 35-4, 38-5, 52-2, 62-3, 64-5, 69-3, 75-2, 75-4, 76-5, 87-1, 87-3, 88-1, 88-2, 88-3, 88-4, 88-5, 91-2, 92-5, 109-1, 110-3, 114-4, 123-3, 137-1, 140-1, 142-1

hemçü (Far.) onun gibi 103-2

hem-çün (Far.) onun gibi 131-1

hem-dem (Far.) sıkı fıkı, can ciğer 77-5

(hem-dem ol-) 59-5

hem-derd (Far.) dert ortağı

(hem-derd-i dil ü cān) 94-1

hem-eşer (Far.) eserdeş, aynı esere sahip

(hem-eşer-i şavt ol-) 2-3

hem-ḥ^vābe (Far.) yatak arkadaşı, oda arkadaşı

(hem-ḥ^vābe-i ḥār ol-) 77-2

hem-ḥāl (Far.Ar.) bir hâlde bulunan, hâlleri birbirine benzeyen

(hem-ḥāl ol-) 103-4

hem-ḥāşiyet (Far.Ar.) aynı kuvvette olan, tesirleri bir

(hem-ḥāşiyet-i zıll-ı hü mā) 67-2

hemîşe (Far.) daima, her zaman 1-5, 9-2, 17-1, 20-1, 30-1, 51-3, 52-3, 68-4, 69-1, 122-5, 123-1, 127-1, 142-1

hem-nişîn (Far.) beraber oturup kalkan, teklifsiz arkadaş

(hem-nişîn-i neşât-ı vişâl ol-) 3-25

hem-piyâle (Far.) kadeh arkadaşı

(hem-piyâle-i Cemşîd-i ʿışk ol-) 3-30

hem-râh (Far.) yol arkadaşı 104-1

hem-râz (Far.) sır arkadaşı 96-4

hem-reh (Far.) yol arkadaşı

(hem-reh ol-) 119-1

hem-sâye (Far.) komşu

-ler 130-1

hemtâ (Far.) benzer, denk 11-6, 108-4

hemvâr (Far.) uygun yer 42-3

(evzâʿ-ı nâ-hemvâr)-ına 100-1

hemvâre (Far.) daima, her zaman 2-9, 12-1, 116-7

hem-zebân (Far.) dilleri bir olan, aynı dili konuşan

-ım 127-1

hengâm (Far.) zaman, çağ, mevsim

(hengâm-ı ʿizz ü nâz)-e 120-4

(istiğnâ-yı bî-hengâm)-ın 40-2

henüz (Far.) şimdiye kadar, daha, hâlâ 8-3, 13-5, 33-2, 59-4, 71-4, 98-1

hep hep, bütün, daima 4-32, 4-33, 4-34, 4-35, 4-36, 5-50, 11-3, 14-1, 14-2, 14-3, 14-4, 14-5, 15-1, 15-2, 15-3, 15-4, 15-5, 29-3, 50-2, 70-2, 72-2, 130-1

her 2-3, 2-12, 5-48, 5-50, 8-2, 9-7, 16-1, 16-2, 16-3, 17-4, 19-3, 24-1, 24-5, 27-4, 29-2, 35-1, 39-2, 39-3, 40-5, 44-5, 47-1, 50-1, 53-2, 55-3, 58-1, 62-2, 73-4, 76-4, 77-3, 78-3, 80-1, 88-5, 90-5, 92-2, 92-3, 92-4, 97-2, 98-5, 99-4, 101-4, 102-2, 105-1, 108-5, 112-2, 112-3, 114-4, 118-1, 121-4, 123-5, 135-1, 140-1

her-cāyī (Far.) kararsız

(şūh-ı her-cāyī) 118-1

hergiz (Far.) asla 78-4, 107-3

herze-gū (Far.) saçma sözler söyleyen

(bed-h^vāh u herze-gū) 98-5

hevā (Ar.) heves, istek; sevgi; hoşlanma 55-1, 60-1

(ehl-i hevā) 17-1

(feyz-i hevā) 124-5

(hevā et-) 56-1

(hevā-yı āteş-engīz) 24-4

(hevā-yı ışk) 97-2

(nā-āşināyān-ı hevā) 22-2

(nükte-sencān-ı hevā) 105-4

(pür-süz-ı hevā) 53-3

(ser-der-hevā) 121-1

(şāhid-i hevā) 3-20

(hevā vü heves)-den 122-5

(ehl-i hevā)-dır 15-4

(nev-hevā)-ya 95-4

-dan 73-4

-dır 76-3

-laruñ 123-3

-sı 11-5, 18-5

-siyle 43-1

hevādār (Ar.Far) havadar; dost

(hevādār-ı hāṭır ol-) 138-1

(hevādār ol-) 53-2, 64-3

hevā-h^vāh (Ar.Far) dost, yâr

(hevā-ḥ^vāh-ı dil)-e 60-1

heves (Ar.) arzu, istek

(heves-i bāde-i gülfām et-) 106-2

(bāde-i heves-i nā-güvār)-dan 5-58

(hevā vü heves)-den 122-5

hezār (Far.) bülkül; bin; pek çok 2-12, 33-2, 38-3, 45-5, 49-2, 51-4, 59-2, 95-4

(hezār-ı çemen) 45-4

(hezār-ı dil) 3-17

(hezār pāre et-) 118-3

(muṭrib-i hezār) 3-16

(peyām-ı neşāt-āver-i hezār) 4-34

(dil-i hezār)-da 21-4

(eşk-i hezār)-dan 2-4

(giryānī-i hezār)-ına 51-3

(hezār-ı zār)-ınuñ 63-2

(hezār-ı dil)-i 4-36

-dan 66-4

-e 97-1

-ını 63-1

hezārān (Far.) bülbüller; binler 109-4

ḥıfz (Ar.) saklama; ezberleme

(ḥıfz et-) 10-7

ḥired (Far.) akıl 72-4

(mānende-i ḥired) 3-28

(ḥired-i ṭa^cnekār)-dan 3-22

ḥired-firīb (Far.) akıl aldatan

(nağş-ı ḥired-firīb)-i 14-5

ḥired-sūz (Far.) akıl yakıcı, şaşırtıcı

(hired-süz ol-) 105-2

hırmen (Far.) harman

(hırmen-i   mr)-i 18-5

hırz (Ar.) sığınak; muska; tılsım

(hırz-ı c  n-ı   mmet) 6-64

hışm (Far.) kızgınlık, öfke 23-1, 23-5

hic  b (Ar.) utanma, sıkılma; perde 34-3

(hic  b et-) 69-4

(hic  b-ı   ışk) 104-5

(ser-efgende-i hic  b ol-) 2-13

(reng-i hic  b)-ı 5-62

-a 121-2

-e 52-5

-ımdan 33-3

hicr  n (Ar.) ayrılık; unutulmaz acı

(derd-i hicr  n) 75-1

(deşt-i hicr  n) 93-5

(hicr  n ol-) 94-5

(  gam-ı hicr  n)-e 130-2

(   şn  -i derd-i hicr  n)-ın 28-3

h    (Far.) yok denecek kadar az olan; yok olan; değersiz 55-2, 59-1, 104-4, 113-4,

114-2, 114-5, 117-1

h  dmet (Ar.) hizmet, görev 5-52

-de 59-4

h  dmet-g  z  r (Ar.Far.) şunun bunun işini g  r  veren

(h  dmet-g  z  r-ı na  t)-ı 5-52

h  k  yet (Ar.) anlatma; roman; masal; olmuş bir h  dise

(h  k  yet et-) 103-5

hikmet (Ar.) bilginlik; sebep

(üstād-ı hikmet) 56-1, 56-2

-dir 40-2

hilāl (Ar.) yeni ay 20-3

(mānend-i hilāl) 126-3

-i 100-3

hilālveş (Ar.Far.) yeni ay gibi 3-26

hīle (Ar.) oyun, aldatma 13-2

hīle-bāz (Ar.Far.) hileci

(çarh-ı hīle-bāz) 13-2

himmet (Ar.) gayret, emek, çalışma, çabalama 119-4

(eşer-i himmet)-i 126-2

-i 4-39

-le 11-3

hīzān (Far.) kalkan, sıçrayan

(üftān u hīzān) 1-4

hod (Far.) kendi; miğfer 25-4

(ne dervīş ü ne hod) 16-1

hod-reste (Far.) kendi kendini yetiştirmiş

(zāhid-i hod-reste)-nün 105-4

horşīd (Far.) güneş

(şabūh-ı sāğar-ı horşīd) 137-1

hōş (Far.) güzel, iyi, tatlı 107-3

hōş-āheng (Far.) ahenkli 41-2

hōş-āvāz (Far.) güzel sesli

(hōş-h^vān u hōş-āvāz) 84-5

hōş-āvāze (Far.) güzel sesli

(‘andelīb-i hōş-āvāze-i çemen) 2-2

hōş-güvār (Far.) lezzetli, hazmı kolay

(pür-şarāb-ı hōş-güvār ol-) 32-1

(cām-ı şafā-şîār u mey-i hōş-güvār)-dan 4-33

hōş-h^ˈān (Far.) okuyuşu güzel

(hōş-h^ˈān u hōş-āvāz) 84-5

hū (Ar.) Allah; sığınma, yalvarma; nida

(şūh-ı nev-āyīn-i tünd-hū) 98-3

hūb (Far.) güzel, hoş, iyi

-dur 19-4

hūb-ta^ˈbīr (Far.Ar.) ifadesi güzel

(pākīze-gūy u hūb-ta^ˈbīr ol-) 62-5

Hudā (Far.) Tanrı 8-5, 10-7, 11-2, 87-4, 120-5, 121-4, 141-1

(der-na^ˈt-ı hābīb-i Hudā) 2

(faẓl-ı Hudā)-dan 12-3

-dan 115-3

-yā 97-1

-ya 56-5

Hudā-dād (Far.) Allah vergisi

(feyz-i Hudā-dād) 36-5

hufte (Far.) yatmış, uyumuş 62-4

hufte-baht (Far.) talihi uyumuş

(hufte-baht-ı nā-müsā^ˈid)-den 62-4

hulḳ (Ar.) huy, tabiat

(hūsn-i hulḳ)-ı 126-2

hum (Far.) küp, şarap küpü 2-15

(hum-ı ğonçe-i ter)-i 140-1

humār (Ar.) içkiden sonra gelen baş ağrısı, sersemlik

(pür-humār) 17-2

(dest-i ħumār)-dan 2-5

(ġam-ı ħumār)-ına 51-1

-ı 21-5

-ın 83-4

-ını 63-3

ħum-ĥāne (Far.) şarap küplerinin konulduğu yer; meyhane; âşığın kalbi

(piyāle-i ħum-ĥāne-i çemen) 2-15

ħun (Far.) kan; öldürme, öç 23-2, 57-2, 80-1, 80-5, 123-1

(ħun-ı ciger) 19-4

(ħun-ı sirişk-i rūy-ı zerd) 119-2

(çeşm-i pür-ħun-āb)-da 107-1

(ħun-ı ciger)-le 14-4

(ħun-ı eşk-i ʿāşık)-uñ 46-2

ħun-āb(Far.) kanlı su; gözyaşı

(ħun-āb-ı dil) 14-1

ħun-ālūd (Far.) kana bulanmış

(cüy-ı ħun-ālūd) 57-2

ħun-ālūde (Far.) kana bulanmış

(eşk-i ħun-ālūde)-ñi 80-5

ħun-bār (Far.) kan yağdırıcı

(dīde-i ħun-bār)-dan 80-1

ħunī (Far.) kanlı, kan dökmeye meyilli, zalim 23-2

ħunīn (Far.) kanlı, kana bulaşmış 78-2

(dāğ-ı ħunīn) 31-4

(dil-i ħunīn)-üñ 31-1

(eşk-i ħunīn) 31-5

ħun-rīz (Far.) kan döken

(hañçer-i ħun-rīz)-ini 23-2

hurrem (Far.) sevinçli

(hurrem ol-)59-1

(rûh-ı hurrem) 53-1

(şeb-i hurrem) 115-3

hürşîd (Far.) güneş

(pertev-i hürşîd-i şevk) 46-3

(hürşîd-i tal'at)-e 30-4

(hürşîd-i tab')-uñ 32-5

huşûş (Ar.) bakım; iş; şekil; yol; konu

(ale'l-huşûş) 98-2

hüşmend (Far.) akıl sahibi, akıllı

(hüşmend ol-) 39-5

hüşyâr (Far.) akıllı kendisine yâr olan, akıllı 65-3, 115-2

(hüşyâr ol-)95-1

(nâ-sâz-kârî-i dil-i nâ-hüşyâr)-dan 5-57

-in 117-5

huşyârî (Far.) akıllılık

(huşyârî-i ferâğ) 17-2

huṭûr (Ar.) hatıra gelme, akla gelme

(huṭûr et-) 65-4

huzûr (Ar.) hazır bulunma; rahat

(huzûr et-) 65-1

(huzûr-ı pîr-i ışk)-a 44-4

hükûm (Ar.) hüküm, emir

(hükûm-i tîğ)-ini 88-3

-ini 60-4

hükûmet (Ar.) bir memleketi idare eden vekiller heyeti; hükûmet konağı, devlet

(bâng-i bülend-i hükûmet)-i 4-46

hümā (Far.) devlet kuşu; saadet

(‘aks-i hümā) 41-1

(hem-hāşiyet-i zıll-ı hümā) 67-2

(mānend-i hümā) 74-1

(perr-i hümā) 47-1

(sāye-i hümā) 55-3

(sāye-i perr-i hümā et-) 56-5

(sāye-i perr-i hümā)-sı 46-1

-dır 43-1

-lar 133-1

hümā-pervāz (Far.) hūma gibi yüksek uçan, yukarıdan atan, yüksekten konuşan

(hümā-pervāz ol-) 90-2

hümāyūn (Far.) mübarek, kutlu; padişaha ait

(kaşr-ı hümāyūn) 11-3

(rikāb-ı hümāyūn)-ına 10-6

hünkār (Far.) padişah, hükümdar 49-5

-ım 9-5

hüsn (Ar.) güzel, iyi; güzellik, iyilik 36-3

(‘arz-ı hüsn eyle-) 49-1

(bāğ-ı hüsn) 25-2, 58-3

(be-sīne-çākī-i hüsn) 5-62

(dest-i hüsn-i yār) 3-21

(hüsn-i kabūl-i būs et-) 135-1

(hüsn-i yār) 122-1

(pādişāh-ı hüsn) 133-1

(şeh-i hüsn ü behā) 101-1

(kitāb-ı hüsn)-den 22-2

(bāde-i hüsn ü cemāl)-e 116-3

(hüsn-i hulk)-ı 126-2
 (gurūr-ı hüsn)-i 21-5
 (nev-bahār-ı hüsn)-idir 43-4
 (devlet-i hüsn)-inde 117-3
 (berāt-ı hüsn)-ine 116-5
 (vaşf-ı hüsn-i bütān)-uñ 89-2
 (evc-i hüsn)-üñ 46-1
 (muşhaf-ı hüsn)-üñ 29-2
 (şāh-ı hüsn)-üñ 76-5
 (şehr-i hüsn)-üñ 83-1
 (bāğ-ı hüsn)-üñde 92-1
 (bahār-ı hüsn)-üñüñ 99-1
 (bezm-i hüsn-i dil-ārā)-ya 45-1
 -ini 53-2
 -inüñ 11-5, 63-1
 -üñ 37-4, 89-1

I

ırak uzak

-dan 99-3

ıstılāh (Ar.) terim 122-4

(İstılāh-ı ehl-i dil)-de 105-4

ışk (Ar.) sevgi, aşk 16-1, 28-1, 39-5, 91-4, 95-5, 96-4, 102-1, 121-2

(āşār-ı ışk) 69-5

(be-tāb-ı sīne-i āteş-dilān-ı ışk) 5-60

(cām-ı ışk) 3-23

(cürm-i ışk) 52-5

(ğam-ı ışk) 124-1

- (ḥalkā-i bezm-i şarāb-ı ʿışk) 3-31
 (hevā-yı ʿışk) 97-2
 (ḥicāb-ı ʿışk) 104-5
 (ʿışk daʿvāsın et-) 19-3
 (işbāt-ı ʿışk eyle-) 17-5
 (germiyyet-i ʿışk) 109-1
 (hem-piyāle-i Cemşīd-i ʿışk ol-) 3-30
 (nerrād-ı ʿışk) 113-4
 (peymāne-bahş-ı ʿışk ol-) 3-21
 (pür-cūş-ı ʿışk) 88-1
 (sūz-ı ʿışk) 3-26, 118-5
 (şāhid-i ʿışk) 54-3
 (üstād-ı şīrīnkār-ı ʿışk) 102-2
 (baḥr-ı ʿışk)-a 71-5
 (dil-ḥaste-i ʿışk)-a 84-1
 (ḥuzūr-ı pīr-i ʿışk)-a 44-4
 (ʿillet-i ʿışk)-a 44-3
 (nūzhet-serāy-ı ʿışk)-a 125-5
 (peymāne-i ʿışk)-a 44-5
 (reh-rev-i ʿışk)-a 86-3
 (şeh-i ʿışk)-a 56-2
 (zemīn-i derd-ḥīz-i ʿışk)-a 44-1
 (curʿa-i maḥabbet-i şahbā-yı ʿışk)-dır 4-32
 (āyīn-i ʿışk)-ı 62-1
 (tefsīr-i zevk-ı bāb-ı ʿışk)-ı 46-5
 (zemīn-i ʿışk)-ı 30-2
 (sırr-ı ʿışk)-ım 110-4
 (şāh-ı ʿışk)-ım 112-2

(bezm-i ʿışk)-ında 18-3

(kadr-ı ʿışk-ı pāk)-imi 45-3

(āteş-i ʿışk)-uñ 23-3

(baħr-ı ʿışk)-uñ 117-1

(cām-ı ʿışk)-uñ 101-3

(ehl-i ʿışk)-uñ 31-1

(erbāb-ı ʿışk)-uñ 15-4

(ʿışk-ı mecāz)-uñ 61-5

(mā-cerā-yı derd-i ʿışk)-uñ 103-5

(naķş-ı ʿışk)-uñ 111-3

(sulṭān-ı ʿışk)-uñ 15-1

(şehr-i ʿışk)-uñ 19-2

(reh-i ʿışk)-uñda 58-1

-dır 4-33, 4-34, 4-35, 4-36

-ı 18-5

-uñ 3-29

ʿışk-āşinā (Ar.Far.) tanıdık, bildik aşk

(dil-i ʿışk-āşinā) 96-4

ʿıyş (Ar.) yaşama, eğlence

(ruḥşat-ı ʿıyş-ı Cemşīd) 67-3

(ʿıyş et-) 103-2

(evrāk-ı ʿıyş)-ı 75-2

(ʿıyş u şafā)-nuñ 115-5

-ını 42-4

ızhār (Ar.) gösterme, meydana çıkarma

(ızhār et-) 35-2

(ızhār eyle-) 88-5

İ

i- imek

-di 7-2, 73-2

-dim 48-3

-dün 86-4

-ken 21-3, 67-4, 99-4, 132-1

-miş 6-64, 17-4, 65-3, 73-1, 97-2, 123-2, 144-1

-se 41-2, 53-4, 58-5, 81-1, 81-4, 97-4, 112-1, 112-2, 112-3, 112-4, 112-5

-sem 28-2, 44-5

-señ 58-1, 64-4

İbrāhīm (Ar.) Sultan İbrahim

(Ḥazret-i Sulṭān İbrāhīm) 11-1

(tārīḥ-i kaşr-ı Sulṭān İbrāhīm) 11

ibtidā (Ar.) başlama, başlangıç

(ibtidā et-) 56-1

icrā (Ar.) akıtma; yerine getirme 88-3

(icrā-yı aḥkām-ı şerī'at et-) 8-2

iç- içmek

-e 95-1

-er 63-3

-ersin 83-4

-irmiş 100-2

-memege 98-2

-memek 116-1

iç iç

-i 112-4

-im 109-1

-ine 31-2

içre içinde 16-1, 18-1, 25-2, 29-5, 31-4, 58-3, 71-3, 89-1, 107-2, 107-4, 134-1

içün için(edat) 82-3

īd (Ar.) bayram 129-2

(şeb-i īd) 129-2

idrāk (Ar.) anlayış; akıl erdirmе; erişme; olgunlaşma

(şafha-i idrāk)-e 111-3

iftihār (Ar.) övünme, şeref, şan

(dāmen-i iftiḥār)-ımı 135-1

iḥsān (Ar.) iyilik etme; bağış, bağışlama

(iḥsān et-) 106-3

(iḥsān-ı nesīm) 67-1

(luṭf u iḥsān eyle-) 80-4

(bende-i kem-naḳd-ı iḥsān)-dır 46-4

-e 102-5

ihtidā (Ar.) doğru yola girme, İslām dinini kabul etme

(ihtidā eyle-) 7-3

İhtirāz (Ar.) sakınma, çekinme, korkma

(İhtirāz et-) 111-2

iḥtiyār (Ar.) seçme, seçilme; katlanma

(giryе-i bī-iḥtiyār-ı nā-şikībā) 35-3

(iḥtiyār ol-) 95-5

(ser-i iḥtiyār)-dan 3-21

-ı 21-1

iḳbāl (Ar.) birine doğru dönme; baht; mutlu olma; arzu

(ser-i iḳbāl)-ime 56-5

(meh-i iḳbāl)-i 92-4

(çerāğ-ı gül-i iḳbāl)-ini 12-1

iḳdām (Ar.) gayret ve sebatla çalışma, devamlı çalışma; ilerleme

(iḳdām et-) 106-1

iki iki 8-4, 14-4, 31-3, 54-4, 116-4, 129-2

iḳrār (Ar.) söylemek, bildirmek; tasdik, kabul

-uña 109-5

iḳtidār (Ar.) güç yetme, yapabilme

(ḳadr-i bülend-i dest-res-i iḳtidār)-dan 5-55

iktisāb (Ar.) kazanma, edinme

(iktisāb ol-) 2-15

ilāh (Ar.) Tanrı

(zıll-ı ilāh)-a 12-4

ilāhī (Ar.) Allah`ım; bu ne hâl, ne tuhaf 48-4

i`lām (Ar.) elem verme

(i`lām et-) 106-4

ile ile(edat) 3-19, 3-23, 3-26, 4-40, 4-42, 5-54, 8-3, 8-5, 12-2, 14-2, 14-3, 16-3, 16-5, 17-4, 21-2, 23-1, 23-3, 23-4, 23-5, 25-2, 26-2, 27-3, 28-4, 31-4, 31-5, 33-5, 36-2, 37-3, 37-5, 38-2, 38-5, 39-3, 39-5, 41-4, 41-6, 48-4, 48-5, 50-3, 51-4, 52-1, 58-4, 59-1, 60-1, 60-2, 61-5, 63-3, 63-4, 64-5, 67-3, 73-3, 74-3, 75-3, 77-5, 80-1, 80-2, 97-5, 98-5, 109-1, 110-1, 110-2, 110-3, 110-4, 110-5, 111-5, 112-1, 116-4, 116-6, 117-4, 120-2, 121-3, 123-1, 124-1, 126-3, 142-1

ilhām (Ar.) esin

(ilhām-ı luṭf-ı ḫazret-i âmürzgār)-dan 6-66

ilḳā (Ar.) bırakma; telkin etme, ilham etme

(ilḳā-yı sürūr et-) 65-5

illā (Ar.) meğer; aksi hâlde; mutlaka; yalnız 107-5

‘illet (Ar.) hastalık; sebep; gaye

(‘illet-i ‘ışḳ)-a 44-3

iltifāt (Ar.) yüzünü çevirip bakma; dikkat; gönül alma

(bezmgeh-i iltifāt)-ıdır 52-2

(nigāh-ı iltifāt)-ından 83-2

-uñ 68-4

‘İmādü’ d-devle (Ar.) devletin direği 116-7

imdād (Ar.) yardım 36-3

imtiḥān (Ar.) sınav

(imtiḥān eyle-) 29-3

(kaşd-ı imtiḥān)-uñ 85-3

imtiyāz (Ar.) başkalarından farklı olma, ayrıcalık

(serhadd-i imtiyāz)-ı 70-5

‘inād (Ar.) ısrar, ayak direme 70-5

in‘ām (Ar.) nimet verme, iyilik etme

(in‘ām et-) 106-3

‘inān-gīr (Ar.Far.) dizgin tutan

(‘inān-gīr-i semend-i ṭarab ol-) 124-4

‘ināyet (Ar.) dikkat, gayret, özenme; ihsan, iyilik

(zıll-ı livā-yı ‘ināyet)-i 6-65

incin- incinmek

-me(olumsuzluk eki) 114-4

inḳār (Ar.) yaptığıını saklama, gizleme, reddetme 110-4

inkisār (Ar.) kırılma, gücenme; ilenç 122-3

-ım 68-2

iñle- inlemek

-dür 63-1

-r 122-3

iñşāf (Ar.) merhamete, vicdana veya mantığa dayanan adalet

(iñşāf et-) 77-4

insānī (Ar.) insanca

(‘aql-ı insānī) 11-5

intisāb(Ar.) mensup olma, bir yere bağlanma

-dır 5-55

intizār (Ar.) bekleme, gözleme

(şuver-i intizār)-dan 3-28

-ına 51-4

irgür- erdirmek, eriştirmek, ulaştırmak, kavuşturmak

-e 95-3

-ürsîn 82-2

irşād (Ar.) doğru yolu gösterme, uyarma

(irşād eyle-)101-3

-e 60-5

irtifā^c (Ar.) yükselme, yükseklik

-ı 11-4

‘işār (Ar.) ayak kaydırma; birini kötöleme

(havf-ı ‘işār)dan 2-14

işbāt (Ar.) şahit ve delil göstererek doğrusunu meydana çıkarma

(işbāt-ı ‘ışk eyle-) 17-5

ise ise(edat) 41-2, 53-4, 58-5, 81-1, 81-4, 97-4, 112-1, 112-2, 112-3, 112-4, 112-5

-m 28-2, 44-5

-ñ 58-1, 64-4

islāmī (Ar.) İslâm`la ilgili

(zīb-efzā-yı cāh-ı şeyhü’l-islāmī) 116-7

‘İşmetī (Ar.) 17. yüzyıl Divan edebiyatı şairi 6-66, 8-5, 9-5, 15-5, 17-5, 18-5, 19-5, 21-5, 22-5, 25-5, 26-5, 27-5, 28-5, 29-5, 30-5, 32-5, 33-5, 34-5, 35-5, 37-5, 39-5, 40-5, 41-6, 42-5, 43-5, 44-5, 46-5, 50-5, 53-5, 54-5, 55-5, 56-5, 57-5, 58-5, 59-5, 62-5, 63-5, 65-5, 66-5, 67-5, 70-5, 71-5, 72-5, 75-5, 76-5, 77-5, 78-5, 79-5, 80-5, 81-5, 82-5, 83-5, 85-5, 86-4, 87-5, 88-5, 90-5, 91-5, 92-5, 93-5, 94-5, 95-5, 96-4, 97-5, 99-5, 100-5, 101-

5, 102-5, 103-5, 104-5, 106-5, 107-5, 108-5, 110-5, 111-6, 113-5, 114-5, 115-5, 116-5, 117-5, 119-5, 120-5, 123-5, 125-5

(İşmetî-i zār) 60-5, 61-5, 74-5

(İşmetî Efendi) 2

(İşmetî-i ʿāciz)-e 7-5

(İşmetî-i haste-dil)-e 38-5

(İşmetî-i zār)-e 20-5, 51-5

-nüñ 24-5, 48-5, 89-5, 105-5

-ye 1-5, 98-5, 109-5

-yi 68-5, 73-5, 112-5, 144-1

İşmetiyā (Ar.) Ey İsmetî 12-3, 13-5, 14-5, 16-5, 23-5, 31-5, 36-5, 45-5, 49-5, 52-5, 64-5, 69-5, 84-5, 118-5, 121-4, 122-5, 124-5

iste- istemek

-digüñ 12-3

-mem 104-1

-r 24-1, 24-2, 24-3, 24-4, 24-5, 36-1, 36-2, 36-3, 36-4, 36-5, 53-4, 64-4, 120-1

-rse 25-5, 81-5

-rseñ 62-5, 143-1

-se 100-3

istiʿdād (Ar.) kabiliyet; akıllılık; anlayışlılık

(ehl-i istiʿdād)-e 105-2

istiğfār (Ar.) Allah`tan günahın bağışlanmasını dileme; tövbe etme

(dāmān-ı istiğfār)-ına 100-4

istiğnā (Ar.) aza kanaat etme, tok gözlülük

(istiğnā-yı bî-hengām)-ın 40-2

ʿișyān (Ar.) itaatsizlik, ayaklanma

(çirk-i ʿișyān)-dan 1-2

işit- işitmek

-ilmedük 79-5

-ilmez 79-2

-düm 65-4

‘işret (Ar.) içki, içki içme 128-1

(‘işret-i yek-rûze)-yi 22-1

‘işret-güdâz (Ar.Far.) eğlence artıran, meclisi yakan

(âh-ı âteş-i ‘işret-güdâz-i gönçe)-dür 128-1

iştihâr (Ar.) meşhur olma

(şâhid-i gül-i nev-iştihâr)-dan 4-34

‘işve (Ar.) güzelin gönül çelen naz ve edası

(‘işve vü nâz) 86-1

‘itâb (Ar.) azarlama; darılma

(‘itâb et-) 52-1

(‘itâb-ı hâr)-ına 51-1

i‘tibâr (Ar.) saygı gösterme, önem verme; şeref 122-4

(i‘tibâr et-) 10-6, 64-3, 91-1

(nazar-ı i‘tibâr)-dan 3-26

-ım 68-4

-ın 117-3

-ına 51-5

i‘tidâl (Ar.) ortalama, aşırı olmama durumu

-ini 123-3

i‘tizâr (Ar.) özür dileme

(dâ‘ire-i i‘tizâr)-dan 3-19

itmâm (Ar.) tamamlama

(târîh-i itmâm)-ın 11-6

ittikâ (Ar.) dayanma, yaslanma

(ittikâ-yı şâh et-) 2-14

izāle (Ar.) giderme, yok etme

(izāle eyle-) 4-46

ʿizār (Ar.) yanak

(mey-i āteş-ʿizār)-dan 2-15

(ʿĪzār-ı al)-ün 90-1

-dan 4-40

-ında 37-2

iʿzāz (Ar.) aziz kılma, saygı gösterme; ikram etme, ağırlama

(iʿzāz et-) 141-1

izn (Ar.) izin, müsaade, ruhsat

(izn-i nüzül) 4-42

ʿizz (Ar.) değer; yücelik; güçlülük

(perde-püş-ı ʿizz ü nāz ol-) 83-3

(ʿizz ü şān) 38-2

(ser-māye-i ʿizz ü şeref) 9-6

(hengām-ı ʿizz ü nāz)-e 120-4

ʿizzet (Ar.) değer; yücelik; kuvvet; saygı 91-5

(serîr-i ʿizzet ü cāh)-ı 51-2

J

jāle (Far.) kırağı, çiğ

(mengüş-ı jāle)-yi 47-2

-lerdir 107-2

jeng (Far.) pas, küf, kir

(jeng-i mecāz) 72-1

jeng-bār (Far.) pas saçan

(dem-i jeng-bār-ı eyyām) 24-3

K

ķabā (Ar.) ũste giyilen elbise, cũbbe, kaftan

(tāc u ķabā) 121-2

Kaʿbe-rev (Ar.Far.)Kābe`ye giden, Kābe`yi ziyaret eden kimse

(nesīm-i Kaʿbe-rev-i luṭf)-ı 5-48

Kaʿbeveş (Ar.Far.) Kābe gibi 50-1

ķābil (Ar.) kabul eden; olan, olabilir

(ķābil-i feyz ol-) 101-3

(ķābil-i taʿbīr ol-) 93-1

-dir 46-4

ķabũl (Ar.)alma; birisini içeri alma; razı olma

(hũsn-i ķabũl-i bũs et-) 135-1

ķaçan ne zaman, nasıl 1-3, 66-3

ķaç- kaçmak

-arsın 19-4

-ma(olumsuzluk eki) 80-3

ķadar (Ar.) kadar 49-3, 68-4, 73-1, 97-3, 112-2, 112-3, 112-5

ķadd (Ar.) boy

-i 73-3

-ini 20-3, 29-1

ķadeḥ (Ar.) bardak, içki bardağı 2-5, 96-1

(ķadeḥ-i eşme) 70-2

-ũñ 63-3

ķadr (Ar.) değer; onur; derece 112-1, 116-6

(ķadr-i bũlend-i dest-res-i iķtidār)-dan 5-55

(ķadr-i teng-i vaķt-ı niyāz)-ı 125-3

(ķadr-ı ıķķ-ı pāk)-imi 45-3

(feyz-i ķadr)-in 102-3

-in 99-1

Ḳāf (Ar.) Masallarda Zümrüdüanka kuşunun yaşadığı rivayet olunan dağ; şark kavimleri mitolojisinde dünyanın etrafını çepeçevre kuşatan dağın adı

(verā-yı Ḳāf)-a 120-1

ḳāfile (Ar.) birlikte yolculuk eden topluluk, zümre 6-68

kāfūr (Ar.) Kâfur ağacından elde edilen, hekimlikte kullanılan, beyaz ve yarı saydam, kolaylıkla parçalanan, çok ıtırli bir madde

(şem^c-i kāfūr)-a 31-3

kāğıd (Far.) kâğıt 37-5

kāh (Far.) saman, saman çöpü 54-3, 126-1, 126-3

ḳahr (Ar.) zorlama, zorla iş gördürme; üstün gelerek mahvetme

(kuştegān-ı ḳahr-ı dehr-i pīre-zen)-den 62-3

(tīğ-i ḳahr)-ını 4-47

(derd ü ḳahr)-ın 19-5

kāh-rübā (Far.) kehribar, saman kapan

(kāh-rübā-yı kerem)-i 126-1

-ı 12-2

kāh-şifat (Far.Ar.) saman sıfatlı 54-3

ḳāʿil (Ar.) söyleyen; razı olmuş

-im 72-5

kāʿināt (Ar.) evren 111-2

(şadr-ı bedr-i kāʿināt) 7-1

ḳaḳı- kızmak, öfkelenmek

-yup 23-1, 23-5

kākül (Moğ.) perçem

(kākül-i pür-ḥam) 41-5

ḳal- kalmak

-dı 107-4

-madı 117-4

-maya 2-9

-maz 5-49, 21-4

-mışım 71-2

-ur 21-1, 21-2, 21-3, 21-4, 21-5, 63-1, 67-4, 122-1, 122-2, 122-3, 122-4, 122-5

-urdu 8-3

-ursa 42-4

ķaldır- kaldırmak

-masun 96-2

ķalem (Ar.) kalem 89-2

ķāmet (Ar.) boy pos

(serv-ķāmet)-den 116-5

kām (Far.) istek

(ķarīf-i bezm-i kām ol-) 83-3

ķan kan

-ı 109-3

-ımı 88-3

-ını 23-2

-lu 75-1

kān (Far.) maden ocağı

-da 99-1

ķanā^cat (Ar.) yeter bulma, yetinme, fazlasını istememe, doyum

(ķanā^cat eyle-) 106-2

ķanğı hangi 53-2

ķānūn (Ar.) yasa 56-1

ķapu kapı

-mda 9-5

kār (Far.) iş güç, iş; kazanç 2-9, 16-1, 119-2

(kār et-) 85-2, 91-1

(āḥır-ı kār) 18-5

(ser-i kār-ı diger) 24-1

(encām-ı kār)-dan 2-6

(ser-levḥ-i kār)-dan 5-63

-dan 2-2, 2-9

-e 33-1

-ı 35-1, 97-2

-ım 68-1

-ın 102-1

-ına 56-1, 100-3

-ını 85-1

ķaranfũl (Ar.) karanfil 31-4

ķarār (Ar.) durma; rahat; sũreklilik; ȳlçũlũlũk; tahmin; neticeye baēlama

(ber-ķarār) 10-7, 95-1

(bĩ-ķarār) 24-2, 30-3

(dil-i bĩ-ķarār) 24-2

(ķarār et-) 90-2, 91-3, 103-3

(ķabr u ķarār) 114-5

(cũrm-i ķarār)-dan 5-52

(ravza-i dārũl-ķarār)-dan 4-39

-e 33-2

-ı 21-1

-ın 117-4

kār-āşinā (Ar.) iş bilir, işten anlar 113-4

ķare siyah

-ler 50-1, 50-5

ķare (Ar.) toprak

-ler 50-3

-ye 113-3

kār-sāz (Far.) iş işleyen, becerikli

(kār-sāz ol-) 2-9, 119-2

ķarķa (Ar.) giysi

(ķāk-zen-i ķarķa-i ķarīr ol-) 47-2

kārvān (Far.) kervan, katile, yolcu katarı 14-3

ķašd (Ar.) niyet, kurma; bile bile yapma; bir işe isteyerek girişme; dövme, öldürme, yaralama gibi işlere kalkışma

(ķašd et-) 30-4, 46-5

(ķašd-ı cān et-) 104-4

(rütbe-i ķašd)-ı 46-5

(ķašd-ı imtiķān)-uñ 85-3

kāse (Far.) cam, ķini, toprak vb.den yapılmış derince ķanak

(kāse-i niyāz) 121-4

(kāse-i mīnā-nigār)-dan 4-32

(kāse-i gül)-e 2-4

ķašīde (Ar.) Belli bir amaçla yazılmış şiir. Divan edebiyatı nazım şekillerinden olup daha çok din ve devlet büyüklerini övmek amacıyla kaleme alınır. 2

-ler 1

ķašr (Ar.) ķoşk

(ķašr-ı hümāyūn) 11-3

(ķašr-ı sulţānī) 11-6

(tārīķ-i ķašr-ı Sulţān İbrāķīm) 11

(ķašr-ı vişāl)-e 4-40

(ķašr-ı dil-peżīr)-uñ 11-4

(ķašr-ı ümmīd)-uñ 46-3

kāšāne (Ar.) ķoşk; yuva 90-2

ķaş ķaş

-laruñ 107-1

-uñ 37-4

katı çok, iyice, gayet; ağır, acı; şiddetli, haşin, kırıncı 18-4

kaatre (Ar.) damla 107-2

-sini 61-1

kaş-ı kuzah (Ar.) ebem kuşağı 47-3

kayd (Ar.) ayağa vurulan zincir; bağlama, bağ; endişe

(bî-kayd) 131-2

-ına 39-5

-ından 90-1, 90-2, 90-3, 90-4, 90-5

Qays (Ar.) Leylâ ile Mecnun hikâyesinin erkek kahramanı

(Qays-ı nâ-murâd) 119-2

kebûd (Far.) gök rengi, mavi

(âh-ı kebûd eyle-) 142-1

keç-külâh (Far.) külâhını eğri giyen; külhanbeyi

(keç-külâh-ı nâz) 96-1

keder (Ar.) bulanıklık; tasa, kaygı 19-1

(keder-i rûzgâr)-dan 3-30

kef (Ar.) el içi, el ayası, avuç içi

(ser-lûle-i benân-ı kef-i çeşmebâr)-dan 4-44

kefen (Ar.) ölüyü sardıkları bez 50-4

keh-pâre (Far.) saman parçası 93-2

kem (Far.) eksik; kötü, bozuk 53-4, 123-5

(bende -i kem-naqd-ı ihsân)-dır 46-4

kemâl (Ar.) olgunluk; mükemmellik

(kemâl-i şevk) 21-2

(zât-ı bâ-kemâl)-e 6-68

-üñ 123-2

kemān (Far.) yay; kavis; keman 78-2, 99-4

(kemān eyle-) 29-1

-ı 26-2

-ımı 120-1

-uñ 85-2

kemend (Far.) ucu ilmekli kaygan uzun ip; güzelin saç

(kemend ol-) 39-2

(kemend-i zülf-i yār)-e 15-2

kemer (Far.) kapı, köprü gibi şeylerin, oyuğu aşağıya bakan kavisli kısmı

(kemer-i kūhsār)-dan 4-45

kemīne (Far.) eksik; hakir, zavallı 116-3

kem-naḳd (Far.Ar.) az paralı

(bende-i kem-naḳd-ı iḥsān)-dır 46-4

kemter (Far.) hakir; eksik 15-1, 94-4

kenār (Far.) kıyı, çevre; uç, köşe 32-2

(ceyb-i dil-i der-kenār)-dan 3-20

-e 55-1, 70-4, 79-1

-ın 117-1

kendeveş (Far.) hendek gibi; biçilmiş gibi 93-4

kendi kendi 26-3

-mi 65-2

-n 78-1

-si 34-2

kendü kendi

-den 49-1

-ñ 74-4, 99-2

-yi 20-1, 39-2, 76-2, 81-2, 102-5

kerem (Ar.) soyluluk; cömertlik

(kerem kıl-) 1-5, 32-2

(kâh-rübâ-yı kerem)-i 126-1

kerre (Ar.) defa, kez 27-3, 66-5, 70-4, 102-4, 105-5

kesâd (Ar.) alışverişte durgunluk; yokluk, kıtlık 55-5, 70-2

keskin çok kesici

(keskin eyle-) 23-2

keş-â-keş (Far.) çekişme; kaygı; felâket 127-2

keşmekeş (Far.) çekişme, kavga, mücadele; kararsızlık

(keşmekeş-i pūd u tār)-dan 2-10

keştî (Far.) gemi

(keştî-i baħr-ı ârzū) 95-3

(keştî-i baht)-a 32-4

ketm (Ar.) sır saklama, gizli tutma

(ketm-i rāz et-) 27-1

Key (Far.) büyük hükümdar

(Cem ü Key) 22-1

keyf (Ar.) sağlık, afiyet; hoşlanma; hafif sarhoşluk; gönül açıklığı; arzu

(keyf-i sāgar-ı pīşīne-i bahār) 2-6

kıl kıl 49-3

kıl- (kıl- fiilinin emir şekli) 1-5, 5-63, 7-5, 16-2, 32-2, 83-3, 85-5

-dı 4-39, 7-4, 67-2

-ma 5-60

kır- kırmak, koparmak

-masun 131-2

ķıţ'a (Ar.) bir nazım şekli 129

ķıyāmet (Ar.) dünyanın sonu, ölümlerin mahşerde toplanacağı zaman

(rūz-ı ķıyāmet)-de 8-5

ki 2-1, 2-2, 2-3, 2-4, 2-5, 2-6, 2-7, 2-8, 2-9, 2-10, 2-11, 3-23, 3-24, 3-25, 3-26, 3-27, 3-28, 3-29, 3-30, 4-37, 4-38, 4-39, 4-40, 4-43, 8-5, 9-1, 9-2, 10-2, 11-3, 14-1, 14-3, 16-1, 21-3, 21-5, 24-5, 26-1, 26-4, 30-1, 30-2, 31-5, 33-5, 34-5, 36-3, 39-1, 39-5, 45-1, 49-4, 52-3, 61-2, 61-3, 71-4, 71-5, 76-3, 84-4, 86-3, 87-2, 93-2, 93-4, 94-1, 94-2, 95-5, 115-3, 118-3, 119-2, 122-3, 124-1, 124-3, 128-2, 129-2, 134-1, 135-1, 137-1

kibār (Ar.) büyükler

(şığār u kibār)-dan 6-68

kibrīt (Ar.) kırmızı yakut, altın; kükürt; kibrit

(kibrīt-i āftāb) 2-8

ķibriyā (Ar.) büyüklük, ululuk

(ḥalīfe-i resūl-i Kibriyā) 8-2

kilk (Far.) kamış kalem

(kümeyt-i kil-k-i ṭab)-ım 83-5

(kil-k-i ṣenākār)-ını 67-1

kim kim 5-54, 6-64, 9-2, 9-3, 11-4, 19-2, 21-1, 26-3, 27-2, 28-2, 30-4, 34-1, 35-1, 36-2, 43-1, 43-2, 43-3, 43-4, 43-5, 49-2, 52-4, 55-3, 65-1, 68-3, 76-5, 78-2, 86-2, 93-1, 93-2, 93-5, 95-4, 100-1, 108-4, 109-1, 112-2, 113-5, 115-3, 120-3

-e 82-4

-edir 82-4

-se 100-4, 117-5

-seler 107-5, 111-1

-senüñ 111-5

-seye 10-5, 70-1, 94-2

-üñ 10-5

-üñle 64-4

kim bağlaç 1-3

kīn (Far.) gizli düşmanlık, kin

(kīn eyle-) 23-1

(kîn ü naḥvet)-le 22-4

Kirdgār (Far.) Allah

(üstād-ı feyz-i pür-meded-i Kirdgār)-dan 5-51

kişi kişi 108-3

kişt (Far.) ekin; tarla

(kişt-ı emel)-im 124-5

kişver-güşā (Far.) ülke açıcı, cihangir

(kişver-güşā et-) 8-3

kitāb (Ar.) kitap 34-4

(kitāb-ı ḥüsn)-den 22-2

ko- bırakmak, koymak 61-5, 87-1, 87-4, 124-2

-dılar 31-1, 31-2, 31-3, 31-4, 31-5

-ma 58-4

-mam 115-1

-mamış 113-4

-masun 79-1

-maz 68-3

-maz 115-4

-muşum 120-2

-r 104-2

-ydı 52-5, 70-2, 121-2

-sun 21-5

-sunlar 120-1

-yup 109-4

k^o (ki o)

-dur 10-1

-la 2-12, 2-13

-lavuz 52-4

kol kol

-ın 111-6

kon- bir yere inmek, yerleşmek

(toz kondur-) 42-1

-masun 89-1

kop- kopmak

-armaz 78-4

-madır 75-5

korq- korkmak

-arım 34-1

koy(u)n göğüsle giysi arası

-ına 119-4

köhne (Far.) eski, eskimiş 3-17, 31-4, 33-1

(sifâl-i köhne-i mey-hâne)-yi 115-1

(şâh-ı köhne)-yi 4-39

köknâr çamgillerden, yüksek bölgelerde yetişen, iğne yaprakları kısa, yassı olan, reçineli ve kozalaklı bir orman ağacı

(hâşiyet-i köknâr)-dan 4-46

kûçe (Far.) küçük sokak, dar sokak; çarşı, pazar

(kûçe-i ğam)-da 72-3

ķudret (Ar.) kuvvet 104-3

kūh (Far.) dağ

(kūh-ı ğam) 18-1

kuhen (Far.) eski, yıpranmış 69-2

kuhen-sakf (Far.Ar.) eskimiş çatı

(kuhen-sakf-ı āsiyā) 55-4

kuhen-sāl (Far.) eski yıl

(çarh-ı kuhen-sāl-i fitne-cū) 98-4

kūhsār (Far.) dağlık, dağ tepesi

(kemer-i kūhsār)-dan 4-45

ķul Tanrı`ya göre insan; köle

(ķul et-) 46-4

-ı 49-5

-ına 10-6

-um 9-1

-umdur 9-5

ķulūb (Ar.) kalpler, gönüller

(cezb-i ķulūb eyle-) 126-1

ķurb (Ar.) yakın olma, yakınlık

(ūmīd-i ķurb et-) 86-4

ķurbān (Ar.) Allah`ın rızasını kazanmaya vesile olan şey

(ķurbān et-) 73-2

ķur- kurmak

-mış 78-3

ķurtar- kurtarmak

-dı 90-1

-sañ 90-4

ķurtul- kurtulmak

-ur 90-5

ķuřūr (Ar.) eksiklik; ayıp; suç; ihmal

(ķuřūr et-) 65-3

ķuřca kuş gibi 18-2

kūře (Far.) köře

(kūře-i mey-ķāne)-yi 115-5

kuřtegān (Far.) öldürölmüşler

(kuřtegān-ı ķahr-ı dehr-i pīre-zen)-den 62-3

kūteh (Far.) kısa, boysuz 113-2

ķuvvet (Ar.) güç, kudret 12-2

kūy (Far.) köy; mahalle; sevgilinin bulunduęu yer

(muğaylān-ı rāh-ı kūy-ı emel) 118-3

(kūy-ı ħarābāt)-a 121-2

(ser-i kūy)-uñda 15-4

(dārū²ş-şifā -y1 kūy)-ına 80-3

(dārū²ş-şifā-y1 kūy)-uñda 109-2

(bāğ-ı kūy)-uñda 31-1

-ın 50-1

-ına 23-5, 34-1

kūze (Far.) su testisi 5-54

kūfr (Ar.) dinsizlik; nankörlük; sövüp sayma

(zālām-ı kūfr) 8-3

külāh (Far.) külāh

(keç-külāh-ı nāz) 96-1

(külāh-ı şabr) 3-21

kūmeyt (Ar.) doru at; kırmızı şarap

(kūmeyt-i al)-ler 57-3

(kūmeyt-i kilik-i ṭab^c)-ım 83-5

küstāhī (Far.) küstahlıkla ilgili

(^cafv-ı küstāhī) 27-5

küşāde (Far.) açılmış; ferah; şen

(küşāde et-) 118-5, 137-1

(der-i ṭab^c-ı küşāde)-den 54-5

kütāh (Far.) kısa, boysuz

(kütāh et-) 104-3

küttāb (Ar.) kâtipler

(küttāb-ı dehr)-e 89-2

L

lā-büd (Ar.) gerekli 108-2

laḥza(Ar.) göz ucu ile bakış; göz ucu ile bir kere bakıncaya kadar geçen zaman

2-12, 23-4, 35-4, 68-1, 75-2

laʿl (Ar.) kırmızı; kırmızı ve değerli bir süs taşı; dudak 25-4, 78-3

(laʿl-i yār)-dan 3-29

(laʿl-i dil-sitān)-ından 76-1

(reşg-i leb-i laʿl)-iyle 108-5

(yād-ı laʿl)-iyle 106-2

(laʿl-i gevher-bār)-uñā 109-1

(cām-ı laʿl)-üñ 90-4

(laʿl-i leb)-üñ 25-4

(vaşf-ı laʿl)-üñ 32-2

-inden 20-2

lāl (Ar.) dilsiz

(lāl eyle-) 109-4

(zebān-ı lāl)-imi 13-2

lāle (Far.) lâle 63-3, 89-4

(micmer-i lâle) 123-4

(gül ü lâle)-sin 24-2

lāle-gün (Far.) lâle renkli

(cām-ı lâle-gün) 63-3

lālezār (Far.) lâle bahçesi

-e 33-3

la^l-gūn (Ar.Far.) kırmızı renkli 78-3

la^līn (Ar.)kırmızı renkli

(sāğar-ı la^līn) 103-1

lāne (Far.) yuva 90-1

(lāne-i ebrū-yı yār)-dan 5-61

lāyık (Ar.) yakışan, yaraşır 94-4

lāzım (Ar.) gerekli 76-4

lāzime (Ar.) gerekli, gerekli şey

(lāzime-i şīve-i dil-ārāyī) 118-4

leb (Far.) dudak 111-6

(leb-i şīrīn) 18-1

(mōhr-i leb ol-) 124-3

(leb-i cūybār)-dan 3-18

(reşg-i leb-i la^l)-iyle 108-5

(cām-ı leb)-ün 107-3

(la^l-i leb)-ün 25-4

-ün 37-3

-ünü 106-3

leb-rīz (Far.) ağzına kadar dolmuş

(sāğar-ı leb-rīz)-i 111-6

leb-teşnegān (Far.) susamışlar

-ı 4-44

leṭāfet (Ar.) lâtiflik, hoşluk; güzellik; nezaket; yumuşaklık

(gül-i bāğ-ı leṭāfet) 107-2

(leṭāfet-i gülzār) 122-1

levḥ (Ar.) üzerine yazı yazılabilen, resim çizilebilen düz veya yassı nesne

(ser-levḥ-i naʿt-ı naḳş-ı cemāl-i peyāamberī) 6-64

(ser-levḥ-i kār)-dan 5-63

(levḥ-i dil)-de 50-5

levḥā (Ar.) bir yere asılmak üzere yazılmış yazı veya yapılmış resim; manzara

(sāde-levḥā)-n 22-4

leyl (Ar.) gece

(şafḥa-i leyl ü nehār)-dan 4-47

Leylā (Ar.) Leylâ ile Mecnun hikâyesinin kadın kahramanı

-ya 71-2

Leylî (Ar.) Leylâ ile Mecnun hikâyesinin kadın kahramanı

-ye 73-4

li (Ar.) tarafından, yazarı 2

liḳā (Ar.) görme, rast gelip kavuşma; çehre 121-3

lisān (Ar.) konuşulan dil

-ı 26-4

-ın 26-4, 43-3

livā (Ar.) bayrak

(zıll-ı livā-yı  ināyet)-i 6-65

lu be (Ar.) oynanılan şey, oyuncak; herkesi hayrette bırakan şey

(miyān-ı lu be)-de 54-4

l le (Far.) l le; çeşme gibi şeylere takılan küçük boru; halka gibi d r lm ş şey

(l le-i m je-i e k-b r)-dan 2-12

(ser-l le-i ben n-ı keşf-i çeşmeb r)-dan 4-44

lu f (Ar.) hoşluk, güzellik, iyilik 38-5

(lu f et-) 34-3, 51-5, 93-3, 95-2, 101-3, 121-3

(lu f eyle-) 9-5, 114-5, 116-4, 144-1

(lu f u i s n eyle-) 80-4

(ni  n-ı lu f) 69-3

(n v d-i lu f) 20-2

(ilh m-ı lu f-ı    ret-i   m r   r)-dan 6-66

(nesīm-i Kaʿbe-rev-i luṭf)-ı 5-48

(sāğar-ı luṭf)-ı 39-4

(ḥande-i luṭf)-ına 95-4

(zemīn-i luṭf)-ına 52-4

(ḥ^ˈān-ı luṭf)-ından 94-4

(luṭf-ı cūd)-uñ 1-5

(memnūn-ı luṭf)-uñdur 143-1

(va^ˈde-i luṭf)-uñla 46-4

-ı 40-3

-ını 81-1

lücce (Ar.) engin su

(lücce-i ğam)-dan 90-3

M

mā-cerā (Ar.) cereyan eden, olup geçen şey

(mā-cerā-yı derd-i ʿışk)-uñ 103-5

-sı 46-2

mağrūr (Ar.) gururlu 123-2

(ḥaṭṭ-ı mağrūr)-ı 116-5

māh (Far.) ay 21-1, 27-2, 65-5, 113-1

-uñ 15-2, 15-5, 50-4, 82-5

maḥabbet (Ar.) sevgi 56-1

(bād-ı maḥabbet ol-) 94-3

(da^ˈvā-yı maḥabbet eyle-) 84-3

(maṣīb-ı mihr ü maḥabbet) 41-4

(mihr ü maḥabbet) 43-5, 53-4

(nihāl-i maḥabbet) 64-2

(şāh-ı maḥabbet) 57-5

(zevraḳ-ı mihr ü maḥabbet) 117-1

(cur^ʿa-i maḥabbet-i ṣahbā-yı ʿışk)-dır 4-32

(fermān-ı maḥabbet)-dir 116-2

(reh-i maḥabbet)-e 21-2

(ġavṭa-ḥ^ʷōr-ı maḥabbet)-i 95-3

māhī (Far.) balık

-lere 107-1

maḥmūr (Ar.) sarhoşluğun verdiği sersemlik; uyku basmış göz

(maḥmūr ol-) 137-1

(çeşm-i maḥmūr)-ı 116-1

māh-pāre (Far.) ay parçası; çok güzel kimse

-yi 21-1

maḥrem (Ar.) haram; biriyle çok samimî, gizli olan 41-2, 77-2

(maḥrem-i dil-i zār ol-) 64-1

(maḥrem-i rāz) 81-2

(maḥrem ol-) 59-2, 84-2

māh-rū (Far.) ay yüzlü güzel

-larda 109-3

-(y)uñ 65-5

maḥrūr (Ar.) ateşli, ateşlenmiş

(cān-ı maḥrūr)-ı 116-4

maḥşūl (Ar.) meydana gelen şey; ürün verim

(maḥşūl-i recā) 124-5

maḥşer (Ar.) toplanılacak yer; kıyamette ölülerin dirilip toplanacakları yer

(rūz-ı maḥşer) 1-4

maḥv (Ar.) yok etme; perişan etme

(maḥv et-) 5-59

(maḥv eyle-) 35-4

(maḥv-ı vüçüd eyle-) 142-1

(maḥv ol-) 111-3

maḥzūn (Ar.) hüznünlü

(ḥāṭır-ı maḥzūn)-um 65-5

maḥām (Ar.) durulacak yer, durak

(maḥām-ı dil-güşā) 56-2

maḥşūd (Ar.) kasdolunan, istenilen şey 5-55

(maḥşūd-ı ğamze) 88-3

(ser-māye-i maḥşūd kıl) 16-2

(vefk-i maḥşūd) 92-2

(maḥşūd-ı niyāz-ı ğonçe)-dür 128-2

-um 9-6

māl-ā-māl (Ar.) çok dolu, dopdolu 64-5

ma^cmüre (Ar.) bayındır yer 10-4

ma^cnā (Ar.) anlam; iç yüz; rüya; akla yatkın sebep

(şāhid-i ma^cnā) 32-5

mānend (Far.) benzer, eş

(mānend-i hilāl) 126-3

(mānend-i hümā) 74-1

(mānend-i mihr) 121-4

(mānend-i şabā) 16-2, 84-2

(mānend-i zerre eyle-) 121-1

mānende (Far.) benzeyen

(mānende-i ḥıred) 3-28

maṣīb (Ar.) devlet hizmeti, memuriyet; makam, rütbe, derece

(maṣīb-ı mihr ü maḥabbet) 41-4

māye (Far.) maya, esas; para, mal; güç; bilgi

(māye-i cān ol-) 100-5

(ser-māye-i izz ü şeref) 9-6

(ser-māye-i maḫṣūd kıl-) 16-2

(ser-māye-i tebessüm) 3-27

manẓūr (Ar.) bakılan, görünen; gözde olan, beğenilen

-ı 116-6

ma^cẓūr (Ar.) özü olan 35-3, 116-2

mecāl (Ar.) güç, kuvvet; fırsat 124-3

mecāz (Ar.) yol, geçecek yer; gerçeğin zıddı; edebiyat terimi

(jeng-i mecāz) 72-1

(naḫṣ-ı mecāz)-ı 119-5

(ıṣḫ-ı mecāz)-uñ 61-5

meclis (Ar.) toplanılacak yer; görüşmek için bir araya gelmiş insan topluluğu

(tarz-ı ülfet-i meclis-i rāz) 86-2

(meclis-i vuṣlat)-da 104-5

(meclis-i mey)-de 106-3

-de 22-5, 33-5, 93-3, 116-1, 124-3, 125-2

-e 19-1, 39-3

-ünden 94-2

Mecnūn (Ar.) Leylâ ile Mecnun hikâyesinin erkek kahramanı 73-4

-ına 44-1

Mecnūnveş (Ar.Far.) Mecnun gibi 71-2

medār (Ar.) bir şeyin devredeceği yer, etrafında dönülen nokta; yörünge

(medār ol-) 114-1

(gül-berg-i na^ct-ı zāt-ı nübüvvet-medār)-dan 4-36

meded (Ar.) yardım, imdat 16-3, 25-2, 34-3, 44-3, 56-3, 72-4, 79-2, 87-5, 97-2, 101-2

(üstād-ı feyz-i pür-meded-i Kirdgār)-dan 5-51

medḥ (Ar.) övme

(der-medḥ-i Çār-yār-ı güzīn) 8

(der-medḥ-i Sulṭān Meḥammed) 10

(der-medḥ-i Sulṭān Meḥammed Ḥān) 9

(taḍād-ı medḥ)-ine 5-53

Mefʿülü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün 6, 14, 17, 26, 30, 42, 45, 47, 113, 120, 121, 123, 125, 133, 138, 140, 144

Mefʿülü mefāʿilü mefāʿilü faʿülün 60, 61, 73, 74, 84, 108

Mefʿülü mefāʿilün mefāʿilün fāʿ 130

Mefʿülü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün 70, 88, 89

Mefʿülü mefāʿilü mefāʿilü fāʿülün 12, 16, 124

Mefʿülü mefāʿilün mefāʿilün fāʿ 131, 132

Mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilātün 122

Mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün 13

Mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün 33, 87

Mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün 54, 55

Mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün 20, 21

Mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilātün 51

Mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün 38, 52, 59, 63, 64, 66, 69, 97, 98

Mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün 118, 134, 137

Mefāʿilün mefāʿilün faʿülün 1, 68

Mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün 9, 11, 15, 22, 25, 29, 37, 40, 44, 56, 57,

62, 65, 76, 83, 90, 96, 99, 103, 116, 127, 141, 142

meftün (Ar.) fitneye düşmüş, büyülenmiş; gönül vermiş, tutkun, vurgun

(meftün ol-) 71-2

-ıdır 94-5

meger (Far.) meğer, oysaki 10-5, 20-3, 22-3, 27-5, 59-5, 65-3, 92-3, 100-2

meh (Far.) ay 29-2, 37-2, 42-5, 48-3, 50-2, 53-2, 83-2, 99-1, 111-1, 112-1, 113-2, 114-2, 115-1, 121-3

(meh-i sifle-nevâz) 72-5

(meh-i tâbân)-a 108-1

(meh-i iķbâl)-i 92-4

-i 114-1

-üñ 97-1

mehâbet (Ar.) azamet, ululuk, korkunçluk; büyük görünme

(cünbiş-i dest-i mehâbet)-i 4-45

(şirâr-ı mehâbet)-i 47-4

mehcür (Ar.) terk olunmuş, unutulmuş; uzaklaşmış, ayrılmış

(dil-i mehcür) 40-5, 56-4

(mehcür et-) 130-1

(bende-i mehcür)-ını 65-4

Meḥemmed (Ar.) Sultan İbrahim`den sonraki Osmanlı padişahı 4. Mehmed

(der-medḥ-i Sulṭân Meḥemmed) 10

(der-medḥ-i Sulṭân Meḥemmed Ḥân) 9

(Sulṭân Meḥemmed) 10-1

(şeh-i Sulṭân Meḥemmed Ḥân-ı ğâzî) 9-2

meh-liķâ (Far.) ay yüzlü 121-3

meh-pâre (Far.) ay parçası, güzel 53-2

-ler 50-2

-ye 113-2

meh-rû (Far.) ay yüzlü, güzel 29-3

-dan 48-3

-nuñ 83-2

-ye 42-5

mehveş (Far.) ay gibi, güzel

-üñ 33-3

mekân (Ar.) yer, mahal; ev, oturulan yer

-in 43-1

mekārim-üslüb (Ar.) cömertliği farz edinen

(zāt-ı mekārim-üslüb) 126-1

mekrūmet (Ar.) kerem, onur; cömertlik, ağırlama

(dest-i nesīm-i mekrūmet)-iyle 5-56

mekteb (Ar.) yazı yazacak yer; okul

(mekteb-i çemen)-de 79-4

melāḥat (Ar.) güzellik; yüz güzelliği

(deryā-yı melāḥat)-de 108-4

melāmet (Ar.) ayıplama, kınama; azarlama

(ğayret-keş-i bār-ı melāmet) 96-3

(ṭa'ne-i seng-i melāmet)-e 5-57

(seng-i melāmet)-le 65-2

melek-sīmā (Ar.Far.) melek yüzlü 50-1

memdūḥ (Ar.) övülmüş 126-2

memnūn (Ar.) minnet altında bulunan; sevinmiş; razı, hoşnut

(memnūn-ı luṭf)-uñdur 143-1

me'mūr (Ar.) emir almış olan kimse; görevli

-ı 116-2

mengūş (Far.) küpe

(mengūş eyle-) 106-5

(mengūş-ı jāle)-yi 47-2

mensūb (Ar.) bir şeyle ilgisi olan

(mensūb ol-) 126-3

menzil (Ar.) yollardaki konak yeri; ev; mesafe

(ser-menzil-i vişāl) 45-2

-in 29-1

-üñ 112-1

merd (Far.) adam, insan; erkek; yiğit

(merd-i nā-dān) 92-5

(merd-i subḥadār)-e 33-5

mergūb (Ar.) rağbet edilmiş, beğenilmiş 126-2

merhem (Ar.) merhem

(merhem ol-) 59-3, 119-3

merḥamet (Ar.) şefkat gösterme, acıma, esirgeme

(merḥamet et-)13-1

mesāfe (Ar.) ara, uzaklık

(mesāfe-i cāh)-ı 47-3

meşel (Ar.) örnek, benzer

(fi'l-meşel) 105-3

-dir 49-4

mest (Far.) sarhoş 5-58, 17-2, 39-3, 95-1, 102-4

(ʿandelīb-i mest) 119-5

(baht-ı siyāh-mest) 17-3

(mest et-) 61-1, 116-3

(mest ol-) 17-1, 17-4, 17-5, 39-5, 116-2, 125-2

(mest-i mey-i vuşlat ol-) 53-1

(mest-i ser-endāz et-) 74-5

(mest-i şevk ol-) 101-5

(mest ü ser-giran) 66-3

(ser-endāz-ı mest) 21-3

(ser-mest) 44-5, 65-3, 82-3, 96-4, 99-4

(siyeh-mest) 78-2

(mest-i cām-ı pīşīn)-im 13-5

(mest ü müdām) 3-23

-ün 100-4

mestāne (Far.) sarhoşça 2-13, 14-3, 56-3, 96-1, 96-2, 96-3, 96-4, 99-5, 105-1

(şīve-i mestāne) 22-4

-yi 115-2

meş^çal (Ar.) kandil; ucunda alev çıkarak yanan bir madde bulunan madde

(meş^çal-i dāğ) 38-3

meşreb (Ar.) içecek yer; yaratılış, huy

(meşreb-i ʿālem) 77-1

(muḳteżā-yı meşreb-i şem^ç-i şeb-ārā) 35-2

(ʿārif -i Cem-meşreb)-ün 105-1

-ün 74-4

metā^ç (Ar.) satılacak mal, eşya

(metā^ç-ı şevḳ) 55-5

(metā^ç-ı vaşl) 64-5

(metā^ç-ı derd)-i 70-2

metānet (Ar.) metinlik, dayanıklılık, sağlam

(naḳd-ı metānet)-i 4-45

me³vā (Ar.) yurt; mesken; sığınacak yer

(me³vā ol-) 1-3

mevc-hīz (Ar.Far.) dalga kaldıran

(mevc-hīz ol-) 111-4

Mevlā (Ar.) Allah 9-6

mevsim (Ar.) yılın dört bölümünden her biri

(mevsim-i bahār) 45-4

mevvāc (Ar.) çok dalgalı

(mevvāc-ı baḫr-ı nūr-ı tecellī-şī^çār)-dan 4-41

mey (Far.) şarap 2-15, 22-3, 44-4, 61-1, 94-2

(mey-i dūşīne) 99-5

(mey-i nāb) 2-5

- (mey-i niyāz) 3-29
- (mey-i rūḥ-perver) 24-1
- (mest-i mey-i vuşlat ol-) 53-1
- (neşve-i mey) 125-4
- (nūş-ı mey) 33-4
- (sāğar-ı mey) 124-3
- (ser-germ-i mey) 96-1
- (ṭab^c-ı mey) 85-4
- (mey-i nāb)-a 108-5
- (mey-i āteş-ʿizār)-dan 2-15
- (cām-ı şafā-şi^cār u mey-i ḥōş-güvār)-dan 4-33
- (bezm-i mey)-de 56-4, 90-4
- (meclis-i mey)-de 106-3
- (nūş-ı mey)-e 74-4
- (mey-i hecr-i nā-ümīd)-i 24-2
- (mey-i derd-āferīn)-inden 83-4
- (mey-i sāğar)-la 19-1
- (nūş-ı mey)-ün 26-5
- de 112-3
- ün 21-5, 94-5
- meyān (Far.) bel
- ün 99-2
- meydān (Ar.) meydan
- (meydān-ı belā) 44-1
- e 14-2
- mey-ḥāne (Far.) meyhane
- (yārān-ı mey-ḥāne) 44-5
- (sifāl-i köhne-i mey-ḥāne)-yi 115-1

(kūşe-i mey-ḥāne)-yi 115-5

(ḥāk-i der-i mey-ḥāne)-ye 60-5

-sinde 44-4

meyl (Ar.) eğilme; sevmeye; gönül akışı 2-11, 116-5

(meyl et-) 108-2

meyl-sāz (Ar.Far.) meyleden

(meyl-sāz-ı çerāḡān ol-) 2-11

meyve (Far.) meyve

(meyve-i vaşl)-ına 106-1

meyyāl (Ar.) çok meyleden; çok istekli, düşkün

(ṭab^c-ı meyyāl)-im 29-4

mezellet (Ar.) hakirlik, alçaklık, itibarsızlık

(rāh-ı mezellet)-de 114-3

mı soru edatı 3-23, 17-5, 20-3, 42-1, 42-2, 43-5, 49-5, 50-3, 55-4, 63-1, 92-3, 94-4, 95-2, 96-2, 96-4, 102-3, 104-2, 114-1, 114-2, 114-3, 114-4, 114-5, 118-2, 122-1, 122-2, 122-3, 122-4, 122-5, 131-1

-dır 36-3, 61-4, 88-1, 88-2, 88-3, 88-4, 88-5, 98-2

mi soru edatı 3-25, 15-2, 15-5, 17-3, 18-2, 50-2, 51-5, 59-5, 60-1, 60-2, 60-3, 60-4, 60-5, 66-4, 77-2, 78-1, 84-5, 88-5, 94-3, 122-3

-dir 26-2, 27-1, 27-2, 27-3, 27-4, 27-5, 61-2, 88-3, 94-2

micmer (Ar.) buhurdan, içinde tütsü yakılan kap

(micmer-i lāle) 123-4

micmere (Ar.) buhurdan, içinde tütsü yakılan kap

(micmere-i yem-nişār)-dan 5-53

midḥat (Ar.) methetme, övme

(nağme-senc-i midḥat)-i 5-50

mihmān (Far.) konuk

(mihmān ol-) 40-3

(dest-i mihmān)-ında 94-4

miḥnet (Ar.) zahmet, eziyet, gam, musibet

(miḥnet-i eyyām) 41-6

(şad-pāre-i miḥnet) 96-4

(vādī-i miḥnet)-de 127-1

(hār-ı miḥnet)-den 128-2

(bāde-i miḥnet)-le 17-4

(miḥnet-i hecr)-i 23-4

mihr (Far.) güneş 2-7, 9-3, 41-4

(çerāğ-ı mihr) 97-4

(mānend-i mihr) 121-4

(mañşib-ı mihr ü maḥabbet) 41-4

(mihr ü maḥabbet) 43-5, 53-4

(mihr ü vefā) 25-5

(niğāh-ı mihr ü vefā) 13-4

(zevraḳ-ı mihr ü maḥabbet) 117-1

(mihr-i cihān-tāb)-a 108-1

(mihr-i giyāh)-ı 30-2

(beste-i mihr)-i 61-2

(rūy-ı mihr)-i 4-38

(mihr-i ruḥsār)-iyle 15-5

-e 114-1, 121-1

-in 29-4

mihribān (Far.) merhametli

(dil-i nā-mihribān)-ı 26-3

mīnā (Far.) şarap şişesi; mavi veya yeşil renkli sırça

(çarḥ-ı mīnā) 35-4

mīnā-nigār (Far.) sevgilinin şarap şişesi

(kāse-i mīnā-nigār)-dan 4-32

minnet (Ar.) iyilik yapana karşı kendini borçlu görme; şükür 81-3

(şükr ü minnet) 56-5

-i 98-4

mīrāne (Far.) beye yakışır şekilde 37-3

mirʾāt (Ar.) ayna

(mirʾāt-ı hayāl) 27-3

mişāl (Ar.) örnek; masal; rüya 47-3

(mişāl-i dıraht-ı şükūfedār-ı sefīd) 69-4

(mişāl-i ğonçe) 118-2

(mişāl-i nergis-i bāğ) 66-2

(mişāl-i serv) 3-18

(mişāl-i zerre) 69-1

(perī-mişāl) 30-4

-in 50-5

miyān (Far.) orta; ara, aralık; bel

(miyān-ı āb)-da 107-1

(miyān-ı luʿbe)-de 54-4

(miyān-ı bezm)-e 34-2

möhr (Far.) mühür; sevgilinin ağzı

(möhr-i leb ol-) 124-3

(möhr-i gül)-ün 67-1

muʿazzam (Ar.) kocaman, ulu

(şehenşāh-ı muʿazzam) 11-1

muğān (Far.) ateşe tapanlar; tarikat başkanı

(pīr-i muğān) 112-3

muğannī (Ar.) şarkıcı 96-3

muğaylān (Far.) deve diken

(muğaylân-ı rāh-ı kūy-ı emel) 118-3

muğbeçe (Far.) Mecusî çocuğu; meyhaneci çırağı 77-4

muḥāl (Ar.) mümkün olmayan

-dir 54-2

muḥaṣṣal (Ar.) tahsil olunmuş, elde edilmiş; sözün kıyası 11-5, 110-4

muḥibb (Ar.) seven, dost

(muḥibb-i Çār-yār)-ız 8-5

muḥtāc (Ar.) ihtiyacı olan, yoksul 26-5, 42-5

muḳābele (Ar.) karşılık verme; karşı gelme 26-2

muḳtezā (Ar.) iktiza etmiş, lâzım gelmiş; derkenar 35-2

(muḳtezā-yı meşreb-i şem^c-i şeb-ārā) 35-2

murād (Ar.) arzu; maksat 41-3, 52-2, 70-1

(ber-murād) 41-3

(Ḳays-ı nā-murād) 119-2

(murād-ı ḫarīfān-ı bezm-i mül) 4-33

(ser-cümle-i murād) 4-37

(naḳş-ı murād)-ı 36-4

(dil-i nā-murād)-uñ 82-4

-ı 139-1

-uñ 15-3

-uñca 114-4

Murād (Ar.) Osmanlı padişahlarından 4. Murad

(Sulṭān Murād-ı dād-mu^ctād)-ı 141-1

-uñ 12-1

murğ (Far.) kuş

(murğ-ı dil) 18-2, 78-1

(cünbiş-i murğ-ı çemen)-den 62-1

(murğ-ı dil)-e 57-1, 84-4

(murğ-ı nigāh)-ı 5-61

(murğ-ı ḥadeng)-i 91-3

-ı 133-1

-ın 101-2

murğān (Far.) kuşlar

(ders-i şevk-ı murğān) 79-4

murtaẓā (Ar.) beğenilmiş; Hz. Ali'nin lâkabı

(Ḥazret-i Bū-Bekr ʿÖmer ʿOsmān ʿAliyyü'l-Murtaẓā) 8-1

muşavver (Ar.) tasvirli, resimli; tasarlanmış 49-3

muşavvir (Ar.) tasvir eden, ressam

-ler 37-1

muşḥaf (Ar.) kitap; Kur'an

(muşḥaf-ı ḥüsn)-ün 29-2

Muṣṭafā (Ar.) Hz. Muhammed 7-4

(erkān-ı dīn-i Muṣṭafā) 8-1

muʿtād (Ar.) itiyad edilmiş, alışılmış 45-5

(muʿtād et-) 102-5

(Sulṭān Murād-ı dād-muʿtād)-ı 141-1

muʿtekif (Ar.) bir ibadethaneye çekilip namaz, niyaz ve ibadetle meşgul olan

(muʿtekif-i günc-i ferāğız) 81-5

muṭrib (Ar.) çalgıcı; şarkıcı

(muṭrib-i ṭālī) 100-2

(muṭrib-i hezār) 3-16

mūy (Far.) kıl

(mūy-ı sīne) 17-4

(bün-ı mūy)-ımda 102-2

mübtelā (Ar.) düşkün; tutkun 45-1

-dır 15-2

müctebā (Ar.) seçilmiş, seçkin

(çār-yār-ı müctebā) 8-1

müdām (Ar.) devam eden, sürekli 34-1, 34-4

(mest ü müdām) 3-23

müdde^ḥ (Ar.) iddia eden, davacı

-ler 43-3

müddet (Ar.) zaman 65-2, 103-4

müferriḥ (Ar.) ferahlık veren 11-6

Müfte^ḥilün mefā^ḥilün müfte^ḥilün mefā^ḥilün 34, 39, 72, 86, 95, 119, 135

Müfte^ḥilün mefā^ḥilün fe^ḥilün 48

mühlet (Ar.) bir işin yapılması için verilen zaman 120-5

müje (Far.) kirpik

(lūle-i müje-i eşk-bār)-dan 2-12

mül (Far.) şarap 31-5

(murād-ı ḥarīfān-ı bezm-i mül) 4-33

mülāyim (Ar.) uygun; yumuşak huylu 76-2

mülk (Ar.) taşınmaz ve gelir getiren mal; ülke 47-1

(reşg-i mülk-i Çīn et-) 6-67

(vāriş-i mülk-i Süleymānī) 11-1

(mülk-i dil)-i 57-5, 90-1

-ini 57-4

mülk-gīr (Ar.Far.) hükümdar

(şehenşāh-ı mülk-gīr) 47-1

mümkin (Ar.) mümkün 26-2, 33-4, 77-2, 92-2, 93-4, 116-1

(mümkin ol-) 125-2

mümtāz (Ar.) imtiyazlı 96-2

(üstād-ı mümtāz-ı felek-ḳadr)-üñ 116-6

münaḳḳaş (Ar.) nakşedilmiş 4-40

münācāt (Ar.) Allah'a dua etme, yalvarma 1

münāsib (Ar.) uygun 56-2

-dir 83-5

münşī (Ar.) inşa eden

(münşī-i dīvān-ı ğam)-dır 28-1

mürde (Far.) ölü, ölmüş

(vā'iz-i dil-mürde)-nün 111-6

mürūr (Ar.) geçme; geçip gitme; sona erme

(mürūr et-)65-1

mürüvvet (Ar.) insaniyet, yiğitlik; cömertlik

(ehl-i mürüvvet) 116-2

müsā'ade (Ar.) yardım; izin

(müsā'ade-i vaşl-ı dil-ber)-e 123-2

müsā'id (Ar.) yardım eden; uygun; izin veren 32-4

(müsā'id ol-) 26-5

(hufte-baht-ı nā-müsā'id)-den 62-4

müsāfir (Ar.) misafir

(müsāfir ol-) 138-1

müsellem (Ar.) teslim edilmiş, verilmiş; doğruluğu herkesçe kabul edilmiş olan 77-3

Müstefilün fa'ülün müstefilün fa'ülün 139

müsteḥakk (Ar.) hak etmiş, hak kazanmış, lâyük

-ın 101-3

müstemend (Far.) üzüntülü, bîçare; talihsiz

(feryād-ı müstemend-i dil-efgār)-e 89-4

müstetāb (Ar.) güzel bulunan 4-42

müşgīn-tār (Far.) misk kokulu saç teli

(gīsū-yı müşgīn-tār)-ınuñ 65-1

müşk (Far.) misk

(nāfe-i müşk-i Tatar)-dan 6-67

müşkil (Ar.) güç, zor; engel

-dir 116-3

müşkīn (Far.) misk kokulu; siyah

(hāl-i müşkīn) 90-1

müştāk (Ar.) iştıyaklı, özleyen

(dil-i müştāk)-ı 104-3

(müştāk-ı cemāl)-üñdür 27-2

Mütefāʿilün fāʿülün mütefāʿilün fāʿülün 24

Mütefāʿilün fāʿülün mütefāʿilün fāʿülün 79, 82

müyesser (Ar.) kolaylıkla olan

(müyesser ol-) 17-2, 58-5

müznibīn (Ar.) günah işleyenler

(şefiʿü'l-müznibīn) 7-5

N

nā-āşināyān (Far.) aşına olmayanlar

(nā-āşināyān-ı hevā) 22-2

nāb (Far.) saf, halis

(mey-i nāb) 2-5

(mey-i nāb)-a 108-5

(şarāb-ı nāb)-da 107-3

(bāde-i nāb)-uñ 32-1

nā-çīz (Far.) değersiz

(ʿabd-ı nā-çīz)-e 9-6

nā-dān (Far.) bilmez, cahil 75-5

(merd-i nā-dān) 92-5

(sākī-i nā-dān)-lar 112-4

-e 14-4, 53-2

nādir (Ar.) seyrek, az bulunur 36-5

nāfe (Far.) bir çeşit misk, koku

(nāfe-i müşk-i Tatar)-dan 6-67

nā-gāh (Far.) vakitsiz; ansızın

(belā-yı nā-gāh) 79-3

nağme (Ar.) ahenk, ezgi, güzel ses 2-3, 5-50

(āğāz-ı nağme eyle-) 2-2

(nağme-i sâz) 72-4

(nağme-i sâz-ı emel) 100-2

(taḥrīr-sâz-ı nağme ol-) 3-16

(nağme-i bî-bāk)-de 85-3

(nağme-i sâz)-ın 42-3

-leri 114-2

-si 102-4

nağme-sâz (Ar. Far.) şarkı söyleyen

(nağme-sâz et-) 4-36

nağme-senc (Ar.Far.) ezgiyi yerinde kullanılan

(nağme-senc-i midḥat)-i 5-50

nā-güvār (Far.) midede zor hazmedilen şey

(bāde-i heves-i nā-güvār)-dan 5-58

nā-hemvār (Far.) eğri; uygunsuz; uymayan

(evzā[°]-ı nā-hemvār)-ına 100-1

naḥl (Ar.) hurma ağacı; ince, uzun, narin vücutlu dilber

(naḥl-i nāz)-ı 14-4

(naḥl-i ḥayāl)-ini 123-1

(naḥl-i derd-i dil)-ler 57-2

(naḥl-i tāze)-nüñ 100-5

-ün 115-4

nā-hūşyār (Far.) akılsız

(nā-sāz-kārī-i dil-i nā-hūşyār)-dan 5-57

naḥvet (Ar.) kibir, büyüklenme

(kīn ü naḥvet)-le 22-4

nāʾil (Ar.) muradına eren

(nāʾil ol-) 29-4

naḳd (Ar.) akçe; para olarak bulunan servet; peşin para

(naḳd-ı cān) 41-4

(naḳd-ı temennā) 35-1

(bende-i kem-naḳd-ı iḥsān)-dır 46-4

(naḳd-ı şabr)-ı 3-20

(naḳd-ı metānet)-i 4-45

(naḳd-ı sirişk)-i 70-2

nā-kerdekār (Far.) aşktan anlamayan

(dil-i nā-kerdekār)-e 97-2

naḳş (Ar.) resim; ipekle sırma ile işleme 132-1

(fermān-revān-ı naḳş-ı naʿl) 9-4

(naḳş et-) 66-1

(naḳş-ı bedrā) 1-1

(naḳş-ı şafā) 3-28

(ser-levḥ-i naʿt-ı naḳş-ı cemāl-i peyāamberī) 6-64

(naḳş-ı cefā)-dan 56-1

(naḳş-ı bahār)-ı 119-5

(naḳş-ı mecāz)-ı 119-5

(naḳş-ı murād)-ı 36-4

(naḳş-ı ruh-ı dildār)-ı 132-1

(zemīn-i naḳş)-ını 38-3

(naķş-ı cebīn)-i 53-5

(naķş-ı ħired-firīb)-i 14-5

(naķş-ı nā-pesend)-im 116-6

(tarz-āşinā-yı naķş-ı şenā)-sı 5-51

(naķş-ı ışķ)-uñ 111-3

-ı 99-2

-ını 67-1

nāl (Far.) kamış düdük; inleyen

(nāl et-) 20-1

(nāl ol-) 41-6

na'ī (Ar.) ayakkabı; nal; oturacak yerlerin en aşağısı 31-3

(fermān-revān-ı naķş-ı na'ī) 9-4

nāle (Far.) inleme 38-4

(bu nāle vü bu sūhtegī) 60-3

(nāle-i dil-sūz-ı bülbul) 128-1

(fiğān u nāle)-den 57-5

(nāle vü āh)-ı 30-1

(āh u nāle)-ñi 82-3

-den 91-1

-lerimden 114-2

-mle 27-1

-ñ 84-5, 99-5

-sin 128-2

-yi 81-1

nālekār (Far.) inleyen

(āh-ı nālekār)-ı 70-3

nām (Far.) ad; ün

(güm-nām) 30-5

(nām-ı ümīd) 125-4

(nām-ı vefā) 34-3

(nām u şān)-ı 26-1

-uñı 7-4

nāme (Far.) mektup; kitap 28-1

(nāme-i ğonce) 67-3

(niyāz-nāme-i dil) 97-5

(nāme-i sūziş-i dil)-e 72-1

nā-mihribān (Far.) vefasız, sevgisiz 99-2

(dil-i nā-mihribān)-ı 26-3

nā-murād (Far.) muradına erişememiş

(Kays-ı nā-murād) 119-2

(dil-i nā-murād)-uñ 82-4

nā-müsāʿid (Far.Ar.) müsait olmayan

(ḥufte-baḥt-ı nā-müsāʿid)-den 62-4

nān (Far.) ekmek

(pāre-i nān) 94-4

nā-pesend (Far.) beğenilmez

(naḳş-ı nā-pesend)-im 116-6

nār (Ar.) ateş

(ḥavf-ı nār)-dan 6-64

(vādī-i nār)-dan 5-48

nā-sāz (Far.) uymaz, uygunsuz

(vażʿ-ı nā-sāz-ı cihān) 35-5

(vażʿ-ı nā-sāz)-ını 77-1

nā-sāzkārī (Far.) uygunsuzluk; münasebetsiz iş görme

(nā-sāz-kārī-i dil-i nā-hūşyār)-dan 5-57

nā-sezā (Far.) yakışmaz

-dır 15-3

naşūh (Ar.) nasihatçi; temiz

(şad tevbe-i naşūh et-) 5-52

nā-şād (Far.) tasalı

(hātır-ı nā-şād)-e 125-4

nā-şikībā (Far.) sabırsız

(giry-e-i bī-ihtiyār-ı nā-şikībā) 35-3

naʿt (Ar.) bir şeyi methederek anlatma; Hz. Muhammed'i övmek için yazılan şiirler 7

(der-naʿt-ı ḥabīb-i Hudā) 2

(ser-levh-i naʿt-ı naḫş-ı cemāl-i peyāmberī) 6-64

(gül-berg-i naʿt-ı zāt-ı nübüvvet-medār)-dan 4-36

(hidmet-güzār-ı naʿt)-ı 5-52

nā-tüvān (Far.) zayıf, güçsüz 38-5

nā-ümīd (Far.) ümitsiz

(nā-ümīd ol-) 110-1

(mey-i hecr-i nā-ümīd)-i 24-2

nā-yāb (Far.) bulunmaz, benzeri olmaz

(gevher-i nā-yāb)-a 108-4

nāyveş (Far.) ney gibi 18-3

nāz (Far.) cilve 39-3, 51-4, 108-3

(ğamzekār-ı nāz) 13-1, 56-3

(gūşe-gīr-i ʿuzlet ü ol nev-bahār-ı nāz) 3-18

(hañcer-i āzār-baḫş-ı ğamze-i nāz) 118-4

(işve vü nāz) 86-1

(keç-külāh-ı nāz) 96-1

(nāz et-) 50-2, 74-1

(nāz eyle-) 81-3

(pāy-māl-i esb-i nāz eyle-) 91-2

(perde-pūş-ı izz ü nāz ol-) 83-3

(şahbā-yı nāz) 125-3

(şīve vü nāz) 82-4

(esb-i nāz)-a 112-5

(şeh-i nāz)-a 86-4

(hengām-ı izz ü nāz)-e 120-4

(semend-i nāz)-e 68-5

(naḥl-i nāz)-ı 14-4

(şīve vü nāz)-ı 119-3

(serv-i nāz)-ım 25-2

-uñ 51-5, 61-1

naẓar (Ar.) bakma, göz atma; düşünme; yan bakış; itibar 113-2

(naẓar eyle-) 112-1

(naẓar-ı i'tibār)-dan 3-26

-ında 24-5

nāzenīn (Far.) cilveli; şımarık; narin yapılı

(dem-i ömr-i nāzenīn)-i 82-3

(cevān-ı nāzenīn)-inden 83-1

-uñ 78-5

naẓīr (Ar.) benzer, eş 20-3, 47-1

naẓīre (Ar.) örnek, karşılık

(naẓīre-i Riyāzī Efendi) 2

naẓm(Ar.) dizme, sıraya koyma; sıra, tertip; şiir 126, 127, 128

(naẓm-ı şafā-şi'ār)-ımı 135-1

ne ne 19-4, 22-1, 24-2, 26-1, 33-1, 36-3, 41-1, 41-2, 41-3, 41-4, 41-5, 41-6, 42-1, 42-2, 42-3, 49-4, 58-1, 65-4, 71-3, 77-1, 77-2, 77-3, 77-4, 77-5, 79-5, 82-3, 82-4, 87-3, 90-3, 92-2, 93-4, 98-3, 105-4, 107-3, 112-1, 112-2, 112-3, 112-5, 113-3, 116-1, 118-1, 133-1, 135-1 13-4, 33-1, 33-4, 40-2, 49-4, 52-5, 62-4, 64-4, 66-1, 68-1, 79-4, 82-1, 90-4, 103-5

-den 13-3, 54-1

-dir 112-3

-dür 53-5, 122-1, 122-4

-ler 13-5, 25-3

-miz 79-5

-m 53-3, 58-2, 80-1

-si 20-5

-ydi 59-3

(ne dervîş ü ne ḥod) 16-1

(n[°]etsün) 24-2, 114-3, 133-1

(n[°]eydügin) 86-1, 86-2, 86-3, 86-4

(n[°]eyler) 20-1, 20-2, 20-3, 20-4, 20-5

(n[°]eylerseñ) 106-4

(n[°]eylesün) 102-4

(n[°]eyleyeyim) 64-4

(n[°]ola) 15-4, 32-4, 44-5, 98-1, 108-2, 108-5

nedâmet-sirişk (Ar.Far.) pişmanlık gözyaşı

(be-âb-ı çeşm-i nedâmet-sirişk-i dil) 5-59

nedîm (Ar.) sohbet arkadaşı

(nedîm-i cân) 64-4

-mini 63-1

nedîmân (Ar.) sohbet arkadaşları

(nedîmân-ı bezm-i yâr) 113-2

nefes (Ar.) soluk 4-35, 134-1

nehâr (Ar.) gündüz

(leyl ü nehâr) 4-47

nem (Far.) rutubet

(ḥâlet-i şeb-nem) 53-3

nemed (Far.) keçe, kebe

(nemed-i çâkdâr)-dan 2-7

nemnâk (Far.) nemli

(nemnâk eyle-) 58-2

nergis (Far.) nergis; güzelin gözü 21-3, 103-2

(mişâl-i nergis-i bâğ) 66-2

(dāmân-ı çeşm-i nergis)-i 2-5

nerm (Far.) yumuşak 112-3

nerrâd (Ar.) tavlayı çok güzel oynayan

(nerrâd-ı ıışk) 113-4

nesîm (Ar.) hafif rüzgâr 2-11, 20-2

(bende-i fermân-ı nesîm) 67-1

(dest-i gül-efşân-ı nesîm) 67-5

(ihsân-ı nesîm) 67-1

(nesîm-i âh) 118-2

(nesîm-i bahâr) 10-5

(nesîm-i seher) 63-5

(peyk-i şitâbân-ı nesîm) 67-3

(sâye-i dāmân-ı nesîm) 67-2

(sūdâger-i nesîm) 6-67

(şân-ı nesîm) 67-4

(nesîm-i Ka'be-rev-i lutf)-ı 5-48

(dest-i nesîm-i mekrûmet)-iyle 5-56

-den 55-2

nesîmâsâ (Ar.Far.) rüzgâr gibi 11-5

nesne nesne; şey, bir şey 77-1, 106-1

nessâc (Ar.) çulha, dokumacı

(nessâc-ı bād-ı şubh) 2-10

neşât (Ar.) sevinç 40-4

(bâc-ı neşât) 3-30

(gül-deste-i neşât) 2-1

(hem-nişîn-i neşât-ı vişâl ol-) 3-25

(neşât-ı ahşentü-h^vân ol-) 103-2

(vaqt-ı neşât)-ın 92-3

neşât-âver (Ar.Far.) sevinç getiren

(peyâm-ı neşât-âver-i hezâr) 4-34

neşât-efzâ (Ar.Far.) sevinç artıran 40-4

neşr (Ar.) yayma, dağıtma

(neşr et-) 67-4

neşve (Ar.)sevinç, hafif sarhoşluk

(neşve-i mey) 125-4

-de 59-1

-si 21-5, 95-1

-sinde 94-5

netîce (Ar.) sonuç, son

(netîce-i resm-i vefâ vü devlet-i vuşlat) 122-4

nevâ(y) (Far.) ses, ahenk 139-1

(nevây-ı âh-ı şâh)-ım 27-2

nev-^carūs (Far.) yeni gelin

(nev-^carūs-ı gül) 47-2

(nev-^carūs-ı cām)-e 78-3

nev-âyîn (Far.) yeni üslûp; yeni üslûp çıkaran

(şūh-ı nev-âyîn-i tünd-hū) 98-3

nevâziş (Far.) okşama; gönül alma; iltifat

(nevâziş-i gül)-i 51-1

nev-bahâr (Far.) ilkbahar 4-35, 32-1

(gūşe-gîr-i  uzlet ü ol nev-bahâr-ı nâz) 3-18

(ressâm-ı nev-bahâr) 2-9

(üstâd-ı nev-bahâr) 2-4

(nev-bahâr-ı h s n)-idir 43-4

nev-c h (Far.) bir makama veya memuriyete yeni geçmiş olan

(g l-i nev-c h)-e 16-2

nev-cev n (Far.) geçen delikanlı

-ım 93-3

nev-hev  (Far.) bir işe yeni ve büyük bir hevesle ba layan; maymun iştahlı

-ya 95-4

nev-h z (Far.) yeni yetişmiş, yeni çıkmış; geçen, taze

( a -ı nev-h z) 74-2

nev-i tihar (Far.Ar.) yeni meşhur olma

(  hid-i gül-i nev-i tihar)-dan 4-34

nev-res (Far.) yeni yetişen, yeni biten

(g l-i nev-res-i g l  en) 126-2

nice nasıl; çok; çok kez; ne; ne zaman; ka , ne kadar; hangi 19-5, 21-1, 31-2, 36-1, 44-

2, 48-4, 50-3, 53-3, 54-3, 60-3, 65-2, 66-5, 67-4, 70-4, 73-4, 127-2

-dir 38-1, 38-2, 38-3, 38-4, 38-5

(nic olur) 25-1

(nic olurmu ) 25-4

ni  n ni  n 55-4, 65-2, 114-2

nig h (Far.) bakış, bakma 92-2

(nig h et-) 75-1, 82-2

(nig h-ı mihr ü vef ) 13-4

(p y-ı nig h)-e 39-2

(murğ-ı nig h)-ı 5-61

(nig h-ı germ-i pinh n)-ı 56-3

(nigāh-ı germ-sūz)-ımı 34-4

(nigāh-ı iltifāt)-ından 83-2

(remz-i nigāh-ı dil-ber)-i 86-2

-e 99-4

-ı 20-4, 30-4, 51-4

-ım 27-1, 76-1

-uñ 85-1

nigār (Far.) resim; resim gibi güzel sevgili; resmedilmiş

(cām-ı zer-nigār)-ı 21-3

(kāse-i mīnā-nigār)-dan 4-32

nigeh (Far.) bakış, bakma 96-1

nigehbān (Far.) gözcü, bekçi

(nigehbān ol-) 92-2

nigeh-endāz (Far.) bakış atan 84-1

nihāl (Far.) taze fidan

(nihāl-i bāğ) 123-4

(nihāl-i maḥabbet) 64-2

(nihāl kıl-) 4-39

-uñ 124-2

nihān (Far.) gizli, saklı 33-4

(nihān ol-) 30-1, 30-2, 30-3, 30-4, 30-5, 96-4

(nihān eyle-) 29-4

(rāz-ı nihān)-ım 70-3

(sırr-ı nihān)-ıma 72-2

(gencīne-i rāz-ı nihān)-ın 43-2

nihānī (Far.) gizlilik, saklılık; gizli, saklı 59-2

niḳāb (Ar.) yüz örtüsü, perde, örtü

(niḳāb et-) 69-5

-uñ 25-1

nīm-keş (Far.) yarısını çeken, yarısına katlanan

(nīm-keş-i cefā)-sına 95-2

nişār (Ar.) saçma, serpme; saçan, saçıcı

(nişār eyle-) 4-45

(micmere-i yem-nişār)-dan 5-53

nisbet (Ar.) bağlılık; kıyaslama

-le 11-4

nīş (Far.) iğne(arı vb.); diken; zehir

(nīş-i sitem)-le 42-4

nişān (Far.) belirti; işaret; yara izi; duran, dikilen, kalan

(cām-ı zer-nişān) 66-2

(hātır-nişān) 29-2, 99-5

(nişān-ı luṭf) 69-3

-ımı 120-1

nişāne (Far.) iz, belirti 17-3

(nişāne ol-) 5-57

niyāz (Far.) yalvarma 45-3, 97-5, 118-4

(niyāz et-) 16-1, 16-2, 16-3, 16-4, 16-5, 88-4

(niyāz eyle-) 81-4

(āb-ı niyāz) 72-1

(‘arż-ı niyāz et-) 50-2

(āşinā-yı ṭarīk-i niyāz ol-) 3-24

(bī-gāne-i niyāz) 13-2

(kāse-i niyāz) 121-4

(mey-i niyāz) 3-29

(ruḥşat-ı niyāz) 13-1, 125-4

(semt-i niyāz) 86-1

(reh-i niyāz)-da 51-4

(maḳṣūd-ı niyāz-ı ḡonçe)-dür 128-2

(tarz-ı niyāz)-ı 62-1, 119-2

(ḳadr-i teng-i vaḳt-ı niyāz)-ı 125-3

(cām-ı niyāz)-uñ 61-1

-e 66-3, 124-3

niyāz-nāme (Far.) yalvarma mektubu

(niyāz-nāme-i dil) 97-5

nizār (Far.) zayıf

(zār u nizār ol-) 3-26

(dil-i nizār)-e 69-3

nuḳūṣ (Ar.) nakışlar; resimler 29-2

(nuḳūṣ-ı ḥatt)-ını 29-2

nūr (Ar.) aydınlık, parlaklık

(ḥānedān-ı devletüñ nūrı ol-) 116-7

(mevvāc-ı baḥr-ı nūr-ı tecellī-şî'ār)-dan 4-41

-ı 7-2

nūṣ (Far.) tatlı; bal; içki

(nūṣ-ı bâde-i peymāne-i cünün) 3-22

(nūṣ-ı mey) 33-4

(nūṣ-ı mey)-e 74-4

(nūṣ-ı mey)-üñ 26-5

nuṭḳ (Ar.) söz, konuşma; söylev

(nuṭḳ-ı cān-süz)-da 36-5

nübüvvet-medār (Ar.) peygamberlik olan

(gül-berg-i na'î-ı zāt-ı nübüvvet-medār)-dan 4-36

nüh (Far.) dokuz 33-2

nühufte (Far.) gizli, saklı

(nühufte ol-) 118-2

nükte-dân (Ar.Far.) nükte bilen, zarif kimse 43-5

nükte-gîr (Ar.Far.) nükte tutan, nükte bilen

(nükte-gîr-i ʔab^ç)-ımı 5-63

nükte-sencân (Ar.Far.) nükte tartanlar, nükte değerlendirenler

(nükte-sencân-ı hevâ) 105-4

nümâyân (Far.) görünen, meydanda

(nümâyân ol-) 92-1

nüşâ (Ar.) yazılmış şey; yazılı bir şeyden çıkarılan suret; muska

(nüşâ-i sâgar) 126-2

(nüşâ-i cām)-ı 32-2

nüvîd (Far.) müjde

(nüvîd-i luṭf) 20-2

nüzhetgeh (Ar.Far.) gezinti yeri

-ün 88-2

nüzhet-serây (Ar.Far.) neşe ve eğlence sarayı

(nüzhet-serây-ı ıṣṣḳ)-a 125-5

nüzûl (Ar.) aşağı inme; konağa inme

(izn-i nüzûl) 4-42

O

o (sıfat) 1-4, 9-3, 10-2, 11-2, 11-4, 11-6, 15-2, 15-5, 18-1, 20-2, 20-3, 20-4, 21-1, 21-5, 22-4, 23-4, 27-5, 28-3, 29-3, 33-3, 33-5, 38-2, 38-4, 38-5, 40-4, 40-5, 42-5, 43-5, 47-2, 48-3, 49-3, 49-4, 51-4, 51-5, 53-1, 53-2, 56-1, 61-1, 62-2, 63-3, 65-1, 66-3, 73-2, 77-3, 77-5, 79-5, 81-1, 82-1, 82-3, 82-5, 83-2, 86-2, 87-1, 87-2, 87-3, 87-4, 88-1, 90-5, 94-1, 95-1, 95-4, 97-1, 97-2, 97-3, 98-1, 98-3, 99-1, 99-4, 100-5, 103-4, 108-3, 113-1, 113-2, 114-1, 115-1, 115-4, 118-1, 134-1

o (zamir) 24-1, 36-3, 80-5

-dur 5-56, 11-1, 52-3, 52-4, 87-2

od ateş

-ına 71-1

oku- okumak; anmak

-yup 29-2

ol (sıfat) 3-17, 3-19, 4-40, 6-68, 9-2, 9-4, 12-4, 13-1, 13-4, 14-4, 16-5, 18-4, 22-4, 23-1, 23-2, 25-2, 25-3, 29-1, 34-3, 41-5, 43-4, 49-1, 50-1, 50-2, 50-4, 52-2, 65-3, 65-5, 72-5, 74-2, 76-2, 76-5, 78-2, 78-5, 80-3, 81-2, 82-2, 84-5, 85-5, 86-4, 92-3, 93-3, 93-5, 94-2, 94-5, 95-2, 96-1, 102-1, 107-1, 107-3, 108-4, 109-1, 111-1, 112-3, 114-2, 115-3, 116-5, 117-2, 117-5, 119-4, 121-3, 124-2, 132-2

(gūşe-gīr-i ʿuzlet ü ol nev-bahār-ı nāz) 3-18

ol (zamir) 68-4, 93-1, 111-3

ol- 1-4, 5-54, 26-3, 49-5, 64-1, 64-2, 64-3, 64-4, 64-5, 83-3, 138-1

-a 1-3, 2-1, 2-3, 2-4, 2-6, 2-8, 2-9, 2-11, 2-14, 3-16, 3-23, 3-24, 3-25, 3-26, 3-28, 3-30, 5-56, 6-68, 16-1, 30-2, 38-4, 52-3, 53-3, 55-3, 61-2, 73-3, 79-4, 93-1, 93-2, 93-3, 93-4, 93-5, 94-3, 95-1, 95-2, 95-3, 95-4, 95-5, 98-2, 115-3, 116-6, 116-7, 132-1, 137-1

-acak 84-2, 106-1, 125-2

-aldan 29-4

-alı 3-21, 71-2

-an 4-32, 39-5, 40-4, 43-4, 53-1, 76-3, 108-2, 112-3, 131-1

-aydı 98-4

-dı 11-3, 31-5, 41-6, 47-1, 47-2, 48-5, 68-1, 79-2, 80-2, 100-2, 117-3, 119-1, 124-1, 124-2, 124-3, 124-4, 124-5, 130-1

-dılar 8-2

-duğı 7-4

-duğın 119-3

-duğum 40-1, 40-2, 40-3, 40-4, 40-5, 116-2

-duğça 47-3

-dum 5-57
 -duñ 7-3
 -duñsa 101-5
 -dur 116-6
 -ıcağ 4-42, 108-3, 118-2
 -ınmaz 46-2
 -ma 41-2, 60-4, 77-2, 82-2, 83-3, 113-2
 -mağa 26-5, 41-3
 -mağ 62-5, 73-4, 91-5, 92-5, 111-5
 -mada 92-1, 92-2, 92-3, 92-4, 92-5, 105-2
 -madı 17-2, 78-4, 83-1, 124-3, 125-2
 -maduñ 59-1, 59-2, 59-3, 59-4, 59-5
 -mağda 76-1, 111-4
 -mağdır 100-1
 -mam 91-1, 110-1
 -masa 7-2, 8-3
 -masam 18-1
 -ması 93-4
 -masun 8-4, 58-2, 85-2, 97-4
 -maya 2-10, 94-1, 94-2, 94-3, 94-4, 94-5
 -mayan 101-3
 -mayınca 5-49
 -maz 3-22, 3-31, 18-4, 28-3, 35-1, 45-2, 49-2, 58-5, 68-2, 94-2, 100-4, 111-3, 112-5
 -mazsa 1-1, 114-4
 -mış 25-4, 77-2, 110-5
 -mışım 58-1
 -sa 5-48, 16-4, 19-1, 35-4, 42-1, 45-5, 48-3, 62-4, 74-5, 90-3, 100-5, 103-1, 103-2,
 103-3, 103-4, 103-5, 104-3, 105-3, 105-5, 126-3

-sağ 15-5

-sañ 68-1

-sun 9-7, 11-2, 32-1, 32-2, 32-3, 32-4, 32-5, 53-2, 79-3, 96-4, 114-1, 114-2, 114-3,
114-4, 114-5

-unca 3-31, 17-5

-unmaz 80-2, 102-4

-unsa 93-5

-up 2-11, 2-15, 4-41, 5-52, 12-2, 47-1, 90-2, 93-3, 103-4, 106-3

-updur 68-2

-ur 17-1, 17-4, 17-5, 20-3, 21-5, 25-1, 27-4, 30-1, 30-2, 30-3, 30-4, 30-5, 34-1, 34-2,
34-3, 34-4, 34-5, 36-5, 39-1, 39-2, 39-3, 39-4, 39-5, 44-2, 47-3, 48-4, 49-5, 50-2, 54-3,
63-2, 66-3, 75-4, 81-3, 91-3, 91-4, 95-2, 98-3, 111-1, 118-2, 119-2, 133-1

-ursa 5-51, 98-1, 106-5

‘Osmān (Ar.) İslām’ın üçüncü halifesi olup hayatında cennetle müjdelenen on
kişiden biridir.

(Hâzret-i Bū-Bekr ‘Ömer ‘Osmān ‘Aliyyü’l-Murtażā) 8-1

oyna- oynamak

-r 107-1

Ö

öğret- alıştırmak

(öğred)-ür 86-1

ögün- övünmek

-sün 42-4

öl- ölmek

-dügüme 110-3

-ünce 49-5

-ürsem 50-4

‘Ömer (Ar.) İslâm’ın ikinci halifesi olup hayatında cennetle müjdelenen on kişiden biridir.

(Hâzret-i Bū-Bekr ‘Ömer ‘Oṣmān ‘Aliyyü’l-Murtaẓā) 8-1

‘ömr (Ar.) ömür, hayat

(‘ömr-i digər) 19-5

(‘ömr-i ferāvān)-ı 11-2

(dem-i ‘ömr-i nāzenīn)-i 82-3

(hırmen-i ‘ömr)-i 18-5

öñ arka karşıtı, ön, ön taraf

-inde 112-2

öyle öyle 96-2, 104-4

‘özr (Ar.) özür, suçun bağışlanması 16-3

P

pā (Far.) ayak 1-4, 40-5, 61-3, 68-5, 91-5

(ser-ā-pā) 1-2

pā-būs (Far.) ayak öpen

(devlet-i pā-būs)-e 40-5

(devlet-i pā-būs)-uñı 61-3

pādişāh (Far.) padişah

(pādişāh-ı dīn) 9-1

(pādişāh-ı hüsñ) 133-1

(pertev-i zerrīn-rikāb-ı pādişāh)-ımdır 9-3

-e 123-5

pād-şā (Far.) padişah

-dır 15-1

pāk (Far.) temiz; saf; kutsal

(pāk et-) 93-2

(pāk eyle-)1-2

(zāt-ı pāk)-i 11-2

(kadr-ı ışk-ı pāk)-imi 45-3

(zāt-ı pāk)-ün 9-7

pākī (Far.) temizlik, arılık

-dür 129-1

pākīze (Far.) temiz; saf 3-16, 62-5

pākīze-gūy (Far.) güzel söyleyen

(pākīze-gūy u hūb-ta'bir ol-) 62-5

pākīze-suhen (Far.) güzel söz

(üstād-ı pākīze-suhen)-den 62-5

pāk-rū (Far.) temiz yüz 109-3

pā-māl (Far.) ayak altında kalmış, çiğnenmiş

(cevr ile pā-māl et-) 38-2

(pā-māl et-) 68-5

(pā-māl-i cevr) 91-5

pāre (Far.) parça

(biñ pāre et-) 115-4

(hezār pāre et-) 118-3

(keh-pāre) 93-2

(meh-pāre) 53-2

(pāre-i nān) 94-4

(şad-pāre-i miḥnet) 96-4

(meh-pāre)-ler 50-2

(meh-pāre)-ye 113-2

(māh-pāre)-yi 21-1

-ye 113-5

pāy (Far.) ayak 9-3, 63-2, 91-2, 115-4, 141-2

(ser-tābe-pāy) 4-41

(rind-i sebük-pāy)-a 45-2

(pāy-ı dildār)-e 22-5

(pāy-ı nigāh)-e 39-2

(hāk-i pāy)-e 52-1

(pāy-būs)-ına 52-3

(peyk-i sebük-pāy-ı da^ʿvet)-i 4-38

(hāk-i pāy)-inden 28-3

(hāk-i pāy)-ine 5-55, 104-2

-ine 78-5

-inüñ 63-2

pāy-būs (Far.) ayak öpen

(pāy-būs)-ına 52-3

(ārzū-yı pāy-būs)-ından 115-4

pāy-māl (Far.) ayak altında kalmış, çiğnenmiş

(pāy-māl eyle-) 112-5

(pāy-māl-i esb-i nāz eyle-) 91-2

pāydār (Far.) iyice, yerleşmiş, sağlam, devamlı, sürekli 55-4

(pāydār ol-) 103-3

pāye (Far.) rütbe, derece, basamak

(pāye-i vaşl)-ın 51-5

pāy-endāz (Far.) ayak atan; büyük kimselerin geçeceği yerlere serilen halı vb. şeyler

(pāy-endāz et-) 9-3, 141-1

pek sert; sağlam; beklenenden çok 42-5

penāh (Far.) sığınma, sığınacak yer

(penāh et-) 82-1

(zāt-ı risālet-penāh)-ıdır 4-37

-ımdır 9-1

penç (Far.) beş 4-42

pençe (Far.) pençe; zorlu el; meşhur bir çeşit lâle

(pençe-i dūd-ı derūn) 114-1

(ser-pençe-i şāhīn-i ğam)-dır 99-3

(pençe-i şāhīn-i ğamze)-ñden 101-2

pend (Far.) öğüt

(pend et-) 122-5

-imi 106-5

per (Far.) kanat 24-4

(bāl ü per-i pervāne)-yi 61-4

(per-i şāh-bāz-ı çarḥ) 5-49

perde (Far.) perde 84-2

(pes-i perde)-de 41-2

perdedār (Far.) tar. perdecı, büyük bir kimsenin kapısında bekleyip içeri gireceklere kapı perdesini açmakla vazifeli kimse 42-5

(perdedār-ı esrār) 64-1

(perdedār-ı rāz) 13-3

-dan 4-43

perde-der (Far.) perde yırtan, hayâsız

(perde-der-i rāz) 84-2

perde-püş (Far.) örtücü, örten; müsamahakâr

(perde-püş-ı izz ü nāz ol-) 83-3

perī (Far.) cinlerin çok güzel ve alımlı olarak farzedilen dişilerine verilen bir ad;

çekici güzelliği olan çok alımlı kız veya kadın 25-4, 29-4, 30-4, 34-3, 71-3, 75-3, 77-3, 79-5, 81-1, 85-5, 101-4

perī-hāne (Far.) peri evi

(perī-hāne ol-) 105-3

perī-mişāl (Far.Ar.) peri örneği, periye benzer 30-4

perī-rū (Far.) peri yüzlü

-dan 85-5

perīṣān (Far.) dağınık; bozuk; kaygılı

(perīṣān et-) 78-1

(perīṣān eyle-) 75-3, 139-1

(perīṣān ol-) 40-1, 60-4, 94-1

(serv-i perīṣān) 75-4

-dır 97-5

perīṣān-rūzgār (Far.) düşkün 92-4

(perīṣān-rūzgār ol-) 103-4

perīveṣ (Far.) peri gibi

-i 3-19

perī-zād (Far.) peri çocuğu; çok güzel

(perī-zād eyle-) 101-4

perkār (Far.) pergel

(perkār-ı cūy) 2-9

perr (Far.) kanat

(perr-i hümā) 47-1

(sāye-i perr-i hümā et-) 56-5

(sāye-i perr-i hümā)-sı 46-1

pertev (Far.) ışık, parlaklık

(pertev-i hūrṣīd-i şevk) 46-3

(pertev-i zerrīn-rikāb-ı pādīṣāh)-ımdır 9-3

pertev-baḥş (Far.) ışık veren, aydınlatan

(pertev-baḥş ol-) 115-3

pervāne (Far.) geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek ; fırıldak; çark; kılavuz

26-4, 84-3, 90-5

(būlbūl ü pervāne)-den 43-3

(bāl ü per-i pervâne)-yi 61-4

(devlet-i pervâne)-yi 115-3

-sin 35-2

pervâne-şifat (Far.Ar.) pervane nitelikli 84-3

pervāz (Far.) uçma, uçuş 90-2

(pervāz et-) 74-1

(pervāz eyle-) 99-3

(ruḥşat-dih-i pervāz) 84-4

pes (Far.) arka; sonuç olarak 7-4

(pes-i perde)-de 41-2

pest (Far.) alçak, aşağı; hafif sesle söylenen

-dir 11-4, 46-1, 46-2, 46-3, 46-4, 46-5

pesend (Far.) beğenme; bir çeşit iğne işi; mat altın; mushaflarla yazmaların ilk

sayfalarıyla sure veye bahis başlarında boya ile parlatılıp altınla karışık olan şekiller

(naḳş-ı nā-pesend)-im 116-6

pesīn (Far.) sonraki, en son

(şubḥ-ı vā-pesīn) 39-5

peyām (Far.) haber

(peyām-ı neşât-âver-i hezār) 4-34

peyāamberī (Far.) peygamberle ilgili

(ser-levḥ-i naʿt-ı naḳş-ı cemāl-i peyāamberī) 6-64

peyk (Far.) haber ve mektup getirip götürən 112-2

(peyk-i şitābān-ı nesīm) 67-3

(peyk-i şabā)-dan 73-1

(peyk-i sebük-pāy-ı daʿvet)-i 4-38

peykān (Far.) temren, okun ucundaki sivri demir; sevgilinin kirpiği

(tīr-i peykān) 93-4

peyker (Far.) yüz, surat; şekil

-im 80-2

peymāne (Far.) büyük kadeh 3-21, 90-4, 105-2

(nūş-ı bāde-i peymāne-i cünūn) 3-22

(peymāne-i ğurūr) 14-3

(peymāne-i ʿışk)-a 44-5

-yi 115-1

peymāne-baḥş (Far.) büyük kadeh veren

(peymāne-baḥş-ı ʿışk ol-) 3-21

peymāneveş (Far.) büyük kadeh gibi 109-5

pey-revī (Far.) birinin izinden gitme

(pey-revī-i hecr) 60-1

pīnār pınar

(pīnār ol-) 48-5

pīç (Far.) büküm, kıvrım

(pūr-pīç) 16-4

pinhān (Far.) gizli

(nigāh-ı germ-i pinhān)-ı 56-3

pīr (Far.) yaşlı, ihtiyar

(ʿaql-ı pīr) 122-5

(pīr-i muġān) 112-3

(pīr ol-) 93-3

(ḥuzūr-ı pīr-i ʿışk)-a 44-4

(pīr-i deyr)-ün 105-2

pīrāmen (Far.) etraf, yan, çevre

-inden 43-2

pīre-zen (Far.) kocakarı

(kuştegān-ı kahr-ı dehr-i pīre-zen)-den 62-3

pīşīn (Far.) peşin; önce; önden verilen

(mest-i cām-ı pīšīn)-im 13-5

pīšīne (Far.) peşin; önce; önden verilen

(keyf-i sāgar-ı pīšīne-i bahār) 2-6

piyāde (Far.) yaya; paytak, satranç taşlarından biri
-den 54-4

piyāle (Far.) kadeh, şarap bardağı 33-2, 95-5

(hem-piyāle-i Cemşīd) 3-30

(piyāle-i hum-hāne-i çemen) 2-15

pūd (Far.) argaç, dokumada enlemesine atılan atkı

(keşmekeş-i pūd u tār)-dan 2-10

pür (Far.) dolu; çok fazla; sahip 41-3, 78-2, 93-5

(pür et-) 120-1, 123-3

(pür eyle-) 140-1

pür-âteş (Far. T.) ateş dolu

(pür-âteş et-) 113-1

pür-cūş (Far.) coşku dolu

(pür-cūş-ı ışk) 88-1

pür-dīde (Far.) çok görmüş

-lerim 31-5

pür-fiten (Far.Ar.) fitneler dolu

(baht-ı bīdār-i sipihr-i pür-fiten)-den 62-4

pür-ğam (Far.Ar.) gam dolu

(dil-i pür-ğam) 77-4

pür-gül (Far.) gül dolu

(pür-gül et-) 67-5

pür-ham (Far.) çok bükülmüş

(kākül-i pür-ham) 41-5

pür-ḥaṭar (Far.Ar.) çok tehlikeli

-dır 111-4

pür-ḥumār (Far.Ar.) çok sarhoş 17-2

pür-ḥūn-āb (Far.) kanlı gözyaşı dolu

(çeşm-i pür-ḥūn-āb)-da 107-1

pür-meded (Far.Ar.) yardım dolu

(üstād-ı feyz-i pür-meded-i Kirdgār)-dan 5-51

pür-şafā (Far.Ar.) mutluluk dolu

(cām-ı pür-şafā) 55-5

pür-sūz (Far.) çok yakıcı

(pür-sūz-ı hevā) 53-3

pür-pīç (Far.) büklüm büklüm

(pür-pīç ol-) 16-4

pür-şarāb (Far.Ar.) şarap dolu

(ārzū-yı cām-ı pür-şarāb et-) 69-1

(pür-şarāb-ı ḥōş-güvār ol-) 32-1

pür-şerāb (Far.Ar.) şarap dolu

(cām-ı pür-şerāb) 121-3

pür-şiken (Far.) büklüm büklüm

(zūlf-i pür-şiken)-den 62-2

pür-şitāb(Far.) çok acale, çok hızlı 34-1

pür-şūr (Far.) çok şamatalı, çok gürültülü

(pür-şūr-ı ʿālem-gīr ol-) 43-4

(cām-ı pür-şūr)-ı 116-1

pür-tef (Far.) çok sıcak

(pür-tef ü sūz) 24-4

pür-yāre (Far.T.) çok yaralı

(ten-i pür-yāre)-ye 113-1

pür-ziyā (Far.Ar.) ışık dolu, aydınlık dolu

-dır 15-5

R

Rab (Ar.) Allah 1-5, 5-59, 5-60, 5-61, 5-62, 5-63, 8-4

rağbet (Ar.) istekle karşılama; arzu; iyi kabul etme

(rağbet et-) 41-4

(rağbet eyle-) 113-5

rāh (Far.) yol

(güm-geşte-rāh-ı vaşl et-) 127-2

(hem-rāh) 104-1

(muğaylān-ı rāh-ı kūy-ı emel) 118-3

(rāh-ı vişāl) 34-1, 134-1

(rū-be-rāh) 82-5

(rāh-ı Hakk)-a 7-3

(rāh-ı çemen)-de 96-2

(rāh-ı mezellet)-de 114-3

(ser-i rāh)-e 16-5

(rāh-ı rüşd)-i 70-4

raḥmet (Ar.) acıma, esirgeme, koruma, yarlıgama

(āb-ı raḥmet)-ünle 1-2

raḳīb (Ar.) rakip; bekçi 123-2

-e 68-4

ramazān (Ar.) üç ayların sonuncusu

(ramazān-ı şerīf) 129-1

ra^cnā (Ar.) güzel

(gül-i ra^cnā) 58-3

(beyt-i ra^cnā)-dır 37-3

(şāhid-i gül-berg-i ra^cnā)-yı 96-2

ravza (Ar.) bahçe

(ravza-i dārü'l-ḳarār)-dan 4-39

rāyegān (Far.) bedava; pek çok; değersiz 99-1

rāyic (Ar.) revaçta olan

(rāyic ol-) 35-1

rāz (Far.) sır, gizlenilen şey

(dīde-i rāz) 72-2

(hem-rāz) 96-4

(ketm-i rāz et-) 27-1

(maḥrem-i rāz) 81-2

(perdedār-ı rāz) 13-3

(perde-der-i rāz) 84-2

(rāz-ı derūn-ı ğonce) 67-4

(tarz-ı ülfet-i meclis-i rāz) 86-2

(genc-i rāz)-a 20-2

(rāz-ı nihān)-ım 70-3

(gencīne-i rāz-ı nihān)-ın 43-2

(rāz-ı derūn)-um 32-3

rāzı (Ar.) rıza gösteren, kabul eden

-yım 110-3

recā (Ar.) ümit; yalvarma; istek

(ḥarf-ı recā) 45-3, 85-1

(ḥār u ḥas-ı recā) 39-4

(maḥşül-i recā) 124-5

(recā et-)115-3

(recā-yı vaşl) 52-1

-sı 46-1, 82-4

-ye 52-2

ref (Ar.) yüceltme; yukarı kaldırma

(ref et-) 95-2

refîk (Ar.) arkadaş; ortak

(refîk et-) 1-3

refâr (Far.) gidiş, yürüyüş; salınarak edalı yürüyüş

(şîve-i refâr)-ı 25-2

-uñ 109-4

reh (Far.) yol 4-38, 7-3, 39-4, 42-1, 58-2, 63-5, 65-1, 68-3, 86-3, 91-2

(hem-reh ol-) 119-1

(reh-i duḥūl) 4-43

(reh-i niyāz)-da 51-4

(reh-i maḥabbet)-e 21-2

(reh-i tedbîr)-i 93-2

(ser-i reh)-inde 20-5

(güm-reh)-lere 7-3

(reh-i ʿışk)-uñda 58-1

rehā (Far.) kurtulma, kurtuluş 5-62

reh-güzār (Far.) geçecek yol

(reh-güzār-ı yār)-dan 91-2

(ser-i reh-güzār)-dan 4-38

(ferş-i reh-güzār)-ını 63-5

-uñı 58-2

-rım 68-3

-ından 65-1

reh-güzer (Far.) geçecek yol

(reh-güzer-i şikāyet)-i 39-4

-inde 42-1

reh-nümā (Far.) yol gösteren, kılavuz

(reh-nümā ol-) 7-3

reh-rev (Far.) yola giden, yolcu

(reh-rev-i ʿışk)-a 86-3

remz (Ar.) işaret

(remz-i nigāh-ı dil-ber)-i 86-2

-i 120-3

reng (Far.) renk; sazların ses benzerliği; hile; şekil 2-15

(reng ü bû) 98-1

(reng-i rūy) 87-1

(reng-i ʿār)-dan 3-23

(bāde-i gül-reng)-de 78-3

(bāde-i gül-reng)-den 69-4

(reng-i hicāb)-ı 5-62

(reng-i hazān)-ın 43-4

rengīn (Far.) renkli; güzel; süslü

(şīr-i rengīn) 75-5

resm (Ar.) yazma, çizme; eser, iz; suret; taslak

(netīce-i resm-i vefā vü devlet-i vuşlat) 122-4

(resm-i vefā) 88-4

-e 2-14

-i 19-2

-in 37-1

ressām (Ar.) resim yapan

(ressām-ı nev-bahār) 2-9

reste (Far.) kurtulmuş

(zāhid-i hod-reste)-nün 105-4

resūl (Ar.) elçi; peygamber

(halīfe-i resūl-i Kibriyā) 8-2

reşg (Far.) kıskanma

(reşg et-) 109-3

(reşg-i mülk-i Çîn et-) 6-67

(reşg ol-) 26-3

(reşg-i leb-i la^l)-iyle 108-5

reşha (Ar.) sızıntı, damla

(reşha-i cām-ı tecellî) 116-3

reşha-rîz (Ar.Far.) damla dökken 2-14

revā (Far.) yakışır, uygun 112-2

revān (Far.) yürüyen, giden, akan 6-68

(fermān-revān-ı naķş-ı na^l) 9-4

(revān et-) 5-53

(eşk-i revān)-ım 124-2

rıķ^ā (Ar.) Hatt-ı rıķ^ā, dîvânîdeki harf şekillerinin sadeleştirilmesi ile meydana gelmiştir. Devir ve meyller azaltılmış, bu suretle yazıda çabukluk elde edilmiştir.

Müsvedde, pusula, mektup gibi şeylerde kullanılır. 89-3

rıtl (Ar.) büyük kadeh

(rıtl-ı girān) 74-5

(rıtl-ı girān-ı şevķ)-i 86-3

rikāb (Ar.) üzengi; büyük bir kimsenin katı veya önü

(pertev-i zerrîn-rikāb-ı pâdişāh)-ımdır 9-3

(rikāb-ı hümāyūn)-ına 10-6

-ına 20-4

rind (Far.) kalender; dünya işlerini hoş gören; aldırışsız 28-5, 36-1, 86-2

(rind eyleme-) 33-4

(rind ol-) 76-3

(rind-i bāde-h^ār) 42-2

(rind-i sebük-pāy)-a 45-2

-e 44-4

-ün 30-1

rindān (Far.) kalenderler; dünya işlerini hoş görenler 19-1

(bezm-i rindān) 101-5

risālet-penāh (Ar.Far.) Hz. Muhammed

(zāt-ı risālet-penāh)-ıdır 4-37

rişte (Far.) iplik; ilgi, bağ

(rişte-i bārīk) 87-3

(ser-rişte-i ümmīd) 16-4

riyā (Ar.) ikiyüzlülük

(zemān-ı zerķ u riyā) 54-5

Riyāzī Efendi (Ar.Yun.) 17. yüzyıl Divan edebiyatı şairi

(naẓīre-i Riyāzī Efendi) 2

rīzān (Far.) dökülen, akan

(rīzān ol-) 4-32

rīze (Far.) kırıntı, döküntü, ufak parça 14-2

rū (Far.) yüz, çehre 9-1, 20-4, 22-5, 29-3

(meh-rū) 29-3

(pāk-rū) 109-3

(sākī-i ḥande-rū) 98-2

(meh-rū)-dan 48-3

(perī-rū)-dan 85-5

(māh-rū)-larda 109-3

(meh-rū)-nuñ 83-2

(māh-rūy)-uñ 65-5

(meh-rū)-ye 42-5

-dan 48-3

-nuñ 83-2

rubā'ī (Ar.) aynı esasta 24 şekilli vezinle yazılan dört dizelik şiir 130, 131, 132

rū-be-rāh (Far.) yüzü yola doğru, gitmeye hazır

(rū-be-rāh et-) 82-5

rūḥ (Ar.) can; canlılık; öz 11-5

(rūḥ-ı ḥurrem) 53-1

(Rūḥü'l-emīn) 4-40

(rūḥ-ı ecsād)-e 71-4

-dır 49-3

ruḥ (Far.) yanak, çehre 54-4

(ʿarz-ı ruḥ-ı al et-) 81-3

(ḥaṭ-ı ruḥ-ı gül) 64-1

(ruḥ-ı ḥāksār-ı ümmīd) 24-3

(naḳṣ-ı ruḥ-ı dildār)-ı 132-1

(seyr-i ruḥ)-ı 28-4

(ḥaṭ-ı ruḥ)-ın 97-1

(ruḥ-ı zerd)-ime 69-5

(şevḳ-i ruḥ)-uñla 119-1

-uñ 37-1

rūḥ-perver (Ar.Far.) ruh besleyen, ruha kuvvet veren

(mey-i rūḥ-perver) 24-1

Rūḥü'l-emīn (Ar.) Cebrail 4-40

ruḥsār (Far.) yanak, çehre

(şafḥa-i ruḥsār) 66-1

(ḥaṭ-ı ruḥsār)-ı 132-1

(şafḥa-i ruḥsār)-ı 50-5

(şahīfe-i ruḥsār)-ı 33-3

(mihir-i ruḥsār)-iyle 15-5

(şem^c-i ruḥsār)-uñ 71-1

-ı 25-1

-ına 111-1

-uña 109-3

ruḥṣat (Ar.) izin, müsaade 84-4, 104-5

(ruḥṣat-ı niyāz) 13-1, 125-4

(ruḥṣat-ı ıyş-ı Cemşīd) 67-3

ruḥṣat-dih (Ar.Far.) ruhsat veren

(ruḥṣat-dih-i pervāz) 84-4

rū-māl (Far.) yüz süren, yüz sürücü

(rū-māl et-) 20-4

(rū-māl eyle-) 22-5

(rū-māl-i der)-i 9-1

rūşen (Far.) aydın, parlak; meydanda

(rūşen eyle-) 12-1

rūy (Far.) yüz, çehre 27-3

(ḥūn-ı sirişk-i rūy-ı zerd) 119-2

(reng-i rūy) 87-1

(rūy-ı dil) 27-3

(rūy-ı dil-i şermsār)-dan 5-62

(rūy-ı sāde)-den 54-1

(rūy-ı mihr)-i 4-38

(rūy-ı dil-ārā)-ña 89-1

(ḥasret-i rūy)-uñ 31-4

-ine 33-3, 39-2

-uñ 31-2, 65-5

rūz (Far.) gün; gündüz

(rūz u şeb ol-) 124-1

(rūz-ı cezā) 7-5

(rūz-ı maḥşer) 1-4

(şeb ü rūz) 82-3

(germī-i rūz-ı şumār)-dan 6-65

(rūz-ı kıyāmet)-de 8-5

(işret-i yek-rūze)-yi 22-1

rūzgār (Far.) zaman, devir; dünya; yel 32-4, 33-2, 42-1, 50-3, 59-4, 75-2, 92-4, 95-3, 107-4, 136-1

(çeşm-i rūzgār) 115-2

(dīde-i rūzgār) 10-3

(eczā-yı rūzgār) 5-50

(perīşān-rūzgār ol-) 103-4

(keder-i rūzgār)-dan 3-30

(ser-i rūzgār)-e 79-3

(evzā^c-ı rūzgār)-ı 70-1

-da 55-4

-dan 2-1, 3-17, 113-3

-dır 120-2

-e 97-4

-ımdan 102-5

-ımla 127-2

-in 117-1

-ını 63-4

Rüstem (Far.) İran`ın ünlü kahramanı

(Bāzū-yı Rüstem) 26-2

rüsül (Ar.) peygamberler

(server-i ḥayl-i rüsül) 7-1

(şāh-ı rüsül) 4-37, 4-38, 4-39

rüsvā(y) (Far.) rezil, haysiyetsiz, itibarsız

(dîl-i rüsvâ) 114-3

(rüsvây et-) 81-2

rüsvâyî (Far.) rezillik, haysiyetsizlik, itibarsızlık

(şu^cle-hîz-i rüsvâyî ol-) 118-2

rüşd (Ar.) doğru yolda gitme; doğru düşünme; erginlik

(râh-ı rüşd)-i 70-4

rütbe (Ar.) sıra, derece, basamak

(rütbe-i kaşd)-ı 46-5

S

sa^câdet (Ar.) mutluluk

-dir 9-2

şabâ (Ar.) gün doğusundan esen hafif ve lâtif rüzgâr 57-4, 79-2, 96-2, 112-2, 119-4

(bâd-ı şabâ) 59-2, 81-3

(mânend-i şabâ) 16-2, 84-2

(peyk-i şabâ)-dan 73-1

şabr (Ar.) sabır; nefesine hâkim olma, kendini tutma 72-3

(külâh-ı şabr) 3-21

(şabr u qarâr) 114-5

(nağd-ı şabr)-ı 3-20

(‘âşık-ı bî-şabr u sāmān)-ın 28-2

şabr-güdâz (Ar.Far.) sabır eriten 72-3

şabūḥ (Ar.) sabah sağılan süt; sabah içilen şarap; mahmurluk bozan içki

(şabūḥ-ı sāğar-ı ḥorşîd) 137-1

şaç şaç

-ı 71-2, 73-4

şad (Far.) yüz sayısı 2-7, 2-11, 6-66, 6-68, 10-2, 45-5, 54-1, 56-5, 58-5, 60-2, 74-5, 96-4, 109-4

(şad tevbe-i naşûh et-) 5-52

şadâ (Ar.) ses; yankı

-sı 46-2

sâde (Far.) yalın, gösterişsiz; süssüz; yalnız, ancak 32-2

(rûy-ı sâde)-den 54-1

sâde-dil (Ar.Far.) temiz yürekli; saf, bön 5-54

sâde-levhâ(Ar.Far.) temiz yürekli; saf, bön

-n 22-4

şad-pâre (Far.) yüz parça, parça parça olmuş

(şad-pâre-i miḥnet) 96-4

şadr (Ar.) göğüs; yürek; baş ,başkan

(şadr-ı bedr-i kâ'inât) 7-1

şafâ (Ar.) saflık; neşe, eğlence 26-1, 39-3, 63-3, 63-4, 66-3

(cām-ı pür-şafâ) 55-5

(naḫş-ı şafâ) 3-28

(yārân-ı şafâ) 130-2

(şafâ-yı cām)-ı 51-1

(ıyş u şafâ)-nuñ 115-5

-da 59-2, 79-3

-dan 73-2

-sı 81-4

-sın 32-1

şafâ-şî'âr (Ar.) neşe veren

(cām-ı şafâ-şî'âr u mey-i ḥōş-güvâr)-dan 4-33

(naẓm-ı şafâ-şî'âr)-ımı 135-1

şafḥa (Ar.) bir şeyin görünen tarafları; bir hâdisede birbiri ardınca görünen hâllerden

her biri

(şafḥa-i dil) 32-3

(şafha-i ruhsār) 66-1

(şafha-i leyl ü nehār)-dan 4-47

(şafha-i idrāk)-e 111-3

(şafha-i ruhsār)-ı 50-5

şāflik (Ar. T.) saflık, temizlik

-de 109-3

sāğar (Far.) kadeh, içki bardağı 19-4, 24-2, 34-2, 42-2, 114-5

(keyf-i sāğar-ı pīşīne-i bahār) 2-6

(nüsha-i sāğar) 126-2

(şabūh-ı sāğar-ı ḥorşīd) 137-1

(sāğar-ı gül) 32-1

(sāğar-ı la^clīn) 103-1

(sāğar-ı mey) 124-3

(sāğar-ı luṭf)-ı 39-4

(sāğar-ı leb-rīz)-i 111-6

(mey-i sāğar)-la 19-1

-ı 140-1

şahbā (Ar.) şarap

(şahbā-yı nāz) 125-3

(cur^ca-i maḥabbet-i şahbā-yı ^cışk)-dır 4-32

şahīfe (Ar.) kâğıt yaprağı

(şahīfe-i ruhsār)-ı 33-3

sāhil (Ar.) deniz, nehir, göl kenarı; kıyı

(sāhil-i ^cummān-ı ğam) 32-4

(sāhil-i ümīd) 120-5

(sāhil-i dermān)-e 14-1

(sāhil-i vaşl-ı dil-ber)-e 95-3

şahn (Ar.) avlu; orta, meydan

(şah̄n-ı çemen)-de 26-5

(şah̄n-ı serāy-ı dīde)-de 138-1

(şah̄n-ı ḥarābāt)-ı 40-4

sā'id (Ar.) kolun dirsekle bilek arasındaki kısmı

(sā'id-i sīmīn)-ünde 31-3

sa'īd (Ar.) mutlu, uğurlu

(vaḳt-ı sa'īd)-ün 12-3

saḳf (Ar.) tavan, çatı, dam

(kuhen-saḳf-ı āsiyā) 55-4

şah̄n yapmaktan çekin; korkulacak durum olmasın 38-4, 68-2, 68-5, 72-2, 81-2, 118-3, 131-2

sāḳī (Ar.)su dağıtan; içki sunan; insan ruhuna Allah sevgisi saçan kimse kimse 33-5, 44-3, 57-3, 61-1, 74-5, 87-5, 90-4, 106-3, 116-4

(sāḳī-i dil-nevāz) 13-5

(sāḳī-i ḡam) 94-2

(sāḳī-i ḥande-rū) 98-2

(sāḳī-i nā-dān)-lar 112-4

(sāḳī-i dehr)-ün 83-4

(sāḳī-i siḥr-āferīn)-ün 100-3

sāḳiyā (Ar.) ey sāki 32-2, 85-4, 86-3, 101-3, 107-3

sāḳiyān (Ar.) sākiler

(sāḳiyān-ı ḡam) 44-4

sāl (Far.) yıl

(çarḥ-ı kuhen-sāl-i fitne-cū) 98-4

şalā (Ar.) cemaati bayram veya cuma namazına çağırarak veya bazı yerlerde de cenaze için kılınacak namazı haber vermek için minarelerde okunan salât 44-5

şalın- salın 25-2

-mış 57-1, 57-2, 57-3, 57-4, 57-5

şālîḥ (Ar.) yarar, elverişli, uygun 35-5

salṭanat (Ar.) sultanlık

(ser-i salṭanat)-da 10-7

(serîr-i salṭanat)-da 9-7, 11-2

sāmān (Far.) servet, zenginlik; rahat, dinçlik; düzen

(sebük-sāmān) 76-3

(tābe-sāmān) 75-3

(gedā-yı bî-ser ü sāmān)-e 26-3

(‘āşık-ı bî-şabr u sāmān)-ın 28-2

şan- sanmak 31-4

-dı 119-2

-dum 65-3

-duñ 15-2

-ma 31-3, 34-5, 39-5, 62-3, 63-4, 71-4, 71-5, 95-5, 99-1, 99-2, 99-3, 99-4, 99-5,

112-2, 128-1, 132-1, 142-1

-mañ 28-2, 30-2

-mañuz 93-1

-mışlar 22-1, 22-2, 22-3, 22-4, 22-5

-ur 40-4, 63-1

-urlar 128-2

saña sana 19-4, 29-4, 62-1, 82-5

şanemā (Ar.) ey güzel 31-3, 108-1

şar- sarmak

-eler 50-4

şavt (Ar.) ses; çığlık

(hem-eşer-i şavt) 2-3

sa‘y (Ar.) çabalama, gayret

(sa‘y-ı Ferhād u sebük-destî-i Bihzād) 36-4

şayd (Ar.) av; avlama 5-49, 41-3

(şayd eyle-) 57-1

-a 114-1

şayd-efken (Ar.Far.) avcı

(şayd-efken-i şerī'at)-i 5-49

şaydgāh (Ar.Far.) avlanacak yer

(şaydgāh-ı ğamze)-ñe 87-2

sāye (Far.) gölge; koruma; yardım 34-5

(sāye-i dāmān-ı nesīm) 67-2

(sāye-i hü mā) 55-3

(sāye-i perr-i hü mā et-) 56-5

(hem-sāye)-ler 130-1

(sāye-i perr-i hü mā)-sı 46-1

-m 104-1

-sinde 47-1, 79-3

sāyebān (Far.) gölgelik; büyük çadır 78-3

sāye-nişīn (Far.) gölgede oturan; bir şeyin gölgesine oturan, korunan

(sāye-nişīn-i cāh)-da 34-5

sāyeveş (Far.) gölge gibi 28-3

sāz (Far.) çalgı; silāh; at takımı; düzen; kuvvet; öğrenme; ustalık; hile; benzer; men -

faat 2-9, 3-16, 4-36, 5-57, 74-3, 84-1, 96-3, 119-2, 120-4

(bī-berg ü sāz ol-) 30-2

(bī-gāne-sāz-ı fıkır) 2-6

(çeşm-i fitne-sāz) 13-4

(meyl-sāz-ı çerāġān) 2-11

(naġme-i sāz) 72-4

(naġme-i sāz-ı emel) 100-2

(vaż^c-ı nā-sāz-ı cihān) 35-5

(nağme-i sâz)-ın 42-3

(vaż^c-ı nâ-sâz)-ını 77-1

sâzî (Far.) yapıcılık, düzenleyicilik

(be-dâm-sâzî-i zülf) 5-61

sâz-kârî (Far.) uygunluk

(nâ-sâz-kârî-i dil-i nâ-hüşyâr)-dan 5-57

sebak (Ar.) ders

(be-evvelîn-sebak-ı hâme-i ezel) 5-63

sebeb (Ar.) sebep; bahane; ilgi; vasıta; alet 59-3, 117-3

(sebeb ol-) 124-2

şebt (Ar.) yazma, kaydetme, deftere geçirme

(şebt eyle-) 12-3

sebû (Far.) testi; şarap kabı 24-2

sebük-destî (Far.) eline çabuk olma, el yatkınlığı

(sa'y-ı Ferhâd u sebük-destî-i Bihzâd) 36-4

sebük-pây (Far.) ayağına çabuk olan

(peyk-i sebük-pây-ı da'vet)-i 4-38

(rind-i sebük-pây)-a 45-2

sebük-sâmân (Far.) paraya değer vermeyen 76-3

sebz (Far.) yeşil 53-3, 123-4

sebzî (Far.) yeşille ilgili

(ser-sebzî-i bahâr)-e 33-1

sedâd (Ar.) doğruluk 70-4

sedd (Ar.) kapama, engel olma

(sedd et-) 39-4

sefid (Far.) beyaz 2-8

(mişâl-i dıraht-ı şükûfedâr-ı sefid) 69-4

sefid-gün (Far.) beyaz renkli 2-8

seg (Far.) köpek 68-4

seher (Ar.) tan yeri ağarmadan biraz önceki vakit 44-5

(dem-i seher) 137-1

(nesim-i seher) 63-5

(tāb-ı seher) 19-2

sehergāh (Ar.Far.) seher vakti

(āh-ı sehergāh)-uñı 16-2

sehl (Ar.) kolay; sade

-dir 92-5

semend (Far.) kula at; güzel ve çevik at

(inān-gīr-i semend-i tarab ol-) 124-4

(semend-i nāz)-e 68-5

(semend-i tab)-ı 70-5

(semend-i devlet)-ine 141-1

semensā (Ar.Far.) yasemin döşeyen; yaseminimsi

(zūlf-i semensā) 88-1

semt (Ar.) taraf, yön

(semt-i niyāz) 86-1

-in 53-4

sen sen 16-5, 59-2, 64-2, 71-2, 74-2, 74-5, 77-4, 91-2, 108-1

-de 41-3, 73-1

-den 1-1, 36-2, 82-4

-i 22-5, 59-5, 70-4, 73-3, 76-5, 77-4, 113-1, 113-2, 113-3, 113-4, 113-5

-sin 84-2

-üñ 7-4, 25-3, 25-4, 27-2, 109-2, 109-3, 122-2, 143-1

şenā (Ar.) övme, övüş

(geh şikāyet geh şenā et-) 56-4

(tarz-āşinā-yı naqş-ı şenā)-sı 5-51

(āvāze-i ūenā)-sı 5-50

(ūenā-yı zāt)-ına 6-66

ūenākār (Ar.Far.) öven

(kilk-i ūenākār)-ını 67-1

sencileyin senin gibi 61-2

sene (Ar.) yıl 63-3

seng (Far.) taş

(seng-i ğam) 14-2

(seng-i yār)-e 36-4

(ta'ne-i seng-i melāmet)-e 5-57

(seng-i melāmet)-le 65-2

(seng-i cefā)-ya 42-2

ser (Far.) baş; başkan; tepe, doruk; uç kenar; son 19-3

(derd-i ser) 94-5

(derd-i ser et-) 53-5

(ser-be-ser) 69-2

(ser-be-zānū-yı hacālet) 96-3

(ser-i engüşt-i hayret) 127-1

(ser-i kār-ı diger) 24-1

(ser-te-ser) 92-4

(ser-i saltanat)-da 10-7

(ser-i ihtiyār)-dan 3-21

(ser-i reh-güzār)-dan 4-38

(gedā-yı bī-ser ü sāmān)-e 26-3

(ser-i feryād)-e 125-1

(ser-i rāh)-e 16-5

(ser-i rūzgār)-e 79-3

(yek-ser)-e 34-1

(ser-i iḳbāl)-ime 56-5

(ser-i zülf)-in 40-5, 79-2

(ser-i reh)-inde 20-5

(ser-i kūy)-uñda 15-4

(ser-i zülf)-üñ 40-1

(ser-i zülf)-üñdeki 62-2

(ser-i zülf)üñden 46-1

-deki 31-4

-im 69-4

-ine 55-3

serāçe (Far.) saraycık, küçük saray 24-5

ser-āmed (Far.) başta bulunan, ileri gelen 75-2

ser-ā-pā (Far.) baştan ayağa kadar 1-2

serāy (Far.) saray

(nüzhet-serāy-ı ʿışḳ)-a 125-5

(şaḥn-ı serāy-ı dīde)-de 138-1

(serāy-ı ʿālem)-üñ 51-2

(serāy-ı dil-keş)-üñ 11-6

ser-bāz (Far.) cesur, yiğit

(ʿāşık-ı ser-bāz) 84-3

ser-be-ceyb (Far.) düşünceden, utanmaktan veya kederden başını göğsünün üzerine sarkıtmış olan

(ser-be-ceyb-i süveydā) 88-5

ser-be-ser (Far.) baş başa, baştan başa, büsbütün 69-2

ser-beste (Far.) başı bağlı; gizli, kapalı 67-4

ser-be-zānū (Far.) kederden başı dizlerine düşmüş kimse

(ser-be-zānū-yı hacālet) 96-3

ser-cümle (Far.) bütün, hepsi

(ser-cümle-i murād) 4-37

ser-çeşme(Far.) çeşme başı, pınar 102-2

ser-der-hevā (Far.Ar.) aklı bir karış havada, başında kavak yelleri esen 121-1

ser-efgende (Far.) başını eğen

(ser-efgende-i hicāb ol-) 2-13

ser-endāz (Far.) korkusuz, fedakâr

(mest-i ser-endāz et-) 74-5

(ser-endāz-ı mest) 21-3

ser-germ (Far.) kafası kızmış; sarhoş; neşeli

(ser-germ-i mey) 96-1

ser-geşte (Far.) başı dönen; sersem, şaşkın; perişan

(ser-geşte-i deşt-i fenā) 44-1

ser-giran (Far.) başı ağır, çok sarhoş 17-4, 42-5

(ser-girān ol-) 41-2

(mest ü ser-giran) 66-3

serhadd (Far.) hudut, sınır

(serhadd-i imtiyāz)-ı 70-5

serîr (Ar.) taht; yatacak yer

(serîr-i salṭanat)-da 9-7, 11-2

(serîr-i izzet ü cāh)-ı 51-2

ser-keş (Far.) dik başlı; baş kaldıran; inatçı; itaatsiz 22-4, 70-5

(baht-ı ser-keş) 92-5

-den 27-5

-ligine 124-2

ser-levḥ (Far.Ar.) başlık

(ser-levḥ-i naʿt-ı naḳş-ı cemāl-i peyāmberî) 6-64

(ser-levḥ-i kār)-dan 5-63

ser-lüle (Far.) baş lüle

- (ser-lûle-i benân-ı kefi çeşmebâr)-dan 4-44
- ser-māye (Far.) anamal; bilgi, ustalık
- (ser-māye-i maḫṣūd kıl-) 16-2
- (ser-māye-i ʿizz ü şeref) 9-6
- (ser-māye-i tebessüm) 3-27
- ser-menzil (Far.Ar.) durak yeri
- (ser-menzil-i vişāl) 45-2
- ser-mest (Far.) sarhoş 44-5, 65-3, 96-4, 99-4
- (yār-ı ser-mest) 82-3
- ser-pençe (Far.) güçlü kimse
- (ser-pençe-i şāhīn-i ğam)-dır 99-3
- ser-pūş (Far.) başlık
- (zīr-i ser-pūş)-da 41-5
- ser-rişte (Far.) ipucu, tutamak
- (ser-rişte-i ümmīd) 16-4
- ser-sebz (Far.) taze, yeni yetişmiş; yemyeşil; talihli 53-3
- ser-sebzī (Far.) tazelik; talihlilik
- (ser-sebzī-i bahār)-e 33-1
- ser-tābe-pāy (Far.) baştan ayağa, baştan başa 4-41
- ser-te-ser (Far.) baştan başa; hep, bütün 92-4
- serv (Far.) selvi; sevgilinin boyu bosu 102-3, 116-5
- (mişāl-i serv) 3-18
- (serv-i perīşān) 75-4
- (serv-i nāz)-ım 25-2
- i 109-4
- server (Far.) baş, başkan
- (server-i ḥayl-i rūsül) 7-1
- serv-ķāmet (Far.Ar.) selvi boylu

-den 116-5

ser-zeniş (Far.) başa kakma, takaza

(ser-zeniş-i dehr)-e 19-5

sev- sevmek

-digüñ 106-4

-mem 93-5

sevķ (Ar.) önüne katıp ileri sürme; yollama, gönderme

(sevķ et-) 121-2

seyl (Ar.) sel; şiddetle gelen şey 68-3

(seyl-i sirişk) 34-1

(seyl-i eşk)-im 117-4

(seyl-i bâde)-yi 69-2

seyl-âb (Ar.Far.) sel, sel suyu

(seyl-âb-ı eşk-i çeşm) 14-2

(seyl-âb-ı eşk)-im 68-3

seyr (Ar.) yürüme, gitme; yolculuk; gezme; eğlenmek üzere bakma

(seyr et-) 79-4

(seyr eyle-) 37-1, 132-1

(seyr-i ruh)-ı 28-4

-e 16-5, 27-2, 82-2

sezā (Far.) uygun, yaraşır

-dır 9-4

(nā-sezā)-dır 15-3

şıdk (Ar.) doğruluk; yürek temizliğı 17-5

şıfat (Ar.) hâl; keyfiyet; suret; şekil; varlık

(kâh-şıfat) 54-3

(pervâne-şıfat) 84-3

(şıfat-ı bahār)-e 79-4

şıġār (Ar.) küçükler

(şıġār u kibār)-dan 6-68

şıķıl- sıkılmak

-maz 77-3

-ur 114-2

şıķlet (Ar.) aġırlık, yük; sıkıntı 81-4

sırr (Ar.) sır, gizli tutulup kimseye söylenmeyen

(sırr-ı ıışķ)-ım 110-4

(sırr-ı nihān)-ıma 72-2

-ı 40-2

-ım 96-4

sifāl (Far.) testi ve saksı parçaları; çanak, çömlek 31-4

(sifāl-i köhne-i mey-ĥāne)-yi 115-1

sifle-nevāz (Ar.Far.) alçaġı okşayan

(meh-i sifle-nevāz) 72-5

sihr (Ar.) büyü, büyücülük

-ünle 101-4

sihr-āferīn (Ar.Far.) büyüleyen

(sākī-i sihr-āferīn)-ün 100-3

sihrkārī (Ar.Far.) büyüleyene mensup

(sihrkārī-i gül-ġonce-i çemen) 2-7

sil- sil 75-1

sīm (Far.) gümüş 49-4

(sīm-i eşk) 3-20

(ṭabaķ-ı sīm) 31-2

sīmā (Far.) çehre

(melek-sīmā) 50-1

sīmīn (Far.) gümüşten, gümüşe benzer

(sā'id-i sīmīn)-ünde 31-3

sīm-ten (Far.) gümüş tenli

-e 49-4

sīne (Far.) göğüs; yürek 17-3, 34-2, 86-4, 119-4

(be-sīne-çākī-i hüsn) 5-62

(be-tāb-ı sīne-i āteş-dilān-ı ışk) 5-60

(müy-ı sīne) 17-4

(āşiyān-ı sīne)-de 91-3

(fezā-yı sīne)-de 38-3

(zīr-i zemīn-i sīne)-deki 14-2

(deşt-i sīne)-mde 117-2

(derūn-ı sīne)-sinde 29-4

(tenūr-ı sīne)-ye 54-2

-de 57-2, 119-3

-m 116-1

-mi 60-2

-sin 58-5

-sine 89-4

-ye 104-4, 122-2

sīne-çākī (Far.) yüreği yaralı

(be-sīne-çākī-i hüsn) 5-62

sīne-güdāz (Far.) yürek eriten, yürek yakan

(āteş-i sīne-güdāz) 86-4

(āteş-i sīne-güdāz)-ı 119-4

sīne-sūz (Far.) yürek yakan

(sīne-sūz ol-) 100-2

sipāh (Far.) asker, ordu

(ceyş ü sipāh)-ı 30-1

-ımdır 9-4

sipih̄r (Far.) sema; talih 10-1

(cām-ı sipih̄r) 3-31

(zāl-i sipih̄r) 26-2

(baht-ı bīdār-i sipih̄r-i pūr-fiten)-den 62-4

-e 38-2

-ün 11-4

sipih̄r-āstān (Far.) göğün veya talihin eşiği 10-1

sīr (Far.) tok, doymuş 4-44, 107-2

sīr-āb (Far.) suya kanmış

(sīr-āb-ı cūy-ı feyz eyle-) 4-44

(ğonçe-i sīr-āb)-da 107-2

sirişk (Far.) gözyaşı 110-4

(be-āb-ı çeşm-i nedāmet-sirişk-i dil) 5-59

(hūn-ı sirişk-i rūy-ı zerd) 119-2

(seyl-i sirişk) 34-1

(cūy-ı sirişk)-e 39-4

(naqd-ı sirişk)-i 70-2

(sirişk-i al)-i 69-5

sitem (Far.) zulüm, haksızlık; eziyet; çıkışma

(nīş-i sitem)-le 42-4

sitemkār (Far.) zulüm ve haksızlık eden

-ı 65-3

-uñ 76-2

siyāh (Far.) kara

(esīr-i zūlf-i siyāh-ı dū-tā) 144-1

(şeb-i siyāh) 64-1

(çeşm-i siyāh)-e 132-2

(baḥt-ı siyāh)-ım 27-3

(baḥt-ı siyāh)-ımdır 127-2

siyāh-mest (Far.) çok sarhoş

(baḥt-ı siyāh-mest) 17-3

siyeh (Far.) kara 78-2

siyeh-mest (Far.) çok sarhoş 78-2

şoḥbet (Ar.) görüşüp konuşma

(şoḥbet-i yārān) 19-4

soñra sonra 4-42

şor- sormak

-armış 20-2

sön- sönmek

-mesün 89-1, 89-5

söyle- söylemek

-dim 65-3

-me 73-4

-ye 72-2

söz bahis, konu 92-5

şu su

-dur 109-1

suʿāl (Ar.) sorma, sorulma, soruşturma

(suʿāl et-) 20-2, 76-4

şubḥ (Ar.) sabah, sabah vakti

(nessāc-ı bād-ı şubḥ) 2-10

(şubḥ-ı vā-pesīn) 39-5

(dem-i şubḥ)-a 90-5

subḥadār (Ar.Far.) tespili

(merd-i subḥadār)-e 33-5

şubḡāh (Ar.Far.) sabah vakti

(vird-i şubḡāhım)-dır 9-7

sūdāger (Far.) tüccar, bezirgân

(sūdāger-i nesīm) 6-67

sūfiyân (Ar.) sofular

(dīde-i sūfiyân) 129-1

suḡen (Far.) söz, lâkırdı

(sūz-ı suḡen) 36-5

(üstād-ı pākīze-suḡen)-den 62-5

sūḡtegī (Far.) yanmışlık

(bu nāle vü bu sūḡtegī) 60-3

sulṭān (Ar.) padişah

(sulṭān-ı cihān) 12-1

(sulṭān-ı ġāzī) 10-2

(sulṭān-ı ıṣṣḡ)-uñ 15-1

Sulṭān İbrāhīm (Ar.) 4. Murad`dan sonraki Osmanlı padişahı

(Ḥazret-i Sulṭān İbrāhīm) 11-1

(tārīḡ-i kaşr-ı Sulṭān İbrāhīm) 11

Sulṭān Meḡemmed (Ar.) 10-1 Osmanlı padişahı 4. Mehmed

(der-medḡ-i Sulṭān Meḡemmed) 10

Sulṭān Meḡemmed Ḥān (Ar. Far.) Osmanlı padişahı 4. Mehmed

(der-medḡ-i Sulṭān Meḡemmed Ḥān) 9

(şeh-i Sulṭān Meḡemmed Ḥān-ı ġāzī) 9-2

Sulṭān Murād (Ar.) Osmanlı padişahı 4. Murad

(Sulṭān Murād-ı dād-muṡtād)-ı 141-1

sulṭānī (Ar.) hükümdara ait, sultanla ilgili

(kaşr-ı sulṭānī) 11-6

şun- sun 25-4, 44-3, 86-3

-a 114-5

-ar 13-5

-masun 89-3, 95-5

-sañ 90-4

şurāḥī (Ar.) su şişesi

(şurāḥī-i ğonçe)-den 123-3

(zarf-ı şurāḥī)-den 57-3

sûre (Ar.) Kur'anın ayrıldığı 114 bölümünden her biri

(sûre-i veş-Şems)-dir 37-2

şûretâ (Ar.) görünüşte 80-2

şûretger (Ar.Far.) suret yapan, resim yapan, ressam

(şûretger-i zemân) 66-1

şûret-nümâ (Ar.Far.) suretini gösteren, meydana gelen

(şûret-nümâ-yı ârzû) 35-4

suvâr (Far.) ata binmiş; binen, binici, manalarına gelerek birleşik kelimeler yapar.

(şeh-suvâr) 20-4, 38-2

(şeh-suvâr)-ım 68-5

şuver (Ar.) suretler

(şuver-i intizâr)dan 3-28

sûy (Far.) taraf, yön

(sûy-ı hammâr)-e 33-4

sûz (Far.) yanma, tutuşma; dert, ıstırap 61-4, 97-2, 100-2

(âh-ı dil-sûz) 114-1

(ahker-i cân-sûz ol-) 27-4

(arż-ı sūz et-) 27-1

(arż-ı sūz u tâb) 97-3

(hired-sūz) 105-2

(nâle-i dil-sūz-ı bülbül) 128-1

(pür-süz-ı hevā) 53-3

(pür-tef ü sūz) 24-4

(sūz-ı dil) 35-2, 102-2

(sūz-ı dil ol-) 117-3

(sūz-ı ışk) 3-26, 118-5

(sūz-ı suhen) 36-5

(sūz u tāb) 66-4

(sūz u tāb)-a 87-4

(nuṭḡ-ı cān-sūz)-da 36-5

(sūz-ı dil)-den 75-5

(nigāh-ı germ-sūz)-ımı 34-4

(şîr-i dil-sūz)-ımı 37-5

(sūz-ı dil)-i 116-4

(sūz-ı dil)-in 77-5

(sūz-ı dil)-inden 111-2

(eşer-i sūz u güdāz)-uñ 61-4

(sūz-ı derūn)-uñdan 97-4

-ı 88-5

-ım 102-1

sūzān (Far.) yakan, yakıcı; yanan, yanıcı 123-4

(sūzān-ı ḥaşr)-ı 6-65

sūziş (Far.) yanma, yakma; tesir etme; yürek yanması

(nāme-i sūziş-i dil)-e 72-1

(sūziş-i dil)-dir 91-1

sūkūn (Ar.) durma, kımıldamama; hareketsizlik; dinme 102-2

Süleymānī (Ar. Far.) Kanunî Sultan Süleyman`a ait

(vāriş-i mülk-i Süleymānī) 11-1

sünbül (Far.) sümbül; güzellerin saç 2-8

sür- sürmek

-erüz 52-1, 52-2, 52-3, 52-4, 52-5

-mege 10-2

-ülmez 78-5

-ündürme 144-1

-üp 25-5

sürme göze çekilen sürme; göz ilâcı

(sürme-i bîmâr)-ı 132-2

sürûr (Ar.) sevinç

(ilkâ-yı sürûr et-) 65-5

süveydâ (Ar.) kalbin ortasında bulunduğu sanılan, kara benek; kalpteki gizli günah

(ser-be-ceyb-i süveydâ) 88-5

süz- süzmek

-ülmesün 87-2

Ş

şād (Far.) sevinçli 34-5

(dil-şād) 101-1

(şād et-) 23-4

(şād ol-) 91-3

(şād eyle-) 143-1

(şād u feraḥ) 110-2

(ḥāṭır-ı nâ-şād)-e 125-4

şād-âb (Far.) suya kanmış sulu; taze 124-5

şād-ḥ^vâb (Far.) uykusu tatlı

(şād-ḥ^vâb ol-) 34-5

şādî (Far.) memnunluk, gönül ferahlığı

(zevḳ u şādî) 22-3

şādmān (Far.) sevinçli 66-5

şafā^cat (Ar.) birinin suçundan geçilmesi veya dileğinin yerine getirilmesi için edilen aracılık

(şafā^cat kı1-) 7-5

şāh (Far.) padişah 5-49

(şāh-ı cihān) 112-5

(şāh-ı gerdūn-vaḳār) 10-1

(şāh-ı maḥabbet) 57-5

(şāh-ı rūsūl) 4-37, 4-38, 4-39

(berāt-ı şāh-ı ʿālī-şān)-e 37-4

(şāh-ı ʿālem)-e 11-2

(şāh-ı bahār)-e 89-3

(nevāy-ı āh-ı şāh)-ım 27-2

(şāh-ı ʿışḳ)-ım 112-2

(şāh-ı ḥüsn)-üñ 76-5

-dır 30-1

-e 16-1

-uñ 82-1

şāḥ (Far.) dal, budak

(berg-i şāḥ) 47-1

(ittikā-yı şāḥ et-) 2-14

(şāḥ-ı köhne)-yi 4-39

şāhā (Far.) ey şah 37-5

şāhāne (Far.) hükümdara yakışacak şekilde olan, çok mükemmel 37-1

şāh-bāz (Far.) bir cins iri ve beyaz doğan; yiğit

(per-i şāh-bāz-ı çarḥ) 5-49

şāhenşāh (Far.) padişahlar padişahı

(şehenşāh-ı mu^cazzam) 11-1

-a 9-3

şāhid (Ar.) tanık 51-5

(şāhid-i hevā) 3-20

(şāhid-i ʿışk) 54-3

(şāhid-i maʿnā) 32-5

(şāhid-i gül-i nev-iştihār)-dan 4-34

(şāhid-i ʿaks-i gül)-i 47-4

(şāhid-i gül-berg-i raʿnā)-yı 96-2

şāhīn (Far.) kartalgillerden yırtıcı bir kuş

(ser-pençe-i şāhīn-i ğam)-dır 99-3

(pençe-i şāhīn-i ğamze)-ñden 101-2

şāl (Far.) şal

-ini 123-4

-ler 50-4

şāmgāh (Far.) akşam vakti 17-1

şān (Ar.) şan; keyfiyet; gösteriş

(ʿizz ü şān) 38-2

(şān-ı nesīm) 67-4

(nām u şān)-ı 26-1

şāne (Far.) tarak 131-1

-yi 115-4

şarāb (Ar.) içilecek şey; şarap

(ārzū-yı cām-ı pūr-şarāb) 69-1

(halka-i bezm-i şarāb-ı ʿışk) 3-31

(pūr-şarāb-ı hōş-güvār ol-) 32-1

(şarāb-ı nāb)-da 107-3

şaṭranç (Ar.) satranç

(şaṭranç-bāz-ı dehr) 54-4

şatranç-bâz (Ar.Far.) satranç oynayan 54-4

şâyân (Far.) yakışır, yaraşır

(şâyân ol-) 40-5

şâyed (Far.) eğer, ola ki 34-3, 38-4, 80-5, 82-2

şeb (Far.) gece 4-40, 35-2, 61-4, 65-5, 72-2, 90-5, 131-2, 138-1

(hâlet-i şeb-nem) 53-3

(rûz u şeb ol) 124-1

(şeb-i ğam) 82-1

(şeb-i hurrem) 115-3

(şeb-i ʿîd) 129-2

(şeb-i siyâh) 64-1

(şeb ü rûz) 82-3

(şeb-i deycûr-ı ğam)-a 19-2

şeb-ârâ (Far.) geceyi süsleyen

(muḳtezâ-yı meşreb-i şem^c-i şeb-ârâ) 35-2

(şem^c-i şeb-ârâ) 61-4

şeb-nem (Far.) çiy

(hâlet-i şeb-nem) 53-3

şeff^cü'l-müznibîn (Ar.) günahlıların şefaâtçisi 7-5

şeh (Far.) şah 20-4, 38-2, 57-1, 68-5, 76-1, 133-1

(şeh-i bahâr) 63-5

(şeh-i bî-dâd) 102-1

(şeh-i hüsn ü behâ) 101-1

(şeh-i Sulṭân Meḥemmed Ḥân-ı ğâzî) 9-2

(şeh-i ʿışk)-a 56-2

(şeh-i nâz)-a 86-4

şehâ (Far.) ey şah, ey padişah! 15-4, 73-1, 73-5, 90-1, 107-1

şehân (Far.) şahlar 9-4

şeh-bāz (Far.) bir cins iri ve beyaz doğan; yiğit 76-1

(şeh-bāz-ı zülf)-üñ 57-1

(şeh-bāz ol-) 133-1

şehenşāh (Far.) padişahlar padişahı 11-1

(şehenşāh-ı mülk-gīr) 47-1

şehinşāh (Far.) padişahlar padişahı

(şehinşāh-ı cihān-perver) 9-4

şehir (Far.) şehir

(şehir ü diyār) 10-4

(şehir-i ışk)-uñ 19-2

(şehir-i hüsn)-üñ 83-1

şehriyār (Far.) padişah 10-3

-dan 5-54

şeh-suvār (Far.) ata iyi binen 20-4

-ım 68-5

şehvār (Far.) şaha yakışacak surette; iri ve iyi cins inci

(gevher-i şehvār)-ına 111-4

şekl (Ar.) şekil; resim; çehre 97-5

-in 37-4, 110-2

şekvā (Ar.) şikâyet, hoşnutsuzluk

(dehān-ı şekvā)-yı 118-5

şem^c (Ar.) mum

(muḳteżā-yı meşreb-i şem^c-i şeb-ārā) 35-2

(şem^c-i bezm) 26-4

(şem^c-i hayāl) 115-3

(şem^c-i şeb-ārā) 61-4

(şem^c-i şu^cle-güster ol-) 2-11

(gül ü şem^c)-üñ 43-3

(şem^c-i kāfūr)-a 31-3

(şem^c-i baht)-ı 26-4

(şem^c-i bezm)-i 90-5

(şem^c-i ümīd)-im 5-60

(şem^c-i ruhsār)-uñ 71-1

-dir 89-5

şemīm (Ar.) güzel koku, güzel kokulu

(şemīm-i zülf)-in 55-2

şemme (Ar.) bir kere koklama; pek az şey

-den 36-3

şems (Ar.) güneş

(sūre-i ve's-Şems)-dir 37-2

(şems-i zāt)-uñ 7-2

şemsü'd-ḍuhā (Ar.) kuşluk vakti güneşi 7-1

şemşīr (Far.) kılıç

(şemşīr-i berķī) 8-3

şem^cveş (Ar.Far.) mum gibi 142-1

şerāb (Ar.) içilecek şey; şarap

(cām-ı pūr-şerāb) 121-3

(şerāb-ı dil-güşā)-yı 44-3

şeref (Ar.) büyüklük; övünme; üstünlük

(ser-māye-i izz ü şeref) 9-6

şerḥa (Ar.) dilim, dilinmiş şey

-lar 32-3

şerī^cat (Ar.) doğru yol, Allah'ın emri; din kaideleri

(icrā-yı aḥkām-ı şerī^cat et-) 8-2

(şayd-efken-i şerī^cat)-i 5-49

şerīf (Ar.) şerefli, mübarek

(ramazân-ı şerîf) 129-1

şerm (Far.) utanma

(gül-gūnedâr-ı şerm ol-) 3-23

şermsâr (Far.) utangaç

(rûy-ı dil-i şermsâr)-dan 5-62

şevk (Ar.) şiddetli arzu; keyif; sevinç 6-66, 16-3

(ders-i şevk-ı murğân) 79-4

(hânezâr-ı gülistân-ı şevk ol-) 3-27

(kemâl-i şevk) 21-2

(mest-i şevk ol-) 101-5

(metâ^c-ı şevk) 55-5

(pertev-i hûrşîd-i şevk) 46-3

(feyz-i şevk)-a 33-1

(rıtl-ı girân-ı şevk)-i 86-3

(şevk-i ruh)-uñla 119-1

-ine 3-29

şey[°] (Ar.) şey, nesne 24-5

şeydâ (Far.) aşktan aklını kaybetmiş, divane

(cân-ı şeydâ) 99-4

(dil-i şeydâ) 88-1

-lığı 124-2

şeyhü'l-islâmî (Ar.) Osmanlı Devleti zamanında şeriat mahkemelerine bakan en yüksek rütbeli din adamıyla ilgili

(zîb-efzâ-yı câh-ı şeyhü'l-islâmî) 116-7

şifâ (Ar.) hastalıktan kurtulma, iyi olma 84-1

şifâ-sâz (Ar.Far.) iyi eden 84-1

şîâr (Ar.) iyi, üstünlük veren işaret 4-33

(nazm-ı şafâ-şîâr)-ımı 135-1

şīb (Far.) iniş

(zaḥmet-i şīb ü firāz) 86-3

(şīb ü firāz) 45-2

(şīb ü firāz)-ı 119-1

şīfte (Far.) kaçık, düşkün, tutkun

(şīfte-i bahār ol-) 95-4

şīir (Ar.) şiir

-ler 126

şikār (Far.) av, avlama 57-1

(şikār et-) 91-2

(şikār eyle-) 41-5

(şikār ol-) 114-1, 133-1

-dan 5-49

-e 87-2

-ın 76-1

şikāyet (Ar.) sızlanma, yakınma 83-1

(geh şikāyet geh şenā et-) 56-4

(şikāyet et-) 62-4

(reh-güzer-i şikāyet)-i 39-4

-dür 128-2

-e 89-3

-im 38-4

-ün 97-3

şiken (Far.) büklüm, kıvrım

(zūlf-i pür-şiken)-den 62-2

şikest (Far.) kırılmış, kırık; yenik

(şikest et-) 63-4, 33-2, 122-3

(şikest-i ḥātır-ı zār)-ı 62-2

şikeste (Far.) kırık, kırılmış; yenik 3-22,

(şikeste ol-) 68-2

şikībā (Far.) sabırlı

(girye-i bī-ihtiyār-ı nā-şikībā) 35-3

şimden şimdiden, bundan 74-2

(şimden gerü) 74-2

şimdi şimdi 11-1, 19-3, 26-1, 28-2, 32-4, 54-5, 55-5, 61-1, 77-5, 78-2, 81-5, 89-3, 108-5,
113-5, 115-2, 115-5

-lik 90-2

şimşād (Far.) şimşir ağacı 18-4

şîr (Ar.) anlama; şiir

(şîr-i rengîn) 75-5

(şîr-i dil-süz)-ını 37-5

-i 123-5

-ün 83-5

şirār (Ar.) kıvılcım

-dan 5-60

-ı 27-4

(şirār-ı mehābet)-i 47-4

şirāre-zen (Ar.Far.) kıvılcım çıkaran

(şirāre-zen-i hānümān-ı gül) 4-35

şîrîn (Far.) tatlı, sevimli

(leb-i şîrîn) 18-1

şîrīnkār (Far.) hoş muamele eden

(üstād-ı şîrīnkār-ı ışk) 102-2

(üstād-ı şîrīnkār)-ına 111-3

şîşe (Far.) şişe, sırça 95-1

(şîşe-i hātır) 68-2

-dir 95-1

-ler 31-5

şitāb (Far.) acele, çabukluk

(pür-şitāb) 34-1

-e 59-3

şitābān (Far.) ecele eden, çabuk olan

(peyk-i şitābān-ı nesīm) 67-3

şīve (Far.) naz, eda

(çāšnī-i şīve-i bütān) 38-1

(lāzime-i şīve-i dil-ārāyī) 118-4

(şīve-i mestāne) 22-4

(şīve vü nāz) 82-4

(şīve-i reftār)-ı 25-2

(şīve vü nāz)-ı 119-3

-si 39-3

-ye 74-2

şöyle şöyle 8-3, 23-3, 80-2, 122-3

-dir 35-5

şu şu (işaret sıfatı) 2-14

şu^{cā} (Ar.) ışın

-ın 9-3

şude (Far.) gitmiş, giden; ölmüş

(dil-şude)-ni 58-4

şūh (Far.) hareketlerinde serbest; neşeli ve oynak kadın 16-5, 23-4, 43-5, 82-2

(şūh-ı her-cāyī) 118-1

(şūh-ı nev-āyīn-i tünd-ḥū) 98-3

(şūh-ı cefā-pīşe) 23-1

-a 77-5

-ı 21-1

-uñ 28-3, 51-4

şu^ʿle (Ar.) alev, ateş alevi 2-8, 2-11, 88-5, 118-2, 129-2

(şu^ʿle-i dil) 39-1

şu^ʿlenāk (Ar.Far.) ateşli 129-2

(āh-ı şu^ʿlenāk)-idür 129-2

şu^ʿle-güster (Ar.Far.) ateş yayan

(şem^ʿ-i şu^ʿle-güster ol-) 2-11

şu^ʿle-ḥīz (Ar.Far.) ılık saçan, parıltılı

(şu^ʿle-ḥīz ol-) 2-8

(şu^ʿle-ḥīz-i rüsvāyī ol-) 118-2

şumār (Far.) hesap, sayı

(bī-şumār) 43-3, 103-5

(germī-i rüz-ı şumār)-dan 6-65

şūr (Far.) tuzlu; kekremesi; şamata, gürültü

(pür-şūr-ı ʿālem-gīr ol-) 43-4

(cām-ı pür-şūr)-ı 116-1

şūrīde (Far.) karışık, perişan; âşık, tutkun 4-34

(dil-i şūrīde)-de 114-5

şūrīdekār (Far.) perişan eden 125-5

şükr (Ar.) görülen iyiliğe karşı gösterilen memnunluk veya minnettarlık

(şükr ü minnet) 56-5

şükūfedār (Far.) çiçek tutan

(mişāl-i dıraht-ı şükūfedār-ı sefid) 69-4

T

tā (Far.) dek, değin, kadar 6-67, 17-4, 29-1, 49-5, 86-3, 94-3, 125-1, 144-1

tā (Far.) kat, büküm

(dāmen-i zülf-i dü-tā)-ye 52-3

ta^ʿab (Ar.) yorgunluk, sıkıntı, eziyet, zahmet

(bī-ta^ʿab) 124-5

ta^ʿalluḳ (Ar.) asılı olma; ilgisi olma; ait olma

(ta^ʿalluḳ et-) 71-4

tāb (Far.) kuvvet; ışık, parlaklık 38-5, 108-1

(ʿarz-ı sūz u tāb) 97-3

(be-tāb-ı sīne-i āteş-dilān-ı ʿışḳ) 5-60

(sūz u tāb) 66-4

(tāb-ı bī-taḥcīr) 93-5

(tāb-ı seḥer) 19-2

(tāb-ı temūz-ı hecr) 117-4

(sūz u tāb)-a 87-4

(tāb-ı cemāl-i dil-ber)-e 117-3

(tīğ-ı āteş-tāb)-ını 57-3

ṭab^ʿ (Ar.) huy, yaratılış; damga basma; kitap basma

(ṭab^ʿ-ı mey) 85-4

(der-i ṭab^ʿ-ı küşāde)-den 54-5

(semend-i ṭab^ʿ)-ı 70-5

(kümeýt-i kilḳ-i ṭab^ʿ)-ım 83-5

(nükte-gīr-i ṭab^ʿ)-ımı 5-63

(ṭab^ʿ-ı meyyāl)-im 29-4

(ḥūrşīd-i ṭab^ʿ)-uñ 32-5

(ṭab^ʿ-ı bāde)-ye 40-3

-a 107-3

ṭabaḳ (Ar.) tabak; ince kat

(ṭabaḳ-ı sīm) 31-2

tābān (Far.) ışıklı, parlak

(tābān ol-) 92-4

(meh-i tābān)-a 108-1

tābdār (Far.) parlak ışıklı; kıvrımlı

(tābdār ol-) 32-5

tābe-sāmān (Far.) zenginliğe veya rahata kavuşuncaya kadar 75-3

ṭabīb (Ar.) hekim

(ṭabīb-i cān) 109-2

-im 25-3, 80-3

taʿbīr (Ar.) ifade, anlatma; anlamı olan söz; deyim; terim

(kābil-i taʿbīr ol-) 93-1

(pākīze-gūy u hūb-taʿbīr ol-) 62-5

tāc (Ar.) hükümdarların başlarına giydikleri cevahirli başlık

(tāc u kabā) 121-2

tācdār (Ar.Far.) taç giyen; padişah 10-2

(tācdār et-) 67-2

taʿdād (Ar.) sayma, sayı; birer birer söyleme, sayıp dökme

(taʿdād-ı medḥ)-ine 5-53

taḥammül (Ar.) yüklenme; dayanma, katlanma; kaldırma 19-5, 100-5, 116-3

(taḥammül et-) 111-2, 111-5

(taḥammül eyle-) 66-4

taḥcīr (Ar.) bir yere taş koyma, yığma

(tāb-ı bī-taḥcīr) 93-5

taḥiyyet (Ar.) "Allah ömür versin" deme; selâm verme; hayır dua etme; mülk

(taḥiyyet ü teslīm) 6-68

taḥrīk (Ar.) kımıldatma, oynatma

(taḥrīk et-) 57-4

(taḥrīk eyle-) 79-2

taḥrīr (Ar.) yazma, yazılma; kompozisyon; kitap yazma

-e 89-2

taḥrīr-sāz (Ar.Far.) yazan; kitap yazan; kompozisyon yazan

(taḥrīr-sāz-ı nağme ol-) 3-16

taḥşīl (Ar.) hâsıl etme veya edilme, ele geçme veya geçirilme; ilim öğrenme

(taḥşīl et-) 25-3

ṭāḳ (Ar.) bina kemeri; yarım daire şeklinde kapı veya pencere üstü; kubbe

(ṭāḳ u eyvān)-ı 11-4

ṭāḳat-rübā (Ar.Far.) güç kapan

(ḡam-ı ṭāḳat-rübā-yı dünyā)-yı 118-1

taḳrīb (Ar.) yaklaştırma, yaklaştırılma

(taḳrīb et-) 61-3

taḳşīr (Ar.) kusur, eksik 93-1

ṭalʿat (Ar.) surat, çehre; güzellik

(ḥūrşīd-i ṭalʿat)-e 30-4

ṭālīʿ (Ar.) nişangâhın arkasına düşen ok; tulû eden, doğan; talih, kader, baht

(muṭrib-i ṭālīʿ) 100-2

-im 48-3

ṭālib (Ar.) isteyen; öğrenci

(ṭālib-i cānāne)-yim 71-1

(ṭālib-i dūr-dāne)-yim 71-5

taʿlīḳ (Ar.) bir yazı çeşidi 37-3

ṭamaʿ (Ar.) doymazlık, aç gözlülük

(ṭamaʿ-ı ḥām et-) 106-1

ṭaʿn (Ar.) sövme, yerme, ayıplama

(ṭaʿn et-) 116-2

(zebūn-ı ṭaʿn-ı bed-ḥʿāh)-ım 44-3

ṭaʿne (Ar.) sövme, çekiştirme, yerme

(ṭaʿne-i seng-i melāmet)-e 5-57

(ta^ʿne-i aġyār)-e 17-3

ta^ʿnekār (Ar.Far.) söven, yeren

(hired-i ta^ʿnekār)-dan 3-22

tar dar

(günc-i teng ü tar)-ına 51-2

tār (Far.) karanlık; tel, saç teli

(āġūş-ı tār)-dan 2-3

(keşmekeş-i pūd u tār)-dan 2-10

(gīsū-yı müşgīn-tār)-ınuñ 65-1

-ına 100-2

tār ü mār (Far.) karmakarışık, daġınık, perişan

(tār ü mār eyle-) 75-2

tarab (Ar.) sevinçlilik, şenlik, sevinçten gelen coşkunkluk ve tepinme

(ʿinān-gīr-i semend-i tarab ol-) 124-4

tarḥ (Ar.) atma, koma, bırakma; düzenleme; bahçede çiçek dikmek için ayrılan yer

(tarḥ eyle-) 56-2

(tarḥ u tarz)-ınuñ 11-3

tārīḥ (Ar.) tarih 11, 12

(tārīḥ-i feth-i Bağdād) 12

(tārīḥ-i kaşr-ı Sulṭān İbrāhīm) 11

(tārīḥ-i itmām)-ın 11-6

-ini 12-4

tarīḳ (Ar.) yol; usul; meslek; vasıta

(āşinā-yı tarīḳ-i niyāz ol-) 3-24

-in 62-5

tarz (Ar.) şekil, biçim, suret, kılık; usul, yol 119-2

(tarz-ı bed-āheng-i dil-āzār) 74-3

(tarz-ı ülfet-i meclis-i rāz) 86-2

(tarz-ı niyâz)-ı 62-1, 119-2

(tarḥ u tarz)-ınıñ 11-3

tarz-âşinâ (Ar.Far.) tanıdık şekil

(tarz-âşinâ-yı naḡş-ı şenâ)-sı 5-51

taşvîr (Ar.) resmini yapma; resim, portre

(taşvîr eyle-) 111-3

Tatar bir Türk boyu

(nâfe-i müşk-i Tatar)-dan 6-67

tavâf (Ar.) etrafını dolaşma; Kâbe'nin etrafını dolaşarak ziyaret etme

(tavâf eyle-) 50-1

ṭayy (Ar.) dürüp bükme, sarma, katlama; atlama, üzerinden geçme

(ṭayy ol-) 93-5

tâze (Far.) taze, körpe; genç 2-2, 66-4, 98-3, 98-5, 124-2

(tâze ol-) 98-1, 98-2, 98-4

(naḥl-i tâze)-nün 100-5

-ledi 136-1

teb (Far.) hararet

(teb-i ğam) 41-6

tebâh (Far.) bozuk, çürük; mahvolma; yıkılmış; tükenme

(tebâh et-) 82-3

tebessüm (Ar.) gülümseme

(ser-māye-i tebessüm) 3-27

(tebessüm-i gül)-i 51-3

-i 39-3

tebrîk (Ar.) kutlama, uğurlu olmasını dileme

(tebrîk-i ğazâ eyle-) 12-4

tecellî (Ar.) görünme, belirme; kader, talih; Hak nurunun tesiriyle makbul kulların

kalbinde ilâhî sırların ayan olması hâli

(reşha-i cām-ı tecellî) 116-3

tecellî-şî'âr (Ar.) tecelli eden

(mevvâc-ı baḥr-ı nūr-ı tecellî-şî'âr)-dan 4-41

tedbîr (Ar.) önlem; çare

(reh-i tedbîr)-i 93-2

tef (Far.) sıcaklık; buhar

(pür-tef ü sūz) 24-4

tefsîr (Ar.) yorum

(tefsîr-i zevk-ı bâb-ı ıṣṣâk)-ı 46-5

teğâfûl (Ar.) anlamazlıktan gelme

(teğâfûl et-) 119-3

tehî (Far.) boş; boşuna; hünersiz, bilgisiz 2-15

tek yalnızca, sadece 36-2, 72-5, 87-1, 110-3

tekâsül (Ar.) üşenme, tembellik; ilgisizlik

(tekâsül et-) 59-4

tekye (Ar.) dayanma, güvenme; tekke

(tekye-i dehr) 89-1

telef (Ar.) yok etme, öldürme; boş yere harcama

(telef et-) 3-20

telḥ (Far.) acı

(düşnām-ı telḥ) 93-3

(telḥ et-) 42-4

temâşâ (Far.) bakıp seyretme; gezme

(temâşâ eyle-) 25-1

temennâ (Ar.) dileme, dilek; eli başa götürerek verilen selâm 1-5

(naḳd-ı temennâ) 35-1

(temennâ-yı âftâb et-) 69-1

(zebân-ı temennâ) 88-2

(zebān-ı temennā)-ya 45-3

(dāmen-i temennā)-yı 118-3

temūz (Süryanice>Ar.) yılın yedinci ayı

(tāb-ı temūz-ı hecr) 117-4

ten (Far.) insan vücudunun dış yüzü; gövde, beden

(ten-i ḥāksār)-dan 5-59

(cān u ten)-den 71-1

(sīm-ten)-e 49-4

(ten-i zār)-ı 82-2

(ten-i ḥāk)-imde 57-2

(ten-i pūr-yāre)-ye 113-1

-üm 80-2

teng (Far.) dar; sıkıntılı şey; küçük; zavallı; nadir; zor

(ḳadr-i teng-i vaḳt-ı niyāz)-ı 125-3

(günc-i teng ü tar)-ına 51-2

(ḥāne-i teng-i cān)-ına 72-3

tenhā (Far.) ıssız, boş; yalnız, tek 79-1, 85-3

tenūr (Ar.) fırın; tandır

(tenūr-ı sīne)-ye 54-2

tenük (Far.) yufka, ince, narin; hafif, az; zayıf, dayanıksız; yumuşak 42-1

ter (Far.) yaş, ıslak, rutubetli; taze

(çeşm-i ter) 123-1

(gevher-i ter) 24-5

(ter düş-) 34-3

(ḥum-ı ḡonçe-i ter)-i 140-1

terk (Ar.) bırakma, vazgeçme

(terk-i diyār et-) 91-4

tesellī (Ar.) avutma, avundurma 102-5, 117-5

teshîr (Ar.) ele geçirme, elde etme

(teshîr eyle-) 12-2, 57-5

teşîr (Ar.) alâmet veya nişan bırakma; içe işleme, dokunma

(teşîr et-) 84-5

teskîn (Ar.) sakin kılma, yatıştırma

(teskîn eyle-) 23-3

teslîm (Ar.) bir emaneti yerine veya sahibine verme

(tahiyyet ü teslîm) 6-68

tesliyet (Ar.) teselli verme, avutma 103-4

teşhîş (Ar.) ayırma, seçme, fark etme

(teşhîş olun-) 80-2

teşne (Far.) susamış, çok istekli 10-2

(dil-teşne) 108-2

teşne-dil (Far.) can ve gönülden istekli

-ler 25-4

teşnegân (Far.) susamışlar; istekliler

(leb-teşnegân)-ı 4-44

tevbe (Ar.) tövbe

(şad tevbe-i naşûh et-) 5-52

teveccüh (Ar.) yönelme; güler yüz gösterme, yakınlık duyma 41-3

(teveccüh et-) 108-1, 108-2, 108-3, 108-5

(teveccüh eyle-)108-4

tevfîk (Ar.) elçilikle yollama

-üñ 1-3

te'yîd (Ar.) kuvvetlendirme, sağlamlaştırma; doğrulama

-e 36-3

tezerv (Far.) sülün

(tezerv-i bâğ-ı âzâdî) 99-3

tıfl (Ar.) küçük çocuk

(tıfl-ı dil) 29-2, 111-5

-ına 103-3

tîğ (Far.) kılıç 57-3

(hük-m-i tîğ)-ini 88-3

(tîğ-i kahr)-ını 4-47

(tîğ-ı âteş-tâb)-ını 57-3

tîmâr (Far.) yara bakımı

(tîmâr eyle-) 80-3, 109-2

tîr (Far.) ok

(tîr-i peykân) 93-4

-i 99-4

-ün 54-2, 85-2

tîre (Far.) bulanık; kara

(âb-ı tîre) 5-54

tiryāk (Ar.) zehirlenmeye ve bazı hastalıklara karşı kullanılan macun; panzehir 112-4

tîşe (Far.) balta, nacak, külünk; keser

(tîşe-i gam) 60-2

(tîşe-i cevır) 36-2

toğun- etkilemek, zarar vermek

-a 10-5

-maz 46-3

top dolu büsbütün dolu 112-4

top gülle ve şarapnel atan büyük, ateşli silâh 129-2

toz toz 42-1

tök- dökmek

-mek 88-3

tuğrā Osmanlı padişahlarının imza yerine kullandıkları, özel bir biçimi olan işaret

(tuğrā-yı ġarrā)-dır 37-4

tuḥfe (Ar.) armağan 4-42

tūmār (Ar.) tomar, dūrūlmüş nesne

(tūmār-ı ġam)-da 14-5

Ṭūr (Ar.) Allah'ın tecelli ve Hz. Musa ile tekellüm ettiği dağ

-ı 116-3

ṭur- durmak

-ma 33-2

-mayup 18-3, 29-3

-maz 23-1

-sun 87-1, 87-2, 87-3, 87-4, 87-5

-ur 55-4, 122-4

ṭurre (Ar.) alın saçı

-sinde 28-4

turunc (Far.) turunç 3-29

ṭut- tutmak 35-3

-alım 77-2

-ar 41-1, 41-2, 41-3, 41-4, 41-5, 41-6, 116-2

-ma 111-6

-mağā 42-2

-masun 114-3

-mıṣ 78-1

ṭuy- duymak

-masun 38-4, 85-1, 85-2, 85-3, 85-4, 85-5

tünd-bād (Far.) kasırga, sert rüzgâr

(tünd-bād-ı ġam) 78-1

(tünd-bād-ı dehr) 63-4

(tünd-bād-ı āh)-dan 94-1

tünd-ḥū (Far.) sert huylu; titiz

(ṣūh-ı nev-āyīn-i tünd-ḥū) 98-3

tüvān (Far.) güç, takat

(nā-tüvān) 38-5

U

ʿubūdiyyet (Ar.) kulluk, kölelik, aşırı bağılılık

(ʿarz-ı ʿubūdiyyet)-den 76-5

uğra- uğramak

-dım 121-2

-maz 72-4

-r 78-2

-sa 91-3

ʿuḳde (Ar.) düğüm; istenip de ulaşılamadığından dolayı içe dert olan şey

(ʿuḳde-i derd)-ün 87-1

-dir 62-2

ʿuḳde-güşā (Ar.Far.) düğüm açan 16-4

um- ummak

-ar 119-4

-ardım 55-2

-ulmaz 27-5, 116-5

-ulmazdı 22-3

ʿummān (Ar.) büyük, engin deniz

(sāhil-i ʿummān-ı ğam) 32-4

unut- unutmak

-ma 73-5

ʿunvān (Ar.) edebî eserlerde başlık; ad, san, lâkap

-ın 28-1

ur- vurmak

-dı 87-5

-sun 85-2

-ur 118-5

-urum 1-4

ʿuşşāk (Ar.) âşıklar 16-5, 81-1

(ʿuşşāk-ı zār)-e 76-2

(zümre-i ʿuşşāk)-uñ 71-3

-a 22-4, 51-4, 90-4, 116-5

-ı 91-4

uy- uymak

-ar 49-4, 100-1

-dı 24-1

-ma 80-4

uyar- uyarmak 48-4

uyandır- uyandırmak

-a 89-5

uyhu uyku

-sına 108-3

ʿuzlet (Ar.) yalnızlık köşesine çekilme 28-5

(gūşe-gīr-i ʿuzlet ü ol nev-bahār-ı nāz) 3-18

(ʿuzlet eyle-) 91-4

Ü

üfdāde (Far.) düşkün, bîçare; âşık

-ler 25-2

-leri 41-5

üftān (Far.) düşen; düşerek

(üftān u hīzān) 1-4

ülfet (Ar.) alışma, kaynaşma; görüşme, konuşma; ahbaplık, dostluk

(germ-ülfet ol-) 111-5

(tarz-ı ülfet-i meclis-i rāz) 86-2

ümīd (Far.) umut, umma 52-3, 52-4, 87-2, 116-6

(nām-ı ümīd) 125-4

(nā-ümīd) 110-1

(sāhil-i ümīd) 120-5

(ümīd-i feyz eyle-) 14-3

(ümīd-i kırb et-) 86-4

(zevrağ-ı ümīd) 113-3

(mey-i hecr-i nā-ümīd)-i 24-2

(şem^c-i ümīd)-im 5-60

-im 110-1

ümmet (Ar.) bir peygambere inanıp bağlanan cemaat

(hırz-ı cān-ı ümmet) 6-64

ümmīd (Far.) umut, umma 5-56, 124-4

(dīde-i ümmīd) 94-3

(gül-ğonce-i bāğ-ı ümmīd ol-) 53-3

(ruh-ı hāksār-ı ümmīd) 24-3

(ser-rişte-i ümmīd) 16-4

(ümmīd-i dünyā) 35-1

(gölşen-i ümmîd)-den 78-4

(ümmîd-i vaşl)-ından 107-5

(kaşr-ı ümmîd)-üñ 46-3

üslûb (Ar.) tarz, yol, biçim, usul; ifade yolu

(zât-ı mekârim-üslûb) 126-1

üstâd (Far.) muallim, usta, sanatkâr; bir ilim, sanat alanında üstün yeri olan kimse

(üstâd-ı cemâl) 132-2

(üstâd-ı hikmet) 56-1, 56-2

(üstâd-ı nev-bahâr) 2-4

(üstâd-ı şîrînkâr-ı ışk) 102-2

(üstâd-ı feyz-i pür-meded-i Kirdgâr)-dan 5-51

(üstâd-ı pâkîze-suhen)-den 62-5

(üstâd-ı şîrînkâr)-ına 111-3

(üstâd-ı mümtâz-ı felek-ğadr)-üñ 116-6

üst üst

-ine 49-2, 55-2

üstüvâr (Far.) sağlam, kuvvetli, dayanıklı; güvenilir

(üstüvâr ol-) 9-7

üz- incelmek, zayıflamak

-ülmesün 87-3

üzre 31-2, 37-3, 50-5, 55-5, 57-1, 70-1, 70-2, 70-3, 70-4, 70-5, 90-1, 92-2, 104-5, 116-1, 125-2

V

vâ (Ar.) vah, yazık 1-1

vâ (Far.) "Geri, arkada" manalarına gelerek birleşik kelimeler yapar. 5-62, 39-5

va^cd (Ar.) söz verme, üstüne alma

(va^cd eyle-) 109-5

vā[°]de (Ar.) bir iş için önceden belirtilen zaman; söz verme 88-4

(vā[°]de-i vaşl)-uñ 76-4

(vā[°]de-i luţf)-uñla 46-4

vādī (Ar.) koyak; alan, yol, tarz 104-4

(vādī-i nār)-dan 5-48

(vādī-i miḥnet)-de 127-1

-de 117-2

-yi 93-5

vā[°]iz (Ar.) dinî öğütlerde bulunan

(vā[°]iz-i dil-mürde)-nüñ 111-6

vaḳt (Ar.) vakit; mevsim; uygun zaman 111-1

(ḳadr-i teng-i vaḳt-ı niyāz)-ı 125-3

(vaḳt-ı neşāt)-ın 92-3

(vaḳt-ı sa[°]īd)-üñ 12-3

-i 115-5

vā-pesīn (Far.) en gerideki, en sonraki

(şubḥ-ı vā-pesīn) 39-5

var mevcut, yok karşıtı 10-5, 11-4, 20-5, 23-3, 26-1, 26-2, 26-3, 26-4, 26-5, 49-2, 49-5, 53-4, 55-4, 65-2, 68-1, 71-3, 79-5, 81-4, 82-4, 90-4, 92-3, 98-2, 102-3, 110-1, 112-1

(var ol-) 47-3

-dır 90-2, 94-3

var- 16-5, 107-5

-dığımda 44-4

-dır 90-2, 94-3

-ır 108-3

-mazız 23-5

-saydı 47-4

-sun 42-4

-up 20-4, 25-5

varaḳ (Ar.) yaprak

(varaḳ-ı gül) 31-3

vāriṣ (Ar.) mirasçı

(vāriṣ-i mülk-i Süleymānī) 11-1

vaṣf (Ar.) nitelik; bir varlığın durumunu anlatarak tarif etme; övme 73-3

(vaṣf et-) 135-1

(vaṣf-ı ḥüsn-i bütān)-uñ 89-2

(vaṣf-ı la^l)-üñ 32-2

-ı 15-3

vaṣl (Ar.) ulaştırma, ulaşma, birleştirme, birleşme; kavuşma 60-1

(güm-geşte-rāh-ı vaṣl et-) 127-2

(ḥayrān-ı vaṣl u ḡamze-i ḡammāz) 96-1

(metā^c-ı vaṣl) 64-5

(recā-yı vaṣl) 52-1

(müsā^cade-i vaṣl-ı dil-ber)-e 123-2

(sāḥil-i vaṣl-ı dil-ber)-e 95-3

(eyyām-ı vaṣl)-ı 45-5

(pāye-i vaṣl)-ın 51-5

(meyve-i vaṣl)-ına 106-1

(ümmīd-i vaṣl)-ından 107-5

(va^cde-i vaṣl)-uñ 76-4

-ın 65-5

-ında 94-5

vāye (Far.) nasip, kısmet

-miz 83-2

vaż^c (Ar.) koyma, konulma; tayin etme; kurma; meydana getirme 56-1

(vaż^c-ı nā-sāz-ı cihān) 35-5

(vaż^c-ı nâ-sâz)-ını 77-1

vech (Ar.) surat, çehre; münasebet, vasıta

-i 65-2

vefâ (Ar.) sözünde durma; dostluğu devam ettirme 99-2

(mihr ü vefâ) 25-5

(nâm-ı vefâ) 34-3

(netîce-i resm-i vefâ vü devlet-i vuşlat) 122-4

(nigâh-ı mihr ü vefâ) 13-4

(resm-i vefâ) 88-4

(dest-i vefâ)-ya 52-1

(harf-ı vefâ)-yı 4-47, 22-2

-dan 73-1

-ya 88-4

vefk (Ar.) uygun

(vefk-i maşşūd) 92-2

vaḳār (Ar.) ağırbaşlılık; temkinlilik

(şâh-ı gerdūn-vaḳār) 10-1

velī (Far.) ama, fakat 41-3

ver- vermek 60-4, 115-1

-di 67-3

-ecek 81-4

-en 44-4

-eydi 13-1

-me 101-4

-medi 104-5

-mem 115-5

-mesün 87-4

-meyüp 107-4

-mez 28-5, 110-5

-mezler 19-1, 19-2, 19-3, 19-4, 19-5

-miş 99-5

-mişdi 125-4

-sün 11-2

-üp 120-5

-ür 39-3, 54-4, 95-4, 107-3, 123-5

verā (Ar.) halk; mahlûk

(ḥayrū'l-verā) 7-1

(verā-yı Kāf)-a 120-1

vîrān (Far.) yıkık, yıkılmış; kederli, üzgün 22-3

(vîrān et-) 36-2, 101-1

(dil-i vîrān)-ım 102-1

vîrāne (Far.) yıkılmış veya çok harap olmuş yapı 40-4, 105-5

vird (Ar.) belli zamanlarda okunması âdet olan Kur'an cüzleri

(vird-i şubḥgāhım)-dır 9-7

vişāl (Ar.) ulaşma; sevgiliye kavuşma

(hem-nişîn-i neşât-ı vişāl ol-) 3-25

(rāh-ı vişāl) 34-1

(rāh-ı vişāl) 134-1

(ser-menzil-i vişāl) 45-2

(vişāl-i yār) 110-1

(kaşr-ı vişāl)-e 4-40

(bār-ı vişāl)-i 14-4

(gülzār-ı vişāl)-ün 84-4

-e 20-1

-iyle 23-4

vuşlat (Ar.) bir şeye ulaşma; sevgiliye kavuşma

(behredār-ı vuşlat-ı dōst) 52-4

(dem-i vuşlat) 103-3

(ḥarf-ı vuşlat) 76-2

(mest-i mey-i vuşlat ol-) 53-1

(netīce-i resm-i vefā vü devlet-i vuşlat) 122-4

(meclis-i vuşlat)-da 104-5

(der-i vuşlat)-ı 81-5

-uñ 58-5

vü (Far.) ve 29-3, 30-1, 60-3, 68-1, 82-4, 86-1, 119-3, 122-4, 122-5

vücūd (Ar.) bulunma, var olma, varlık; insan veya hayvan gövdesi; ten 41-6

(maḥv-ı vücūd eyle-) 142-1

-iyle 10-4

-um 1-2, 104-1

Y

ya (Far.) bağlama edatı 35-5, 60-1, 82-1, 88-3, 114-4

yā (Ar.) seslenme edatı 1-5, 5-59, 5-60, 5-61, 5-62, 5-63, 8-4

yābān (Far.) çöl; yabancı; yabanî

-e 73-4

yād (Far.) hatırlama, anma; hatır, gönül 65-4,

(yād et-) 75-4, 116-4, 121-3

(yād eyle-) 18-1

(yād-ı la'l)-iyle 106-2

yādigār (Far.) bir kimseyi veya bir olayı hatırlatan nesne veya kişi

-dan 3-25

yağ- yakmak

-ar 35-2

-dı 48-2

-mak 61-4

-up 89-4

yalvar- yalvarmak

-ı görsünler 25-5

yan yan, taraf, yan taraf,

-e 37-5

-ına 78-2, 122-2

-ında 15-1, 30-5

-uñı 58-3

yan- yanmak

-dırdı 48-2

-sun 38-3

yaña taraf, tarafa 5-48

yapış- yapışmak

-maz 100-4

yâr (Far.) dost; sevgili; ahbap; yardımcı 21-5, 25-5, 28-2, 34-2, 36-3, 49-3, 72-5, 88-4, 91-1, 98-4, 106-4, 112-3, 114-5, 119-3

(çâr-yâr-ı müctebâ) 8-1

(çeşm-i zaḥm-i zülf-i yâr et-) 91-5

(der-medḥ-i Çâr-yâr-ı güzîñ) 8

(dest-i ḥüsn-i yâr) 3-21

(dest-i yâr) 103-1

(gūş-âşinâ-yı yâr eyle-) 70-3

(ḥayâl-i yâr) 30-3

(ḥüsn-i yâr) 122-1

(nedīmân-ı bezm-i yâr) 113-2

(vişâl-i yâr) 110-1

(yâr-ı ser-mest) 82-3

(yār ol-) 48-3, 64-4, 114-4

(ẓāf-ı hecr-i yār) 80-2

(zūlf-i yār)-da 17-1

(cevr-i yār)-dan 80-1

(la'l-i yār)-dan 3-29

(lāne-i ebrū-yı yār)-dan 5-61

(reh-güzār-ı yār)-dan 91-2

(bün-ı gūş-ı yār)-e 79-2

(der-i yār)-e 82-2

(hāṭır-ı yār)-e 56-4, 65-4

(kemend-i zūlf-i yār)-e 15-2

(seng-i yār)-e 36-4

(zūlf-i yār)-e 10-5

(çīn-i zūlf-i yār)-i 21-2

(dāmen-i yār)-i 56-5

(muḥibb-i Çār-yār)-ız 8-5

-dan 91-4

-e 27-1, 28-1, 72-2, 80-5, 81-4, 85-2, 97-3, 97-5, 99-5, 103-5, 104-1, 123-5

-sız 106-5

-uñ 23-5, 52-2, 57-4, 99-4, 106-1, 110-3, 116-1

yārān (Far.) dostlar 22-5

(hālet-baḥş-ı yārān ol-) 94-2

(şoḥbet-i yārān) 19-4

(yārān-ı mey-hāne) 44-5

(yārān-ı şafā) 130-2

(yārān ol-) 108-3

-ı 101-3

yaraş- yaraşmak, yakışmak

-ur 49-4

yāre yara

(ten-i pūr-yāre)-ye 113-1

-me 119-3

yaş yaş, gözyaşı

-uñ 75-1

yat- yatmak

-ur 110-5

yaz- yazmak

-arken 37-5

-ılı 49-5

-mağa 34-4

-mışlar 37-1, 37-2, 37-3, 37-4, 37-5

-sam 28-1

ye- yemek

-mem 110-2

yek (Far.) tek; birlik 5-54, 22-1, 34-1

yek-rūze (Far.) bir günlük, geçici

(‘işret-i yek-rūze)-yi 22-1

yeksān (Far.) düz; bir, beraber; her zaman 75-3

yek-ser (Far.) yalnız başına; bir baştan bir başa; ansızın

-e 34-1

yem (Ar.) deniz, umman 5-53

(yem-i ğam) 111-4

yem-nişār (Far.) umman saçan

(micmere-i yem-nişār)-dan 5-53

yeñ- yenmek

-emezsün 74-4

-ilmez 35-3

yer yer 19-1, 24-3, 73-2, 82-5

-de 90-2, 122-3

-den 32-5

-dir 40-1, 40-2, 40-3, 40-4, 40-5

-e 69-3

-inde 49-3

-ine 19-4, 50-4, 80-1

-ün 106-5

yer yer birçok yerde 31-2, 32-3, 57-2, 92-1, 132-2

ye's (Ar.) ümitsizlik, keder

(cevāb-ı ye's) 4-43

yesir (Ar.) kolay; az şey 47-3

yet- yetmek

-er 9-6, 89-2, 91-5

yık- yıkmak

-ılsun 44-2

yıl yıl

-da 45-4

-larca 40-4, 51-4, 78-5

yine gene 3-17, 11-3, 12-2, 17-3, 21-3, 24-3, 24-4, 24-5, 28-2, 35-4, 41-5, 43-3, 47-1,
57-1, 57-3, 57-5, 59-4, 60-2, 64-2, 66-1, 69-2, 73-1, 77-3, 79-4, 82-1, 84-2, 87-5, 96-2,
102-5, 107-4, 110-1, 110-5, 121-1, 122-5, 123-4, 136-1

yoğ yok

-imiş 73-1

yohsa yoksa 27-3, 43-4, 70-2, 76-4, 95-5, 100-1

yok yok, varın karşıtı 41-3, 43-2, 43-5, 49-3, 68-4, 69-3, 105-5, 110-4, 113-5

-dur 35-5

-sa 34-4

yol yol

(yol bul-) 60-5

-a 48-1

-da 104-1

-ına 19-3

-ında 54-3

yon- yontmak

-masun 89-2

yukar(ı) yukarı

-dan 18-4

yut- yutmak

-duğum 90-3

yu- yıkamak

-yup 1-2

yüz çehre, yüz 16-3

(yüz çevir-) 80-4

(yüz sür-) 10-1, 25-5, 52-1, 52-2, 52-3, 52-4, 52-5, 78-5

-den 25-1, 65-4, 98-3

-in 10-2

-le 52-5

-ün 29-5

Z

zâf (Ar.) zayıflık; meyil, gönül akışı, aşırı istek

(zâf -ı hecr-i yâr) 80-2

zâğ (Far.) karga

(beççe-i zâğ)-ı 101-4

zâhid (Ar.) aşırı sofu 19-4, 61-5

(zāhid-i ḥod-reste)-nüñ 105-4

zāhidā (Ar.) ey sofu 116-2

ẓāhir (Ar.) görünen, açık, belli 139-1

zaḥm (Far.) yara

(çeşm-i zaḥm-i zülf-i yār et-) 91-5

(zaḥm-ı dil)-e 59-3

(āzār-ı zaḥm-ı ḥār)-ı 21-4

(zaḥm-ı ḥançer)-in 119-3

zaḥmet (Ar.) sıkıntı, eziyet; zor; yorgunluk

(zaḥmet-i firḳat) 103-3

(zaḥmet-i şīb ü firāz) 86-3

(zaḥmet-i dūr u dirāz)-ı 119-1

zāl (Far.) ihtiyar; zalim

(zāl-i sipihr) 26-2

ẓalām (Ar.) karanlık

(ẓalām-ı küfr) 8-3

ẓālīm (Ar.) zulmeden

(ʿadū-yı ẓālīm)-e 64-3

zamān (Ar.) vakit; çağ, devir; mevsim 35-1, 39-2, 78-1, 91-3, 99-4, 100-4, 115-2, 135-1

-ı 26-5

-ımı 120-4

-ından 76-4

zanbak (Ar.) zambak

(ğonçe-i zambak) 89-3

ẓannet- (Ar. T.) sanmak

(ẓanneder) 13-4

zānū (Far.) diz

(ser-be-zānū-yı ḥacālet) 96-3

zār (Far.) ağlayan, inleyen; zayıf, dermansız; inleme, ağlayış

(būlbūl-i zār) 84-3

(dil-i zār) 49-1, 79-2, 114-4, 124-4

(giryē vū zār ol-) 68-1

(İşmetī-i zār) 60-5, 61-5, 74-5

(maḥrem-i dil-i zār ol-) 64-1

(zār u nizār ol-) 3-26

(cān-ı zār)-e 97-1

(dil-i zār)-e 124-1

(İşmetī-i zār)-e 20-5, 51-5

(uşşāk-ı zār)-e 76-2

(cism-i zār)-ı 104-2

(derd-i dil-i zār)-ı 65-3

(şikest-i ḥāṭır-ı zār)-ı 62-2

(ten-i zār)-ı 82-2

(hezār-ı zār)-ınuñ 63-2

(cūybār-ı gülşen-i zār)-uñ 46-2

zārf (Ar.) kap, mahfaza, kılıf; zarf

(zārf-ı şurāḥī)-den 57-3

zāt (Ar.) kendi; asıl, öz ; saygıya değer kimse

(bi³z-zāt) 123-5

(zāt-ı mekārım-üslūb) 126-1

(gül-berg-i na^ct-ı zāt-ı nübüvvet-medār)-dan 4-36

(zāt-ı bā-kemāl)-e 6-68

(zāt-ı risālet-penāh)-ıdır 4-37

(şenā-yı zāt)-ına 6-66

(zāt-ı pāk)-i 11-2

(şems-i zāt)-uñ 7-2

(zāt-ı pāk)-üñ 9-7

-ı 116-7

-ını 10-7

zebān (Far.) lisan; dil; sözlük, lehçe

(hāme-i zebān ol-) 5-52

(zebān-ı temennā) 88-2

(hem-zebān)-ım 127-1

(zebān-ı hāl)-i 40-3

(zebān-ı lāl)-imi 13-2

(zebān-ı temennā)-ya 45-3

-ımı 120-3

-uñ 85-1

zebūn (Far.) zayıf, güçsüz, âciz

(zebūn et-) 1-1

(zebūn-ı ʔaʔn-ı bed-h^vāh)-ım 44-3

zehr (Far.) zehir 54-2

(zehr-i ğam)-a 112-4

zehr-āb (Far.) acı su 100-2

zehr-āb-dāde (Far.) acı su verilmiş

(dil-i zehr-āb-dāde)-den 54-2

zemān (Ar.) vakit; çağ, devir; mevsim 21-5, 38-4, 63-2

(şūretger-i zemān) 66-1

(zemān-ı zerķ u riyā) 54-5

(zemān-ı ğam)-da 59-5

-ında 10-4

-sız 65-3

zemāne (Ar.) devir, vakit; şimdiki zaman; baht, talih, felek 97-4

zemīn (Far.) yer, yeryüzü; üzerinde resim, nakış, resim gibi şeyler bulunan nesnenin asıl rengi; temel; dayanak; tarz, eda; tema

(zemīn-i derd-hīz-i ʿışk)-a 44-1

(zīr-i zemīn-i sīne)-deki 14-2

(zemīn-i ʿışk)-ı 30-2

(zemīn-i luṭf)-ına 52-4

-inden 83-5

zen (Far.) kadın

(kuştegān-ı ḳahr-ı dehr-i pīre-zen)-den 62-3

zencīr (Far.) zincir

-ini 131-2

zer (Far.) altın; akçe, para; oruç, çile 66-2, 115-1

(cām-ı zer-nigār)-ı 21-3

(āb-ı zer)-le 32-2

zerd (Far.) sarı; solgun

(hūn-ı sirişk-i rūy-ı zerd) 119-2

(ruḥ-ı zerd)-ime 69-5

zerḳ (Ar.) ikiyüzlülük, hile

(zemān-ı zerḳ u riyā) 54-5

zer-nigār (Far.) altınla işlenmiş, yaldızlı

(cām-ı zer-nigār)-ı 21-3

zer-niṣān (Far.) kılıç, kalemtraş gibi şeyler üzerine kakma altınla yapılan işleme

(cām-ı zer-niṣān) 66-2

zerre (Ar.) pek ufak parça, molekül 73-1

(mānend-i zerre eyle-) 121-1

(miṣāl-i zerre) 69-1

zerrīn-rikāb (Far.Ar.) altın üzengi

(pertev-i zerrīn-rikāb-ı pādīṣāh)-ımdır 9-3

zevāl (Ar.) yerinden ayrılp gitme; sona erme 87-4

-ini 123-2

zevķ (Ar.) haz, manevî haz; eğlence

(zevķ u şādī) 22-3

(tefsīr-i zevķ-ı bāb-ı ʿışķ)-ı 46-5

-de 16-3

-ı 30-5, 34-5, 51-3

-in 42-3

-ini 124-4

zevraķ (Ar.) kayık, sandal

(zevraķ-ı mihr ü maḥabbet) 117-1

(zevraķ-ı ümīd) 113-3

-ı 50-3

zıll (Ar.) gölge; koruma, sahip çıkma

(hem-ḥāşiyet-i zıll-ı hü mā) 67-2

(zıll-ı ilāh)-a 12-4

(zıll-ı livā-yı ʿināyet)-i 6-65

zīb (Ar.) süs, bezek 116-7

(zīb-i destār-ı emel ol-) 78-4

zīb-efzā (Ar.Far.) süsü, güzelliği artıran, güzelleştiren

(zīb-efzā-yı cāh-ı şeyḥü'l-islāmī) 116-7

zībā (Far.) süslü, güzel 3-29

(ğonce-i zībā) 29-5

(bezm-i gülşen-i zībā)-ya 45-4

zihī (Ar.) ne güzel, ne hoş; aferin 126-1

zīnhār (Far.) sakın, asla 97-5, 101-5

(dehen-i zīnhār)-dan 3-24

zīr (Far.) alt, aşağı; tiz perde

(zîr-i hâk) 1-3

(zîr-i ser-püş)-da 41-5

(zîr-i zemîn-i sîne)-deki 14-2

ziyâ (Ar.) ışık, aydınlık

(pür-ziyâ)-dır 15-5

zuhûr (Ar.) görünme, meydana çıkma

(zuhûr et-) 32-5

zulmet (Ar.) karanlık

(zulmet-i ğam)-dan 15-5

zûr (Far.) kuvvet, güç

(zûr eyle-) 102-5

zurefâ (Ar.) zarifler

-dır 19-3

zülâl (Ar.) saf veya tatlı su

(âb-ı zülâl ol-) 25-4

zûlf (Far.) yüzün iki yanından sarkan saç lülesi; sevgilinin saç 62-2, 73-2, 96-3

(be-dâm-sâzî-i zûlf) 5-61

(çeşm-i zahm-i zûlf-i yâr et-) 91-5

(esîr-i zûlf-i siyâh-ı dū-tâ) 144-1

(zûlf-i semensâ) 88-1

(zûlf-i yâr)-da 17-1

(ser-i zûlf)ünden 46-1

(zûlf-i pür-şiken)-den 62-2

(kemend-i zûlf-i yâr)-e 15-2

(zûlf-i yâr)-e 10-5

(çîn-i zûlf-i yâr)-i 21-2

(esîr-i zûlf)-i 55-3

(fıkr-i zûlf)-i 125-1

(ḥaṭ u zülf)-i 79-3

(dāmen-i zülf)-in 114-3, 115-4

(ser-i zülf)-in 40-5, 79-2

(şemīm-i zülf)-in 55-2

(ḥam-ı zülf)-inde 57-4

(dāmen-i zülf)-ine 39-1, 42-1

(dām-ı zülf)-ine 18-2

(ḥasret-i zülf)-iyle 50-4

(zülf-i dil-āvīzi)-ne 73-2

(ser-i zülf)-ün 40-1

(şeh-bāz-ı zülf)-ün 57-1

(ser-i zülf)-ündeki 62-2

(dām-ı zülf)-ünden 101-2

(dāmen-i zülf-i dü-tā)-ye 52-3

-i 43-1, 87-3, 94-1

-idir 41-5

-inde 131-2

-ine 15-2, 81-2, 131-1

-inün 28-4, 39-2

-ün 75-3, 75-4, 90-1

-ünle 92-1, 103-4

zümre (Ar.) bölük, takım, topluluk, sınıf, cins, grup

(zümre-i ʿuṣṣāk)-uñ 71-3

SES ÖZELLİKLERİ

Nazal ñ

Türk dilinin her devrinde yaşayan genizsil "ñ" sesi İsmetî Divanı'nda da mevcuttur: biñ nâz 25-2, pıñar 48-5, gönül 96-3

Orta Hece Ünlüsünün Düşmesi

İsmetî Divanı'ndaki Türkçe kelimelerde bazen orta hece ünlüsü düşme eğilimi gösterir: gönlümü 46-4 gönlüm 108-2, göreliden 29-5, gögsini 81-3, ayrılmaz 46-1, ayrıldıñ 64-4

Hece Düşmesi

İsmetî Divanı'nda hece düşmesine en önemli örnek "durur" yardımcı fiilinin -dır, -dir, -dur, -dür hâline geçmiş olmasıdır: yokdur 35-5, pākīdür 129-1, zurefādır 19-3, yerdir 40-1

Yardımcı Ses Türemesi

-ı-, -i-, -u-, -ü-, -y-, -n- Türk dilindeki yardımcı seslerdir: görinen 31-2, bulunmaz 20-1, 99-1, 108-4, bulunmadı 120-4, alırmaz 39-2, neydi 59-3, görünmez 69-3, umulmaz 116-5, görünür 120-5, olunmaz 46-2, olunmaz 80-2

kendüyi 39-2, 81-2, 102-5 Bugünkünden farklı olarak Divan'da "y" kullanılır.

Yardımcı seslerde bazen düz dar bazen de dar yuvarlak sesler tercih edilir. İsmetî Divanı bu konuda hem Eski Anadolu Türkçesi hem de Osmanlıca özelliği gösterir.

nemiz 79-5 Bugün yardımcı ses alıp neyimiz olur.

Türkiye Türkçesinde "kendini" denirken "n" yardımcı sesi kullanılır. Yine günümüzde "nemiz" yerine yardımcı sesin araya girmesiyle "neyimiz" yeğlenir. Divan'da "kendüden 49-1" tercih edilirken Türkiye Türkçesinde "kendinden" kullanılır.

Ünsüz Uyumu

Bugünkü gibi tam bir ünsüz uyumu İsmetî Divanı'nda yoktur: etdi 1-1, 33-2, etdiler 8-2, 8-3, etdüm 65-1, gelmekde 98-5, etmekde 3-20, 27-1, çıktı 14-1, düşdi 18-2, kuşca 18-2, meclisde 22-5, 33-5, gitdi 48-1, yola bakmakdan 48-1, yakdı 48-2, ağlamakdan 48-5, baħr-ı firkaatde 50-3, gitdüñ 59-1, hizmetde 59-4, işitdüm 65-4,

hayretde 71-2, 109-4, gerekdir 76-3, niyâz etdügimce 88-4, ırakdan 99-3, gitdikçe 100-2, güçdür 100-5, Hâkdan 110-1, çokdur 134-1, çokdan 144-1

Düzlük Yuvarlaklık Uyumı

Batı Türkçesinin son devirlerinde hüküm sürmeye başlasa da Türkçenin hiçbir devrinde kalınlık incelik uyumu kadar yaygınlaşamaz: düşdi 18-2, görinen 31-2, oldı 31-5, etdün 60-2

Sedahlışma

İsmetî Divanı'nda pek çok örneği vardır: ede 2-14, gider 21-5, dökmege 23-1, edüp 63-1, edüpdür 25-3, ögredür 86-1, niyâz etdügimce 88-4, akıdır 123-1

Hece Kaynaşması

Geçici hece kaynaşması: k^ola 2-12, 2-13, k^odur 10-1, n^ola 15-4, 32-4, 108-2, n^eylar 20-1, 20-2, 20-3, 20-4, 20-5, n^eyleyeyim 64-4, n^eylersen 106-4, n^etsün 24-2, nic^olur 25-1, k^olavuz 52-4

Kalıcı hece kaynaşması: böyle 3-16, 7-2, 10-3, 18-4, niçün 55-4, 65-2, 114-2

ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

İsimden İsim Yapım Ekleri

-lık, -lik

İsmetî Divanı'nda bu ek düz şekillidir: bed-mestlikler 17-3, şâflikde 109-3

lı, -li, -lu, -lü

Ekin yuvarlak ünlülü şekline rastladık: kanlu 75-1

-cılayın, -cileyin

İsmetî Divanı'nda tek örneğini görürüz: sencileyin 61-2

-sız, -siz, -suz, -süz

Bu ekin de bir örneğiyle karşılaşırız: zemânsız 65-3

-ki

Tek örneği vardır: serdeki dağ-ı hūnīn 31-4

Fiilden Fiil Yapım Ekleri

-ma, -me

Olumsuzluk eki İsmetî Divanı'nda da sık kullanılır: olmasam 18-1, görünmezse 32-4, ayrılmaz 46-1, gelmedi 48-1, kıoma 58-4, unutma 73-5, içmemeye 98-2, eylememek 33-4

-r

Bu ek İsmetî Divanı'nda işlektir. Düzlük yuvarlaklık uyumu dışındadır. Yuvarlak ünlüyü tercih eder: bitürse 3-17, düşürmem 40-3, geçirür 63-4, bitürsün 85-4, düşürdüm 120-4

-dır, -dir, -dur, -dür

Bu ekin İsmetî Divanı'nda sedalı şekilleri vardır: döndürdi 4-38, kondurur mı 42-1, yandırdı 48-2, süründürme 144-1

-l-

Bu ek İsmetî Divanı'nda çok canlıdır: açılırdı 24-3, açılmaz 20-2, açılmasaydı 13-3, açılıp 32-3, açıldı 65-5, umulmazdı 22-3, umulmaz 27-5, 116-5, şıkılır 114-2, aınılmasun 34-3, yeñilmez 35-3, yıkılsun 44-2, ayrılmaz 46-1, bozulmasun 87-1, çözülmesün 87-1

-n-

Dönüşlülük eki İsmetî Divanı'nda bugünkü gibidir. Ancak düzlük yuvarlaklık uyumuna zaman zaman girmemektedir: şalın 25-2, görünse 30-3, görünür 120-5, görinen 31-2, 37-2, görünmezse 32-4, bulunmağa 42-5, olinmaz 46-2, olunmaz 80-2, döğünsem 65-2, bilinmez 40-2, görünmez 69-3, alınmaz 76-2, geçinme 113-4

-ş-

Bu ek de İsmetî Divanı'nda günümüzdekinden farklı değildir: yaraşur 49-4, erişse 66-2, yapışmaz 100-4

-t-

Bu ek, İsmetî Divanı'nda yanına ünlüyle başlayan bir ek geldiğinde sedalılaştır; ancak Türkiye Türkçesinde sedalılaştırmaz: ağıtmış 57-2, ağıdır 123-1

-ar-, -er-

Bu ek İsmetî Divanı'nda bugünkü gibidir: çıkarmış 57-3, kıoparmaz 78-4

-gur, -gür

Bu ek İsmetî Divanı'nda sadece ırgür- fiilinde geçmektedir: ırgürürsîñ 82-2

Fiilden İsim Yapım Ekleri

-maz, -mez

Sıfat-fiil ekidir. İsmetî Divanı'nda tek örneği vardır: işidilmez oldı 79-2

-gın, -gin, -gun, -gün, -kın, -kin, -kun, -kün

İsmetî Divanı'nda tek örneğini görürüz: keskin 23-2

-mak, -mek

Türkçede en sık kullanılan fiilden isim yapım eklerindendir: ağlamağdan 48-5

İsimden Fiil Yapım Ekleri

-la, -le

İsmetî Divanı'nda işlek bir fiilden isim yapım ekidir: gözle 101-3, eylemez 108-4, 33-4, bağlasa 110-2, añladı 119-5, tāzeledi 136-1

-da, -de, -ta, -te

İsmetî Divanı'nda sadece “iste-” (iste-<iz-de-¹) fiilinde geçer: 24-1, 24-2, 24-3, 24-4, 24-5, 36-1, 36-2, 36-3, 36-4, 36-5

-a, -e

Kullanım sıklığı çok olmayan yapım eklerindendir. İsmetî Divanı'ndaki örneği şudur: beñzer 30-3 (beñiz-e-)

Eşitlik Ekleri

İsmetî Divanı'nda eşitlik eki “-ca, -ce”dir. Ünsüz uyumu dışındadır: kuşca 18-2, yıllarca 40-4, 78-5, niyāz etdügimce 88-4, murāduñca 114-4

Tamlayan Ekleri

İsmetî Divanı'nda tamlayan ekleri -uñ, -üñ, -nuñ, -nüñ şeklindedir. Düz şekilleri yoktur. Daima yuvarlak ünlülüdür: çarhuñ 15-3, güzelüñ 19-3, anuñ 29-2, 29-3, ‘āle-müñ 35-5, bunuñ 36-1, ruhuñ 37-1, senüñ 109-3

¹ M. ERGİN, Türk Dil Bilgisi (1993) s. 173.

Çokluk Ekleri

Türkçenin bütün devirlerindeki gibi çokluk ekleri "-lar, -ler"dir: cefâlar 13-2, neler 13-5, dōstlar 50-4

İyelik Ekleri

İkinci kişilerde yuvarlaklaşma, üçüncü kişilerde düzlük, dikkati çeken özelliklerdir.

Teklik 1. kişi: -m (sırrım 96-4, hâlim 1-1, vücūdum 1-2, gönlüm 72-5)

2. kişi: -ñ (tevfîküñ 1-3, niķābuñ 25-1)

3. kişi: -ı, -i, -sı, -si (yolı 54-3, hükmi 60-4, hevâsı 18-5, sāyesi 47-1)

Çokluk 1. kişi: -mız, -miz (vāyemiz 83-2, nemiz 79-5)

2. kişi: -ñuz, -ñüz (arañuz 87-4)

3. kişi: -ları, -leri (dilleri 57-3)

Yönelme Hâl Ekleri

İsmetî Divanı'nda bugünkü gibidir: hâlîme 1-1, fakîre 1-4, 'İşmetîye 1-5, Allâha 16-1, bezme 19-1, meclise 19-1, 'uşşâķa 22-4, yâre 28-1, dünyâya 28-5, sipihre 38-2, ele 72-5, yâreme 119-3

Bulunma Hâl Ekleri

İsmetî Divanı'nda ünsüz uyumu dışında kalıp sadece sedalı şekilleri mevcuttur: da'vetde 3-19, dünyâda 9-6, yanında 15-1, zevķde 16-3, meclisde 22-5, dilde 23-3, cihânda 30-5, elinde 37-5, çemende 59-2, 103-2

Çıkma(Ayrılma) Hâl Ekleri

Bu ekin de sadece sedalı şekilleri vardır: senden 1-1, 36-2, bahârdan 2-1, güzâr-dan 3-31, ırakdan 99-3, benden 6-66, 62-1, cümleden 7-4, kendüden 49-1, yüzden 25-1, olaldan 29-4, görelden 29-5, gözden 30-4, nesîmden 55-2, elden 111-6

Yükleme Hâl Ekleri

İsmetî Divanı'nda üç çeşit yükleme hâli eki görürüz:

1. Umumî yükleme hâli eki -ı, -i: beni 1-1, 18-1, leb-teşnegânı 4-44, nâmuñı 7-4, Bağdadı 12-2, cânımı 18-2, o şühı 21-1, ķanını 23-2, dîdârı 25-1, ruhsârı 25-1, göñlimi

36-2, güli 37-1, gönlümi 46-4, 72-5, hükmini 60-4, bizi 62-3, 90-4, seni 73-3, beni 121-3

Yalnızca düz şekilleri vardır.

2. İyelik eklerinden sonra gelen yükleme hâli eki -n: fenâsın 22-1, dil murğın 101-2, bendesin 121-3, kâdrin 99-1, gül ü lâlesin 24-2, menzilin 29-1, rûzgârın 117-1, çeşme-sârın 117-2, i'tibârın 117-3, kararın 117-4, hûşyârın 117-5

3. Zamirlerden sonra gelen yükleme hâli eki -nı, -ni: anı 22-2, 22-4

Yeterlik Birleşik Fiili

İktidar fiilinin olumsuz şekli bugün -ama, -eme olduğu hâlde İsmetî Divanı'nda -ama, -eme, -ıma, -ime şekillerindedir: bakamam 33-3, çekemem 61-1, göremez 63-2, yeñemezsün 74-4, bulımaz 104-4

Birleşik Çekim

İsmetî Divanı'nda birleşik çekimler bugünkü gibi -i fiili ile yapılır.

Hikâye: etmez idüñ 86-4, ederdim 41-4, bulurdı 103-4, olaydı 98-4, görmezdi 115-2, almışdı 124-4, vermişdi 125-4

Rivayet: yogımiş 73-1

Şart: eyler iseñ 58-1, göstermezse 62-1, isterseñ 62-5, ister iseñ 64-4, çekerse 87-3, düşerse 97-3, olduñsa 101-5, edersem 118-5, almazsa 120-5

Zarf-Fiil: seyr eyler iken 132-1, neşr etmiş iken 67-4

Yardımcı Fiil Ekleşmesi

Divan'da "durur" yardımcı fiilinin ekleşmediği tek yer 1. sayfanın 5. beytindeki "bu durur" dur.

"Bildirme eklerinin birinci, ikinci şahısları er- fiilinin geniş zamanının ekleşmesinden doğmuştur. Üçüncü şahıslar ise başka bir fiilden gelirler. Bu fiil tur->dur- fiilidir. Eski Türkçede ana yardımcı fiil önce yalnız er- idi. Üçüncü şahıslarda er- kullanılırdı. Sonradan buna tur- yardımcı fiili de katılmıştır. İşte Eski Türkçede üçüncü şahısların turur, tururlar yardımcı fiili aynı fonksiyonla Batı Türkçesine de geçmiş ve bildirme üçüncü şahıslarının temelini teşkil etmiştir. Tabî bu fiil t-d değişmesi

ile Batı Türkçesine de durur, dururlar şeklinde geçmiştir. Üçüncü şahıslarda da ekleşme Eski Anadolu Türkçesinde başlamış, fakat bu ekleşme Osmanlıcanın sonlarına kadar tamamlanamamış, böylece durur, dururlar fiilleri ekleşmiş şekillerinin yanında karışık olarak uzun zaman kullanılmıştır.”¹

Ana Yardımcı Fiil i-

-i fiilinin bugünkü gibi dört şekli vardır. Bildirme ekleri şöyledir:

(ben)kulum 9-1, râzıyım 110-3, hasteyim 109-2, âşinâyım 110-2

degilsin 84-1, sensin 84-2

yoğdur 35-5, vardır 94-3, nicedir 38-1, güçdür 100-5

muhibb-i Çâr-yârız 8-5, mu'tekif-i günc-i ferâğız 81-5

Öğrenilen geçmiş zaman: imiş 6-64, 17-4, 65-3, 73-1, 97-2, 123-2, 144-1

Şart: ise 41-2, 53-4, 58-5, 81-1, 81-4, 97-4, 112-1, 112-2, 112-3, 112-4, 112-5

isem 28-2, 44-5

iseñ 58-1, 64-4

Görülen geçmiş zaman: idi 7-2, 73-2

idim 48-3

idüñ 86-4

Soru Ekleri

İsmetî Divanı'nda soru ekinin sadece düz şekilleri vardır: hażzeylesün mi 3-25, olur mı 3-17, bir midir 27-1, o mıdır 36-3

Geniş Zaman Ekleri

İsmetî Divanı'nda geniş zaman ekleri “-ur, -ür, -ar, -er, -r”dir:

ururum 1-4, korkarım 34-1, bilirim 74-4, gösteririm 38-2, alursıñ 90-5, iñler 122-3,

uğrar 78-2, kıor 104-2, tutar 116-2, der 9-1, döner 33-1, yaķar 35-2, yaraşur 49-4, verür

39-3, gösterirler 126-3

¹ M. ERGİN, Türk Dil Bilgisi (1993) s. 299.

Geniş zamanın olumsuzu "-maz, -mez, -ma, -me"dir:  urmaz 23-1, degmez 51-1,  omaz 68-3, umulmaz 27-5, a ılmaz 20-2, ye ilmez 35-3, istemem 104-1, olmam 110-1,  omam 115-1, vermem 115-5, bilmezem 33-1, varmazız 23-5

Görülen Geçmiş Zaman Eki

Bu ekin  smet  Divanı'nda sadece sedalı şekilleri vardır: oldum 5-57, besledim 14-4, görmedim 107-3, geldim 109-2, gördüm 55-2,  andum 65-3, söyledim 65-3, işitdüm 65-4, etd m 65-1, döndün 109-5, durmad  n 109-5, döndürdi 4-38, geldi 4-42, gördi 119-3,  ı kdı 14-1,  alurdı 8-3, görmedi 10-3, dedi 12-4, bilürdi 13-3, girdi 21-2, uydı 24-1, a ılurdı 24-3,  oydı 70-2, ayırdı 73-3, aldı  73-1, s neye  ekdik 122-2, oldılar 8-2,  odılar 31-1, bildiler 110-4

Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki

Bu ek Türkiye Türkçesindeki gibidir: düşmüşüm 72-2, olmu ım 58-1, geçmişim 71-1,  almı ım 71-2,  omu um 120-2, eylemi i n 22-5, geçmiş 22-4, d kmi  132-2, a nmi  56-4, yo imi  73-1, eylemişler 22-3, demişler 113-2, şanmışlar 22-3

 stek Ekleri

 smet  Divanı'nda da istek eki "-a, -e"dir: edem 135-1, a layam 68-3, ala 2-1, eyleye 2-1, göstere 2-7,  almaya 2-9, ola 3-16, ede 10-5, d  e 34-3, k olavuz 52-4

 art Ekleri

 smet  Divanı'nda da şart eki "-sa, -se" dir: yazsam 28-1, isem 28-2, 44-5,  all eylesem 120-3, d   nsem 65-2, bilsem 65-4, olmasam 18-1, bulsam 103-3,  urtarsa  90-4,  unsaa 90-4, etse  71-3, eyler ise  58-1, derse  9-5, 40-3, olmasa 7-2, gelse 34-2, derse 9-4, görse 21-1, görünse 30-3, görünmezse 32-4, ederse 38-2, ba sa 39-2, eylese 49-1, a ılsa 66-1

Emir Ekleri

 smet  Divan'ındaki emir ekleri şunlardır:

Tekil 1. kişi: Osmanlıcada "-ayım, -eyim" dir.  smet  Divanı'nda rastlanamadı.

Tekil 2. kişi:  smet  Divanı'nda eksizdir.(götür 25-1,  alın 25-2,  un 25-4, gel 26-4)

Tekil 3. kişi: -sun, -s n ( osun 21-5, etsün 27-4)

Çokluk 1. kişi: -alım, -elim (ʿazm edelim 55-1, tütalım 77-2)

Çokluk 2. kişi: -ñ, -ñuz, -ñüz (demeñüz 53-1, şanmañuz 93-1, şanmañ 30-2)

Çokluk 3. kişi: -sunlar, -sünler (kosunlar 120-1, eylesünler 25-1)

Kişi Ekleri

Şahıs zamiri menşeli olanlar:

Tekil 1. kişi: -ım, -im, -um, -üm, -ın, -in, -am, -em

ururum 1-4, gösteririm 38-2, bilmezem 33-1, bilürin 53-2, korğarım 34-1

Tekil 2. kişi: -sıñ, -siñ, -suñ, -süñ

irgürürsiñ 82-2, bulmazsıñ 83-4, içersiñ 83-4, edersüñ 82-1, alursıñ 90-5

Tekil 3. kişi: —

Çokluk 1. kişi: -ız, -iz, -uz, -üz, -vuz, -vüz (varmazız 23-5, k^oolavuz 52-4)

Çokluk 2. kişi: Osmanlıcada “-sıñız, -siñiz, -suñuz, -süñüz”dür. İsmetî Divanı’nda rastlanamadı.

Çokluk 3. kişi: -lar, -ler (gösterirler 126-3, gelürler 44-5, şanurlar 128-2)

İyelik eki menşeli olanlar:

Tekil 1. kişi: -m (besledim 14-4, umardım 55-2, döğünsem 65-2)

Tekil 2. kişi: -ñ (derseñ 40-3, durmaduñ 109-5)

Tekil 3. kişi: —

Çokluk 1. kişi: -k, -k (aldık 73-1, çekdük 122-2)

Çokluk 2. kişi: Osmanlıcada “-ñız, -ñiz, -ñuz, -ñüz”dür. İsmetî Divanı’nda rastlanamadı.

Çokluk 3. kişi: -lar, -ler (kodılar 31-1)

Zarf-Fiiller

İsmetî Divanı’ndaki zarf-fiil ekleri şunlardır:

-a, -e: söyleye 72-2

-ı, -i: yalvarı görsünler 25-5, fehm eyleyi gör 61-5, yazılı kulu ol var 49-5

-u, -ü: deyü 63-5, 69-5, 129-1

- up, -üp: alup 4-43, gelüp 7-3, 22-5 eyleyüp 7-3, 12-4, 57-5 edüp 9-3, 57-4, 63-1, turmayup 18-3, varup 20-4, 25-5, bakmayup 22-4, kaçıyup 23-1, 23-5 bileyüp 23-2, geçüp 24-1, yüz sürüp 25-5, akıdup 69-2
- madın, -medin, -madan, -meden: çıkmadın 2-3, demeden 77-3
- mağda, -mekde: etmekde 3-20, 27-1, olmakda 76-1, gelmekde 98-5
- alı, -eli: olalı 3-21, 71-2, görelı 50-5, edeli 130-1
- alıdan, -eliden: olaldan 29-4, görelden 29-5
- ınca, -ince, -unca, -ünce: olunca 3-31, 17-5, edince 42-3, gelince 59-3, açınca 140-1, olmayınca 5-49, görince 21-1, etmeyince 78-5, ölünce 49-5
- ken: degilken 24-5, iken 21-3, 67-4, 99-4, yazarken 37-5
- dıkça, -dikçe, -dukça, -dükçe: var oldukça 47-3, eyledükçe 39-1, etdükçe 75-1, gördükçe 77-4, gitdikçe 111-4
- dıkda, -dikde: geldikde 74-1
- ıcağ, -icek: āgāz edicek 74-4

Sıfat-Fiiller

İsmetî Divanı'ndaki sıfat-fiil ekleri şunlardır:

- an, -en: olan 4-32, 39-5, gelen 4-35, 19-1, eden 4-36, eyleyen 8-4, 92-3, gören 13-4
çeken 19-5, 118-1, görinen 31-2, 37-2, giden 33-4, almayan 76-1, çıkan 76-3
- duğ, -dük: bilinmedük nesi 20-5, işidilmedük nemiz 79-5
- maz, -mez: işidilmez oldu 79-2
- acağ, -ecek: gönçeye mahrem olacağ 84-2

Zarflar

Zaman zarfları: kaçan 1-3, 66-3, hemîşe 1-5, 9-2, 17-1, 20-1, 52-3, 68-4, 69-1, 122-5
yine 3-17, 11-3, 12-2, 17-3, 21-3, 24-4, 28-2, 35-4, 59-4, hep 4-32, 11-3, 4-33, 4-34, 4-35, 4-36, 14-4, 29-3, 50-2, 130-1 sonra 4-42, henüz 8-3, 13-5, 59-4, 98-1 dā'imā 8-4, hemān 9-6, 52-2, 15-2, 30-5, 91-2, 114-4, şimdi 11-1, 19-3, 26-1, 28-2, 32-4, 54-5, 55-5, 61-1, 77-5, 78-2, 81-5, 89-3, 108-5, 113-5, 115-2, 115-5, 55-5, 61-1, şimdilik 90-2, hemvāre 12-1, 116-7, dā'im 15-3, bugün 16-5, geh 17-2, gāh 17-2, āhır 29-1, yer yer

32-3, 57-2, yıllarca 40-4, 51-4, bir sene 63-3, şimden gerü 74-2, bir lahza 75-2, dem-be-dem 110-1, haşre dek 114-3, arada bir 34-3

Yer zarfları: içre 16-1, 18-1, 25-2, 29-5, 31-4, 58-3, 134-1

Azlık çokluk zarfları: biraz 88-2, 123-2, hiç 55-2, 104-4, 113-4, çok 64-3, 115-2, hayli 116-3, gāyet 121-2

Soru zarfları: niçün 55-4, 65-2, 114-2, ne zamān 135-1, ne kaçarsın zāhid 19-4, ne kadar 112-2, 112-5, nicedir 38-1

Durum zarfları: eyü 68-2, yok yere 69-3, güzel 56-2, 57-2, haḫḫā 124-1

İsim-Fiiller

-ma, -me, -mak, -mek eklerinden oluşur: yüzün sürmege 10-2, şebt eylemege 12-3, hāṭıra gelmek 22-3, dökmege 23-1, müsā'id olmağa 26-5, bakmağa 30-4, eylemek 33-4, yazmağa 34-4, cevır etmede 36-3, çekmege 36-4, ber-murād olmağ 41-3, buluşmak 42-5, bulunmağa 42-5, kul etmek 46-4, yola bakmağdan 48-1, ağlamağdan 48-5, tenür-ı sīneye gelmek 54-2, geşt etmege 57-4, yol bulmağa 60-5, 102-3 yakmak 61-4, bahş etmegi 61-5, olmak 73-4, pāy-māl eylemek 112-5, almağa 113-5, yāruñ elinden içmemek 116-1, kıpmadır 75-5, demek 77-2, tökmek 88-3, nümāyān olmada 92-1, içmege 98-2, bā'ış olmağdır 100-1, gülün kıynına girmege 119-4

Zamirler

İşaret zamirleri: bu 1-5, 49-2, budur 9-6, 19-2, buña 59-2, bunuñ 36-1

Soru zamirleri: kim 10-5, 30-4, 21-1, kimünle 64-4, neler 13-5, 25-3, ne 22-1, 49-4, 62-4, 66-1, 68-1, 105-4, nedür 53-5, 122-1, nedir 112-3, neydi 59-3, kimedir 82-4

Kişi zamirleri: ben 15-2, 38-2, 50-1, 58-1, 65-2, 70-3, sen 59-2, 74-5, beni 1-1, 23-4, 18-1, 38-2, 61-1, benden 62-1, 73-3, senden 1-1, 36-2, baña 1-3, 17-5, 48-3, 106-4, biz 15-5, saña 19-4, 29-4, 62-1, bizdedir 113-4, bizi 62-3, 90-4, seni 22-5, 70-4, 73-3, senün 25-4

Belirsizlik zamirleri: kimse 10-5, 100-4, 117-5, kimseler 107-5, 111-1, kimseye 70-1, cümle 29-2

Dönüşlülük zamirleri: kendüden 49-1, kendisi 34-2, kendüyi 20-1, kendün 74-4, 99-2, kendi 26-3

Edatlar

Ünlem Edatları

Ünlemler: ey 7-5, 16-3, 24-4, 25-1, 25-2, 25-4, 25-5, meded 34-3, 87-5, şakın 38-4, 68-2, 68-5, el-ḥāzer 85-3, 111-4, āh 39-1, dirīgā 68-4, hāy 77-4, ḥayf 95-4, amān 101-2, zīnhār 101-5, zihī 126-1

Seslenme edatları: ʿİşmetiyā 12-3, dilā 15-1, 110-3

Gösterme edatları: tā 17-4, 49-5, 94-3, 125-1

Cevap edatları: hergiz 78-4, belki 80-5, elbet 120-5

Sorma edatları: āyā 105-4, 22-1, ʿaceb 15-5, 21-3, 24-5, 37-4, 63-1

Bağlama Edatları

Karşılaştırma edatları: ya 60-1, 114-4, ne dervīş ü ne ḥod 16-1, ne sebū ne sāgar 24-2, ne nām u şānı 26-1, bir kendi bir de 26-3, nālemle nigāhım 27-1, hem ... hem 35-2, 53-2, ya şöyledir ya böyledir 35-5, ḥāme ile kāğıd 37-5, geh ... geh 56-4

Sıralama edatları: kīn ü naḥvetle 22-4

Sona gelen edatlar: da 16-4, 24-1, de 16-5, 39-5, daḥi 1-3, 2-3, 13-5, 28-3, 33-2, 98-1, 119-4, kim 1-3, bile 104-1, ki 2-2, 24-5, değil 42-5, degül 77-1, ise 41-2, 53-4, 58-5

Cümle başı edatları: ger 48-3, 50-4, 58-5 egerçi 3-19, 61-3, eger 9-4, 13-1, 25-5, 35-4, 49-1, 62-1, 62-5, 118-5, meger 10-5, 20-3, 22-3, 27-5, 59-5, 65-3, çünkü 20-4, 64-4, 104-4, çünkü 23-5, hele 26-4, 41-4, 100-4, yohsa 27-3, 70-2, 100-1, yoksa 34-4, gerçi 29-3, 139-1, 111-1, şāyed 34-3, 82-2, tek 72-5, 110-3, ancak 76-3, gūyā 124-3, çü 126-2 çün 56-5, 126-2, ammā 9-1, 13-4, 21-4, 24-3, 63-3, 117-4

Son Çekim Edatları

gibi 5-54, 29-4, 38-1, deñlü 11-4, 42-1, ile 12-2, 10-4, 25-2, deyyü 58-2, 85-3, deyyü 63-5, 69-5, 129-1, diye 123-5, üzre 31-2, 37-3, göre 98-4, için 82-3, kadar 49-3, gayrı 43-3, 94-4

Sıfatlar

İsmetî Divanı'ndaki sıfat tamlamalarının yapısında Türkiye Türkçesindekinden farklı bir durum yoktur: o dem 1-4, bir tâze kârdan 2-2, her nağme 2-3, her dem 121-4, bir kadeh 2-6, her lahza 2-12, ol rûzgâr 3-17, bir dil 3-23, bu penç tuhfe 4-42, her diyâr 5-50, iki ʿâlem 8-4, eski kulumdur 9-5, böyle bir şehriyâr 10-3, eski kulu 10-6, bu cihâd 12-3, bir iki nâ-dân 14-4, bir iki varak-ı gül 31-3, en gedâ kemter 15-1, bu çarhuñ vaşfi 15-3, o mâh 15-5, her kâr 16-1, ol şüh 16-5, her giyâh 17-4, o ebrû 20-3, bir nigâh 20-4, bir kitâb 34-4, o nâ-tüvân 38-5, bir iki ruh 54-4, o şeh-suvâr 20-4, o şüh 21-1, o mâh-pâre 21-1, bu demde 22-3, o ser-keş 22-4, o ser-keşden 27-5, her dem 24-5, biñ nâz 25-2, dû çeşm 48-5 çekilmez kemânı 26-2, bilinmez lisânı 26-4, bu dil 29-1, bir şahdır 30-1, bir deştdir 30-2, mest olan dilüñ kaydına 39-5, girizân olduğum yerdir 40-1, perişân olduğum yerdir 40-1, bu rûzgârda 55-4, bu yolda 104-1, kıl kadar bir yerinde 49-3, böyle bir hevâ 55-1, her âdemüñ serine 55-3, geçen ahvâl 56-4, şad şükr ü minnet 56-5, şad çâk 60-2, bu gülşene 60-3, her bir girih 62-2, bir sene 63-3, seg rakîb 68-4, nice dem 70-4, nice bir her saç 73-4, öyle bir mümtâz 96-2, bu şekl 97-5, o gül 98-1, o gevher 99-1, degme bir kânda 99-1, gördüğün her beççe-i zâğı 101-4, gönçeveş dil 103-1, hemçü nergis 103-2, âteşin bâdeyle 103-2, olacak nesne 106-1, yârsız cennet 106-5, kaçre kaçre jâleler 107-2, bir içim şudur 109-1, top tolu tiryâk 112-4, o zer peymâneyi 115-1, ol bezm ehlinüñ bir hüşyârı 117-5, her ne zamân 135-1, mest olacak bâde 125-2, yârân olıcağ kişi 108-3, bilinür nesne 77-1, işidilmedük nemiz 79-5, şikârın almayan şeh-bâz 76-1

Sıfatın kişi zamiri olduğu şu örnek ilginçtir: ben bendeñe 71-3

Soru sıfatları: kaçğı 53-2, ne hâcet 36-3, ne cevri 58-1, nice fülful 31-2, nice dem 50-3

Türkiye Türkçesinden farklı olarak "kaçğı" vardır

İşaret sıfatları: şu resme 2-14, bu dem 22-3

Belirsizlik sıfatları: bir gün 50-3, 113-3, her âyine 98-5, bir dem 99-2, her zamân 99-4, bir zemân 115-2, bir hüşyâr 117-5, bir iki top 129-2, her gül 140-1, bir iki câm 116-4, hiç bir kenâr 117-1

Sayı sıfatları: bir ser-çeşme 102-2, bir serv 102-3, biñ pāre 115-4, hezār pāre 118-3, yüz cām 16-3, bir zevk 16-3

İsmetî Divanı'nın yukarıda sıraladığımız ses ve şekil özelliklerine bakıldığında 17. yüzyıl Osmanlı Türkçesinden farklı bir durumla karşılaşmayız.

İSMETÎ ve SEBK-İ HİNDÎ

“Şeyh, kadı, âlimler yetiştiren bir ailenin çocuğudur. Babası sultan 1. Mustafa devri meşayihinden Şeyh Fazlullah Efendi (ö. 1623), dedesi meşhur âlimlerden Birgivî Mehmet Efendidir (ö.1573). Kültürlü bir çevre içinde yetişen İsmetî ilk tahsilini babasından gördü. Medrese tahsilini tamamladıktan sonra Şeyhülislâm Zekerriyya-zâde Yahya Efendiye (1643) intisap etti. Bir müddet onun yanında bulunduktan sonra müderris oldu.

İsmetî’nin müderrisliği uzun sürmedi. Bu meslekten ayrılarak Mevlevî tarikatine giren şair, Şeyh Ahmed Togânî Dedeye intisap etti. Fakat burada da fazla kalamayan İsmetî tekrar müderrisliğe döndü. Şam kadılığına tayin edilen İsmetî, arada bir azledilerek Bursa, İzmir, Edirne, İstanbul ve Selânik kadılıklarında bulundu. Köprülü Mehmed Paşa tarafından Anadolu Kazaskerliğine getirilen İsmetî’nin, fasılalarla sekiz yıl kadar süren biri Anadolu, iki Rumeli Kazaskerliği vardır.

İsmetî ikinci Rumeli Kazaskerliği’nden ayrıldıktan birkaç ay sonra 1665 tarihinde Kanlıca’daki yalısında vefat etmiştir. Cenazesi Edirnekapısı dışında Sırt Tekye karşısındaki mezarlığa defnedilmiştir.

Eserleri:

Dîvân (*Dîvân-ı İsmet* adıyla 1874’te ve *İsmetî Dîvânı* ismi ile Halûk İpekten tarafından yayımlandı, 1974.)

Ayrıca Birgivî’nin *Tarîkatü’l-Muhammediyye* adlı eserini Türkçeye çevirdi. Fıkha dair bazı talîkat ve mektupları vardır.”¹

“Hint üslûbu ya da Hint tarzı anlamına gelen “Sebk-i Hindî” İran’da ortaya çıkmış, ancak Safeviler dönemindeki dinî baskı nedeniyle İran’dan Hindistan’a giden İranlı şairlerce Hindistan’da geliştirilmiştir. ... 17. yüzyılda bütün özellikleri ile Divan şiirinde de etkisini gösteren söz konusu üslûbun anılan yüzyılda edebiyatımızdaki belli başlı temsilcileri ise Na’îlî, Neşatî, İsmetî, Şehrî ve Fehim’dir. Nef’î’de de “Sebk-i Hindî”nin bazı özellikleri görülmekle birlikte Nef’î’nin “Sebk-i Hindî” şairi olduğu söylenemez. 18. yüzyılda ise Nedim ve Şeyh Galib’in şiirlerinde bu üslûbun etkisi bulunmaktadır. Ancak Nedim’de ıstırap ve tasavvuf yoktur. Onda dış dünyaya

¹ Büyük Türk Klâsikleri, C. 5. s. 200.

ait hayallerin zenginliği dikkat çekicidir. Şeyh Galip'te ise insan ruhuna eğilme, ıstırap ve tasavvuf yer alır. ”¹

“ ... Babürlü-Hint saraylarında 15 ilâ 17. yüzyıllar arasında uygulanmış olan bir şiir üslûbudur. Hindistan'daki Hint-Türk saraylarında yetişen Örfî, Baba Figânî, Sâ-
ip, Tâlib-i Amûlî, Kudsî, Meşhedî, Kelîm gibi şairlerin etkisiyle Türk şiirine 17. yüz-
yıl da girmiş ve devam etmiş olan bu üslûpta Divan şiirinin klâsik kuralları aşılmıştır.
Her ne kadar estetik yapı ve malzeme aynı idiye de hayallerde bir yenilik kendini
gösterir. Bu üslûpta bilmeceyi andıran karmaşık mazmun ve söyleyişler, hayale daya-
lı incelikler ve zihni zorlayan imajlar, çok zor anlaşılabilen ve derinlere gizlenmiş
mana, orijinal teşbihler, sentetik bir şiir dili vs. hep zekâyâ yönelik çalışmalar kendi-
ni gösterir. ... ”²

İsmetî, Divan edebiyatında “Sebk-i Hindî” özellikleri gösteren bir şairdir. Onun
divanında tasavvuf başta olmak üzere bu tarzın bazı niteliklerini görürüz.

İsmetî'nin “Kaşîde der-naʿt-ı habîb-i Hudâ صلى الله عليه وسلم li” başlıklı
kasidesinin 36. beyti şöyledir:

”Hep ʿışkdır hezâr-ı dili nağme-sâz eden
Gül-berg-i naʿt-ı zât-ı nübüvvet-medârdan”

Gönül bülbülüne peygamberin naʿtının gül yaprağından şarkı söyleten hep aşktır.
Buradaki gül yaprağı, defterdir. Sabah rüzgârı bu defterin sayfalarını çevirerek bülbü-
lün ondan şiirleri öğrenmesini sağlar. Gönül bülbülünü şakıtan, peygamber sevgisi-
dir.

Bu dizeler İsmetî'nin Allah'a ve peygambere duyduğu aşkı gösterir.

Zincirleme ad tamlamalarının İsmetî Divanı'ndaki çokluğu da Sebk-i Hindî'nin
özelligidir. Tabi ki bu durum beyitlerin çabuk anlaşılabilirliğine engeldir. Aynı kasidenin
64. beytindeki,

”Ser-levh-i naʿt-ı nağş-ı cemâl-i peyâmberî

Kim hırz-ı cân-ı ümmet imiş havf-ı nârdan” dizeleri buna örnektir.

¹ M. Mengi, Eski Türk Edebiyatı Tarihi (1997) Akçağ Basım-Yayım. s.180.

² İ. Pala, Divan Şiiri Sözlüğü (1995) Akçağ Basım-Yayım. s. 468.

Peygamberin güzel yüzünün resmini anlatan naatların baş levhası cehennem ateşinden ümmetinin canının sığınağıymış. Buradaki ser-levh, kasidenin başındaki "Kaşîde der-na't-ı habîb-i Hudâ صلى الله عليه وسلم" sözleridir. İnsanları kurtaracak olan, peygamberin yolundan gitmektir.

Mübalâğalı anlatım da bu tarzın en önemli niteliklerindendir. 38. sayfadaki 26. gazelin 3. beyti:

"Fezâ-yı sînede yansun hezâr meş'al-i dâğ
Zemîn-i nakşını da görsün âsmân nicedir"

Göğsün uzayı andıran boşluğunda bin yara meş'alesi yansın. Gök, yüreğin resminin zemininin de nasıl olduğunu görsün. Âşığın gönlü uzayı andırır. Dağlanmış yüreğin yarası, meş'aleye; yara meş'aleleri, yıldızlara benzetilir. Zemin kelimesi hem asman hem de feza kelimesiyle tezat oluşturur.

10. sayfadaki "Der-medh-i Sulţân Mehemmed" başlıklı kasidenin 5. beytinde kısa ve özlü anlatım söz konusudur:

"Kimûn cānı var toķuna kimseye
Meger zûlf-i yāre nesīm-i bahār"

Hiç kimsede sevgiliye dokunacak can kalmamıştır. Ancak bahar rüzgârı sevgilinin saçını harekete geçirebilir, ona dokunabilir.

24. sayfadaki 12. gazelin 3. beyti giriftlik ilgi çekicidir:

"Ruḥ-ı ḥāksār-ı ümmîd yine açılurdu ammā
Dem-i jeng-bār-ı eyyām eşer eylemez yer ister"

Ümidin toz toprak içindeki yanağı açılırdı; ama yer ister. Yer bulamadığından açılmaz. Günlerin pas saçan zamanı eser ortaya koymaz.

Günlerin pas saçan zamanı eser ortaya koymayan yer istediğinden ümidin toza toprağa bulanmış çehresi açılmamaktadır. Hem çehre hem yanak olarak düşünülebilir. Gül yanağın açılması, gülmek; çehrenin açılması, parlamaktır.

31. sayfadaki 19. gazelin 3. beytindeki benzetme, hayal gücünü zorlayacak niteliktedir:

”Na’l şanma şanemā sā’id-i sīmīnünde
Şem’-i kāfūra bir iki varak-ı gül qodılar”

Ey sevgili! Gümüş kollarında na’l var sanma. Kâfurdan yapılmış muma bir iki gül yaprağı koydular. Sevgilinin kolları kızarmıştır. O hem gümüşe hem de kâfurdan yapılmış muma benzetilir. Gümüş kolda olduğu sanılmaması gereken na’l da gül yaprağıdır.

49. sayfanın 37. gazelindeki 5. beytin ilk bakışta anlaşılması oldukça güçtür :
”Böyle hünkâr olur mı ‘İşmetiyâ
Qulı ol tâ ölünce yazılı var”

Ey İsmetî! Böyle sevgililer padişahı olur mu? Ölünceye kadar yazılarak onun kulu ol var. Son nefesini verinceye kadar sevgilinin kölesi olduğunu elindeki kölelik fermanıyla sürdür.

124. sayfanın 112. gazelindeki 5. beyit:
”Kış-ı emelim feyz-i hevâ eyledi şâd-âb
Maḥşûl-i recâ ‘İşmetiyâ bî-ta’ab oldı”

Ey İsmetî! Hevesin ve sevginin feyzi istek tarlamı taze kıldı. Rica ürünü sıkıntısız oldu. İstek, tarlaya; sonucu da ürüne benzetilir.

114. sayfa, 102. gazel, 1. beyit:
”Âh-ı dil-sûz o mehi şayda medâr olsun mı
Pençe-i dūd-ı derûn mihre şikâr olsun mı”

Gönül yakan ah, o ayı(sevgiliyi) avlamak için yörünge olsun mu? Kalpten gelen dumanın pençesi güneşe(sevgiye) av olsun mu? Âşık, kendi içinden gelen yakıcı ah ile sevgilisini avlamak ve sevgisinin(mihrin), kalpten gelen dumanın ahını ortadan kaldırmasını ister.

67. sayfadaki 2. beyitte ilginç benzetmeler mevcuttur.

Kıldı hem-hâşiyet-i zıll-ı hüma feyz-i bahâr

Tâcdâr etdi güli sāye-i dāmān-ı nesīm

Rüzgârın eteğinin gölgesi gülü padişah etti. Baharın bolluğu, onu Hüma kuşunun gölgesiyle aynı güce ve etkiye sahip kıldı. Geçmişte Hüma'nın gölgesi kimin başına düşerse o, padişah olurmuş. Rüzgâr, Hüma kuşuna, rüzgârın eteği de Hüma kuşunun kanatlarına benzetilir. İnsanlar için Hüma ne ise güller için de rüzgâr odur.

Yukarıdaki beyitlerden anlaşılacağı üzere İsmetî, şiirlerinin bir bölümünde tasavvufa ilgisini gösterir. Bunda, İsmetî'nin Mevlevî oluşunun etkisi de büyüktür.

Şiir dili akıcıdır. Arapça, Farsça kelimeler, zincirleme ad tamlamaları ağırlıkta olsa da zaman zaman deyimlere,(52-1) halk söyleyişlerine yer verir. Hayallerindeki derinlik ve özgün benzetmeler zaman zaman akıllara durgunluk verecek düzeye ulaşır. Onun bilim adamlığı da şiirlerindeki ince mananın anlaşılmasını güçleştirir.

İsmetî'de meyhane,(22-3) gönül evidir. Âşık bu evi dolduracak Tanrı'sını arar. Onun hayalini kararsız devlete(30-3) benzetir. Bazen onun yeñilmez dōst (35-3) bazen de musavver ruh(49-3) olduğunu ifade eder. İsmetî'nin kastettiği, aşk kapısının zevkinin tefsiridir. Tefsir hem yorum hem de Kur'anıkerim'in mana bakımından iza-hı anlamına gelir. Beşerî aşkı anlatır gibi görünen bazı şiirleri aslında ilâhî aşkı anlatır.(46-5) Ona göre bu aşkın adı mecaz aşktır.(61-5) İsmetî mutasavvıf değildir; ancak şiirlerinde yer yer tasavvufun izleri görülür.

İsmetî, şiirlerindeki tasavvuf, mübalâğa, hayal gücünün zenginliği, derinlik ve giriftlik, Arapça ve Farsça zincirleme ad tamlamaları, kısa ve özlü anlatım, özgün teşbihleri ile "Sebk-i Hindî" karakterinde şiirler yazabilen, devrin aydını bir şairdir.

SONUÇLAR

Bu tezdeki amacımız 17. yüzyılda yaşamış şairlerimizden İsmetî'nin şiirleri hakkında bilgi vermek, kullanılan kelime kadrosunu ve anlamlarını açıklamak, dönemin Türk dili gramerini "İsmetî Divanı"na bakarak incelemektir.

Ulaştığımız en önemli sonuçlardan biri Türk sözlük bilimine katkı sayılabilecek kullanım örnekleridir. Söz konusu örnekler sadece edinim(sözlük) düzleminde değil, kullanım düzleminde de sıklıkla karşımıza çıkmaktadır: "Çulı ol tâ ölünce yazılı var" dizesindeki yazılı kelimesinde kalıplaşmış bir zarf-fiil ekinin mevcudiyeti, "Olupdur şîşe-i hâtır şikeste" dizesindeki fiilimsi-yardımcı fiil münasebeti ancak Türk dilinde görülebilecek şekil özellikleridir.

"Yer başmaz idi ayağı o demde şafâdan" dizesindeki hareket-nesne ilişkisi de atalarımızın yadigârıdır.

Materyalimizdeki "tuymasun, tırmayup, tığunmaz, kangi, tırur, kaçan, tökmek" örneklerinde, Batı Türkçesine geçerken sedalılışması gereken kelimelerin 13. yüzyıldan önceki imlâlarını muhafaza ediyor olmaları, Eski Türkçe'nin özelliklerinin yansımasıdır.

İsmetî Divanı, içinde bazı arkaik unsurları barındırmakla birlikte 17. yüzyıl Osmanlı Türkçesi ile yazılmıştır.

Dizinde madde başına aldığımız kelime, kelime gruplarının toplam sayısı 2245'tir. Bunlardan 279'u Türkçe asıllı, 1966'sı alıntıdır. Ayrıca İsmetî'nin, Divanü Lügati't-Türk'ün yazarı Kaşgarlı Mahmud'un aksine Türk dilini incelemek gibi bir kaygıyla eserini ortaya çıkarmadığı sonucuna Divan'ın bütününe bakarak ulaştık.

İsmetî Divanı "Sebk-i Hindî" karakteri göstermekle birlikte buradaki tüm şiirlerin bu edebî tarz ile yazıldığını söyleyemeyiz. Eserde, Divan edebiyatının klâsik niteliklerine de yer yer rastladık.

17. yüzyıl ortalarında Osmanlı İmparatorluğu'nun zirvede olması, o devirde yazılan alelâde eserleri dahi günümüzde başyapıt olarak değerlendirmemizi sağladığından bu durumun, üzerinde çalıştığımız metni Türk tarihine, Osmanlı Türkçesine ve edebiyatına açılan muazzam bir pencere kıldığı kanaatindeyiz.

ÖZET

Çalışmamızın ana materyali Halûk İpekten tarafından Türk çevriyazı alfabesiyle yayıma hazırlanan, Sebk-i Hindî'nin özelliklerini yansıtan “İsmetî Divanı'dır. Divan'da tasavvuf, akıcılık, ince mana, derinlik, hayalde zenginlik, giriftlik, dikkat çekmektedir. İsmetî 17. yüzyıl Osmanlı Türkçesiyle yazan bir Divan edebiyatı şairidir.

SUMMARY

My thesis aim is stuying on Divanı of İsmetî. It was traslated by Halûk İpekten. He used to write origanel of Turkish Latin alphabets. It was issued Sebk-i Hindî (İndian style) which was reflected organ characlize İsmetî Divan. It shows fluent, fine meaning depth and richness imagination to attention to us. He wrote the poem with 17th century Ottoman Turkish in his poem.

TEŞEKKÜR

Çalışmamızın gerçekleştirilmesinde desteğini esirgemeyen çok değerli hocalarım Prof. Dr. Adnan İNCE ve Yard. Doç. Dr. Şahin BARANOĞLU'na en içten teşekkürlerimi sunarım.

KAYNAKLAR

- AYAN H.1997. **Büyük Türk Klâsikleri**. Ötüken-Söğüt Neşriyat. *İsmetî*. C. 5. s. 200. İstanbul.
- BANARLI N.S.1997. **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**. MEB Basım Evi.İstanbul
- DEVELİ H. 1995. **Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumlar**. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları:622. Ankara.
- DEVELİÖĞLU F. 1996. **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**. Aydın Kitap Evi Yayınları. Ankara.
- DİLÇİN C.1983.**Yeni Tarama Sözlüğü**. Türk Dil Kurumu Yayınları:503 Ankara
- DİLÇİN C. 1995. **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları Sayı:517. Ankara.
- ERCİLASUN A.B. 2004. Akçağ Basım-Yayım. **Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi**. Ankara.
- ERGİN M. 1993. **Türk Dil Bilgisi**. Bayrak Basın-Yayın. İstanbul.
- ERGİN M. 1995. **Osmanlıca Dersleri**. Bayrak Basın-Yayın. İstanbul.
- ERGİN M. 1997. **Dede Korkut Kitabı II İndeks-Gramer**. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları:219. Ankara.
- İPEKTEN H. 1974. **İsmetî Divânı**. Atatürk Üniversitesi Yayınları No: 129. Baylan Matbaası. Ankara.
- MENGİ M. 1997. **Eski Türk Edebiyatı Tarihi**. Akçağ Basım-Yayım. Ankara.
- NACİ M. 1995. **Lûgat-ı Nâci**. Çağrı Yayınları. İstanbul.
- PALA İ. 1995. **Divan Şiiri Sözlüğü**. Akçağ Basım-Yayım. Ankara.
- TİMURTAŞ F. K. 1997. **Osmanlı Türkçesi Grameri**. Alfa Basım-Yayım. İstanbul.
- ÜNVER İ. 1993. **Türkoloji Dergisi**. *Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler*. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları. C. XI. S. 1. s. 51-89 Ankara

ÖZGEÇMİŞ

25.06.1976 tarihinde Aydın'da doğar. İlk, orta ve yüksek öğrenimini Aydın'da tamamlar. 29.09.2000 tarihinde Aydın'ın Söke ilçesine bağlı Bağarası kasabasının Hürriyet İlköğretim Okulunda Türkçe öğretmenliğine başlar. 22.10.2003 tarihinde tayini Aydın Merkez'deki Av. Cevat Aldemir İlköğretim Okuluna çıkar. Bugün aynı okulda görevini sürdürmektedir.

ÖZ

“İsmetî Divanı’nın Gramer İndeksi” tezinin maksadı, 17. yüzyılda yaşamış şairlerimizden İsmetî’nin şiirleri hakkında bilgi vermek, kullanılan kelime kadrosunu ve anlamlarını açıklamak, dönemin Türk dili gramerini “İsmetî Divanı’na bakarak incelemektir.

İsmetî “Sebk-i Hindî” ile yazan, tasavvufa çokça yer veren, Arapça ve Farsça kelimelere geniş yer ayıran, 17. yüzyıl Osmanlı Türkçesiyle yazan bir Dîvan edebiyatı şairidir.

Anahtar sözcükler: İsmetî, Sebk-i Hindî

ABSTRACT

İsmetî Divanı string, my thesis aim is giving some information about who has lived in 17th century İsmetî poet of poem. I have been explaining the meaning of the words to contact İsmetî Divanı.

He was educated poet who used to write with Sebk-i Hindî (İndian style). He used to use a lot of Arabic and Persian words. He wrote the poem with 17th century Ottoman Turkish in his poem.

Key words: İsmetî, İndian style

GİRİŞ

Çalışmamızın amacı, Divan edebiyatı şairlerinden unutulmaya yüz tutmuş İsmetî'yi, onun şiirlerini ve üslûbunu kullandığı söz hazinesi ile hatırlatmak, 17. yüzyıl Osmanlı Türkçesinin bazı hususiyetlerini İsmetî Divanı'na bakarak ortaya koymaktır.

Dizin hazırlanırken kelimelerin önce sayfa numarasını sonra beyit numarasını belirttik. Ancak bazı kelimeler şiirin başlığı veya vezni olduğu için onları sadece sayfa numarası vererek gösterdik. Ayrıca dizini oluşturmada şu alfabetik sırayı gözettik: Kelimelerin yalın hâlleri, tamlama hâlleri, tamlama ve o tamlamaya gelen ekler, kelimelerin yalın hâline gelen ekler.

2. sayfadaki kasidenin başlığında geçen "Kaşide der-na'î-ı habîb-i Hudâ صلى الله عليه وسلم li 'İşmetî Efendi nazîre-i Riyâzî Efendi" başlıklı kasidenin puntosunu zorunluluktan dolayı küçük tuttuk.

Üzerinde çalıştığımız materyalin çevriyazılı şekli 1974 yılında Halûk İpekten tarafından "İsmetî Dîvânı" adıyla yayımlanmıştır. O yıllarda, hatta yakın tarihe kadar çevriyazıda imlâ birliği olmadığı için Halûk İpekten'in kurduğu metinde de çelişkiler vardı. Meselâ yapım eki olan "sar" vasıf tamlaması gibi yazılmıştır. Biz, Prof. Dr. İsmail Ünver'in "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler" başlıklı makalesine uyarak "hâksârdan" (5-59) imlâsıyla yazma tasarrufunda bulunduk. H. İpekten'in vasıf tamlaması gibi yazdığı, bizim birleşik yazdığımız diğer bazı örnekler şunlardır: "sihrkârî" (2-7), "çâkdârdan" (2-7), "hârzârdan" (2-11), "âbdârdan" (3-16), "ta'nekârdan" (3-22), "hilâlveş" (3-26), "dâddârdan" (4-42), "perdedârdan" (4-43), "çeşmebârdan" (4-44), "h'âbgeh" (5-58) ...

H. İpekten tarafından "Gül-güne-dâr" (3-23), "Ser-tâ be-pây" (4-41) şeklinde yazılan yapıları da İsmail Ünver'in yukarıda adı geçen makalesine uyarak "Gül-günedâr", "Ser-tâbe-pây" imlâsıyla yazma tasarrufunda bulunduk.

Metinde matbaa hatası olduğunu düşündüğümüz bazı yanlışlar vardı. Bu yanlışlara örnek olarak verebileceğimiz "Rızâyî" kelimesini "Riyâzî" olarak düzelttik.

10. sayfanın 7. beytinde "Ḥaṭādan Ḥudā ḥıfẓ edüp zātını

Serīr-i salṭanatda ede ber-ḳarār"

dizeleri yerine "Ḥaṭādan Ḥudā ḥıfẓ edüp zātını

Ser-i salṭanatda ede ber-ḳarār"

şeklini hem vezin hem de aparattaki bilgiler doğrultusunda daha doğru bulduk.

Materyalde, bir kelimenin birden çok imlâsıyla karşılaştık: yohsa, yoksa; ister iseñ, isterseñ; diye, deyü, deyyü; degil, degül; kendü, kendi... Bu farklı yazılışlar 17. yüzyıl Osmanlı Türkçesinin geçiş dönemi özelliklerinden kaynaklanır.

"Lisansüstü Tezleri Yazım Yönergesi"ne göre giriş ve önceki çalışmalar bölüme Arap rakamları verilmesi gerekirken Romen rakamı vermek zorunda kaldık.

KISALTMALAR

Ar.	Arapça
bk.	Bakınız
C.	Cilt
Far.	Farsça
Hız.	Hazret
Moğ.	Moğolca
S.	Sayı
s.	Sayfa
sf.	Sıfat
T.	Türkçe
Yun.	Yunanca

ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Dîvân-ı İsmet adıyla 1874'te yayımlanmıştır.Yayımlayanın kimliği hakkında bilgiye rastlayamadık.

Atatürk Üniversitesi 1961 Yıllığı'nda Şinasi Tekin ve Halûk İpekten'in ortak hazırladığı “XVII. Asır Şairlerinden İsmetî” adlı yazısı vardır.

İsmetî Divanı'nı çevriyazı alfabesiyle 1974'te “İsmetî Dîvânı” adıyla Türkoloji dünyasına sunan ise Halûk İpekten'dir.

Giriş bölümünde açıklandığı gibi “önceki çalışmalar” bölümüne de Romen rakamı verdik.